

T.C
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ ADI
Türkiye’de Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeliler
Sosyo-Ekonomik Durum, Uyum, Beklentileri Üzerine Bir Alan Araştırması:
İstanbul/Kartal İlçesi Örneği

HAZIRLAYAN
Uğur AVCI

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. Hüdayi SAYIN

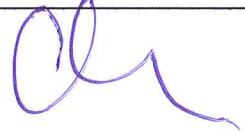
İSTANBUL
2016

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Anabilim Dalı SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi UĞUR AVCI “TÜRKİYE’DE GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINAN SURİYELİLER SOSYO-EKONOMİK DURUM, UYUM BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: İSTANBUL/KARTAL İLÇESİ ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 22/03/2017 tarih ve 2017/09 -10 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 03/04/2017

Öğretim Üyesi Adı ve Soyadı		İmzası
1.	Tez Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Hüdayi SAYIN	
2.	Jüri Üyesi Doç. Dr. Ersin ERKAN Jüri Başkanı	
3.	Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Emrah KONURALP	

ÖZ

Mart 2011’de Suriye’de başlayan rejim karşıtı gösteriler kısa zamanda yerini silahlı çatışmalara bırakmış; reform isteyen halkla rejim arasında halen tüm şiddetiyle devam eden bir iç çatışmaya dönüşmüştür. Küresel güçlerin bölge üzerindeki çıkarları, Suriye’deki iç savaşa fiili olarak müdahil olmaları, uluslararası toplumun ve kuruluşların sorunun çözümü için ciddi bir girişimlerinin olmaması sonucunda Türkiye’nin en uzun kara sınırına sahip komşusu olan Suriye adeta bir yangın yeri haline gelmiştir. Doğal sınır komşusu olmanın yanında Türkiye’nin bölgedeki tarihi mirası, liderliği, rolü ve insani sorumluluğu Türkiye’yi Ocak 2016 itibariyle 2,7 milyon Suriyeli sığınmacıyla baş başa bırakmıştır. Türkiye savaşın başından beri izlemiş olduğu ‘Açık Kapı’ politikası gereği savaştan kaçan insanlara kucak açmış, bu insanların bir kısmını kamplarda ağırlamış ve ağırlıyor bir kısmı ise ülkenin değişik şehirlerine yerleşerek hayata tutunma mücadelesi vermektedir. Bu durumun Türkiye açısından hem maddi hem duygusal açıdan sonuçları vardır.

2,7 milyon Suriyeli nüfusun kontrolü, misafir olarak görülen bu insanların toplumda her geçen gün kalıcı olmaları ihtimalinin giderek güçlenmesi, bu insanların uyum ve entegrasyonu, yerelle ilişkileri, Türk toplumunun kabul düzeyi bütün bunlar bu toplum için hayati önem arz eden başlıklardır.

Konuyla ilgili olarak seçilen örneklem üzerinde yapılan alan araştırmasında anket ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler; yaş, cinsiyet, etnik köken, medeni hal, eğitim durumu, yurda giriş şekli ve geliş zamanı gibi ölçütler temel alınarak değişkenler kendi aralarında karşılaştırılarak oldukça anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar yapılan mülakatlardan da yararlanılarak yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Göç, Entegrasyon, Uyum, Sığınmacı, Kabul Düzeyi, Kitlesele Göç, Geçici Koruma.

ABSTRACT

Protests against the Syrian regime that started in Syria in March 2011 developed into armed conflict and these protests turned into still severely continuing conflict between the people and the regime. As a result of their interests over the region, Global Powers actively included into the Syrian civil war, while international institutions and societies did not attempt to solve problems drastically. Thus, Syria, Turkey's longest land-border neighbor developed into a battle field. In addition of being Syria's greatest neighboring country, Turkey hosted 2,7 million Syrian refugees as from January 2016 due to her historical legacy over the region and her humanitarian responsibilities. According to "the Open Door Policy", Turkey harbors people who seek shelter from war. Some of these people have been living in refugee camps, while others have settled down in different cities. This situation has material, historical and emotional results for Turkey.

The control of 2,7 million Syrian population, these people's increasing probability of being permanent, their problems of integration to Turkey, their relationship with native people, and Turkish society's acceptance level are crucial titles.

In this research, the questionnaire and interview methods are used, while the used data is categorized according to age, gender, ethnicity, marital status, education level, the date and ways of entrance to country.

Key words: Migration, Integration, Adaption, Refuge, Acceptance Level, Mass Migration, Temporary Protection.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada bana yol gösteren, kıymetli vaktini bana ayıran değerli tez danışmanım hocam Yrd. Doç. Dr. Hüdayi SAYIN'a teşekkürü bir borç bilirim. Çalışma esnasında beni misafir eden ve ağırlayan evlerini açan ve sorulara içtenlikle cevap veren dertleriyle hemhal olduğum Suriyeli göçmen vatandaşlarımıza çok teşekkür ederim. Birlikteliğimizin 9. Yılına girdiğimiz şu günlerde her zaman olduğu gibi bu araştırma sürecinde de desteğini daima yanımda hissettiğim refika-i hayatım Saadet ve gözümün nuru olan kızım Zeynep Sena'ya bu süreçte onları ihmal ettiğim için özür borçluyum.

Bu araştırmanın Suriyeli sığınmacılara, onlarla ilgilenen devlet görevlilerine, idarecilere ve kurum ve kuruluşlara faydalı olması ve konuyla ilgili yeni çalışmalara zemin hazırlaması temennisiyle...

Uğur AVCI

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ.....	III
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	X
GRAFİKLER DİZİNİ.....	XVIII
GÖRÜŞMELER DİZİNİ.....	XIX
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	XX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	4
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU	4
1.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAZI KELİME VE KAVRAMLAR	4
1.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
1.5. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM	6
1.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ	8
1.7. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	8
1.8. ARAŞTIRMADA TOPLANAN VERİLERİ ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ	8
1.9. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	9
1.10. ARAŞTIRMANIN SUNUŞ SIRASI	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÖÇ OLGUSU	11
----------------------------	-----------

2.1. GÖÇ ARAŞTIRMALARINDA KLASİK KURAMLAR	15
2.1.1. Ravenstein'in Göç Kanunları	16
2.1.2. İtme Çekme Kuramı	17
2.1.3. Petersen'in Beş Göç Tipi	18
2.2. GÖÇ ARAŞTIRMALARINDA YENİ KURAMLAR	18
2.2.1. Göç Sistemleri Kuramı	18
2.2.2. Ağ Kuramı	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE YAPILAN KİTLESEL GÖÇ	20
3.1. OLUŞUM SÜRECİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ	20
3.2. GÖÇÜN KİTLESELLEŞMESİ	22
3.3. SURİYE'DEKİ SON DURUM	23
3.4. SURİYE'DEKİ İÇ SAVAŞIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ	25
3.5. SIĞINMACILARIN HUKUKİ DURUMU	28
3.6. ŞEHİRLERDE YAŞAYAN SURİYELİLER	29
3.6.1. Mahsur Şehirler	30
3.6.1.1. Gaziantep	31
3.6.1.2. Şanlıurfa	33
3.6.1.3. Kilis	34
3.6.1.4. Hatay	36
3.6.1.5. İstanbul	38
3.7. KAMP HAYATLARI	40
3.8. YAŞAM KOŞULLARI	45
3.8.1. Yaşadıkları Yerler ve Barınma Koşulları	45
3.8.2. Temel Sorunları	47
3.8.3. Çalışma Koşulları	52
3.9. KENTLER VE MİSAFİRLERİ.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. UYUM VE ENTEGRASYON	65
4.1. KAVRAMSAL BOYUTU	65
4.2. UYUM İHTİYACININ ORTAYA ÇIKIŞI	67
4.3. UYUM PROBLEMLERİ VE YEREL İLİŞKİLERİ	70
4.4. UYUMA DÖNÜŞÜM	73

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SURİYELİ SİĞİNMACILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, SOSYO EKONOMİK DURUMLARI, YAŞAM KOŞULLARI, UYUM VE ADAPTASYON DURUMLARI VE GELECEK BEKLENTİLERİNE DAİR BİR ALAN ARAŞTIRMASI BULGULAR ve YORUMLAR	77
5.1. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN YAŞ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	81
5.2. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN ETNİK KÖKEN ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	109
5.3. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN CİNSİYET ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	135
5.4. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN MEDENİ HAL ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	150
5.5. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN EĞİTİM DÜZEYİ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	163
5.6. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN TÜRKİYE'YE GİRİŞ ŞEKLİ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	185
5.7. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ ZAMANI ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI	193
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	208
KAYNAKÇA	215

EK 1: FREKANS TABLOSU	221
EK 2: ANKET SORULARI	230

KISALTMALAR DİZİNİ

- AB:** Avrupa Birliği
- ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
- AFAD:** T.C Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
- AGE:** Adı Geçen Eser
- AGM:** Adı Geçen Makale
- BM:** Birleşmiş Milletler
- BMMYK:** Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- HUGO:** Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmalar Merkezi
- IDMC:** The International Displacement Monitoring Centre (Yerinden Edilme İzleme Merkezi)
- IŞİD:** Irak ve Şam İslam Devleti(Örgütü)
- PKK:** Kürdistan İşçi Partisi(Örgütü)
- PYD:** Demokratik Birlik Partisi(Örgütü)
- STK:** Sivil Toplum Kuruluşu
- STÖ:** Sivil Toplum Örgütü
- SUKOM:** Suriyeli Koordinasyon Merkezi
- TOBB:** Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- TUİK:** Türkiye İstatistik Kurumu
- TGD:** Türk Göçmen Dermeği
- ORSAM:** Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
- UNESCO:** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
- UCLG- MEWA:** United Cities and Local Governments Middle East And West Asia Section (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı)

UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLolar DİZİNİ

Tablo No.....	Tablo Adı.....	Sayfa No:
Tablo 1:	Etnik Köken ile Yaş Arasındaki İlişki	81
Tablo 2:	Cinsiyet ile Yaş Arasındaki İlişki.....	82
Tablo 3:	Medeni Hal ile Yaş Arasındaki İlişki.....	83
Tablo 4:	Çocuk Sayısı ile Yaş Arasındaki İlişki.....	83
Tablo 5:	Meslek ile Yaş Arasındaki İlişki	84
Tablo 6:	Türkiye’de Gelir Getirici İş ve Yaş Arasındaki İlişki	85
Tablo 7:	Eğitim Düzeyi ile Yaş Arasındaki İlişki	86
Tablo 8:	Yabancı Dil Bilgisi ile Yaş Arasındaki İlişki.....	86
Tablo 9:	Suriye’den Gelinilen Şehir ile Yaş Arasındaki İlişki	87
Tablo 10:	Türkiye’ye Geliş Zamanı ile Yaş Arasındaki İlişki	88
Tablo 11:	Türkiye’ye Geliş Sebebi ile Yaş Arasındaki İlişki	88
Tablo 12:	Türkiye’ye Giriş Şekli ile Yaş Arasındaki İlişki	89
Tablo 13:	Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Yaş Arasındaki İlişki.....	89
Tablo 14:	Oturulan Yer Kira Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki	92
Tablo 15:	Hane Halkı Sayısı ile Yaş Arasındaki İlişki.....	93
Tablo 16:	Suriye’deki Aylık Gelir ile Yaş Arasındaki İlişki.....	93
Tablo 17:	Türkiye’deki Aylık Gelir ile Yaş Arasındaki İlişki.....	94
Tablo 18:	Çalışma Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki	95
Tablo 19:	İş Bulma Zorluğu ile Yaş Arasındaki İlişki	95
Tablo 20:	Okul Çağında Çocuk Sahipliği ile Yaş Arasındaki İlişki.....	96
Tablo 21:	Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Yaş Arasındaki İlişki	96
Tablo 22:	Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Yaş Arasındaki İlişki	97
Tablo 23:	Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	97
Tablo 24:	Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Yaş Arasındaki İlişki.....	98
Tablo 25:	Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Yaş Arasındaki İlişki	98
Tablo 26:	Suriye’deki Mal Varlığı ile Yaş Arasındaki İlişki	99
Tablo 27:	Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olma ile Yaş Arasındaki İlişki.....	99
Tablo 28:	Türkiye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki	100
Tablo 29:	Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki	101
Tablo 30:	Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Yaş Arasındaki İlişki	101

Tablo 31: Devlet Yardımı Alma ile Yaş Arasındaki İlişki	102
Tablo 32: Sağlık Problemi ile Yaş Arasındaki İlişki	102
Tablo 33: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Yaş Arasındaki İlişki.....	103
Tablo 34: Komşuluk İlişkileri ile Yaş Arasındaki İlişki.....	104
Tablo 35: Türkiye’de Akraba Varlığı ile Yaş Arasındaki İlişki	104
Tablo 36: Yardımları Yeterli Görme ile Yaş Arasındaki İlişki	104
Tablo 37: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki	105
Tablo 38: Lider Ülke Görüşü ile Yaş Arasındaki İlişki.....	105
Tablo 39: Sevilen Lider ile Yaş Arasındaki İlişki	106
Tablo 40: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki.....	106
Tablo 41: Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum ile Yaş Arasındaki İlişki	107
Tablo 42: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 43: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	108
Tablo 44: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki	108
Tablo 45: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Yaş Arasındaki İlişki	109
Tablo 46: Cinsiyet ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	109
Tablo 47: Medeni Hal ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	110
Tablo 48: Çocuk Sayısı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	110
Tablo 49: Meslek ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	112
Tablo 50: Türkiye’de Gelir Getirici İş ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	114
Tablo 51: Eğitim Düzeyi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	115
Tablo 52: Yabancı Dil Bilgisi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	115
Tablo 53: Suriye’den Gelinilen Şehir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	116
Tablo 54: Türkiye’ye Geliş Zamanı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	117
Tablo 55: Türkiye’ye Geliş Sebebi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	117
Tablo 56: Türkiye’ye Giriş Şekli ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	118
Tablo 57: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	118
Tablo 58: Kira Ücreti ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	119
Tablo 59: Hane Halkı Sayısı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	119
Tablo 60: Suriye’deki Aylık Gelir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	120
Tablo 61: Türkiye’deki Aylık Gelir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	121
Tablo 62: Çalışma Durumu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	121
Tablo 63: İş Bulma Zorluğu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	121

Tablo 64: Okul Çağındaki Çocuk Sahipliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	122
Tablo 65: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	122
Tablo 66: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	123
Tablo 67: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	123
Tablo 68: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	123
Tablo 69: Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	124
Tablo 70: Suriye’deki Mal Varlığı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	124
Tablo 71: Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olması ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	125
Tablo 72: Aileden Savaşta Ölen Biri Olması ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	125
Tablo 73: Türkiye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	126
Tablo 74: Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	126
Tablo 75: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	127
Tablo 76: Devlet Yardımı Alma ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	128
Tablo 77: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	128
Tablo 78: Komşuluk İlişkileri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	129
Tablo 79: Türkiye’de Akraba Varlığı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	129
Tablo 80: Yardımları Yeterli Görme ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	130
Tablo 81: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	130
Tablo 82: Lider Ülke Görüşü ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	131
Tablo 83: Sevilen Lider ile Etnik Köken Arasındaki İlişki	131
Tablo 84: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	132
Tablo 85: Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	132
Tablo 86: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	133
Tablo 87: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	133
Tablo 88: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	134
Tablo 89: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Etnik Köken Arasındaki İlişki.....	134
Tablo 90: Medeni Hal ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	135
Tablo 91: Meslek ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	136
Tablo 92: Türkiye’de Gelir Getirici İş ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	137

Tablo 93: Eğitim Düzeyi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	137
Tablo 94: Yabancı Dil Bilgisi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	138
Tablo 95: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	138
Tablo 96: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	139
Tablo 97: Çalışma Durumu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	139
Tablo 98: İş Bulma Zorluğu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	140
Tablo 99: Türkçe Konuşma Yetkinliği Cinsiyet Arasındaki İlişki	140
Tablo 100: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	141
Tablo 101: Suriye'de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Yaş Arasındaki İlişki.....	141
Tablo 102: Suriye'de Yaşarken Daha Önce Türkiye'yi Ziyaret Etme ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	141
Tablo 103: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	142
Tablo 104: Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	142
Tablo 105: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	143
Tablo 106: Devlet Yardımı Alma ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	143
Tablo 107: Sağlık Problemi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	144
Tablo 108: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	144
Tablo 109: Komşuluk İlişkileri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	145
Tablo 110: Türkiye'deki Akraba Varlığı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	145
Tablo 111: Yardımları Yeterli Görme ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	146
Tablo 112: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	146
Tablo 113: Lider Ülke Görüşü ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	147
Tablo 114: Sevilen Lider ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	147
Tablo 115: Türkiye'den Ayrılma İsteği ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	148
Tablo 116: Türkiye'de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	148
Tablo 117: Türkiye'de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	149
Tablo 118: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	149
Tablo 119: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	150
Tablo 120: Meslek ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	151
Tablo 121: Eğitim Düzeyi ile Medeni Hal Arasındaki İlişki.....	152
Tablo 122: Suriye'den Gelinilen Şehir ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	152
Tablo 123: Türkiye'ye Geliş Zamamı ile Medeni Hal Arasındaki İlişki.....	153
Tablo 124: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	153

Tablo 125: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	154
Tablo 126: Oturulan Yer Kira Durumu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	154
Tablo 127: Kira ücreti ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	155
Tablo 128: Hane Halkı Sayısı ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	155
Tablo 129: Suriye'deki Aylık Gelir ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	156
Tablo 130: Çalışma Durumu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki.....	156
Tablo 131: İş Bulma Zorluğu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki.....	157
Tablo 132: Suriye'de Yaşarken Türkiye'yi Ziyaret Etme ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	157
Tablo 133: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	158
Tablo 134: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	158
Tablo 135: Devlet Yardımı Alma ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	158
Tablo 136: Sağlık Problemi ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	159
Tablo 137: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Medeni Hal Arasındaki İlişki.....	159
Tablo 138: Komşuluk İlişkileri ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	160
Tablo 139: Yardımları Yeterli Görme ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	160
Tablo 140: Türkiye'den Ayrılma İsteği ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	161
Tablo 141: Temel İhtiyaçlarını Karşılادığı Kurum ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	161
Tablo 142: Türkiye'de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	162
Tablo 143: Türkiye'de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	162
Tablo 144: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	163
Tablo 145: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Medeni Hal Arasındaki İlişki	163
Tablo 146: Meslek ile Eğitim Arasındaki İlişki	164
Tablo 147: Türkiye'de Gelir Getirici İş ile Eğitim Arasındaki İlişki	165
Tablo 148: Yabancı Dil Bilgisi ile Eğitim Arasındaki İlişki	166
Tablo 149: Suriye'den Gelinilen Şehir ile Eğitim Arasındaki İlişki	166
Tablo 150: Türkiye'ye Geliş Zamanı ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	167
Tablo 151: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Eğitim Arasındaki İlişki	168
Tablo 152: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Eğitim Arasındaki İlişki	168
Tablo 153: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Eğitim Arasındaki İlişki	169
Tablo 154: Oturulan Yer Kira Durumu ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	170
Tablo 155: Kira ücreti ile Eğitim Arasındaki İlişki	170
Tablo 156: Hane Halkı Sayısı ile Eğitim Arasındaki İlişki	171
Tablo 157: Suriye'deki Aylık Gelir ile Eğitim Arasındaki İlişki	171
Tablo 158: Türkiye'deki Aylık Gelir ile Eğitim Arasındaki İlişki	172

Tablo 159: Çalışma Durumu ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	172
Tablo 160: İş Bulma Zorluğu ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	173
Tablo 161: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	173
Tablo 162: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Eğitim Arasındaki İlişki	174
Tablo 163: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Eğitim Arasındaki İlişki	174
Tablo:164: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	175
Tablo 165: Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Eğitim Arasındaki İlişki	175
Tablo 166: Suriye’deki Mal Varlığı ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	176
Tablo 167: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	176
Tablo 168: Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	177
Tablo 169: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	177
Tablo 170: Kartal İlçesinde Oturulan Semtten Memnuniyet ile Eğitim Arasındaki İlişki	178
Tablo 171: Devlet Yardımı Alma ile Eğitim Arasındaki İlişki	178
Tablo 172: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Eğitim Arasındaki İlişki	179
Tablo 173: Komşuluk İlişkileri ile Eğitim Arasındaki İlişki	179
Tablo 174: Yardımları Yeterli Görme ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	180
Tablo 175: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki	181
Tablo 176: Lider Ülke Görüşü ile Eğitim Arasındaki İlişki	181
Tablo 177: Sevilen Lider ile Eğitim Arasındaki İlişki.....	182
Tablo 178: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Eğitim Arasındaki İlişki	182
Tablo 179: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Eğitim Arasındaki İlişki	183
Tablo 180: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Eğitim Arasındaki İlişki	183
Tablo 181: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Eğitim Arasındaki İlişki	184
Tablo 182: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Eğitim Arasındaki İlişki	185
Tablo 183: Meslek ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	186
Tablo 184: Türkiye’ye Geliş Zamanı ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki.....	187
Tablo 185: Suriye’deki Aylık Gelir ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	188
Tablo 186: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyaret Etme ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	188
Tablo 187: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki.....	189
Tablo 188: Suriye’deki Mal Varlığı ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki.....	189
Tablo 189: Devlet Yardımı Alma ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	190

Tablo 190: Sağlık Problemi ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	190
Tablo 191: Komşuluk İlişkileri ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	191
Tablo 192: Lider Ülke Görüşü ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	191
Tablo 193: Türkiye'de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	192
Tablo 194: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	192
Tablo 195: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki	193
Tablo 196: Yabancı Dil Bilgisi ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	193
Tablo 197: Suriye'den Gelinilen Şehir ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	194
Tablo 198: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	194
Tablo 199: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	195
Tablo 200: Oturulan Yer Kira Durumu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	196
Tablo 201: Kira ücreti ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	196
Tablo 202: Suriye'deki Aylık Gelir ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	197
Tablo 203: Türkiye'deki Aylık Gelir ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	197
Tablo 204: Çalışma Durumu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	198
Tablo 205: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	198
Tablo 206: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	199
Tablo 207: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	199
Tablo 208: Suriye'de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyareti ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	200
Tablo 209: Suriye'de Yaşarken Daha Önce Türkiye'yi Ziyaret Etme ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	200
Tablo 210: Suriye'deki Mal Varlığı ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	201
Tablo 211: Aileden Savaşta Ölen Olma Durumu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	201
Tablo 212: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	202
Tablo 213: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	202
Tablo 214: Devlet Yardımı Alma ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	203

Tablo 215: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	203
Tablo 216: Komşuluk İlişkileri ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	204
Tablo 217: Türkiye'deki Akraba Varlığı ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	204
Tablo 218: Türkiye'den Ayrılma İsteği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	205
Tablo 219: Temel İhtiyaçlarını Karşılacağı Kurum ile Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	205
Tablo 220: Türkiye'de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	206
Tablo 221: Türkiye'de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	206
Tablo 222: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki.....	207
Tablo 223: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki	207

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik No.....	Grafik Adı.....	Sayfa No :
Grafik 1:	Cumhuriyet Dönemi Türkiye'ye Yönelik Kitlesel Göçler	21
Grafik 2:	Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	22
Grafik 3:	Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler	41
Grafik 4:	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk 10 İl'e Göre Dağılımı	46
Grafik 5:	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı	49
Grafik 6:	Kamplarda Yaşayan Sığınmacı Sayıları (21 Mart 2016 İtibariyle)	50
Grafik 7:	2015 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenleri Isı Haritası	68
Grafik 8:	Yıllara Göre Düzensiz Göçmen Sayıları	187
Grafik 9:	Yıllara Göre Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı	195

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf No.....	Fotoğraf Adı.....	Sayfa No:
Fotoğraf 1:	Sığınmacıların Yaşadıkları Mekanlara Ait Kareler 1	48
Fotoğraf 2:	Sığınmacıların Yaşadıkları Mekanlara Ait Kareler 2	51
Fotoğraf 3:	Sığınmacıların Yaşadıkları Mekanlara Ait Kareler 3	51
Fotoğraf 4:	Sığınmacıların Yaşadıkları Mekanlara Ait Kareler 4	52
Fotoğraf 5:	Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 1	53
Fotoğraf 6:	Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 2	55
Fotoğraf 7:	Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 3	56
Fotoğraf 8:	Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 4	56
Fotoğraf 9:	Mahalle Camiinin Çay Ocağını İşleten Bir Sığınmacı 1	57
Fotoğraf 10:	Mahalle Camiinin Çay Ocağını İşleten Bir Sığınmacı 2	58
Fotoğraf 11:	Simsarların Kurduğu Facebook Hesap Profili 1	90
Fotoğraf 12:	Simsarların Kurduğu Facebook Hesap Profili 2	91
Fotoğraf 13:	Suriye Arap Cumhuriyeti'nin Vatandaşlarına Verdiği Kimlik Kartı	111
Fotoğraf 14:	Suriye Kökenli İşletme Sahibine Ait Yöresel Suriye Ürünlerinin Satıldığı Bakkal	113

GÖRÜŞMELER DİZİNİ

Görüşme No	Görüşme Yeri	Görüşme Tarihi
Görüşme 01:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	04.10.2015
Görüşme 02:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	12.01.2016
Görüşme 03:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	18.01.2016
Görüşme 04:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	10.12.2015
Görüşme 05:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	03.02.2016
Görüşme 06:	Kartal Çocuk Büro Amirliği	04.10.2015
Görüşme 07:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	21.01.2016
Görüşme 08:	Kartal/Hürriyet Mahallesi	10.03.2016
Görüşme 09:	Kartal/Soğanlık Yeni Mahalle	14.03.2016
Görüşme 10:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	17.03.2016
Görüşme 11:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	17.03.2016
Görüşme 12:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	17.03.2016
Görüşme 13:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	17.03.2016
Görüşme 14:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	18.03.2016
Görüşme 15:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	18.03.2016
Görüşme 16:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	21.03.2016
Görüşme 17:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	21.03.2016
Görüşme 18:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	21.03.2016
Görüşme 19:	Kartal/Topselvi Mahallesi	19.03.2016
Görüşme 20:	Kartal/Topselvi Mahallesi	19.03.2016
Görüşme 21:	Kartal/Topselvi Mahallesi	19.03.2016
Görüşme 22:	Kartal/Topselvi Mahallesi	19.03.2016
Görüşme 23:	Kartal/Topselvi Mahallesi	19.03.2016
Görüşme 24:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	22.03.2016
Görüşme 25:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	22.03.2016
Görüşme 26:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	24.03.2016
Görüşme 27:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	25.03.2016
Görüşme 28:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	25.03.2016
Görüşme 29:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	25.03.2016

Görüşme 30:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	28.03.2016
Görüşme 31:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	28.03.2016
Görüşme 32:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	30.03.2016
Görüşme 33:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	31.10.2016
Görüşme 34:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	04.04.2016
Görüşme 35:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	04.04.2016
Görüşme 36:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	06.04.2016
Görüşme 37:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	06.04.2016
Görüşme 38:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	08.04.2016
Görüşme 39:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	11.04.2016
Görüşme 40:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	11.04.2016
Görüşme 41:	Kartal İlçe Emniyet Müdürlüğü	12.04.2016

GİRİŞ

Anadolu coğrafyası adı verilen bu topraklar binlerce yıllık tarihi mirasa sahip olmakla beraber, yüzyıllar boyunca beylikler, devletler, imparatorluklar kurulup yıkılmasına şahitlik etmiştir. Doğal güzelliklere, tarihi şehirlere, farklı medeniyetlere sahip olan bu coğrafya aynı zamanda çok farklı dil, din ve milletlerin varlığına beşiklik etmiştir. Üç tarafı denizlerle çevrili ve iki kıtayı buluşturma özelliğiyle tarihin her döneminde mührü olmuştur. Anadolu üzerinde yaşayan değişik uygarlıkların izlerini bugün hala birçok şehirde görmekteyiz. Antik şehirler, Roma ve Bizans İmparatorluğuna ait mekânlar, Selçuklu Devletinin ve beyliklerin kurmuş olduğu şehirler ve Osmanlı İmparatorluğunun kadim medeniyet izlerine sahip bu topraklar tarihin her devresinde göç için cazibe merkezi olmuştur.

Göç; genel manada bireylerin daha iyi bir hayat arama çabası ve kurma idealinin sonucunda ortaya çıkan bir olgudur. Göç konusu sadece göç alan devletlerde değil, küreselleşmenin hissedildiği veya yoğun olarak yaşandığı tüm coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında yer almakla birlikte tüm toplumları ilgilendiren ve etkileyen bir olgu haline gelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren toplu nüfus hareketleri başlamış, göçmen nüfusu 20.yüzyılın sonunda engellenemeyen bir artış göstermiştir. Nitekim Birleşmiş Milletler verilerine göre son 20 yıldaki göçmen nüfus hareketliliği bu hızla devam ederse, dünyadaki uluslararası göçmenlerin sayısının 2050’de 405 milyona ulaşması beklenmektedir. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla göç yollarının kavşağı konumundadır. Göç konusunda izlediği politika gereği göçmenlere kapılarını açması, ihtiyaç duyanları koruma altına almasıyla dünya kamuoyu tarafından da saygı duyulan bin yıllık köklü bir göç geleneğine sahiptir. Bu anlamda; 1492 yılında on binlerce Yahudi’nin İspanya’dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi, 1709 yılında İsveç Kralı Şarl’ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması, Macar Özgürlük Savaşını kaybeden Prens Lajos Kossuth ve beraberindeki 3 bin Macar’ın 1849’da Osmanlı İmparatorluğu’na gelmeleri, 1917 Bolşevik İhtilali’nin ardından Vrangel’in yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğundan koruma talep etmesi, Cumhuriyet döneminde 1922-1945 yılları arasında Yunanistan, Balkanlar ve Almanya’dan yaklaşık 1 milyon 185 bin kişinin Türkiye’ye gelmesi, 1988-2000 yılları arasında Irak, Bulgaristan, Bosna ve Kosova’dan yaklaşık 900 bin kişinin gelmesi Türkiye’nin mevcut göç tarihinin en somut örnekleri arasında yer almış, özetle Türkiye milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmıştır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye nüfusunun yüzde ellisi son 150 yılda bir yerden göç ederek bu topraklara ulaşmıştır yani Türk Devleti ve halkı göçe hiç yabancı değildir.

Mart 2011 tarihinde Suriye’de başlayan ve bitmek bilmeyen her geçen gün daha da derinleşen bir çıkmaz halini alan savaş karşısında çaresiz kalan halk ülkelerini terk etmek zorunda kalarak Türkiye’ye yönelmiş ve bu ülkede hayata tutunma mücadelesi vermektedir. İlk başlarda yakın zamanda savaşın biteceği ve ülkelere döneceği günü beklerken günler senelere tekabül etmiş ve insanların umudu da tükenmiştir. Aynı şekilde Türk devlet idarecileri ve Türk halkı Suriyeli bu sığınmacılara “misafir” gözüyle bakıp kısa sürede kendi yurtlarına dönecekleri beklentisiyle olaya yaklaşırken bu beklenti boşa çıkmıştır. Geçen süre içerisinde hem göçmen toplumda hem de Türk toplumunda “kalıcılık” kanaati güçlenmiştir. Göçmenlerde “gitme fikri” yerini “alışmaya” bırakmıştır. Bunun sonucu olarak çalışanlar işine daha bir ciddi sarılmış, çalışmayanlar iş aramaya koyulmuş, çocuklar sayı az da olsa okula gönderilmeye başlanmış, nişanlılar evlenmeye başlamış, yeni evliler çocuk hayalleriyle yeni hayatlar kurma peşine düşmüşlerdir. Yani her kim neyi ertelediyse ertelemeyi bırakıp faaliyete geçirmeye başlamıştır. Yeni bir ülkeye gelen her göçmen gibi Suriyelilerde birtakım zorluklar, sorunlar ve uyum güçlükleri yaşamaktalar. Malumdur ki; II. Dünya savaşı sonrası Avrupa’nın iş gücü ihtiyacını karşılamak üzere memleketlerini bırakıp Almanya’ya çalışmaya giden Türk göçmenler Almanya’da zorluklarla karşılaşmış, uyum güçlükleri yaşamış fakat bütün bu problemlerin üstesinden gelerek bugün Almanya’nın her alanında söz sahibi olmayı başarmışlardır. Göç eden Türklerin bu başarısının altında yatan birçok sebep vardır. Alman Devletinin yabancı bir ülkeye hizmet eden, ekonomik gücüne güç katan bu insanları topluma uyumlu hale getirmeyi ilk amaç edinmesi bunun başlıca sebebidir. Bu süreci olumsuz etkileyen birçok faktörde vardır. Yerleşik toplumdaki yabancı düşmanlığı, göçmenlerdeki dil problemi ve çeşitli kültür çatışmaları bu olumsuz faktörlerin başında gelir. Bütün bunlara rağmen Almanya bunu başarabilmiştir. Göçmen toplumdaki uyum güçlükleri, adaptasyon, dil ve kültür problemleri her dönemde farklılaşarak devam etmektedir. Suriyeli göçmen toplumda da bu tür problemler bulunmaktadır. Bu problemler her iki toplumdaki kabul düzeyi ve idarenin problemleri çözmek için niyet göstermesi ve eğilmesi ile çözülebilir. Fakat ilk aşama bu problemleri tespit etmek ve çözümü için gerekli tedbirleri almak amaçlı yapılacak olan araştırmalara ve bilimsel nitelikli çalışmalara hız vermek gerekir. Göçmenlerin yerel toplumla olan ilişkileri çok önemlidir. Göçmen toplumun yerelle olan benzerlikleri ve ortak paydaları uyumun en büyük destekçileridir. Batılı toplumlara nazaran Ortadoğulu toplumlarda “aile” kavramı çok şey ifade eder. Batıda bireysellik ön plandayken Doğuda birlik ve “biz” duygusu hâkimdir. Bu da Doğulu toplumların yaşam tarzından kaynaklanmaktadır. Doğulu toplumlar kabile, aşiret, soy gibi bağlılıklara önem verirken Batıda bunun karşılığı yoktur. Suriyeli göçmen toplumda Türk toplumunda olduğu gibi aile yapısı ve aile içi dayanışma güçlüdür.

Aile yapısı güçlü olan bireyler ve toplumlar zorluklarla baş etmede daha başarılıdırlar. Toplumunu oluşturan temel taşın aile olduğuna göre, güçlü aileler güçlü toplumlar ve güçlü insanlar yaratır. Bu özelliklerden yoksun bireyler ve toplumlar ise en küçük bir olayı atlama bocalayabilir. Ancak aile içi dayanışması güçlü olan bireylerin ve toplumların sorunların üstesinden gelmede daha başarılı oldukları görülmüştür. Toplumda ortaya çıkan birçok sorunun kaynağı ailede yaşanan sorunlar olduğu gibi aynı sorunların çözümünün adresi de yine büyük ölçüde ailelerdir. Göçmenlerin karşılaştıkları uyum güçlüklerini anlamak, çözüm bulmak ve bunu uyuma dönüştürmek yine ailenin uyum kabiliyetinden geçmektedir. Aile kurumu, bütün toplumlarda yer alan bir kurum olmasına rağmen yapıları itibarıyla farklı kültürel özellikleri barındırır. Suriyeli göçmen toplumun Türk toplum aile yapısıyla birçok ortak özellikleri mevcuttur. Bu özellikler göz önünde bulundurularak bakıldığında aile yapıları farklı olan fakat benzerlikler gösteren yerleşik ve göçmen toplum arasındaki ilişkilerinde bu benzerliklere bağlı olarak daha iyi seyredeceği kanaatindeyim. Göçmen ve yerel toplum mensuplarının aynı din ve itikad ekolü mensubu olmaları hasebiyle her iki toplumda helaller ve haramlar aynıdır. Bu etken uyuma olumlu manada katkı sunmaktadır. Farklı bir dil ve kültüre sahip olan Suriyeli göçmenler, göç ettikleri ülkenin diline ve kültürüne kendi dil ve kültürlerini de muhafaza ederek uyum sağlamaya çalışacaklardır. Bu süreçte göçmen toplum elbette sorunlarla karşılaşacaktır. Yaşadıkları ülkenin dilini ve kültürünü öğrenmeden o ülkeye ayak uydurması beklenmeyeceği gibi kendi dillerini ve kültürlerini terk etmelerini istemek akıldışı bir durumdur. Dil ve kültürün muhafazası göçmen toplum için hayati derecede öneme sahipken; yaşadığı ülkenin dilini ve kültürünü öğrenip uyum sağlaması ise yerel toplum için vazgeçilmez bir şarttır. Entegrasyon süreci için bu konudaki tarafların mutabakatı çok önemlidir.

1. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu başlık altında, araştırmanın amacı, konusu, araştırmada kullanılan bazı kavram ve kelimelerin anlamları, araştırmacının ortaya koyduğu varsayımlar, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmada kullanılan yöntem, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırma sırasında toplanan verilerin çözümlene yöntemi, araştırma sırasında araştırmacının yaşadığı sorunlar, karşılaşılan güçlükler ve araştırmanın sunuş sıralaması açıklanacaktır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU

Bu çalışma, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin demografik yapıları, yaşam koşulları, sosyal ve ekonomik durumları ve yaşadıkları uyum ve sorunlarının ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bugüne kadar hem göç alan ülkelerin hem de göç veren ülkelerin, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik yetersizliklerinde konuyla ilgili sağlıklı bilgilere ulaşma güçlüklerinin payının büyük olduğu açıktır. Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren bu mesele hakkında Türkiye'deki bilimsel çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili gerek resmi kurum ve kuruluşlar gerekse sivil toplum kuruluşlarının yapmış olduğu çalışmalar incelenmiş ve genel bir literatür çalışması yapılmıştır. Bu kitlesel göçün tarihinin çok yeni olması ve Türkiye'nin ilk kez böyle büyük bir kitlesel göçle karşılaşılıyor olmasından ötürü bu konuda yapılan çalışmalar kısıtlı kalmıştır. Bu eksikliğe katkıda bulunmak üzere bu çalışma yapılmıştır. Sığınmacıların demografik özellikleri, sosyo-ekonomik durumları, yaşam koşulları, uyum ve adaptasyon durumları ve gelecek beklentilerini incelemek üzere yapılan bu araştırma ile Türkiye'nin son dönemde karşı karşıya kaldığı bu zor duruma katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Araştırmada sıkça geçen ve konuyu açıklayan anahtar sözcük ve kavramlar ile bunların işlevsel tanımları aşağıda sunulmuştur.

Göçmen: Herhangi bir nedenle uyrukluğunu taşıdığı ülkeyi terk ederek, geçici veya kalıcı olarak yerleşmek amacıyla başka bir ülkeye giden kişilerdir.

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak bir bölgeye gelen yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlanır.

Sığınmacı: Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu

ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade etmektedir.

Mülteci: BM'nin tanımı ile "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişi"dir. Mültecilik, hukuki bir statüdür.

Kitlesel Göç: Aynı ülkeden veya coğrafi bölgeden kısa bir süre içerisinde ve yüksek sayılarda gerçekleşen nüfus akınıdır.

Uyum: Toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, bulunduğu ortama benzerlik gösterme.

Entegrasyon: Bir araya gelme, bütünleşme, Sosyolog Meissner'e göre entegrasyon farklı parçaları özelliklerini kaybetmeden yeni bir bütün haline getirmektir. Toplum bazında ele alırsak: Azınlık ve çoğunluğun birbirine uyum sağlamasıdır.

Toplumsal Kabul: Birlikte yaşama kültürüne alışma.

1.3.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Suriyeli göçmenlerin "Toplumsal yapısını, yaşam koşullarını, Entegrasyon (Uyum) Sorunlarını" ele alan bu araştırmanın temel varsayımını şöyle ifade edebiliriz:

"Suriyeli sığınmacılar kendilerini Türkiye'de misafir değil kalıcı olarak görmektedirler. Türkiye'de yeni bir hayat kurmak isteyen bu insanlar, buldukları ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı, çalışma şartları, hizmet alma, eğitim imkânı ve dil alanında sorunlar yaşamaktadır. Yaşadıkları bu sorunlar göçmenlerin içinde buldukları ülkeye entegrasyonunun önündeki en büyük engeldir."

Araştırmanın alt varsayımlarını ise şöyle sıralayabiliriz:

- a) Suriyeli göçmenlerin geneli genç sayılabilecek yaşta ve erkekler çoğunluktadır.
- b) Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğu ülkemize kaçak yollardan giriş yapmıştır. Yurda kaçak yolla giren sığınmacı oranı son yıllarda bariz bir şekilde artmıştır.
- c) Göçmenlerden ekonomik şartları yetersiz olanlar evlerinde kalabalık geniş bir aile hayatı yaşamaktadırlar.
- d) Göçmenlerden ileri yaşta olanlar daha uyumlu, çevreyle ilişkileri daha gelişmiş olup; genç yaşta olanlar ise ve çevreyle ilişkisi olmadığından uyum sorunlarıyla ve sosyal problemlerle karşı karşıyadır.

Bu araştırma çerçevesinde, Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacıların durumları çok yönlü olarak ele alınacak, yaşadıkları sorunlar tespit edilecek ve bu insanların Türkiye'ye daha sağlıklı bir şekilde uyum sağlamaları için uygulanması gerekenler ve yapılacaklar anlatılmaya çalışılacaktır. Bu araştırma, İstanbul/Kartal örneğinde Türkiye'de kısa-uzun süreli, geçici-kalıcı göçmenliğin nedenlerini ve boyutlarını değerlendirmeye çalışacaktır. Bu amaçla;

- a) Gelen göçmenlerin demografik özellikleri nelerdir? Bu özelliklerin onların hayatına olan etkileri nasıl yansımıştır?
- b) Göçmenlerin Türkiye'deki, sosyo ekonomik koşulları, yaşam koşulları ve çalışma hayatları nasıldır?
- c) Türkiye Suriyeli göçmenler için hangi konumdadır? Geçici olarak sığınılan bir yer midir? Yoksa yeni bir başlangıcın adresi midir?
- d) Göçmenlerin Türkiye'ye ve Türk halkına bakışları nasıldır? Gelecek beklentileri ve talepleri nelerdir?
- e) Göçmenlerin Türkiye ile ve Türk halkıyla uyum ve adaptasyon düzeyi ne durumdadır?
- f) Göçmenlerin talepleri, memnuniyetleri ve rahatsızlıkları nelerdir? Sorularına cevap aranacaktır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, İstanbul İli Kartal İlçesinde geçici koruma altında yaşayan Suriye kökenli yabancı kişilerle sınırlandırılmıştır. Araştırmacı bu kişilerin ilgili Emniyet Müdürlüğünde kaydını yapmakla görevlidir.

Bu araştırma ankete ve mülakata dayalı olduğundan anket uygulanan ve mülakat yapılan sığınmacıların verdiği yanıtlarda kendilerine ait tüm nitelermeleri ve düşünceleri doğru olarak kabul edilmiştir.

1.5. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Araştırmada yorumsamacı ve görgül yöntemler kullanılmıştır. Konu ile ilgili kaynaklar taranmış alan araştırması yapılarak varsayımların geçerliliği alanda sınanmıştır. Alan araştırmasında İstanbul Kartal ilçesinde yaşayan sığınmacılara anket uygulanmış sığınmacılarla mülakatlar yapılarak ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Değerlendirme işleminde istatistiki yöntemler kullanılmış, istatistiki yöntemlerin uygulanamadığı veri dağılımlarında yorumlamalar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler yapılan mülakatlarda kazanılan izlenimler ve gözlemlerle birlikte değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar olgusuna İstanbul/Kartal'a Anadolu'nun değişik illerinden gelen göçmenlerle mülakatlar yaparak ve bu insanların hayatlarından örnek alınarak yaklaşmaktadır. Ayrıca görüşülen göçmenlerin büyük bölümü Türkiye'ye sınır illerinden giriş yapmış bir müddet bu şehirlerde yaşadıkdan sonra gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu sebeple araştırmada göçmenlerin yoğun yaşadığı illerin genel durumu değerlendirilip bu illerden İstanbul'a yönelen sığınmacı göçü de ele alınmıştır. Türkiye'de kurulmuş göçmen kamplarının neden tercih edilmediği kampta yaşayan göçmen sayısı ile şehirde yaşayan göçmen sayısı arasındaki uçurumun sebebi anlatılmıştır. Mülakatlarda, göçmenlere kişisel özellikleri, ülkelerindeki ekonomik, toplumsal yapıları, göç yolları, yöntemleri, Türkiye'de yaşamları ve geçim olanaklarına ilişkin, sorular yöneltilmiştir. Mülakatlarda elde edilen yanıtlar, deneklerin söylediği gibi olduğu şekliyle aktarılmış, sonra yorumlara gidilerek, bulgular tartışılmıştır. Deneklerin verdiği yanıtlar içerisinde sınıflandırılabilir olanlar, bir istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Tasnif edilebilen bu bilgilerden elde edilen değişkenlerin istatistikî değerleri ortaya çıkarılacak ve bu değerler analiz edilecektir. İstatistikî değerlendirme yapılırken, değişkenlerin çapraz sorgulamaları da yapılmış, değişkenlerin birbirleriyle ilişkileri analiz edilmiştir. Bu analizlerden elde edilen bulgular, görüşmelerle birleştirilerek metne dökülmüştür.

Mülakatlarda, göçmenlerin verdikleri yanıtlar doğru kabul edilecek, verilen bilgilerin doğruluğu için yeni bir araştırma yapılmamıştır. Mülakatlar esnasında, görüşülen kişilere araştırmacının polis görevlisi olduğu, fakat yapılacak mülakatın mesleki bir değerlendirmeye tabii tutulmayacağı, bu tarz bir değerlendirmeye yarayacak bilgileri almaya yönelik sorular sorulmayacağı belirtilmiştir. Mülakat başladığında, görüşmeyi sonlandırmak isteyen kişilere müdahale edilmemiş, tutarsız yanıtlar verenlerle görüşme sonlandırılmıştır. Ayrıca yöneltilen sorulara fikir beyan etmek istemeyenlere de müdahale edilmemiştir. Araştırma kapsamında elde edilen araştırmanın sınırlarını aşan bilgilerden araştırma konuları ile ilişkili olanlar dipnotlarda işlenerek, kayıt altına alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın alan araştırması bölümü, mülakat yönteminin tüm dezavantajlarını taşımaktadır. Görüşme sırasında verilen yanıtların tartışmasız doğru bilgileri içerdiği söylenemez. Elde edilen verileri içeren göç öykülerinin, göçmenlerin gerçek nedenleri, göç içerisinde karşılaştıklarının tamamını kapsadığı da iddia edilemez. Bu nedenle elde edilen veriler yorumsuz aktarılacak, bir araya getirildiğinde ortaya çıkan gerçeklik yorumlanmaya çalışılmıştır. Görüşmelerin başlangıcında, araştırmacının polis görevlisi olarak resmi sıfatı kendilerine söylenmiştir. Sorulacak soruların, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi'nde yapılan bir Yüksek Lisans çalışması çerçevesinde olacağı söylenmiştir. Bu araştırma anket, mülakat ve istatistikî analizlerin kullanılması yöntemleriyle

gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, öncelikle kuramsal ve alan araştırmalarını kapsayan literatür taranmıştır.

Görüşme yapılan kişiler, Suriye'den göç edip İstanbul/Kartal ilçesine gelerek muhtelif mahallelerine yerleşerek daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı ilgili kayıt birimine kayıt yaptırmaya gelen kişiler arasından seçilmiştir. Araştırmacının kamu görevlisi olması, görüşülen göçmenlerle ilişki kurmayı kolaylaştırmıştır. Araştırmacının Suriyeli sığınmacıları kayıt altına almakla görevli olduğundan yaklaşık 1500 göçmenle görüşme imkânı olmuştur. Araştırma çerçevesinde 1500 kişi içinden araştırmaya kaynak olabilecek özelliklere sahip 170 kişi ile anket, 41 kişi ile kapsamlı mülakat yapılarak bu çalışma hazırlanmıştır. Sığınmacılardan elde edilen veriler, istatistikî değerlendirmenin yorumlanmasında kullanılmıştır. Araştırmamızda sığınmacılar; yaş, etnik köken, cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, sosyo ekonomik durumları, yaşam koşulları gibi kıstaslar açısından ele alınarak ortaya çıkan verilerle birlikte analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır.

1.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmanın evrenini Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş sonucunda ülkelerini terk etmek zorunda kalarak dünyaya dağılan ve bir şekilde Türkiye topraklarına sığınmış ve burada yeni bir hayata başlayan sığınmacılardan oluşmaktadır.

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini İstanbul'un Kartal ilçesinde yaşayan sığınmacılar oluşturmaktadır. Örnekleme, evrende bulunan Suriyeli sığınmacılar arasından çalışmaya katkı sağlayabilecek gönüllü 211 sığınmacı dâhil edilmiş, bu sığınmacıların 170'ine anket uygulanmış, 41 sığınmacı ile mülakat yapılmış ve ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

1.8. ARAŞTIRMADA TOPLANAN VERİLERİ ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve birebir yapılan mülakatlar kullanılmıştır. Uygulanan ankete sığınmacıların verdiği yanıtlar tablolar oluşturularak sayısal karşılıkları sunulmuştur. Ayrıca konu ile ilgili grafikler kullanılarak yorumlamalarda yararlanılmıştır. Araştırmanın alan kısmında uygulanan anket formunda sorulan sorular üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sorulan sorular sığınmacıların demografik bilgilerinin alındığı bölümdür. İkinci bölümde sorulan sorular sığınmacıların sosyo-ekonomik durumları ve yaşam koşulları bilgilerinin alındığı bölümdür. Üçüncü bölümde sorulan sorular

ise sığınmacıların Türkiye ve Türk halkı hakkında düşünceleri ve geleceğe dönük düşüncelerinin alındığı sorulardan oluşmaktadır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde kullanılmıştır. Araştırmada gruplu değişkenler arasındaki ilişki ki-kare analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven Aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

1.9. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Araştırmanın konusunu İstanbul Kartal ilçesinde geçici koruma altında yaşayan Suriyeli sığınmacıların oluşturması ve bu insanların genelinin Türkçe konuşmayı iyi seviyede bilmemesi çalışmayı zorlaştıran en önemli etkidir. Çalışmanın yapıldığı göçmenlerin bu tür çalışmalara alışkın olmaması anket çalışmasını güçleştirmiştir. Çalışmanın neden, kimin için yaptığım vb. sorular ancak kişisel ilişkiler ve göçmen referanslarıyla aşılabılmıştır. Çalışma ek bir ekonomik yük getirmiş, çalışmayı finanse etmek sadece araştırmacının bireysel imkânlarına kaldığı için zaman zaman ekonomik güçlükler yaratmıştır. Araştırmacı kamu görevlisi olduğu için çalışmayı ancak mesai saatleri dışında gerçekleştirebilmiştir. Yoğun iş temposunun yanında mesaiden sonra yapılan ev ziyaretleri ve görüşmeler araştırmacının bir hayli zamanını almıştır. Araştırmacı çalışmayı tamamlayabilmek için haftalık ve senelik izin hakkını dahi araştırma için kullanmıştır. Araştırma sürecinde ortaya çıkan tüm olumsuzlara rağmen bu çalışma araştırmacıya birçok gözlem ve izlenimler kazandırmıştır.

1.10. ARAŞTIRMANIN SUNUŞ SIRASI

Araştırma beş ana bölüm ve on iki ana başlıktan oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırma hakkında genel bilgiler sunulmuştur. Bu bölümde araştırmanın konusu ve amacı, varsayımları, sınırlılıkları, kullanılan yöntem, evreni, örnekleme, toplanan bilgilerin çözümleme yöntemi, karşılaşılan güçlükler, yanıt aranacak sorular ve toplanan bilgiler sunulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümü iki ana başlıktan oluşacaktır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi bu bölümde sunulacaktır. İlk ana başlıkta, göç olgusu, tarihsel gelişimi, göç tipolojileri ikinci ana başlıkta ise göç teorileri sunulacaktır.

Araştırmanın üçüncü bölümü 3 ana başlıktan oluşacaktır. Birinci başlık olan Suriye'den Türkiye'ye yapılan kitlesel göç başlığında Türkiye'ye yapılan kitlesel göçün oluşum süreci ve özellikleri, göçün kitleselleşmesi, Suriye'deki son durum, Suriye'deki iç savaşın Türkiye'ye

etkileri, sığınmacıların hukuki durumu ve anlatılmaya çalışılacaktır. İkinci ana başlıkta şehirlerde yaşayan Suriyelilerin genel durumu özetlenecektir. Bu başlıkta da şehirler özelinde Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak göç ettiği şehirlerin durumu incelenecek ve yaşam ve çalışma koşullarıyla temel sorunları, çalışma koşulları ve kamp hayatları sunulacaktır. Üçüncü ana başlıkta ise yaşanan sorunlar hakkında çözüm yolları ve öneriler sunulacaktır.

Araştırmanın dördüncü bölümü uyum ve entegrasyon'dur. Bu bölümde uyum ve entegrasyonun kavramsal boyutu, uyum ihtiyacının ortaya çıkışı, uyum problemleri ve yerelle ilişkileri, uyuma dönüşüm süreci anlatılacaktır.

Araştırmanın beşinci bölümü yedi ana başlığa ayrılmıştır. Bu başlıklarda araştırmaya katılanların; yaş, etnik köken, cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, Türkiye'ye giriş şekli ve Türkiye'ye geliş zamanı başlıkları altında dağılım ve karşılaştırma yapılacaktır. Yapılan alan çalışmasıyla toplanan veriler ve bulguların tablolara dönüştürülerek sayısal bilgiler verilecek bu bilgilerden ortaya çıkan verilerden faydalanılarak yorumlar yapılacaktır. Son olarak araştırmanın genel değerlendirilmesi yapıp, öneriler getirilerek araştırma bitirilecektir.

2. GÖÇ OLGUSU

Göç genel manada bir bireyin ya da topluluğun yaşadığı coğrafi bölgeden kalkıp başka bir bölgeye yeni bir yurt edinme amacıyla yapılan süreli ya da kalıcı harekettir. Göçler tarih boyunca insanların, hayvanların hatta bitkilerin hayatını değiştiren bir olgudur. İnsanlar bir yerden başka bir yere göç ettiğinde kendileriyle beraber hayvanlarını, bitki tohumlarını, alet edevatlarını adet ve geleneklerini de göç ettikleri yere taşımışlardır. Göç dünya tarihiyle var olmuş ve tarihin sonuna kadar devam edecek faal bir olgudur. Toplumların oluşumu, sosyo-kültürel değişimi, yeni kültürlerin ortaya çıkışı göçün ana etken olduğu durumlardır. Göçü meydana getiren etkenler ise tarih boyunca değişime uğramıştır. Tarihi süreci incelersek göçü oluşturan etmenler arasında en büyük pay sahibi iklim şartları ve değişiklikleri, kuraklık ve sert geçen soğuk kışlara bağlı olarak ortaya çıkan kıtlıklar ön plandadır. Hayvancılığa dayanan ekonomilerde otlakların azalması ve bitki hastalıklarının ortaya çıkması, insanların beslenmesini tehlikeye düşürünce göç kurtuluş yolu olmuştur. İrlanda ‘da XIX. yüzyılda bitki hastalıkları patates tarlalarını yok edince, feci açlık çeken halk kurtuluşu Kuzey Amerika’ya göç etmekte bulmuştur. Benzeri şekilde aynı yüzyılda Osmanlı idaresinde bulunan Lübnan ve Suriye’deki halkın geçimini sağlayan bağlara filoksera hastalığı büyük hasar verince halk kurtuluşu Kuzey ve Güney Amerika’ya göç etmekte bulmuştur.² Bugün bildiğimiz Kuzey ve Güney Amerika, Avustralya gibi ülkeler göçler sayesinde oluşmuştur.

Göç, insanlık tarihinin başladığı dönemden bu yana var olan bir olgudur. Göç kavramını değişik şekillerde açıklamak mümkündür: Göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir.³ Göç, her şeyden önce mekân değiştirme durumudur. Kişiler muhtelif sebeplerle buldukları bölgeden bir başka bölgeye gitmektedirler. Bu durum sürekli olabileceği gibi geçici nitelikte de olabilir. Eğitim ve çalışma amaçlı, kısa süreli ve bu sürenin sonunda geri dönülebilen, mekân değiştirme hareketlerinin de göç sayılabileceği belirtilmektedir.⁴

Soyut çözümlenmeye dayalı bir tanımda göç, insanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına geçişi olarak anlatılmaktadır. Ancak, göç durağan bir olgu değil, nedenleri ve sonuçları ile birlikte algılanan bir süreçtir. Zaman ve

¹ İlber Ortaylı, Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, s.19

² Kemal Karpat, ‘Türkiye’nin Göç Tarihi:14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’ye Göçler’ İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.24

³ İnan Özer, Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişme, Bursa, Ekin Kitabevi, 2004, s.11

⁴ Serdar Sağlam, “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme,” Türkiyat Araştırmaları, 2006, Sayı:5, s.34-44

mekân, neden ve sonuç unsurları; durağan bir olgu olmaktan daha çok bir süreç olması, göçün tanımlanma, ölçülme, çözümlenme, açıklanma ve yorumlanmasını hem kuramsal hem de görgül anlamda karmaşık bir hale getirmektedir. Göç kavramı bu karmaşıklığı içinde, bir yandan uzun bir sürecin farklı ama birbirleriyle ilişkili birimlerinin bir toplamı olarak ele alınmakta, diğer yandan belirli tiplerinde çözümlenmeye çalışılmakta ya da farklı bilimsel disiplinlerin çok özgül konuları olarak değişik boyutlarıyla incelenmektedir.⁵

Toplumların tarihsel gelişmesinden çıkarabileceğimiz en temel bulgulardan birisi de, göçün siyasal, toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır; bu anlamda göç; bir sonuçtur. Bu arada göçün kendisinin de toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkıda bulunan bir etken olduğu unutulmamalıdır; bu çerçevede göç bir nedendir.⁶

Yirminci yüzyılın teknolojik gelişmeleri; göçün mümkün olabilmesi için gerekli olan iki temel unsur olan ulaşım araçları/olanakları ve iletişim/bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması insanların hareket özgürlüklerini arttırmıştır. Ancak göçü gündeme getiren temel motiflerde pek bir değişiklik olmamıştır. Bu bağlamda, gelecekte Türkiye’de göç olgusunun nasıl bir seyir izleyeceğini düşünürken, göçün azalacağını beklememek gerekir. Aksine, hem iç göç hem de dış göç artacaktır.⁷

Göçün yarattığı değişimler kimilerince “modern olmanın” şartı gibi görülürken, kimilerince de “geleneksel hayatın bozulması”, “kırdan gelen göçmenlerden kaynaklanan kentsel kültürün yozlaşması”, “iki kültür arasında sıkışıp ne köylü ne de kentli olunamaması” olarak değerlendirilebilmektedir. Bazılarınca da göç sonucu oluşan yeni durum, gelenekselliğin ve modernliğin melezleşmesidir.⁸ Göçler; kırdan kente, kırdan kıra, kentten kente ve kentten kıra doğru olabilmektedir. Türkiye’de çoğunlukla kırdan kente ve kentten kente doğru göçler oluşmuştur. Türkiye’de sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte kentleşme oranı artmaya başlamış, göçlerde artış meydana gelmiştir. Bu artış 1950’li yıllara tekabül etmektedir. Bu yıllarda göçler, sanayileşmenin ve kentleşmenin etkisiyle birlikte köyden kente doğru yoğunluk göstermiştir. 1980’lerden sonra ise göçler daha çok kentten kente doğru eğilim göstermeye başlamıştır.

---

⁵ Ahmet İçduygu, İbrahim Sirkeci, “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri”, (Ed. Oya Baydar) Bilanço 98-75 Yılda Köylerden Şehirlere” Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul-1999, s. 249-267

⁶ İçduygu, Sirkeci, a.g.m. s. 249-267

⁷ İçduydu, Sirkeci, a.g.m. s. 249-267

⁸ Hüseyin Bal, Kent Sosyolojisi, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2008, s.106

Bilinen gerçek şudur ki; insanların toplum olarak başlıca eylemi göçtür. Ezelden beri göç ediliyor ve ebediyen göç edilecek. Bir yerde göç sona ermişse, o toplum eriyor demektir; nitekim bugünün Batı Avrupa'sında göç eylemi azaldı çünkü toplum yaşlandı. Ama göç eden başka toplumlar oraya sızıyor. Göçsüz bir coğrafya sayfasında tarihinin son sayfaları yazılıyor demektir. Göçler tarihte yıkıcı kavimlerin gelip ortalığı altüst etmesiyle göze çarpar ama bu coğrafyada hareket de böyle başlar.⁹

Göç tarihten günümüze kadar toplumların gündemindeki üst sıralardaki yerini hep korumuştur. Göç özellikle gelişmiş toplumları hedef tahtasına oturttuğundan her devrin gelişmiş toplumları göç kaynaklı büyük problemlerle karşı karşıya kalmışlardır. Küreselleşmenin günümüz dünyasını koca bir köy haline getirdiğinden dünyanın her neresinde olursa olsun ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel, teknolojik bir gelişme ya da kriz durumu aynı anda bütün dünya toplumunu etkisi altına almaktadır. Göç hareketlerinin önemli bir kısmı hali hazırda az gelişmiş bölgelerden gelişmiş olanlara doğru olmaktadır. Bu gelişmişlik karşıtlığını pek tabii sadece ekonomik gelişmişlik olarak değil siyasi ve kültürel gelişmişlikle de bağlantılı değerlendirmek gereklidir. Göç hareketlerinin sorunsallaşması hızlanan küreselleşme ile yakından ilişkilidir. Sermayenin ve malların akışı insan kaynaklarının hareketliliğini de beraberinde getirmektedir. Az gelişmiş ülkelerden daha zengin ülke ve merkezlere doğru bir uluslararası göç, nüfusun yaşlanması ve refah düzeyinin artışına paralel artan profesyonel ve kalifiye eleman gereksinimleri ile ilgilidir. İş çevreleri de bu talebi zaman zaman dile getirmekte ve desteklemektedir. Ancak bu ülkelerde artan işsizlik, örneğin Almanya'da yüzde 10, göçe karşı kamuoyu baskısı yaratmakta ve pek çok ülke de liberal denebilecek partiler dahi göç ve göçmen karşıtı popülist politikalara yönelmektedirler.¹⁰ Göç karşısında kendi toplumunun homojen yapısını muhafaza etmek isteyen otoriteler türlü tedbirlerle göçe set çekme girişimlerinde bulunsalar da bu sadece göçü gayrimeşru alana itmekten başka bir işe yaramamıştır.

Göçü Çeşitleri Açısından: İç Göç, Dış Göç, Zorunlu Göç, Gönüllü Göç diye sınıflandırabiliriz.

İç göç herhangi bir ülkenin sınırları içinde oluşan göçlere denir. Bu yer değiştirme hareketi sırasında ülke nüfusunda herhangi bir değişme söz konusu değildir. Genellikle iç göçlere bağlı olarak kent nüfusları artarken, kırsal nüfus azalmaktadır. İç göçler; Kırsal alandan kırsal alana, kırsal alandan kentlere, kentlerden kentlere, kentlerden kırsal alana

⁹ İlber Ortaylı, A.g.e, s.19

¹⁰ İbrahim Sirkeci, Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006 s.34

doğru olmaktadır. İ göçlerin en fazla göröleni kırsal alandan kentlere doğru olanıdır. Verimli tarım alanları, sanayinin geliştiği bölgeler, ticaret merkezleri, maden yatakları bakımından zengin olan bölgeler ve turistik yöreler gibi alanlardaki iş günü ihtiyacı, çalışma alanı, eğitim ve sağlık imkânları, sosyal ve kültürel imkânlar bu bölgeleri göçmenlerin tercih sebebinin ana nedenleridir. İç göçler sonucu nüfus, ülke sınırları içerisinde yer değiştirdiği için toplam nüfusta artma ya da eksilme olmaz. İ göçler genellikle kentlere doğru yapıldığından kentsel alanlarda birtakım sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ülke nüfusunun dengesiz dağılması, yatırımların dengesiz dağılması, düzensiz kentleşme sonucunda gecekonduların ortaya çıkması sanayi tesislerinin kent içinde kalması ve altyapı hizmetlerinde (yol, su, elektrik, haberleşme) yetersizlikler görölmeleri bu sorunların başlıcalarıdır.

Dış göç bir bireyin ya da kitlenin herhangi bir sebepten dolayı kendi ülkesinin coğrafi sınırlarını aşarak farklı sebeplerle başka bir ülkede yeni bir hayat arayışı amacıyla yapılan göçtür. Zorunlu göçler ise genellikle siyasal veya dinsel bir takım nedenlerle, savaş, sel, yangın ve deprem gibi felaketler neticesinde, baskılardan kurtulma, düşünce ve fikir hürriyeti elde etme gibi sebeplerle bir topluluğun hali hazırda yaşamını devam ettirdiği bir coğrafyadan istekleri dışında göç etmeye zorlanması halidir. Dış göçlerin en önemli nedenleri küresel krizler, savaşlar, siyasal ve ekonomik bunalımlardır. Bunun dışında anlaşmalarla karşılıklı nüfus değişimleri (mübadele) de dış göçü kapsar. Bu olayların arasında I. Dünya savaşı sırasında Anadolu'dan diğer ülkelere göç eden Ermeni Tehciri önemlidir. Yine Türkiye ve Balkan ülkeleri arasında I. Dünya savaşında ortaya çıkan savaş hali ve akabinde devam eden siyasal krizler sonucu ülkeler arasında karşılıklı göçmen mübadelelerine ve kitlesel göçlere sahne olmuştur. Bu alışma, ülkelerindeki savaş ortamı sebebiyle göçe maruz kalan evini yurdunu terk ederek yeni bir hayata başlayan insanların karşılaştıkları ağır yaşam koşulları yaşadıkları yerleri, gelirleri, istihdamları, sağlık durumları, yerelle ilişkileri, çalışma koşulları, yaşadıkları topluma uyum sağlama düzeyleri ile ilgili konular araştırılacaktır.

Dış göçe dâhil olan bir başka tür göç ise beyin göçüdür, iyi eğitim görmüş nitelikli bireylerin yurt dışına göç etmesidir. Dış göçlerle bir ülkenin nüfusunda artma veya azalma meydana gelebilir. ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda gibi ülkelerin 20. yüzyılın başındaki nüfusları ile 2000'li yıllardaki nüfuslarının çok farklı olmasının nedeni bu ülkelere dışarıdan gelen göçlerdir. Ayrıca Türkiye'de 1960'lı yıllardan itibaren ekonomik sebeplerle Avrupa'ya özellikle Almanya'ya göçler olmuştur. Bugün Avrupa'da nüfusu 3 milyonu aşan Türkiye kökenli göçmenlerin yaptığı göç de önemli dış göçlerdendir.

Gönüllü göçler bireylerin iş bulma, eğitim görme, sağlık şartlarından yararlanma, yaşadığı şartlardan daha iyi bir yaşam standardına ulaşma isteği gibi sebeplerden ötürü yapılan göçlerdir.

2.1. GÖÇ ARAŞTIRMALARINDA KLASİK KURAMLAR

Göç olgusu kuşkusuz yaşadığımız yüzyılın en büyük problemi ve toplumları etkileyen en önemli olaylardan birisidir. Göçü tetikleyen siyasi ve ekonomik krizler, bölgesel bunalımlar, savaşlar gibi sebeplerle ortaya çıkan durum kısa sürede olduğu bölgeyi ve çevresini akabinde de diğer bölgeleri etkisi altına almaktadır. Bir yandan bu olaylar olurken bir yandan da uluslararası toplum göçe yönelik yeni bilimsel perspektif ve kuramsal yaklaşımlar üzerinde kafa yormaktadırlar. Bu kuramsal çalışmaların amacı göçün sebep ve sonuçlarını doğru analiz ederek anlaşılmasına ve açıklanmasına yardımcı olmak, ortaya çıkan durumun sonuçlarını artısı eksisiyle birlikte dünya kamuoyunun önüne koymaktır. Göç, “küresel bütünleşme sürecinin bir parçası olarak” görülmektedir.¹¹ Göçün ulus aşan boyutlarda incelenmesi, “sadece insan hareketlerini değil, fikir, sembol ve maddi kültür dolaşımını da içerecek şekilde genişletilmesine yardımcı olmaktadır.” Göç, toplumlar yanında devletleri de ekonomik, siyasi ve kültürel bağlarla birbirine bağlamaktadır.¹² 1960’lı yıllarda başlayan Almanya’ya işçi göçü bugün Avrupa topraklarında 3 milyonu aşkın Türkiyeli göçmenin Avrupa’nın ekonomik, siyasi, kültürel alanlarında yer almasını sağlamıştır. Bu durum Avrupa meclislerinde ve hükümetlerinde Türk kökenli siyasilerin gün geçtikçe artmasından da anlaşılır. Göçün ortaya çıkardığı bu durum özellikle Türk–Alman devletlerinin ikili ilişkilerinin de önemli rol oynamaktadır.

Bugün genel kabul gören bir göç kuramı bulunmamaktadır. Çeşitli bilimsel disiplinler, göç olgusunu açıklayıcı varsayımlar ileri sürmüşlerdir. Her disiplin kendi alanından göç olgusuna yaklaşmakta, açıklamaya çalışmaktadır.

Göç kuramlarının, göç tipolojileri kurmaları ve göç nedenlerini açıklamaları gerekir. Klasik göç açıklamaları, insanların kendi doğdukları bölge/ülkeden bir başka amaçlanan bölgeye göç etme nedenleri üzerinde durur. Bu amaçla, klasik göç kuramlarının mantıklı sınıflandırılmasında makro ve mikro yaklaşımlar arasındaki farklar görülür. Burada, kısaca bu teoriler verilmeye çalışılacaktır. Mikro Analizlerin odak noktası bireydir. Mikro analizler, göç davranışına neden olan bireysel tercihler, göç davranışı üzerinde dururlar. Bireysel görüşler,

¹¹ Antony Giddens, Sosyoloji, Çev. Şebnem Pala Güzel, İstanbul, 2008, Kırmızı Yayınları, s.569

¹² Hüdayi Sayın, Uluslararası Hukuk Ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010, s.22

beklentiler ve algıların göç hareketine etkilerini analiz etmeye çalışırlar. Makro analizler, göç davranışını grup düzleminde, popülasyonun tamamı temelinde özetleyerek, göç olgusu, ekonomik ve coğrafi iki bölge arasında açıklanmaya çalışılır. Göç hareketi, alanlar arasında yapısal boyutta açıklanırken, alansal karakteristliğin kişinin davranışı üzerinde mobilizasyon etkisi yarattığı vurgulanmıştır. “Makro-yapısal uluslararası göç analizleri, göç veren ülkelerdeki hükümet ve otoriteler ile bunların yönelinen ülkedeki muadilleri ve göçmen birlikleri ve bazen uluslararası örgütler- arasındaki üçlü ilişkiyi ifade eder. Tüm bu boyutlar arasında göç kararlarını etkileyen hatırı sayılır oranda bir değişme bulmaktayız: ulus devletler, uluslararası sistemdeki dışsal güç, içsel idari kapasite, verim ve siyasi istikrar gibi etmenler konusunda farklılıklar gösterirler. Bu da göç akıntılarının oluşması yönünde sonuçlar doğurur.”¹³

2.1.1. Ravenstein’in Göç Kanunları

Ravenstein’nın 1885’te yayınlanan bu çalışması, bilinen, göçle ilgili ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır. Genel anlamda Ravenstein’in çalışmasına bakıldığında, sağlam bir analizden yoksun görünmekle birlikte, kendi dönemi ve daha sonraki göç çalışmaları için anlamlı bir öncü olma niteliği taşımaktadır.¹⁴ Çalışmanın kuramsal temeli sanayileşme ve kentleşme olguları üzerine kurulmuş ve 19. yüzyılın son yarısındaki gelişmeler çalışmanın temel dinamiğini oluşturmuştur. Sanayileşmeyle birlikte gelişen iş imkânları ve bu duruma paralel gelişen ulaşım ağları, insanları Avrupa’nın içlerine ve Kuzey Amerika’ya doğru yöneltmiştir. Böylece milyonlarca insan evlerini, topraklarını ve daha iyi bir hayat kurma hayaliyle terk edip, başka yerlere göç etmişlerdir. Bu devirde çalışmasını tamamlayan Ravenstein, 1885 ve 1889 yıllarında yayımladığı *Göç Kanunları (The Laws of Migration)* başlıklı iki makalesinde belirlediği yedi göç kanunu tartışmaya açmıştır.¹⁵

¹³ Sayın, A.g.e, s.35-36

¹⁴ Sayın, A.g.e, s.35-36

¹⁵ **Göç ve mesafe:** Göçmenlerin büyük çoğunluğu sadece kısa mesafeli bir yere göç ederler. Bu kısa mesafeli göç, gidilen yerde göç dalgaları yaratan bir etkiye sahiptir. Ortaya çıkan bu göç dalgaları daha fazla göçmeni içine alabilecek olan büyük sanayi ve ticaret merkezlerine doğru yönelme eğilimindedir. Büyük merkezlere doğru yönelen göçün boyutlarını belirleyen de, bu gelişen sanayi kentlerindeki yerli nüfusun yoğunluğudur. Bir diğer ifadeyle, Ravenstein göç edilen merkezlerdeki iş imkânlarının çokluğunun o kentte yaşayan nüfusa oranının, göçün boyutunu belirlediğini ifade etmektedir.

Göç ve basamakları: Hızlı gelişen sanayinin ve ticaretin oluşturduğu potansiyel iş gücü açığıyla birlikte, kentsel bağlamda meydana gelen hızlı ekonomik büyüme, kenti çevreleyen yakın yerlerdeki kişileri hızla kente çekmektedir. Kentin çevresel alanındaki kırsal bölgede meydana gelen seyrelme, uzak bölgelerden gelen göçmenlerce doldurulmaktadır. Uzak bölgelerden gelen göçmenlerin kendi yaşadıkları yerde yarattıkları seyrelme de, o bölgelere daha yakın yerlerden gelenlerle doldurulacaktır. Her bir basamak kente yaklaştıkça ve kentin avantajları diğer göçmenler tarafından algılandıkça, göç tüm ülkeye yayılacak ve ülkenin her yerinde hissedilecektir. Yani Ravenstein’a göre göç olgusunun bir boyutu, basamaklı bir şekilde seyrelen ve boşalan yerlerin yakın bölgelerden gelen göçmenlerce doldurulmasıyla oluşan dalgalarıdır.

Yayımla ve emme süreci: Göç olgusunda yayılma ve emme süreci birbirini destekler konumdadır ve bu süreçler birbirleriyle el ele yürümektedirler. Ravenstein’a göre göç, kendi başına amaç olamaz, bireyler sadece göç etmek istedikleri için yer değiştirmezler. Göçmenler için amaç, kentte gelişen ekonomik ve ticari faaliyetin getirisinden pay almaktır. Kentin getirisinden pay alma isteği ya da daha iyi yaşama arzusu, yayılma sürecini desteklemektedir.

2.1.2. İtme Çekme Kuramı

Bu kuramın formülünü ve içeriğini ilk olarak 1966 yılına Everett Lee yazmıştır. Fakat daha sonraki yıllarda bu kurama çeşitli kişiler tarafından katkılar yapılmış ve kuram geliştirilmiştir. Yapılan bu geliştirmeler çerçevesinde Lee'nin ortaya koyduğu ilk formülasyon tamamıyla korunmuş, yapılan çeşitli katkılar kuramın temelini bozmamıştır. Lee yazdığı kuramda, göçmenden daha çok göçe odaklanmış, fakat göçmenin göz ardı edilmemesi gerekliliğini de kuramında belirtmiştir. Bu çerçevede Lee ilk olarak göçlerin karakteristik temel ortak özelliklerini ortaya koymaya çalışmış ve bunun için de göçe ait itici ve çekici faktörleri saptamış, analizine temel oluşturacak dört temel faktör belirlemiştir. Bunlar; yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, işe karışan engeller ve bireysel faktörlerdir.¹⁶

Lee'nin kendi kuramına ait olarak belirlediği bu faktörler, itme çekme kuramının temel işleyişini ve bileşenlerini oluşturmaktadır. İtme ve çekme kuramına göre, hem yaşanan yerde hem de gidilecek yerde, itici ve çekici faktörler vardır. Lee'nin kuramda vurguladığı bir diğer boyut ise göçün belirleyenleridir. Lee göçün belirleyenleri olarak iki boyut ortaya koymaktadır. Bu belirleyenlerden ilki, kişisel (mikro) faktörler, diğeri ise kişisel olmayan (makro) faktörlerdir. Potansiyel göçmenler olarak değerlendirilen yerleşikler, kendileri için yaşadıkları yerdeki olumlu ve olumsuz faktörlerin neler olduğunu, bu faktörlerin kendileri için ne anlama geldiğini çok iyi bilmekte ve itme çekme faktörlerinin hesabını çok rahatlıkla yapabilmektedirler. Günümüzdeki göç olgusuna ve yaşanan çeşitli göç olaylarına genel anlamda bakıldığında, itme çekme faktörlerinin hâlâ gerek iç göçler gerekse de dış göçler için işlediği görülmektedir. Bunun yanında günümüzdeki göçlerin artık Lee'nin bahsettiğinden

---

Göç zincirleri: Ravenstein göçün zamanla zincirleme olarak geliştiğini ve göç alan yerleşim yerlerinin aynı zamanda göç de verdiğini belirtmiştir. Böylece her bir göç dalgası, tetikleyici etki göstererek, bir diğer göç dalgası yaratmaktadır. Ravenstein için göç, bir bölümüyle zincirleme ve bir kez başladığında ardı ardına devam eden bir süreçtir.

Doğrudan göç: Bu tür göçlerde göç eden kişiler büyük ticaret, endüstri merkezlerine yönelmekte ve basamaksız şekilde, doğrudan bu kentlere yerleşmeyi tercih etmektedirler. Bu göç modelinde göç basamaksız, uzun mesafeli ve dolaysız olarak ticaret ve sanayi merkezlerine yönelmektedir. Bu göç modelleri çerçevesinde ortaya çıkan ortak nokta, göçün, ticaretin ve sanayinin geliştiği büyük kentlere doğru olduğudur.

Kır kent yerleşimcileri farkı: Ravenstein'a göre kentte yerleşik olarak yaşayanlar, kırsal kesimde yerleşik olarak yaşayanlardan daha az göç etme eğilimindedirler. Kente yönelen göçler, kentte yaşayan yerleşikleri çok fazla yerinden oynatmamaktadır. Oysaki kırsal kesimden kırsal kesime yapılan göç, kırsalda yaşayan yerleşikleri yerinden oynatma, göç dalgaları ve basamaklı bir göç yaratma eğilimindedir.

Kadın erkek farkı: Ravenstein'ın son göç kanunu cinsiyete aittir. Bu kanuna göre kadınlar, erkeklere oranla daha fazla göç etme eğilimindedirler. Ravenstein 1889 yılında yayınladığı ikinci makalesinde, kadınların iç göçler ve kısa mesafeli göçlerde erkeklerden daha fazla göç eğiliminde olduğunu tekrarlamış ve bir ekleme yapmıştır: Erkekler uzun mesafeli ve yurtdışı göçlere, daha fazla katılmakta ve daha yüksek bir göç eğilimi taşımaktadırlar. Savaş ÇAĞLAYAN, Göç Kuramları Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz 2006, Sayı 17, s.72

¹⁶ Çağlayan, A.g.m, s.72

daha da karmaşık hâle geldiği de açıktır. Küreselleşme başta olmak üzere pek çok faktör, göç olgusunu derinden etkilemekte ve değiştirmektedir.¹⁷

2.1.3 Petersen'in Beş Göç Tipi

İtme çekme faktörleriyle uğraşan ve göç üzerine düşünen bir diğer göç kuramcısı da Willam Petersendir. Petersen, her insanın aynı olduğu ve göçünde normal bir şey olduğu yaklaşımına karşı çıkarak, “eğer her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor” diye sorarak çalışmasına başlıyor. Petersen bireysel ve sınıfsal farklılıkları da gözetenerek, beş göç tipi oluşturmuştur.¹⁸ Petersen'in bu çalışması, özellikle bireysel ve toplumsal motivasyonu kapsadığı için, göç sosyolojisi içerisinde anlamlı bir yer teşkil etmektedir. Ayrıca, birden fazla faktörün göç analizinde kullanmasına izin vermesi, yönlendirilen ve zoraki göç ayırımını başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi, Petersen'in kuramını, günümüzdeki göçleri analiz etmede ve anlamada başarılı ve kullanılabilir kılmaktadır.¹⁹

2.2. GÖÇ ARAŞTIRMALARINDA YENİ KURAMLAR

Göç olgusunu açıklamak üzere geliştirilen klasik kuramlar, göçün tüm boyutları ile açıklanmasında yeterli olamamışlardır. Klasik yaklaşımların eksiklikleri nedeniyle son dönemlerde uluslararası göç konusunda alternatif araştırmalar dizisi geliştirilmiştir.²⁰

2.2.1. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı uluslararası ilişkiler çerçevesinde, ekonomik ve politik temelli olarak geliştirilmiş bir kuramsal çerçevedir. Bu kurama göre iki ya da daha fazla ülke

---

¹⁷ Çağlayan, A.g.m, s.75

¹⁸ **İlkel (primitive) göçler:** Bu göçler doğal çevrenin yarattığı itme etkisiyle oluşan göçlerdir. Petersen göçebe toplulukların dönemlik göçlerini de bu göç tipi içerisinde tanımlamaktadır. Fakat Petersen'in ayrıntıyla ve asıl üzerinde durduğu konu, kuraklık, kötü hava şartları gibi çevrenin yarattığı fiziksel zorluklardan kaynaklanan ve bu sebeplerle yaşanan toplu göçlerdir. **Zoraki (forced) ve yönlendirilen (impelled) göçler:** Petersen, ilk göç tipinde ayırt edici özellik olarak doğanın yarattığı baskıyı kullanırken; ikinci göç tipi olan zoraki göç ve üçüncü göç tipi olan yönlendirilen göçte, sosyal durumun yarattığı baskıyı ayırt edici bir özellik olarak kullanmaktadır. Bu ayırt edici özellik bağlamında potansiyel göçmenlerin, göç edip, etmemeyi tercih edebilme güçlerini kendi ellerinde bulundurdıkları durum, Petersen tarafından yönlendirilen göç olarak adlandırılmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse, sosyal bir baskıya rağmen bireyler ya da bir toplum göç etmede bir karar mekanizması kullanabiliyorlar ve bu karar mekanizmasının işletme gücünü ellerinde bulunduruyorlarsa, Petersen için bu yönlendirilen göç anlamına gelmektedir. Şayet potansiyel göçmenler, göç kararı üzerinde herhangi bir inisiyatifte bulunamıyorsa, bu bütünlük Petersen için zoraki göçe karşılık gelmektedir. Burada önemli olan nokta, sosyal bir zor kullanma ve zorlama sonucunda bireylerin ya da toplumların ellerindeki karar mekanizmasını kullanma şansına sahip olmamaları ya da ellerinde bulundurdıkları karar mekanizmasını kullanamamalarıdır.

Serbest (free) göç: Yukarıdaki göç tiplerinin serbest göçten farkı, temel bir belirleyenin varlığıdır. Oysaki serbest göç tipinde kişiler, topluluklar ve toplumlar üzerine uygulanan her hangi bir zorlayıcı durum ve itici bir güç yoktur. Petersen'in tiplendirdiği serbest göçte, göçmen kesin ve kararlı bir şekilde kendi göç kararını vermekte ve buna göre hareket etmektedir. Bu göç tipi büyük kitlesel göçleri değil, bireysel tercihlerle ilerleyen kişisel göçleri tanımlamaktadır.

Kitlesel (mass) göç: Petersen'e göre dünyadaki göçün üçüncü basamağı olan bu göç tipi, teknolojik gelişmeye paralel ilerleyen bir durumu ifade etmektedir. Petersen dünyadaki ulaşım yollarının ve imkânlarının gelişmesiyle, göçün kitlesel bir duruma geldiğini ifade etmektedir. Bu göç tipinin en belirgin ve diğer göçlerden ayrılan özelliği, göçün kolektif bir olgu hâline gelmesidir. Çağlayan, A.g.m, s.72

¹⁹ Çağlayan, A.g.m, s.72

²⁰ Sayın, A.g.e, s.64

karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi ve ilişkiler zinciri oluştururlar. Bu ilişki ve ilişkiler bütünü yakın iki ülke arasında gerçekleşebileceği gibi, birbirleriyle aralarında hayli mesafe bulunan ülkeler ve bölgeler arasında da kurulabilir. Göç sistemi kuramı, belirli ülkeler arasında göreve yoğun bilgi, mal, hizmet, sermaye, idealler ve personelin değişiminden yola çıkar. Kaynak ve hedef ulusları birleştiren bir göç sistemi oluşturur. Böylece, siyasal, sosyal ve demografik faktörlerin dünya sistemi teorisi gibi ekonomik bağlam yanında dikkate alınması halinde, göç süreçleri dinamikleri çerçevesinde uygun bir sistem teorik analize erişilebileceği kabul edilir.²¹ Göç sistemleri kuramı, çok uzun yıllara dayanan göçler için tarihsel bir perspektif koymakla birlikte göçmenin göç ile ilişkisini ve göçmenliğinin içeriğini de belirleme noktasında analiz imkânı ve açılım yaratabilmektedir.

2.2.2. Ağ Kuramı

İlişkiler ağı kuramının temelini; göçmenlerin göç ettikleri ülkede kurdukları, aynı zamanda göç alan ülke ile göç veren ülke arasında da kurdukları sosyal ağların varlığı ve bu ağların, süregiden karşılıklı göçler üzerine olan etkisi oluşturmaktadır. Bu ağlar hemen her tür sosyal temele ve değişkene bağlı olarak kurulmuş, güçlü ve zayıf ağlar olabilir. Abadan-Unat bu ağları daha genel bir bakışla şöyle tanımlamaktadır: “Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır. ”²²

Ağ kuramı, göçmen üzerinden göçü anlamaya çalışarak diğer kuram ve modellerden bir farklılık ortaya koymaktadır. Bu farklılığın en temel nedeni, diğer kuram ve modellerde göç içerisinde kaybolan ve pek üzerinde durulmayan göçmeni yani bireyi ön plana çıkarmasıdır. Bu yaklaşım, yapılacak olan analizde sadece yapısal etkenleri göç nedeni olarak değerlendirmekle kalmamayı, bireysel etkenleri de göç nedeni olarak analize katmayı mümkün kılmaktadır. Bu kuram, bir yandan geniş bir bakış açısı geliştirmeye imkân verirken bir yandan da çok faktörlü ve işler bir analize yönelmeye de imkân tanımaktadır. Bu bağlamda kuram göçü, göç alan ve göç veren ülkeler özelinde anlamaya ve anlamlandırmaya olanak sağlamaktadır.

---

²¹ Sayın, A.g.e, s.65-66

²² Nermin Abadan Unat, Bitmeyen Göç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002, s.18

3. SURIYE'DEN TÜRKİYE'YE YAPILAN KİTLESEL GÖÇ

Mart 2011' de Suriye'de mevcut rejime karşı yapılan protestolar rejim tarafından sert tedbirlerle bastırılacağı düşünülürken tam aksine ülke kısa zamanda silahlı çatışmalara ve sonuçta sonu kestirilemeyen bir iç savaşa sürüklenmiştir. Ülkelerinde yaşanan bu savaş ortamından canını kurtarmak isteyen insanlar toplu olarak evlerini terk ederek komşu ülkelere sığınmış ve yakın tarihin en büyük ve en acı dramlarından birini sahneye koymuşlardır. BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği) yaşanan bu dramı yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası olarak nitelirmektedir. BMMYK'nın IDMC (Yerinden Edilme İzleme Merkezi) ile birlikte 13 Haziran 2014'te yaptığı ortak açıklamaya göre Suriye içerisinde günde 9.500 kişinin evlerinin terk ederek göç ettiklerini açıklamıştır.²³

Savaş başlamadan önce 22 milyon civarı nüfusa sahip Suriye'de bugün nüfus 13 milyona kadar düşmüştür. 2015 yılsonu itibariyle Türkiye'de 2,5 milyon, diğer komşu ülkelerde ise toplam 2 milyon Suriyeli ülkelerinden çıkarak göç etmiştir. Türkiye uygulamış olduğu 'Açık Kapı politikası' sonucu en fazla sığınmacı nüfusa sahip ülke olarak 1. Sıradadır. Mart 2016 itibariyle Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sayısı 2,7 milyona ulaşmıştır.²⁴ 22 milyon nüfusa sahip Suriye'de 2011'den bu yana devam eden iç savaş sonucu 250 bin kişi ölmüş, 1 milyonu aşkın insan yaralanmış, 7 milyon insan evlerini terk etmiş, 5 milyona yakın insan ise başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır.

3.1. OLUŞUM SÜRECİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri Cumhuriyet'in kuruluş sürecinden itibaren devam etmiştir. Osmanlı Devleti gibi bir cihan imparatorluğunun devamı niteliğinde olan Türkiye Cumhuriyeti tarihi sorumluluğu gereği atalarımızın yurt edindiği toprakların bir bir elden çıkmasıyla birlikte tercihini Anadolu'dan yana kullanan Osmanlı tebaasını kucaklamış ve sığınılan yegâne liman olan bu toprakların kapılarını insanlara sonuna kadar açmakta tereddüt etmemiştir. Aşağıdaki tabloda tarihi süreç içerisinde ülkemize yönelen göç hareketlerinin en somut örneklerinin sayısal bilgisi verilmiştir.

²³ BMMYK-IDMC(The Internal Displacement Monitoring Centre) Ortak Basın Açıklaması:

http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/13_may_2014-idmc-unhcr_ortak_basin_a%C3%87iklamasi.pdf (ET: 04.03.2016)

²⁴ <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=22> (ET: 04.03.2016)

GRAFİK 1: Cumhuriyet Dönemi Türkiye’ve Yönelik Kitlesele Göçler:

GELİNER BÖLGE	TARİH	SAYI	TOPLAM
YUNANİSTAN	1922-1938	384.000	5.000.594
BALKANLAR(MÜBADELE DÖNEMİ)	1923-1945	800.000	
ALMANYA	1933-1945	800	
IRAK	1988-1991	518.000	
BULGARİSTAN	1989-1990	345.000	
BOSNA	1992-1998	20.000	
KOSOVA	1999-2000	17.000	
MAKEDONYA	2001	10.000	
SURİYE	2011-2016	2.700.000	

Bu rakamlardan anlaşıldığı üzere Türkiye kurulduğu günden beri çeşitli sebeplerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan 5 milyon insana kucak açmıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dâhil değildir. Türkiye’ye çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan yabancılara ilişkin rakamlara bakıldığında son 13 yılda toplam 2.442.159 yabancıнын ikamet izni aldığı kaydedilmiştir. Türkiye’ye yapılan göçlerin arasında rakamsal olarak en büyük yeri tutan Suriyeli göçü aynı zamanda Türkiye’nin tarihinde yaşadığı en büyük insanlık krizidir.

Soğuk Savaş döneminde Batı Bloğunun doğudaki ön kalesi niteliğinde olan Türkiye Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile stratejik bir ihmal ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak, Basra Körfezi’nde yaşanan gelişmeler Türkiye’nin jeopolitik önemini tekrar gündeme getirmiştir. Türkiye Doğu Bloğunun çökmesi ve Soğuk Savaşın sona ermesi neticesinde ortaya çıkan ihmal durumunu, sahip olduğu coğrafi konumun verdiği avantajla aşabilmiştir. Bu coğrafi konum üç kıtayı birleştiren, doğu-batı ve kuzey-güney eksenlerinin kesişme noktasında Karadeniz ve Akdeniz havzalarının merkezi konumunda yer almaktadır. Buna ek olarak Türkiye coğrafi konumunun verdiği olanaklarla aynı anda Orta Doğu, Balkan, Akdeniz, Karadeniz, Avrupa ve Asya ülkesidir.²⁵ Türkiye’nin bu derece öneme sahip bir jeopolitiğe

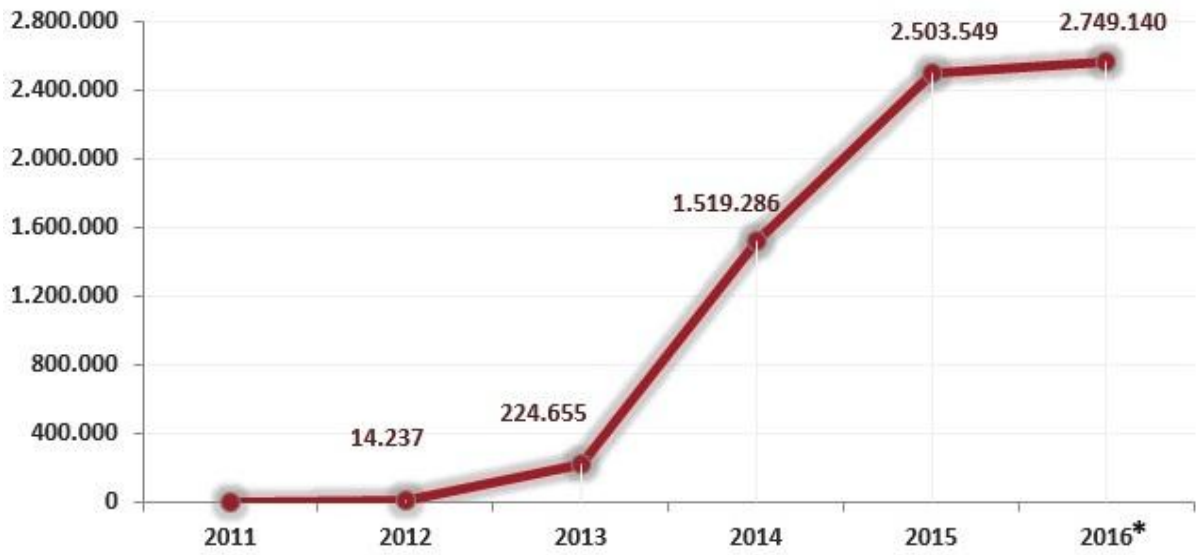
²⁵ İ. Yaşar Hacısalıhoğlu, Yeni Dünya Düzeni Arayışı ve Türkiye, İstanbul, Çantay Kitabevi, 2001, s. 146

sahip oluğu bölgede yaşanan krizlere çoğu kez tampon olma görevini yüklemiştir. Türkiye ile sınır komşuluğu bulunan Irak, İran, Suriye gibi ülkelerde yaşanan her türlü olay, kriz, siyasi boşluk ilk olarak Türkiye'yi etkilemektedir. Son dönemde Suriye'de ortaya çıkan iç savaş durumu da kuşkusuz Türkiye'yi hayli etkilemiş ve sonu belli olmayan bir savaşın ekonomik, siyasi, insani sonuçlarıyla baş başa bırakmıştır.

3.2. GÖÇÜN KİTLESELLEŞMESİ

Suriye'den Türkiye'ye yönelik ilk toplu göç hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde gerçekleşmiştir. Çatışmalardan kaçan 252 Suriyeli sığınmacı Hatay Yayladağı'nda bulunan Cilvegözü sınır kapısında içeri alınarak geçici konaklamaları sağlanmıştır.²⁶ Akabinde de gelen göçmenler kapılar tamamen açılarak kabul edilmiş ve kurulan çadır kentlere yerleştirilmeye başlanmıştır. 2012 ortalarında Türkiye'ye gelen sığınmacı sayısı 45-50 bin bantlarında iken çatışmaların şiddetlenmesi ile bu rakam hızla artmıştır.

GRAFİK 2: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler ²⁷ (31.03.2016 İtibarıyla)

Rakam bu civarlardayken siyasi otoritenin rakamın gitgide arttığını fark etmesi üzerine bir tampon bölge kurulması fikri ortaya atılmıştı. Türkiye'nin bu dönemde uyguladığı politika gayet doğru ve insancıldı ve tüm dünya kamuoyuna ders verecek nitelikteydi. Bu gerçeği göz

²⁶ Yayladağı Kaymakamı Tolga Polat, gelen ilk kafilde 145 Erkek, 44 kadın, 29'u kız 61 çocuk bulunduğunu açıklamıştır. (<http://turkhaberler.net/guncel/suriyeliler-hatayda.htm>) (ET: 04.03.2016)

²⁷ http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (ET: 21.05.2016)

ardı etmeyen BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon 17 Aralık 2012’de Türkiye’de henüz yüz bin sığınmacı varken yaptığı açıklamada “Türk hükümeti gerçekten çok cömert bir el uzatıyor kendilerine. Türkiye Cumhuriyeti herhangi bir ön koşul ortaya koymadan uygulamakta olduğu açık kapı politikasını da şükranla destekliyoruz, şükranla karşılıyoruz” diyordu.²⁸ Türkiye bu dönemde hem kendi kapılarını sığınmacılara açıyor hem de sıfır noktasındaki bölgelere sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla acil insani ihtiyaçların ulaştırılmasında büyük çaba sarf ediyordu. Özellikle T.C Başbakanlığına bağlı AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) bölgede ilk günden itibaren koordineyi ve idareyi ele alarak faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye’nin yaptığı tüm iyi niyet girişimleri ve insani yardım çabaları savaş ortamından kaçan mazlum insanlara bir kurtarıcı el uzatmış onlara kol kanat gererek komşuluğun, büyük devlet olmanın, kadim bir hoşgörü geleneğine sahip olmanın gerektirdiği muameleyi tarihi ve kültürel mirası ortak olan toplumlara, aman dileyene kucak açarak göstermiştir.

Gelelim biz bunları yaparken uluslararası toplumun neler yaptıklarına. Krizin başladığı ilk yıllarda gelen göçmenlerin rakamları düşük seviyelerdeyken dahi gelişmiş ülkeler krizin insani yükünü Türkiye ile paylaşmak şöyle dursun ellerinden gelse gözlerini kapatıp kulaklarını tıkayacak halde alakasız bir tavır içindeydiler. BM’nin çağrılarına karşılık sembolik rakamlarda yardımlar gönderilmiştir. Türkiye’nin 2016 yılına kadar sığınmacılar için harcamış olduğu rakam sekiz milyar doları aşmışken uluslararası toplumun Türkiye’ye desteği göçmenlerin Avrupa kapılarına dayanana kadar 400 bin dolar civarındaydı.²⁹

3.3. SURİYE’DEKİ SON DURUM

Suriye’de yaşananlar, her geçen gün katlanılması zor bir drama dönüşüyor. Her türlü keyfilik pervasızca sürüyor. Bir ülkenin insanları, babadan oğula geçen baskıcı bir yönetime muhalefet etmeleri nedeniyle başka bir ülke tarafından bombardımana uğruyor. Katliamlar durdurulamıyor, hak, hukuk adalet işlemiyor. Suriye’de bir yandan insan tüketimi sürüyor, diğer yandan sığınmacı üretimi devam ediyor. Aslında insanlık kaybediyor. Yerinden yurdundan olan, yaşamlarını sürdürebilmek için sığınılacak toprak arayan geniş kitleler kıyılarına vuruyor. Avrupa ülkeleri her geçen gün sınırlarını kalınlaştırmaya, tel örgülerle

²⁸ <http://cnnturk.com/2012/turkiye/11/28/abd.ve.bm.heyetinden.turkiyeye.tesekkur/686366.0/index.html>, (ET: 11.03.2016)

²⁹ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi Göç Enstitüsü Başkanı ve Birleşmiş Milletler Göçmen İşçiler Komitesi Üyesi Can Ünver, Uluslararası toplumun Suriyeli mültecilerin Avrupa’ya yönelmeleri ortaya çıkıncaya kadar Türkiye’yi yalnız bıraktığına değinen Ünver: “Türkiye’nin şu ana kadar 8 milyar dolar harcamasına rağmen uluslararası toplumdan yalnızca 400 bin dolar destek almıştır. Bu devde kulaktır, kabul etmek mümkün değil.”

<http://m.amerikaninsesi.com/a/turkiyeye-gelen-yardim-devede-kulaktır/3015531.html>, (ET: 07.04.2016)

insanlığa set çekmeye devam ediyor. Bugüne değin üç milyona yakın Suriyeli'ye nefes olan Türkiye'yi, sığınmacı-mülteci sorunuyla yüz yüze bırakmak, Türkiye'nin yıpranmasını isteyenlerin ortak amacı.³⁰

Türkiye'ye yönelen göçün artmasının tek sebebi Esad rejimi ve savaş ortamı değildir. Suriye'deki otorite boşluğundan faydalanan örgütler hâkim olduğu bölgelerde yaşayan halka kendi fikirlerini zorla kabul ettirmeye çalışmakta ve bu elbette baskı ve şiddetle yapılmaktadır.³¹ Bu yoğun baskıdan bunalan yerleşik halk çareyi göç etmekte bulmuştur. Ne yazık ki yakın ve orta vadede kalıcı kesin bir çözüm de beklenmiyor. Şu anda Suriye'de mücadele eden toplam örgüt sayısının binin üzerinde olduğu tahmin ediliyor. Bu örgütler hem rejimle hem de birbirleriyle mücadele halindedir. Esad devrilse dahi bu örgütleri bir araya getirip bir masaya oturtup anlaşmalarını sağlamak neredeyse imkânsız. Tam düştü düşüyor derken Rusya, Çin ve İran'dan büyük destek gören Esad rejimi bütün tahminleri alt ederek büyük bir direniş göstermiş ve dört yıldır süren iç savaşa rağmen hala ayakta kalabilmeyi başarmıştır. Bütün bu çıkmazlar Suriye meselesinin çözümünü imkânsız kılmaktadır. Safını açıkça belli eden Rusya ve İran'ın hem maddi hem askeri hem de politik desteği sayesinde direnen Esad elindeki bütün kartları masaya sürmüştür. Esad'ın yaptığı bu hamle uluslararası kamuoyunda özellikle ABD ve AB'ye üye ülkelerin Suriye konusundaki çekinceleri sebebiyle etkili bir karşılık görememiş ve çözüm umutlarını boşa çıkarmıştır. Dolayısıyla yakın ve orta vadede burada huzurlu bir geleceği görmek zor. İlginçtir ki kırk kadar ülke bir araya gelip Işid'e karşı ortak mücadele etmek için koalisyon kuruyor fakat ne hikmetse Suriye topraklarının Yüzde 40'ı hala Işid'in kontrolünde kalabiliyor. Batı algı operasyonları ile Işid'i dünyanın en kötüsü ilan ederken bir yandan da Suriye'deki pasta payını kotarmaya çalışıyor. Özellikle ABD ve Rusya'nın bölgedeki çıkarları ve uzun vadedeki planları için Işid bugün emperyalizmin çok kullanışlı bir maşası olmuştur. ABD bir yandan Suriye'nin kuzeyindeki Kürt milisleri silahlandırırken bir yandan da Işid'in hâkim olduğu sahaya "yanlışıklıkla" havadan mühimmat indiriyor. Suriye'de bugün yaşananlar bize gösteriyor ki Suriye'deki savaş çoktan bir 'iç savaş' olmaktan çıkmıştır. Emperyalist güçler tüm varlığıyla bölgedeki

---

³⁰ İ.Yaşar Hacısalihioğlu, "Suriye, Sığınmacılar, BM ve Dünya" Türkiye Gazetesi, 13.02.2016

³¹ **Görüşme 1:** H.A 24 yaşında Türkiye'ye 1 yıl önce kaçak olarak Kilis üzerinden girmiş. Kaçakçılara 200 TL verdiğini ve gece karanlığından 3 saat yaya olarak ülkeye giriş yaptıklarını söyledi. Suriye'nin Rakka şehrinde yaşadığını ve Rakka'da Işid'in hâkim olduğunu baskının ve şiddetin olduğunu, Işid'in her şeye karıştığını sokakta ve açıkta sigara içemediklerini gizlice sigara içtiklerini eğer yakalanırlarsa ilk önce dayak sonra hapis cezası olduğunu söyledi. Her gün meydanda birilerinin kırbaçlandığını bu durumun sürekli olduğunu kaçırmaktan başka çaresi olmadığını belirtti. Işid'in insanların giydiği kıyafetin rengine dahi müdahale ettiğini açık renkte kıyafetler giyemediklerini siyah ve kahverengi giymeye zorlandıklarını söyledi. Rakka'da artık can güvenliğinin olmadığını son 6 aydır uçakların Rakka'yı bombaladıklarını ve birçok insanın öldüğünü, Ayrıca Işid'in sayıca sürekli arttığını Rakka'ya değişik ülkelerden insanların gelerek yerleştiklerini ve burada Işid adına savaştıklarını belirtti.

çıkarlarını korumaktadır. Bölge büyük bir oyunla yeniden şekillendirilmektedir. I. Dünya Savaşında çizilen sınırlar bugün revize edilerek gelecek yüzyılın hatları oluşturulmaya çalışılmaktadır. Batı'nın bu ikiyüzlülüğü ve bölgedeki çıkar çatışmaları sebebiyle Suriye konusu ne yazık ki yakın gelecekte gündemden düşmeyecektir.

3.4. SURIYE'DEKİ İÇ SAVAŞIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Suriye'de yaşanan tüm gelişmeler Türkiye tarafından elbette dikkatle ve titizlikle takip edilmektedir. Türkiye'nin son beş yıldaki bütün dış politikasını kuşkusuz Suriye konusu işgal etmiştir. Rejim güçleri tarafından düşürülen uçağımız, topraklarımıza Suriye tarafından atılan roketler ve kaybedilen insanlar, Suriye bağlantılı terör saldırıları yitirilen canlarımız, metropollerde patlayan canlı bombalar bütün bu olaylar Türkiye'nin Cumhuriyet tarihinde yaşadığı en önemli olaylardır. Türkiye her ne kadar bu olaylar karşısında istihbari, önleyici tedbirler almaya çalışsa da Suriye konusunda uygulanan 'Açık kapı' politikası her ne kadar insani bir değere sahip olsa da böyle riskleri de maalesef içinde barındırmaktadır. 12 Ocak Salı günü İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda Suriyeli bir sığınmacının gerçekleştirmiş olduğu canlı bomba saldırısında 10 Alman vatandaşı turist hayatını kaybetmiştir.³² Yine 10 Ekim 2015'te yapılan Cumhuriyet tarihinin en kanlı saldırısı olarak tarihe geçen 'Ankara Garı' saldırısında 107 kişi hayatını kaybederken 500'ün üzerinde insan da yaralı olarak kurtulmuştur. Bu saldırıyı gerçekleştiren canlı bombalardan birisi yine Suriye uyruklu bir kişidir. Türkiye ve Türk milleti olarak bu kanlı katliamları yaşarken bir yandan da 2,7 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapmaktayız. Türkiye'ye yönelik bu saldırılar Türk milletinin göçmen konusuna bakışını olumsuz etkilemektedir. Bu tür saldırılar Suriye ve Türklerin bir arada yoğun olarak yaşadığı bölgelerde tehlikeli gerginliklerin tetikleyicisi olabilir.³³

Avrupa birliğine üye ülkeler Suriyeli sığınmacı alma konusunda ben bu kadar alırım, ben hiç alamam, bize gelmesinler diye birbirini yerken Türkiye olarak 2,7 milyon Suriyeliyi almak ve bunun getirdiği yükü tek başına yüklenmek tabiri caizse 'her babayiğidin harcı değildir.' AB'ye üye ülkeler arasında en fazla sığınmacı almayı taahhüt eden ülke İsveç(33.485) Almanya(29.365)'dir. Birliğe üye diğer ülkeler Fransa 500, Hollanda'nın 250, Belçika'nın 75, Danimarka'nın 140, Macaristan'ın sadece 30 Suriyeliyi kabul edeceğini taahhüt etmesi durumun vahametini ve Türkiye ile diğer komşu ülkeler üzerindeki yükü daha net ortaya koymaktadır. Aslında Suriyeliler krizi aynı zamanda ülkelerin ulusal çıkar ve kendilerini koruma reflekslerinin ne kadar ön plana çıktığını da açık bir biçimde ortaya

³² <http://www.hurriyet.com.tr/iste-sultanahmeti-kana-bulayan-canli-bomba-40040174> (ET: 02.02.2016)

³³ İ.Yaşar Hacısalihoğlu, "Suriye, Sığınmacılar, BM ve Dünya" Türkiye Gazetesi, 13.02.2016

koymuştur. Bazı üst düzey BM yetkililerinin de kapalı toplantılarda dile getirdikleri gibi Batılı toplumlar, özellikle de AB, Türkiye'nin yaşanan insanlık dramının gereği olarak doğu sınırını sığınmacılar için mutlaka açık tutması ve onlara "geçici koruma" başta olmak üzere hizmetler sunmasını talep ederken, eş zamanlı bir biçimde Türkiye'nin batı sınırının güçlendirilmesini ve buradan Suriyeli sığınmacı akınının yaşanmaması konusunda taleplerini dile getirmektedirler. Oysa Türkiye'nin doğu sınırını açık tutması ve bunu Türkiye'den talep etmek, aksaklıkları takip etmek ne kadar insanlık görevi ise, batı sınırının da geçişlere açılması o kadar önemlidir. Ne yazık ki bu krizde gelişmiş-zengin ülkelerin destek yerine söylem ürettikleri gözlenmektedir.³⁴

Suriye sorunu aslında devletlerin uluslararası işbirliği, dayanışma ve insani yardım konularında ne kadar başarısız olduğunu gözler önüne sermiştir. Suriye sorununun yükünü komşuları dışında pek yüklenen ve bu soruna mali destek veren ülke yok denecek düzeyde kalmıştır. Uluslararası örgütlerin ve özellikle BM'nin Suriye'ye yardım konusunda rolü baş aktörlük olması gerekirken maalesef gerek mali konuda gerekse siyasi çözüm noktasında BM örgütü sınıfta kalmıştır. Türkiye'nin de elbette uluslararası camiaya karşı tok rolü oynaması ve "Bizim ihtiyacımız yok" söylemi de eleştirilebilecek bir diğer noktadır. Türkiye'nin bu kadar büyük bir soruna tek başına hamiliğe kalkması elbette şaşılacak bir iştir. Dünya insanlık tarihinin en büyük problemlerinden biri olan Suriye meselesini Türkiye kendi öz kaynaklarıyla hiçbir destek almadan elbette altından kalkamaz. Türk dışişleri bürokratları bu konuda yeterli bir politika üretememişlerdir. Suriye meselesine her türlü müdahil olan hatta asker gönderen ülkeler dahi varken mesele sığınmacılar meselesine gelince nedense hiçbir faaliyette bulunmamaktadırlar. Elbette Türkiye sığınmacılar için son derece düzenli ve yeterli kamplar, çadır kentler, meskenler, mahalleler kurmuş ve burada üst düzey misafirperver bir hizmet vermektedir. Bunu da gururla uluslararası camiadan farklı zamanlarda gelen heyetlere gururla tanıtmakta ve her kesimden takdir ve teşekkürler almaktadır. Fakat bu denli büyük ve kendi içinde birçok denge ve denklemleri olan bir sorunu tümüyle tek başına üstlenmek hatadır. Bu durum uluslararası camiada zaten "Türkiye'nin yardıma ihtiyacı yok" algısına kapı aralamaktadır. Bir diğer konu ise Türkiye'nin Suriye muhalefetine verdiği açık destekten dolayı bazı gelişmiş ülkeler Türkiye'nin bu desteğini doğru bulmayarak işbirliğinden kaçınmaktadır. Türkiye'nin sorunun en başından beri aleni bir şekilde Suriye muhalefetine olan desteğini açıklaması Batılı devletlerce eleştirilmiş, hatta bazı ülkeler açıkta "Türkiye teröristlere yardım yapıyor" gibi açıklamalarda bulunmuştur. Dolayısıyla gelişmiş-zengin

³⁴ Murat Erdoğan, Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2015, s.10

batılı toplumlar mali yardım konusunda çekimser davranmışlardır. Türkiye'nin de aslında uluslararası topluma reel olarak bir yardım çağrısı olmamıştır. Bunun altında yatan sebep ise Türkiye'nin Suriye muhalefetiyle olan güçlü ilişkisi ve barındırdığı Suriyeli sığınmacılarla ilgili hassasiyetleri bulunmaktadır. Türkiye gerek politik olarak gerekse güvenlik manasında uluslararası kuruluşların ve toplumların Suriyeli sığınmacılarla doğrudan doğruya irtibat kurmalarını istememiştir. Halen dahi Suriyelilerle ilgili araştırma ve çalışma yapmak isteyen uluslararası kuruluşlara izin vermemektedir.

Türkiye kadim bir devlet geleneğine sahip olmakla beraber aynı zamanda güçlü idari yapısıyla kendi bölgesinde her dönemde uluslararası toplumun stratejik ortağı konumunda olmuştur. Devlet olarak göç olgusuyla tanışması çok erken dönemlerde olsa da böyle büyük oranda kitlesel bir göç olgusuyla karşı karşıya kalması elbette birçok problemi beraberinde getirmiştir. Türkiye sınır boyunda gelişen bu ani duruma maalesef hazırlıksız yakalanmış ve göç plansız ve düzensiz gerçekleşmiştir. Suriye'deki krizin en başından beri Türkiye bu kadar büyük sayıda göçmenin kapısına dayanacağını ve kaos ortamının bu kadar uzun süreceğini öngörmediğinden ona göre bir plan ve program da yapmamıştır. İlk göç dalgasını karşılayan idareciler hemen kamp kurmaya başlamış ve bu göç dalgasını kurulan bu kamplara yönlendirmeye çalışmışlardır. Hükümet Suriyeli sığınmacıların yurda girişinden tam 11 ay sonra yasal ve idari bir düzenleme yapmanın gerekliliğinin anca farkına varabilmiş ve neticede 30 Mart 2012 tarihli İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye'de İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge"yi hazırlayarak bu krizle alakalı kendine bir yol haritası çizmek ve yürütülen işlemlerde düzeni sağlamak adına adımlar atmıştır. İlk aşamada bu ani gelişen düzensiz göçü kamplara yönlendirerek kontrol altına almayı amaçlasa da sonu gelmeyen göç dalgaları ve gelen göçmenlerin yasadışı yollarla gelmeleri ve iç bölgelere ve büyük şehirlere yönelmeleri göçün yörüngesini ve niteliğini değiştirmiştir. İlk gelen göçmenler kampa yerleştirilmiş fakat göçmenler kamp hayatını istemeyerek bir şekilde bir yolunu bularak kamptan ayrılmış ve büyük şehirlere akrabalarının tanıdıklarının yanlarına çevresine yerleşmeye başlamışlardır. Bu da büyük şehirlerdeki göçmen nüfusu artırmış, sosyal ve ekonomik birtakım olumsuzluklara neden olmuştur. Göçmenlerin yurtiçindeki hareketleri bazı illerin (İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay) nüfus yoğunluğunu artırmış ve birçok sosyal ve ekonomik probleme yol açmıştır.

3.5. SİĞINMACILARIN HUKUKİ DURUMU

Sığınma hakkı, “bir kişinin, uyuşukunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal kovuşturmalar nedeniyle terk ederek, yabancı bir devletin ülkesine, diplomasi temsilciği ya da konsolosluk binalarına, savaş gemilerine ya da devlet uçak gemilerine girmesini ve bu devletin korumasını aramasını ifade etmektedir”.³⁵

Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi’ne taraftır. Ancak sözleşmeyi “coğrafi sınırlama” çekincesi ile kabul ettiğinden, Avrupa dışından gelip iltica talep edenlere “mülteci” statüsü tanımamakta; Avrupa dışından gelenlere “geçici sığınma” koruması sağlamaktadır. 1951 Sözleşmesi’ne göre; “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tur olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” mültecidir.³⁶

Türkiye 2011’den itibaren yoğun kitlesel göçe maruz kaldığında yasal olarak “1994 İltica-Sığınma Yönetmeliği” yürürlükteydi.³⁷ Bu yönetmelik elbette değişen zaman ve koşullara uygun değildi ve otorite hukuki olarak da hazırlıksız yakalanmıştı. 2011 yılı Nisan ayından itibaren Türkiye’ye gelen Suriyeli mülteciler, önce “misafir” şeklinde tanımlanmış; ardından Nisan 2012’de Başbakanlık tarafından yayımlanan genelge ile “geçici koruma” (*temporary protection*) altında oldukları kabul edilmiştir.³⁸ 30 Mart 2012 tarihli, 62 sayılı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” olduğu bilinmekle birlikte içeriğine erişmek mümkün olmamış ve kamuoyundan gizli tutulmuştur. Zamana ve değişen koşullara uygun mültecilerin ve sığınmacıların sorunlarına çözüm getiren devletle ilişkilerini düzene koyan bir yasal çerçeve gerekliydi ve nihayet 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” hazırlandı.³⁹ Bu kanun 2014 yılı nisan ayında yürürlüğe girdiğinden bu tarihe kadar Suriyeli mültecilere uygulanabilecek yeterli bir mevzuatın olmayışı göç ve

³⁵ Hüseyin Pazarıcı, Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap (8. bs.), Ankara, Turhan Kitabevi, 2005, s.185-186

³⁶ 1951 Sözleşmesi Md. 1/A-2.

³⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=> (ET: 03.02.2016)

³⁸ http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma-yonetmeligi_333_336_1473_icerik (ET: 03.02.2016)

³⁹ http://www.goc.gov.tr/icerik6/yukk_327_328_329_icerik (ET: 03.02.2016)

mülteci iş ve işlemlerini yapan görevlileri bir hayli zora sokuyordu. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesi ile düzenlenen ve ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanacak korumayı düzenleyen "Geçici Koruma"ya ilişkin yönetmelik 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu yönetmelik ile "Geçici Koruma"nın kapsamı, bu kapsamda değerlendirilecek kişilerin hak ve yükümlülükleri, kayıt süreci, ülkede kalışlarına ilişkin belirleyici kıstaslar, kişilerin haklarına getirilebilecek kısıtlamalar gibi konular düzenlenmişti. Bu yönetmelik özellikle Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi açısından önem taşıyordu. Devlet bu yönetmelikle göçle mücadelede ve ülkeye akın akın gelen sığınmacıların iş ve işlemlerini takip etmek adına bir yol haritası düzenlemiştir. Uygulamada, genel olarak, Suriyeli mültecilere ikamet ve diğer hususlarda kolaylık gösterilmekte, belgeleri eksik olsa da, bir zorluk çıkarılmamaktadır.

Geçici koruma prosedürünün iç hukuka kazandırılması, kitlesel akın durumunda, geri göndermeme ilkesinin bir gereği olarak, yer değiştiren kişilerin temel insan haklarının güvence altına alınmasını ve acilen güvenli bir ortama kavuşmalarını sağlayacaktır. Bu usulün sağlıklı şekilde işleyebilmesi için ise, geçici koruma yönteminin, hem sığınmacıların transferi sonrası fiziki yer ihtiyacı, hem de bu kişilerin barındırılmaları maliyetlerinin karşılanması bakımından etkili bir sorumluluk paylaşımı ile desteklenmesi gerekmektedir.

3.6. ŞEHİRLERDE YAŞAYAN SURIYELİLER

Ülkeye giriş yapan sığınmacıların büyük bir bölümü kamplara uğramadan soluğu büyükşehirlerde ya da akrabalarının yaşadığı şehirlerde almaktadır. Aşağıdaki tabloda illere yerleştirilen Suriyelilerin sayıları verilmiştir. Tabloda dikkat çeken önemli bir konu göze çarpmaktadır. O da sınır illerimizden Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve Kilis'in tek başına tam 1,2 milyon sığınmacıya ev sahipliği yaptığıdır. Bu dört ilin kendi nüfuslarının toplam 5 milyon civarında olduğu düşünülürse nüfusunun 5/1 'ini sığınmacılar oluşturmaktadır. Yani Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların hemen hemen yarısını bu dört il barındırmaktadır. Bu durum bölge açısından çok önemlidir. Bölgedeki ekonomik ve sosyal açıdan dengeleri değiştirebilecek çoğunlukta sığınmacının oluşu bölgeyi ağır bir yükün altına sokmaktadır. Bölgede yapılan birçok araştırmaya göre bölgede işsizlik, konut kiralari fahiş bir şekilde artmıştır. Dil, kültür, yaşam tarzı farklılıkları, Suriyelilerin belli bölgelerde bir arada yaşamaları toplumsal uyumu güçleştirmektedir. Bölgede çalışma yapan ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi)'ın raporuna göre bölgedeki hastaneler yüzde 30-40 oranda

sığınmacılara hizmet vermektedir. Kamplardan 500 bin hasta hastanelere sevk edilmiştir. Sağlık bakanlığının verilerine göre 35.000 doğum meydana gelmiştir. Türkiye’de ameliyat edilen hasta sayısı 200 bin’i aşmıştır. Yerel halk arasında çok eşlilik yaygınlaşmakta bu da boşanmaları artırmaktadır. Küçük yaştaki çocukların okul yerine çalışmaya itilmesi, okul çağındaki çocukların eğitimden mahrum bırakılmasına neden olmakta ve işletmelerde çocuk işçi çalıştırma yaygınlaşmaktadır. Suriyeli sığınmacıların hayat şartlarının zorluğu ve çocukların eğitimsiz bırakılması gelecekte suç oranlarındaki artış da dâhil olmak üzere birçok sosyal probleme zemin hazırlamaktadır.⁴⁰

3.6.1. Mahsur Şehirler

Suriyeli sığınmacıları misafir eden şehirlerimizin her birinin demografik yapısı, ekonomik durumu, kalkınmışlığı, kültürü, etnisitesi, siyasi ve sosyal ortamları farklı olduğundan her bir şehir kendi içinde ayrı değerlendirilmelidir. Göçe maruz kalan şehirlerimizin ahalisinin çok önemli bir performans gösterdiği açıktır. Bu kitlesel göç karşısında merhamet duygusuyla ve birçok fedakârlıkla Türk toplumu mağdur insanlara karşı kucak açmıştır. Fakat yerel toplumda göçün ilk başladığı tarih ile sonuna doğru değişik refleksler görülebilmektedir. Zira göç akınının bir noktada durması gerekmektedir. Sürekli olarak özellikle aynı bölgede yoğunlaşan göç hareketleri o bölge insanının üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu olumsuz durum göçmene karşı olan bakışı da etkilemektedir. Türkiye’nin güney sınırındaki şehirler son 5 yıldır adeta bir göç istasyonu haline gelmiştir. Bu şehirlere akan göç buradan İstanbul, Ankara, İzmir, Konya gibi büyükşehirlere yönelmektedir. Büyükşehirlerdeki iş ve yaşam koşulları göçmene cazibedar gelmekte ve adeta göçmen için yeni bir hayat hayalinin durağı halini almaktadır. Güney sınır şehirlerimizin ekonomik ve sosyal ve toplumsal özellikleri benzerlikler göstermektedir. Fakat bütün bu özelliklerin bir kapasitesi vardır. Bugün bu şehirlerin ekonomik ve sosyal kapasitesi dolmuş vaziyettedir. Bu şehirlere yönelen her bir göçmen ayrı problemlere yol açmaktadır. Bu problemlerin önünü almak için şimdiden göçün etkisini azaltacak tedbirler almalı ve göç şehrin kapasitesi ve ekonomik sosyal ve toplumsal özelliklerine göre yönlendirilmelidir. Özellikle güney illeri adeta göçmen kampı halini almıştır. Bu illere artık sığınmacı ikameti izni verilmemelidir. Belli bir plan dâhilinde bu kuşatılan şehirlerin göçmen kitlesi denge unsuru gözetilerek azaltılmalıdır. Bir göçmen iskân politikasına acilen ihtiyaç vardır. Şehirlerimiz insanlığın geleceği ve toplumumuzun hayat evidir. Bu şehirleri korumak kollamak bizim vazifemizdir.

---

⁴⁰ ORSAM(Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi) “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri” Rapor No:195, Ocak 2015, s.12

Eğer bu yapılabilirse bizden sonra gelen nesiller bizi alkışlayacak tarih ise iftiharla yazacaktır. Bu bölümde en fazla göçmen nüfus barındıran şehirlerin genel durumu incelenerek bir özetleme yapılacaktır.

3.6.1.1. Gaziantep

Gaziantep'te 2016 yılı itibariyle kayıtlı 330 bin civarında Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Kayıtlı olmayanlarla birlikte bu rakamın 400 bini aştığı tahmin edilmektedir. Gaziantep şehir olarak bölgede farklılık arz etmektedir. Şehir hem bölgede hem de uluslarda endüstriyel kapasitesi üst düzeydedir. Bölgenin ekonomik ve ticari kalkınmasında en fazla katkıyı yapan şehir olma özelliğindedir. Şehirde sanayi ve ticari istikrarın süreklilik arz etmesi hem bölgesel hem ulusal hem de uluslararası açıdan önemlidir. Gerek halkın gerek iş dünyasının Gaziantep'in bu var olan potansiyelin zarar görmesi noktasında çekinceleri vardır. Şehirdeki sığınmacı nüfusun yoğunluğu birçok çevre tarafından risk olarak değerlendirilmektedir. Şehirde oluşabilecek bir kaos ortamı şehrin ve bölgenin ekonomik ve ticari açıdan büyük yara almasına neden olacaktır. Kamu, STK'lar ve iş çevreleri işbirliği ile ani gelişen olası problemlere karşı tedbir alınması gerekir. Gaziantep'te ekonomik etki açısından bakıldığında Suriyelilerin hem üretim hem de tüketime katılarak şehir ekonomisini büyüttüğü düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de kalmayı tercih eden Suriyeli yatırımcı sınıfın önemli bir kısmı Gaziantep'i tercih etmiştir. 2011 öncesi Gaziantep Ticaret Odası'na kayıtlı 60 civarında Suriyeli firma varken 2016 itibarıyla bu rakam 614'e yükselmiştir. Firmalar arasında hem üretim hem de ticaret yapanlar bulunmaktadır. Ne kadar yatırım yapıldığı ise bilinmemektedir. Artan yatırıma rağmen bu katkının şehrin büyük ekonomisi içinde küçük bir paya sahip olduğu söylenebilir. Çok sayıda Suriyeli yatırımcının ilk aşamada geldiği Gaziantep'te mevzuattan ve bürokrasiden kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle yatırım yapmaması, krizin fırsata dönüştürülmesi açısından kaçan bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

TUIK 2012 tarihli "İllere göre nüfus ve yıllık ortalama artış hızları" istatistiğine göre 2012 yılı Gaziantep nüfusu 1.799.558 kişi olarak tespit edilmiş ve 2023 projeksiyonu olarak ise 2.257.278 kişi olarak öngörülmüştür. Ancak 2014 yılı sonunda kampta yaşayan Suriyeliler dışında, kentte yaşayan kişi sayısı 2.100.000'i aşmış ve neredeyse 2023 projeksiyonuna şimdiden ulaşılmıştır. Gaziantep, geride bıraktığımız 3 yılı aşkın sürede Suriyeli misafirlerin ihtiyaçlarını gidermeye ve insani yaşam koşullarını sağlamaya yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ancak gelinen noktada kaynakların sınırlılığı ve altyapı yetersizliği vb.

nedenler ile daha büyük yatırımların yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Mülteci göçünün kent üzerinde, sağlık, temiz içme suyuna erişim, atık suların toplanması, katı atıkların bertarafı vb. alanlarda ciddi bir baskı yaratmaktadır. Örneğin; Gaziantep'in 2025 yılı projeksiyonlarında, mevcut su rezervlerinin yeteceği öngörülmüşse de, göçle gelen yaklaşık 300.000 Suriyeli misafirin -ki bu sayı Türkiye'de ve dünyada metropol kentlerin dışında kalan ortalama bir kent nüfusundan fazladır. Gaziantep'te bugün kentte içme suyu sıkıntısı yaşanmaktadır. Gaziantep'teki Suriyeli sığınmacıların sayısı, Avrupa şehirleri ile karşılaştırıldığında, orta ölçekte bir kent nüfusuna eşdeğer bir sayıya ulaşmıştır. Bu durumun en temel sebebi; Gaziantep'in sanayileşmede kazandığı ivme, hızlı gelişme profili ve sahip olduğu potansiyellerin, kentimizi, Türkiye'ye sığınan Suriyeli misafirler için yaşanabilir ve cazip kılmıştır. Bu durum, kentimizde birçok alanda çeşitli zorluklar ve sorunlara neden olmaktadır.⁴¹

Toplumsal açıdan bakıldığında, ilk aşamada şehir ahalisinde olumlu karşılanan Suriyelilerin son dönemde “istenmeyen topluluk” haline geldiği görülmektedir. Sığınmacılar şehrin göç alan varoş kesimlerine yerleşmektedir. 2014 Temmuz ayı içinde Suriyelilere yönelik saldırıların yaşandığı olaylar da bu bölgede başlamıştır. Bu mahalleler genel olarak suç oranının yüksek olduğu yerlerdir. En büyük sıkıntı Suriyelilerin sorun çıkma potansiyeli yüksek mahallelere yerleşmiş olmasıdır. Saldırıları kenar mahallelerle sınırlı kalsa da etkisi şehir geneline yayılmıştır. Olayın ardından yerel halk ile misafirler arasında trafikte, sosyal alanlarda gergin bir hava oluşmuş, ufak tartışmalar sıkça yaşanmaya başlamıştır. Olaylar ertesinde iki toplum arasında karşılıklı bir güven bunalımının yaşandığı söylenebilir. Şehirden ayrılan Suriyeliler olsa da büyük kısmı kalmaya devam etmiştir. Ancak sığınmacıların sokaktaki görünürlükleri azalmıştır. Suriyeliler ile yapılan görüşmelerde ilk başta yerel halkın çok yardımcı olduğu, ancak sürecin uzamasıyla birlikte bakışın değişmeye başladığı dile getirilmiştir. Temmuz olaylarının en riskli etkisi misafirlerin kendini güvende hissetmemeleridir. Kitlese tepki, Suriyelilerin kendi aralarında örgütlenme meselesini tartışmaya açmıştır. Örgütlenme süreci kontrol edilemez ve yanlış anlamalara ve provokasyonlara kapı aralayacak bir şekilde gelişirse şehirde ciddi bir çatışma potansiyelini gündeme getirebilecektir. Olaylar kenar mahaller ile sınırlı olsa da şehir genelinde bir rahatsızlık olduğu gerçektir. Bunun nedenleri olarak; dil ve kültür farklılığından kaynaklanan sorunlar, ekonomik nedenler, Suriyelilerin kalıcı olduklarının anlaşılması, sığınmacılar yardım alırken yerel fakir halkın arasında “bize neden yardım yapılmıyor” duygusunun

⁴¹<http://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/dosyalar/GAZ%C4%B0ANTEP%20KENT%20KONSEY%C4%B0%20%20SUR%C4%B0YE%20RAPORU.pdf> (E.T: 04.04.2016)

gelişmesi, Suriyelilerin bazı olaylara karışması ile mağdur oldukları düşüncesinin zayıflaması sayılabilir. Gaziantep’te yaşanan olayların sosyo-ekonomik boyutunun yanı sıra provokasyon da söz konusudur. Bu açıdan sosyal medyanın Suriyelilere yönelik tepkiyi körüklemek için kullanıldığı görülmektedir. “Suriyeliler şebeke suyuna zehir kattı”, “Suriyeliler bir polisi öldürdü” şeklinde sosyal medya üzerinden yayılan şehir efsaneleri, biriken tepkinin kitlesel hareketlere dönmesini sağlamıştır. Bu nedenle kentte provokasyona müsait bir ortam olduğu gerçeği unutulmamalıdır.⁴²

3.6.1.2. Şanlıurfa

Şanlıurfa il merkezi ve ilçelerinde kamp dışında yaşayan Suriyelilerin toplam sayısı 350 bin civarındadır. Bunun yanı sıra kamplarda 100 bine yakın sığınmacı ağırlandı. Yüksek rakama rağmen şehirdeki genel durumun diğer illere göre iyi olduğunu söylemek mümkündür. Gerginliğin düşük olması iki nedene bağlanabilir. Birincisi şehir halkı ile misafirler arasındaki akrabalık ilişkileridir. Şanlıurfa nüfusunun önemli kısmını Kürt ve Arap kökenli Türkiye vatandaşları oluşturmaktadır. Kente gelen Suriyelilerin büyük bölümü de Kürt ve Arap kökenlidir. Aynı aşiretten Suriyeli aileler Şanlıurfa’daki akrabalarının yanına gelmiştir. Sığınmacılar ile yerel arasında sorun yaşandığında olay büyümeden aşiret kuralları içinde çözülebilmektedir. Akrabalık ilişkisi olmasa dahi kimlik aidiyetine dayalı nedenlerle misafirlere daha müsamahalı yaklaşılmaktadır. Bu durumun bir diğer avantajı farklı dil ve kültür sorununun büyük ölçüde aşılmış olmasıdır. Gerginliği azaltan ikinci faktör sivil toplum kuruluşlarının iyi çalışması ve halkı yönlendirebilmesidir. Sivil toplum girişiminde bulunarak Suriyeliler arasından kanaat önderlerini bir araya getirmiştir. Bu grup da kendi halkını yönlendirme konusunda önemli rol oynamıştır. Kanaat önderleri, yerel kültüre uyum sağlanması, suça bulaşılmaması, bir Suriyelinin yapacağı hatanın tüm topluma mal edilemeyeceği gibi telkinlerde bulunmuştur. Bu da şehirdeki sığınmacıların tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Sığınmacıların yarattığı kayda değer bir asayiş sorunundan da bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenlerden ötürü Şanlıurfa’da olay yaşanması ihtimali düşük olarak değerlendirilebilir. Şehirde gerginliğin düşük olması hiçbir sıkıntı yaşanmadığı anlamına gelmemektedir. Şehirdeki Suriyelilerin tamamına yakını alt gelir grubu oluşturmaktadır. Fakir sığınmacıların ucuz işgücü olarak kullanılması ve yerel halkın iş fırsatlarının elinden alınmasının yarattığı tepki Şanlıurfa’da da mevcuttur. Kira artışı sorunu olmakla birlikte diğer illere göre bu etki daha azdır. Bunun nedeni şehirde kira ve konut

---

⁴² ORSAM, A.g.e, s.22-23

fiyatlarının eskiden beri yüksek olmasıdır. Misafirlerin geri dönmeyeceği düşüncesinin güçlenmesi de söylemsel bir tepkinin oluşmasına neden olmaktadır. Şehir için en büyük risk Suriyeli sayısının toplam nüfusun %10'unu geçmiş olmasıdır. Şanlıurfa halkı her şeyden önce artık sayının artmasını istememektedir. Bunun yanında %10 oranının düşürülmesi ve yükün dağıtılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Sağlık hizmetlerinde yaşanan sıkıntılar da tepkinin nedenlerindedir. Şanlıurfa'nın en büyük kaygısının güvenlik olduğu söylenebilir. Suriyeliler arasında istikrarsızlık çıkarmak isteyen gruplar olabileceği endişesi halk genelinde hâkimdir. Sınır ili olması nedeniyle bu kaygı doğrudan hissedilmektedir. Şanlıurfa, Suriye ile en uzun sınıra sahip ildir ve sınırın karşı tarafında dost güçler bulunmamaktadır. Akçakale'nin karşısında IŞİD, Suruç'un karşısında PKK'nın uzantısı PYD'nin olması şehrin kendini terör saldırılarına açık hissetmesine neden olmaktadır. Sivil toplum önderlerinin en büyük korkusu herhangi bir asayiş olayı ya da terör saldırısının sığınmacılara karşı nispeten iyi olan havayı çok kolay şekilde değiştirmesi riskidir. Şanlıurfa'da ortaya çıkan en ciddi sosyal etki ikinci evliliklerin yaygınlaşmasıdır. Bundan dolayı yerel halktan kadınlar rahatsızlık duymaktadır. Bazı erkekler ailesini terk edip Suriyelilerle evlenmektedir. Bu durum aile kurumunun zarar görmesine bağlı sosyal problemleri beraberinde getirmektedir. Şanlıurfa'nın Suriye ile iş bağlantısının geçmişte de zayıf olması şehrin ekonomik olarak çok fazla etkilenmemesini sağlamıştır. Ancak yine de Suriye'deki istikrarsızlığın şehirdeki yatırım ortamını olumsuz etkilediği söylenebilir. Buna karşın Şanlıurfa iş dünyası sığınmacıların şehirdeki varlığından sıkıntı duymamakta, hatta yerel halkın çalışmak istemediği alanlardaki işgücü açığını kapattıkları belirtilmektedir. Şanlıurfa'ya Suriyelilerin zengin kesiminin gelmediği söylenebilir. Organize Sanayi Bölgesi'nde yaklaşık 2 milyon dolarlık Suriyeli yatırımı olmuştur ancak bunun şehir ekonomisine katkısı marjinaldir. Öte yandan, fabrika yatırımı olmasa da Suriyeliler çok sayıda dükkân açarak ekonomik yaşama entegre olmaktadır.⁴³

3.6.1.3. Kilis

Kilis merkez nüfusu 84 bin il genelindeki nüfus ise 129 bin. Ekim 2014 itibarıyla şehir merkezinde yaşayan toplam Suriyeli sayısı 98 bin civarındadır. Bu rakam kayıt altına alınmış olanlardır. Sivil toplum kuruluşlarının tahmini, kamp dışında yaşayan Suriyelilerin toplamının 120 bine yakın olduğu yönündedir. Bunun dışında Öncüpınar Konaklama Merkezi'nde 15 bin ve Elbeyli Konaklama Merkezi'nde 24.000 olmak üzere 40 bine yakın Suriyeli de Kilis içinde kurulmuş kamplarda yaşamaktadır. Sadece şehirde yaşayanlar dikkate alındığında dahi Kilis mevcut nüfusundan daha fazla Suriyeli ağırlamaktadır. Bu açıdan sığınmacıların etkisinin en

---

⁴³ ORSAM, A.g.e, s.24-25

fazla hissedildiği ve en ağır yük altında olan şehrin Kilis olduğunu söylemek mümkündür. Hatta Kilis halkı Türkiye ile Suriye arasında fiilen oluşturulmuş bir “tampon bölge”de yaşadıkları hissi içindedir. Kilis’te yerel nüfusun çok büyük çoğunluğunu Türk kökenli vatandaşlar oluşturmaktadır. Buna karşılık şehre yerleşen Suriyelilerin büyük çoğunluğu Arap kökenlidir. Dolayısıyla şehirde farklı dil ve kültüre sahip iki toplumun kısa süre içinde bir arada yaşamak durumunda kalmasının yarattığı sıkıntılar görülmektedir. Suriye’deki olayların başlaması ile göçe ilk maruz kalan şehirlerden olan Kilis’te halk Suriyelilere “Ensar-Muhacir” ilişkisi çerçevesinde yaklaşmıştır. Kendi girişimleri ile yardımlar toplanmış, evi olanlar ücretsiz olarak Suriyelileri barındırmıştır. Ancak şehrin ilk baştaki beklentisi Suriye olaylarının bir süre sonra biteceği ve insanların ülkelerine döneceği yönünde olmuştur. Ayrıca zaman içinde sığınmacıların kamplara yerleştirileceği düşüncesi hâkim olmuştur. Suriyelilere bakıştaki değişimin ana nedeni, sayının giderek artması, Suriye’deki olayların uzun süreceğinin ve Suriyelilerin bir daha ülkelerine dönmeyeceklerinin ve kamplara yerleştirilmeyeceklerinin zaman içinde anlaşılması olmuştur. Daha büyük sıkıntı ise sürecin ucu açık olmasının yarattığı belirsizliktir. Böylece halk artık yardımlardan elini çekmiştir. Sınırdaki kontrolsüzlüğün yarattığı güvenlik endişesini en yakından hisseden şehir Kilis’tir. Kilis ekonomik açıdan bakıldığında da Suriye krizinden ciddi anlamda olumsuz etkilenmiştir. Her şeyden önce şehrin Suriye olayları öncesi 30 milyon dolara yaklaşan ihracatı önce 10 milyon dolara düşmüş, ardından toparlanarak 20 milyon dolara çıkmışsa da kriz öncesi rakamların altında kalmıştır. Suriyelilerin Kilis’e ekonomik açıdan olumlu katkısı ise sınırlıdır. Sığınmacılar arasında iyi imkânlarla sahip olanlar çok az sayıdadır. Kilis’te yatırım için yer alan sadece bir Suriyeli işadamı bulunmaktadır. Dolayısıyla şehirdeki ekonomiye katkıları marjinaldir. Suriyelilerin bir kısmı ilk geldiklerinde bir miktar para getirmiş, ancak bu kısa sürede tükenmiştir. Kilis’te bir diğer sıkıntı şehrin altyapısının 80 bin nüfusa göre planlanmış olmasıdır. Mevcut altyapı 200 bin kişi tarafından kullanılmaktadır. Dolayısıyla şehir başta sağlık olmak üzere su temini, çöp toplama, trafik gibi temel belediyeçilik hizmetleri konusunda ağır bir yük altındadır. Belediye, merkezi bütçeden 80 bin nüfusa göre pay alırken 200 bin kişiye hizmet vermek durumundadır. Hastanelerin kapasitesini aşması ve hastanelerde tam bir savaş hastanesi görüntüsünün hâkim olması sağlık hizmeti alamamanın ötesinde psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Kilis halkı bu açıdan Suriye iç savaşının kendi içine taşındığı hissine kapılmış durumdadır.

Bu sıkıntıların yanı sıra dilencilik, trafikte kayıtsız Suriyeli araçların yarattığı hoşnutsuzluk ve sınır ili olması nedeniyle güvenlik endişesi yaşanmaktadır. Kilis’te çok fazla

kabul görmeyen çok eşlilik, fuhuş, Suriyeli genç kadınların Türkiyeli erkeklerle evlendirilmesi gibi konulara bağlı olarak muhafazakâr aile yapısının bozulması gibi toplumsal sorunlar da yaşanmaktadır. Kiraların artması, çarpık yapılaşma, farklı yaşam tarzı ve kültürün yarattığı tepki gibi sorunların hepsi Kilis'te mevcuttur. Tüm bu nedenlerle en riskli şehrin Kilis olduğunu söylemek mümkündür. Bunun işaretleri de yaşanmaktadır. Suriyeliler ile yerel halk arasında yaşanan bazı tartışmalar Suriyelilere yönelik tepkiye dönüşmektedir. Buna karşın Suriyeliler çoğunluk olmasına rağmen azınlık psikolojisi ile toplu şekilde hareket etmektedir. Kilis küçük ve imkânları sınırlı bir şehir olarak kendi nüfusundan fazla misafirin yarattığı yükü kaldıramayacağını düşünmektedir. Bu açıdan Kilis halkı ve ileri gelenleri, Suriyeliler kalıcı olucaksa bu yükün sınır illeri üzerinden diğer illere dağıtılması gerektiğine inanmaktadır.⁴⁴

3.6.1.4. Hatay

Suriye'de yaşanan çatışma ortamından en fazla etkilenen şehirlerin başında Hatay gelmektedir. Hatay ilinin diğer illerimizden farklı bir yapısı vardır. Milli mücadelemizin ardından imzalanan Lozan Antlaşmasıyla Hatay sınırlarımızın dışında kalmıştır. Hatay uzun süre Türkiye ile Suriye arasında siyasi mücadelenin sebebinin teşkil etmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin kurucu kadrosu da en ehemmiyetli vazife olarak Hatay meselesini görmüş ve bu doğrultuda politikalar geliştirerek Hatay'ın anavatana dâhil edilmesini sağlamışlardır. Tarihi süreç içinde Hatay ilk önce bağımsız Cumhuriyet daha sonra da anavatana katılma kararı alarak bu mesele hallolmuştur. Dolayısıyla Hatay Suriye ve Suriyelilerle yeni tanışmış değildir. Hatay- Suriye sınırı Suriye iç savaşı öncesinde neredeyse yok gibiydi. Şöyle ki her iki tarafın halklarını aynı dili, kültürü paylaşıyor olmanın verdiği muhabbetle birbirine bağlıydı. Bunun dışında neredeyse her Hataylı ailenin Suriye tarafında bir akrabası vardı. Hatay toplumsal yapı olarak çok ırklı, dilli, kültürlü bir yapıdadır. Şehirde farklı etnik, dinsel ve mezhepsel grupların barış içinde bir arada yaşaması bu çok kadim bir birlikte yaşama kültürüne sahip olduğunun göstergesidir.

Hatay'da genel olarak Türk, Alevi Arap, Sünni Arap, Kürt ve Hıristiyan Arap nüfus bir arada yaşamaktadır. Şehrin bu yapısı Suriyeliler meselesini daha hassas bir hale getirmiştir. Hatay'da bu yapı bazı kesimlerde farklı kaygılara sebebiyet vermektedir. Demografik yapının kasıtlı olarak bir taraf lehine değiştirilmeye çalışıldığı kaygısı mevcuttur. Diğer taraftan

---

⁴⁴ ORSAM, A.g.e, s.24-25

toplum yaşanacak her türlü olumsuzluktan ilk ve en çok kendilerinin etkileneceğinin farkındadır. Suriyeliler üzerinden yerel düzlemdeki ayrışmalar bir kaç kez sokağa yansımıştır. Ancak her kesimden ileri gelenlerin ve resmi makamların krizi iyi yönettiği, olayların büyümesine müsaade edilmediği kanaati yaygındır. Yaşanan olaylar sonrası halk arasında “birlikteliğimizi korumalıyız” bilincinin daha da geliştiği görülmektedir.

Şehre gelen Suriyelilerin etkisiyle bazı sıkıntılar yaşansa da, kitlesel bir tepki gezi olayları esnasında Hatay’da yaşananlar bir kenara bırakılırsa- gerçekleşmemiştir. Şehirde 11 Mayıs 2013 tarihinde Reyhanlı’da gerçekleşen terör saldırısından sonra dahi infial yaşanmaması önemlidir. Saldırı sonrası Suriyelilerin gösterilen tepki nedeniyle şehri terk ettikleri söylene de rakamlar ve ilçedeki mevcut durum bunu yansıtmamaktadır. Suriyeliler ile yerel halk arasında tarihten gelen akrabalık ilişkilerinin olması, toplumsal yapıyı bir anlamda ayakta tutmakta ve kitlesel tepkileri engellemektedir. İlçe merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin yaklaşık %20’sinin akrabalarının yanında kaldığı, maddi ve manevi destek aldığı ifade edilmektedir. Ancak Hatay’ın “patlamaya hazır bir bomba” olduğu yönünde görüşler de dile getirilmektedir. Farklı kesimlerin hem fikir olduğu görüş bir şekilde Suriyeliler kaynaklı bir olay yaşanması halinde bunun önünün alınamayacağı yönündedir. “Birlik içinde bir arada yaşam bozulur mu” endişesi şehrin geneline hâkimdir ve bu da frenleyici bir etki yapmaktadır. Suriye krizinin Hatay şehrine ekonomik etkisi de diğer birçok ile göre çok daha hissedilir düzeydedir. Şehirde hemen herkes krizin en büyük yükünü Hatay’ın çektiğini söylemektedir. Her sektör, Suriye’deki savaştan ilk yıllarda olumsuz etkilendiği dile getirmektedir. Hatay’a gelenlerin çoğunun ekonomik durumunun yatırım yapmaya elvermediği, ancak pazarlarda sebze-meyve satışı, berber veya küçük dükkânlar açtıkları görülmektedir. Suriyelilerin genelde alt kademelerde çalışma imkânı buldukları ve fırsatları iyi değerlendirdikleri ifade edilmektedir. Kayıt dışı çalışma Hatay’da da söz konusudur. Bu konuda halkın tepkisi çok üst düzeyde değildir, ancak geçici çalışma izni verilmesi durumunda tepki gösterecek bir kesim de mevcuttur. Antakya’da bir iş bulabilmiş olanların çoğunun burada kalıcı olacağı düşünülmektedir. Yerelde Arapça bilen nüfus nedeni ile hem ekonomik, hem toplumsal hayata katılımın daha kolay olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Suriyeli sığınmacılar ve yerel halktan kişiler arasında adli vakalar zaman zaman yaşanmaktadır. 2014 Haziran ayına kadar bu vakaların sayısının 200 civarında kaldığı görülmektedir. Bu rakam özellikle şehrin konumu ve demografik yapısı düşünüldüğünde yetkililer tarafından beklenenin altında olarak değerlendirilmektedir. Hatay’da Suriyelilerin yaşam koşulları, ekonomik durumları nedeniyle iyi olmasa da, yerel halk ile uyum sağlama

açısından daha iyi bir tablo söz konusudur. Birçok kişi aile ve akrabalık bağları sayesinde daha kolay barınma imkânı elde etmiştir. Şehirde Arapça bilen nüfusun fazla olması ve bu nedenle dil engelinin nispeten az olması olumlu bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Eğitim konusu da bir sorun alanı olmaya devam etmektedir, ancak bu konudaki çabalar hızlandırılmıştır.⁴⁵

3.6.1.5. İstanbul

İstanbul'da yaşayan Suriyeli mülteciler şehrin farklı bölgelerinde yaşamaktadır. Raporlama konusu olan mülteciler, yoğunlukla Fatih (Küçükpazar ve Balat), Bahçelievler (Şirinevler), Başakşehir (Altınşehir, Bayramtepe ve Şahintepe) ve Gaziosmanpaşa (Sultançiftliği)'da yaşamaktadırlar. Ayrıca Esenyurt, Küçükçekmece ve Ümraniye'de de yoğunlukla yaşadıklarına dair bilgiler alınmıştır. İstanbul'da hemen her semtte yaşayan çok sayıda Suriyeli bulunmakla birlikte, hepsinin ekonomik durumları ve yaşam koşulları çok farklıdır. Ancak yukarıda belirtilen semtlerde yaşayanlar çok ağır koşullarda hayatını devam ettirmeye çalışmakta, bir kısmı kelimenin tam anlamıyla “sefalet içinde” yaşamaktadır.⁴⁶

İstanbul AFAD'ın verilerine göre Şanlıurfa'dan sonra en fazla sığınmacı barındıran ilimizdir. Son alınan verilere göre İstanbul'daki Suriyeli sığınmacı sayısı 390 bin'i aşmış durumdadır. Kayıtlı olmayanla beraber bu rakamın 500 bin olduğu tahmin edilmektedir. İstanbul'un sığınmacılar açısından birçok tercih edilme sebebi vardır. Şehrin büyük oluşu, iş ve ticaret alanlarının varlığı, kamu hizmetlerinin genişliği, sivil toplum kuruluşların çokluğu, sığınmacılara yapılan maddi yardımlar gibi birçok sebep kişileri İstanbul'a sevk etmektedir. İstanbul'un her anlamda cazibe merkezi olması sığınmacıları da etkilemiştir. Sığınmacıların burada zorlanmadan iş bulması, ücretlerin iyi denebilecek orta düzeyde olması çekiciliği artırmıştır. Her ilde olduğu gibi İstanbul'da da caddelerde dilencilik yapan, küçük yaşta mendil satıcılığı yapan, ya da bir lokantaya gittiğimizde masayı silen küçük bir el, ya da paket servisi yapan bir çocukla karşılaşmak mümkündür. Burada da okul çağındaki çocuklar bir şekilde çalışıp ailelerine destek olmaktadır. Ya da cami çıkışlarında, kalabalık yerlerde, ulaşım merkezlerinde eline ‘Suriyeliyim lütfen yardım edin’ ibareli bir yazı almış birine rastlamak mümkündür. Kimileri bu insanlara acıyarak içtenlikle elini cebine atıp sığınmacıya bir miktar para tutuştururken kimileri de ‘nerden geldiniz ülkemize’ der gibi nefretle bakmaktadırlar. Sığınmacıların verdiği bu görüntü insanların zihnini bulandırmaktadır. Bu görüntü bazı insanlarda genel bir kabul oluşturabilmektedir. Aslına bakarsak dilenen

⁴⁵ ORSAM, A.g.e, s.25-27

⁴⁶ MAZLUMDER, “Türkiye’de Suriyeli Mülteciler - İstanbul Örneği – Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler”, İstanbul, 2013, s.9

şahısların kendi ülkesinde de dilenciyken burada da aynı işi yaptığını görürüz. Sığınmacıların büyük çoğunluğunun farklı iş kollarında çalışıp kendi hayatlarını kazanmaya ve ayakta durmaya çalıştığı gerçeği ortadayken böylesine acımasız bir fikir elbette bu topluma zarar vermektedir. Ülkedeki bir kısım basın yayın organlarının da sığınmacılarla ilgili sürekli olumsuz ve kasıtlı haberler yapması toplumun kabul düzeyine zarar vermektedir.

Sığınmacılar İstanbul'da da sınır illerinde olduğu gibi kendi çevreleri etrafında yaşamaktadırlar. Belli mahallelerde yoğunlaşp kendi toplumsal hayatlarına devam etmektedirler. Hatta sığınmacı apartmanları dahi oluşturmuşlardır. Şehirde bu şekilde gettoların oluştuğu mahalleler vardır. Bu durum ise toplumsal uyumu zorlaştırmaktadır. Aslında bu sadece Türkiye'de yaşanan bir durum değil. Suriye'ye komşu ülkelerden Ürdün, Lübnan ve Irak ile Mısır'da da aynı sorunlar yaşanıyor. Mültecilerin, bu ülkelerin sınırları içinde hızla çok geniş bir coğrafyaya yayılmaları, kayıt olmalarına, uluslararası korunmadan yararlanmalarına ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasına engel oluyor.

İstanbul'un 15 milyon civarındaki nüfusun üzerine her geçen gün göç alması ve araştırmalara göre şehirdeki günlük nüfus hareketi 22,5 milyon civarında olması bu şehri birçok sorunla baş başa bırakmaktadır. Araç trafiğinin yanında İstanbul'da artık yaya trafiği de önümüzdeki yılların en önemli problemi olacaktır. Ulaşım aktarma merkezleri ve toplu taşıma araçlarının durakları ve üst geçitlerdeki insan kalabalığı bu sorunun sinyallerini vermektedir. Eğer önlem alınmazsa İstanbul araç trafiğinden sonra insan trafiğiyle yüz yüze kalacaktır. Nüfus istatistiklerinde Anadolu'dan göç edilen şehirlerin başında İstanbul her zaman açık ara birinciliğini korumaktadır. Bunun yanında yabancı uyruklu göçmenlerin ve sığınmacıların ilk hedefi İstanbul olmuştur. Güneydeki illerden yurda giren Suriyeli sığınmacılar soluğu İstanbul'da almaktadır.

İstanbul'da Elektrik dağıtımını yapan bir firma tarafından yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan durum durumu özetler niteliktedir. Bu araştırmaya göre İstanbul'un sadece Avrupa yakasında her gün 15 katlı 6 binayı dolduracak 360 aileye yeni eve taşınmıştır. Raporda İstanbul'un Avrupa yakasındaki Suriyeli sığınmacı abone sayısı 2015'in ilk üç ayında 317 iken; 1 yıl sonra 2016 yılının aynı döneminde yüzde 500 artışla 1904 kişiye ulaşmıştır. 3 aylık sonuçlara göre 904 Suriyeli sığınmacının 1778'inin konut 126'sının ise ticarethane aboneliği bulunuyor. Mart ayında 649 Suriyeli aile konut aboneliği için başvurusu yaparken, 44 Suriyeli esnaf işyeri aboneliğine başvurmuştur. Konutta ikamet rakamı 2015'in Ocak ayında 76 iken bu yılın aynı döneminde 700'e dayanması dikkat çekicidir. İşyeri

aboneliği bakımından 2015 'in Ocak ayın rakamı abone sayısı 5 iken bu yılın aynı döneminde 40'ı aşması Suriyelilerin artık İstanbul'daki ticari hayatta da var olduğunun göstergesidir. Raporda Avrupa yakasında hem ikamet eden hem de işletmecilik yapan Suriyeli aile sayısı 5.154 olarak ortaya çıkıyor. Ayrıca raporda İstanbul Avrupa yakasında her gün 35 yabancı yeni evi için abonelik başvurusunda bulunduğu, bu yabancıların yüzde 35'i Ortadoğu, yüzde 20'si Avrupa, yüzde 20'si Afrika, yüzde 15'i Doğu Asya, yüzde 10'u da Amerika kıtası ülkeleri vatandaşlarının oluşturduğu belirtiliyor.⁴⁷

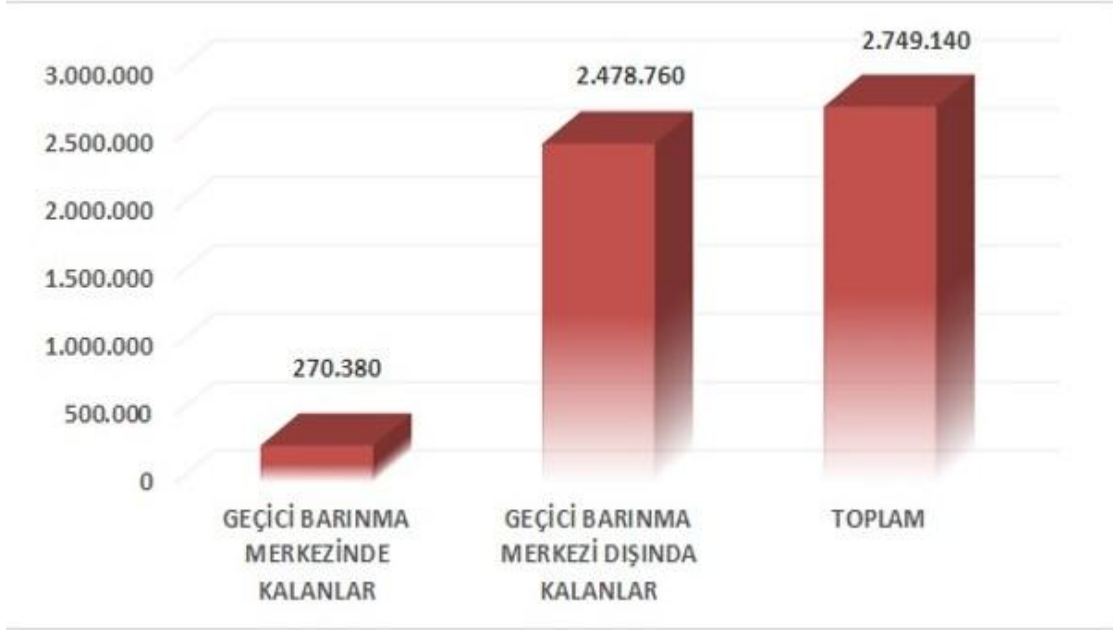
3.7. KAMP HAYATLARI

Türkiye'ye gelen sığınmacı göçü yoğunlukla Hatay, Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa'da kurulan kamplara yerleştirilmektedir. Bu dört ilde konaklayan toplam sığınmacı sayısı 210 binin üzerinde, toplam kampta yaşayan sığınmacı sayısı ise 270 bini aşmış vaziyettedir. Kamplarda yaşayan Suriyeli sayısı toplam göçmen nüfusu içinde sadece %10 'luk bir kısma tekabül etmektedir. Bu da bize sığınmacıların kamp hayatını tercih etmediklerini gösterir. Bu durum aslında bize işimizin ne kadar zor olduğunun ipuçlarını vermektedir. Şöyle ki krizin en başından beri sessizce gelişen ama gerek Türk makamları gerekse BMMYK'nın duyurularında üzerinde durulmayan bir oluşum, 2013 yılında görmezden gelinemez bir noktaya ulaştı. 2013 Yılı ortalarından itibaren kentlerde yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı kamp nüfusunu üç misline yakın geçti. 2013 yılı sonu itibariyle 210,000 kişi kamplarda yaşarken, kent mülteci nüfusu başta da belirtildiği gibi 500,000'i geçti. Bugün ise şehirlerde yaşayanların nüfusu 10 misline kadar ulaşmış vaziyettedir. Mevcut yasanın Geçici Koruma konusundaki hükmünün ayrıntıdan tamamen yoksun olmasının yarattığı sorunlar, kentli mülteci nüfusu olgusu karşısında çok çarpıcı biçimde ortaya çıktı. Önü alınamaz bir biçimde şehirlerdeki nüfus artmıştır. Bunun altında yatan birçok sebep olabilir. Bu sebepler yapılan bu çalışmalarla elbette ortaya çıkacaktır. Türkiye'nin kurmuş olduğu kampları BMMYK'nin 'Beş yıldızlı kamp' ilan etmesine rağmen neden az rağbet gördüğü hakkında ciddi bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Mülteci kampları, güvenlik gerekçesiyle ziyaretlere kapalıdır. Çok istisnai durumlar dışında, insan hakları kuruluşları, milletvekilleri, yabancı heyetler özel izinle ziyaret edebilmektedir. Kamplar basına, gazetecilere ve araştırmacılara kapalı tutulmaktadır. Buna rağmen kampların fiziki ve insani koşullarıyla ilgili detaylı haberler bazen gazetelere yansımaktadır. Kampların kapalı tutulması ve şeffaflık uygulanmaması; mültecilerin güvenliği için bir yere kadar anlayışla karşılanmakla birlikte,

⁴⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/gunde-360-aile-yeni-eve-girdi-40093597> (E.T: 17.04.2016)

mültecilere sağlanan yaşam koşullarının, hizmet ve yardımların gözlenmesini engellemektedir.

GRAFİK 3: Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler⁴⁸ (31.03.2016 İtibariyle)

Mülteci kamplarında sunulan hizmetlerin genel olarak iyi olduğu anlatılmaktadır. Ancak, bunun dışında sorun, kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteci sayısının çok fazla olması ve hizmetlere erişimleri ve temel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ciddi eksikliklerin varlığıdır. Kamplarda giriş ve çıkışların sıkı kontrol altında bulunması ve izinle gerçekleşmesi nedeniyle mültecilerin önemli bir kısmı kampta kalmak istememektedir. Kampta barınmayı tercih etmeyen mülteciler için farklı sebepler (siyasi nedenler, güvenlik, mahremiyet, izinle giriş-çıkış yapma, sınıra yakın yerde olma vs.) bulunsa da temel sebep, hareket özgürlüklerinin kısıtlanmasıdır. Örneğin İstanbul’da kendileriyle görüşme yapılan mülteciler, kampı “hapishane gibi” şeklinde tanımlamışlardır.⁴⁹

Türkiye’deki kampların niteliğini elbette tartışmak yersiz olur. Çünkü dünya örneklerine bakacak olursak Türkiye’dekiler dünya standartlarının epey üzerindedir. Bu

⁴⁸ http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (E.T: 07.04.2016)

durumu kampları ziyarete gelen uluslararası temsilcilerde ifade etmektedir.⁵⁰ Yine Nisan 2016'da Almanya Başbakanı Angela Merkel ve beraberindeki heyet Türkiye'ye gelerek Gaziantep'te bulunan mülteci kamplarını bizzat Başbakan Ahmet Davutoğlu eşliğinde gezerek incelemelerde bulunmuşlardır.⁵¹ Bu gibi ziyaret örnekleri artırılmalıdır. Uluslararası STK'ların ve Türkiye'deki STK'ların buralara girip inceleme yapmasına ve mültecilere nasıl muamele edildiğini yerinde görmelerine imkân verilmelidir. Bu konuda Türkiye'nin farklı güvenlik kaygıları olabilir; fakat bu ziyaretlerde görevlilerin ziyaretçilere nezaret etmesini sağlayarak farklı durumların ortaya çıkması engellemiş olur. Yoksa sadece söylem olarak orda şunları yapıyoruz, şu imkânları sağlıyoruz, koşulları şöyledir gibi laflarla insanlara buradaki verilen hizmeti anlatamayız. Burada gerçekten kaliteli bir hizmet veriliyorsa bu hizmeti gururla tüm dünyaya örnek teşkil edecek tarzda göstermeliyiz. Kampları ziyarete kapalı tutarak insanların buralar hakkında olumlu düşüncelere sahip olmasını bekleyemeyiz.⁵² Mülteci kamplarının uluslararası ve ulusal denetime ve ziyarete devletin gözetiminde açılması gerekir.

Kamplarda yaşayan sığınmacılara her türlü hizmet verilmektedir. Bu kamplarda AFAD idaresinde, kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Kızılay'ı tarafından barınma, yiyecek, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık ve diğer hizmetler verilmektedir.⁵³ Çocuklar kurulan okullarda eğitim alabilmekte, sığınmacılar haftanın belli günlerinde izinli olarak çarşıya çıkabilmekte, gıda, ısınma barınma, giyim –kuşam yardımı

---

⁵⁰ BM Özel Temsilcisi oyuncu Angelina Jolie, Suriyeli sığınmacıların kaldığı Öncüpınar'daki konteyner kenti ziyaret etti. Jolie, "Türk hükümeti büyük cömertlik göstererek bu olağanüstü kampı kurmuş. Gerçekten çok etkileyici. Hiçbir yerde bunun gibi bir kamp görmedim" diye konuştu. <http://www.ntv.com.tr/turkiye/jolie-cok-etkileyici-boyle-bir-kamp-gormedim.cGn1xVO-BkeBQVkuY-yHBg> (E.T:26.04.2016)

⁵¹ AB liderleri Gaziantep'te: Başbakan Ahmet Davutoğlu, Almanya Başbakanı Angela Merkel, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk ve AB Komisyonu Birinci Başkan Yardımcısı Frans Timmermans, Gaziantep Üniversitesi Maveria Kongre ve Sanat Merkezinde ortak basın toplantısı düzenledi. Programa ilişkin ortak basın toplantısında konuşan Merkel, ziyaret sayesinde Türkiye'nin 3 milyon sığınmacıya başta barınma olmak üzere sunduğu fırsatları görme imkânı bulduklarını söyledi. Kampa 23 Nisan'da gelmeleri vesilesiyle çocuklara verilen eğitime ilişkin koşulları da görebildiklerini belirten Merkel, böylelikle onların ileriye dönük çalışabilecekleri ortamın hazırlanmasına katkı sağlanacağına işaret etti. Suriyeli sığınmacıların yüzde 15-20'sinin kamplarda yaşadığını ancak geriye kalanların kamp dışında olduğunu vurgulayan Merkel, bugün Suriyeli sığınmacılar konusunda neler yapmak istediklerini görüştiklerini anlattı. Gaziantep'te 120 bini çocuk 370 bin mülteci olduğunu kaydeden Merkel, "Çocuklar iki kademeli eğitim alıyorlar. Bu konuda AB tarafından maddi imkânlar kapsamında da bütün çocukların okula gitmesi öngörülüyor. Bu çok önemli bir çalışma. Travma yaşayan anne babalar, engelli çocuklar var. Bu alanda da yapılabilecek çok güzel projeler olduğunu düşünüyorum. AB Komisyonu olarak da büyük bir ivmeyle yeni projelerin ortaya konması bizi sevindiriyor. Burada önemli olan insanların hayatına dair bize bilgi vermesiydi." Diye konuştu. http://www.ntv.com.tr/turkiye/ab-liderleri-gaziantep-te.tffeAFfAxEGfJbbeeNmKhQ?_ref=infinite (E.T: 26.04.2016)

⁵² CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Afyonkarahisar'ın Emirdağ ilçesine gerçekleştirdiği ziyarete CHP'li vekillerin Hatay'da Suriyeli sığınmacıların kaldığı bir kampa alınmalarına değindi: CHP'li bazı milletvekillerinin Hatay'da Suriyeli sığınmacıların kaldığı bir kampa gittiklerini belirterek, "Dün milletvekillerimiz bir kampı ziyaret etmek istediler. Milletvekillerimize diyorlar ki: Siz bu kampa giremezsiniz. Niye giremiyoruz? Orası ABD üssü mü? Hayır. Türkiye Cumhuriyeti'nin toprakları. Bir milletvekiline 'Siz bu kampa giremezsiniz' dediğiniz andan itibaren o kampta gayri meşru işler var demektir" dedi: <http://www.radikal.com.tr/politika/kilicdaroglundan-multeci-kampi-elestirisi-1098275/> (E.T: 26.04.2016)

⁵³ TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, "Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu" s.4 www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/.../raporlar/28_02_2012_1.pdf (E.T:27.04.2016)

gibi temel insani ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Burada yaşayanlara sadece Türkiye değil uluslararası kuruluşlar, yardım kuruluşları, Türkiye ve Dünya STK'ları ve körfez ülkeleri sığınmacılara yardım etmektedir. Tüm bu desteğe rağmen ulusal ve uluslararası basında da çıktığı üzere birçok problem yaşanmaktadır. Kamplarda yaşayan insanların farklı meslek, aile, çevre ve sosyal kültür alanlarına mensup olmaları aralarında zaman zaman problem çıkmasına sebep olmaktadır. Kamplarda üst düzey bürokrat, mahalle berberi, savaşta yaralanan askerler, madde bağımlısı anti-sosyal kişilik tipleri bir arada yaşamaktadır. Bu mecburi durum insanları etkilemekte ve yaşadığı çevreye olumsuzluk olarak yansımaktadır. Kimi zaman bir yardım dağıtımında 1 adet fazla aldın gibi nedenlerden dolayı kavgalar çıkmaktadır. Kampta aynı bölgeden gelen kalabalık grupların birbiri üzerinde hâkimiyet kurma istekleri yüzünden de sonu yaralanma ve ölümlerle sonuçlanan olaylarda olabilmektedir. Ayrıca buralarda yaşayan insanların genel itibariyle muhafazakâr bir yapıya sahip olması, kampların bu tarz bir hayatı zorlaştırması nedeniyle insanlar özellikle genç kızları olanlar kamp hayatını pek tercih etmemekteler. Kamp hayatının düzenli ve otoriter bir niteliği vardır. Devlet kampta yaşayan sığınmacıları kayıt altına alarak kontrol altında tutar duruma hâkim olur. Burada yaşayanların insani ihtiyaçlarını gidererek hem bu insanları korur kollar hem de onların kendine has toplumsal hayatlarını yaşamalarını sağlar. Bunu yaparken de her şey devletin istediği sonuçları vermez. Devlet kamp kurar her imkânı sığınmacının ayağına getirir ama bir de bakarsın devletin dağıtmış olduğu yardımların fazlasını sığınmacılar satmaya başlar bundan nema kazanmaya çalışır. Kamplarda sığınmacılara gönüllü veya görevli hizmet eden insanlar mesai mefhumu gözetmeksizin bu işi insani ve vicdani bir hassasiyetle yapmaya çalışırken, bir bakarsın bir yardım kuyruğunda görevli darp edilir. Bu gibi durumlar orada canla başla yapılan hizmetin elbette ki karşılığı bu olmamalı dedirtiyor insana fakat bu durum oradaki yardımsever insanlarda bir kırgınlık oluşturur. Öte yandan kamp hayatının sığınmacılar açısından olumsuz yanları vardır. İnsanoğlunun vazgeçemeyeceği tek şey özgürlüğüdür. Kamp hayatında sığınmacılar kendilerini özgür hissetmezler. Her ne kadar de otorite eldeki tüm imkânları sağlasa da yine de kendilerinin hâkim olacağı bir hayat tarzını isterler. Yani sosyal hayatı arzu ederler. Malum kamp hayatı belli kurallar çerçevesinde ve denetim altında bir yaşamı insanlara sunar. Burada ikamet edenlerin bu kurallara uyma zorunluluğu vardır. İstedikleri gibi hareket edemezler. Kampların kalabalık oluşu bazı kampların kapasitesinin çok üstünde kişiye hizmet vermesi bir başka sorundur. 25,000 kişilik kamplar yeri geliyor 35,000 kişiyi misafir ediyor. Ayrıca, kamplarda özel hayatın mahremiyetini sürdürmek zor. Diğer yandan, kamptan belirli günlerin dışında çıkış izni olmadığından dışarıda çalışıp para kazanmak imkânsız. Bu insanlar, çalışarak Türkiye'deki koşullara uyum sağlamak istiyorlar.

Bu nedenle çalışma hayatına erken başlamayı önemli bir adım olarak görüyorlar.⁵⁴ Bu gibi sebeplerden dolayı çoğunluk şehirlerde yaşamayı yeğlemektedir. Bu açıdan bakıldığında kamp dışında ise durum tamamen farklıdır. İş olanakları vardır, ticari hayata dâhil olabilirler, kendi sosyal çevrelerinde bir hayat sürebilirler. Bütün bunlar sığınmacıları kamptan dış hayata itmekte bir rol üstlenir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerin otogarları güney illerinden hareket eden otobüslerin taşıdıkları kamp kaçkını sığınmacılarla doludur. Herhangi bir ihbar olur da ya da bir denetime denk gelirse ki düşük bir ihtimaldir sığınmacı otogarda şehre girmeden yakalanarak geri gönderme merkezine geldiği kampa yollanmak üzere teslim edilir. Yoksa o da şehrin kendisini bekleyen meşakkatli hayatına atılır.

Kamp dışında yaşayanların çoğunluğu ülkeye yasal yoldan giriş yapanlardır. Ülkeye yasadışı (pasaportsuz) olarak girenler ise kural olarak kamplara gönderilmektedir. Bu nedenle pasaportsuz giriş yapanlar da kampta kalmak istemediklerinden kayıt yaptırmaktan kaçınmaktadırlar. Hem kampların bulunduğu illerde hem de diğer illerde yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısını net olarak tespit etmek, bu sebeple çok zordur. Sığınmacıların şehirlerde yaşaması da birçok açıdan denetimi zorlaştırmaktadır. Şehirlerdeki dilencilik yapanların görüntüleri, harabe ve yıkık evlerde hayatını idame ettirmeye çalışanlar, parklarda ve açık alanlarda çadırlarda hayat sürenler kötü görüntüler vermektedir. Aynı zamanda önemli güvenlik açığına neden olmaktadır. Seyahat serbestiyetlerinin olması hem kişilerin takibini hem de o ilde yaşayan gerçek sığınmacı sayısına ulaşmayı güçleştirmektedir. Malum 5 yıl geçmesine rağmen Türkiye halen Suriyelilerin kayıt altına alınmasına çalışmaktadır. Uzmanların görüşlerine göre yüzbinlerce Suriyeli sığınmacı kayıt dışı yaşamaktadır. Hükümetin kayıt altına alma işlemine bu kadar geç başlamasının ana sebebi Suriye'deki iç savaşın kısa sürede sona ereceği ve sığınmacıların geri döneceği kanaatiydi. Fakat geçen zaman bu durumun çok sancılı bir süreç olduğunu bize göstermiştir. Durumun vahametini anlayan idareciler Türkiye'deki Suriyelileri bir an önce kayıt altına alma işlemine başlamışlardır. İllerde kurulan kayıt istasyonları vasıtasıyla gerek kolluk güçlerinin yardımıyla gerekse sivil toplum örgütlerinin desteğiyle yoğun bir şekilde sığınmacılar kayıt altına alınmaya çalışılmaktadır.

---

⁵⁴ İGAM(İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi), Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor, 2013, s.10

3.8. YAŞAM KOŞULLARI

Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilere insani yardım ve koruma Başbakanlık AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından yürütülmektedir. 2011 yılı Nisan ayından itibaren AFAD tarafından önce Hatay ili sınırları içerisinde farklı noktalarda, daha sonra da Suriye sınırına yakın diğer toplam 10 ilde kamplar (çadır kent veya konteyner kent) kurulmuştur. Bu kamplarda AFAD idaresinde, kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Kızılay'ı tarafından barınma, yiyecek, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık ve diğer hizmetler verilmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye temsilcisi, Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler konusundaki politikalarından son derece memnun olduğunu açıklamıştır. Mülteci kamplarında sunulan hizmetlerin genel olarak iyi olduğu anlatılmaktadır. Ancak, bunun dışındaki sorun, kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteci sayısının çok fazla olmasına rağmen hizmetlere erişimleri ve temel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ciddi eksikliklerin varlığıdır.⁵⁵

3.8.1. Yaşadıkları Yerler ve Barınma Koşulları

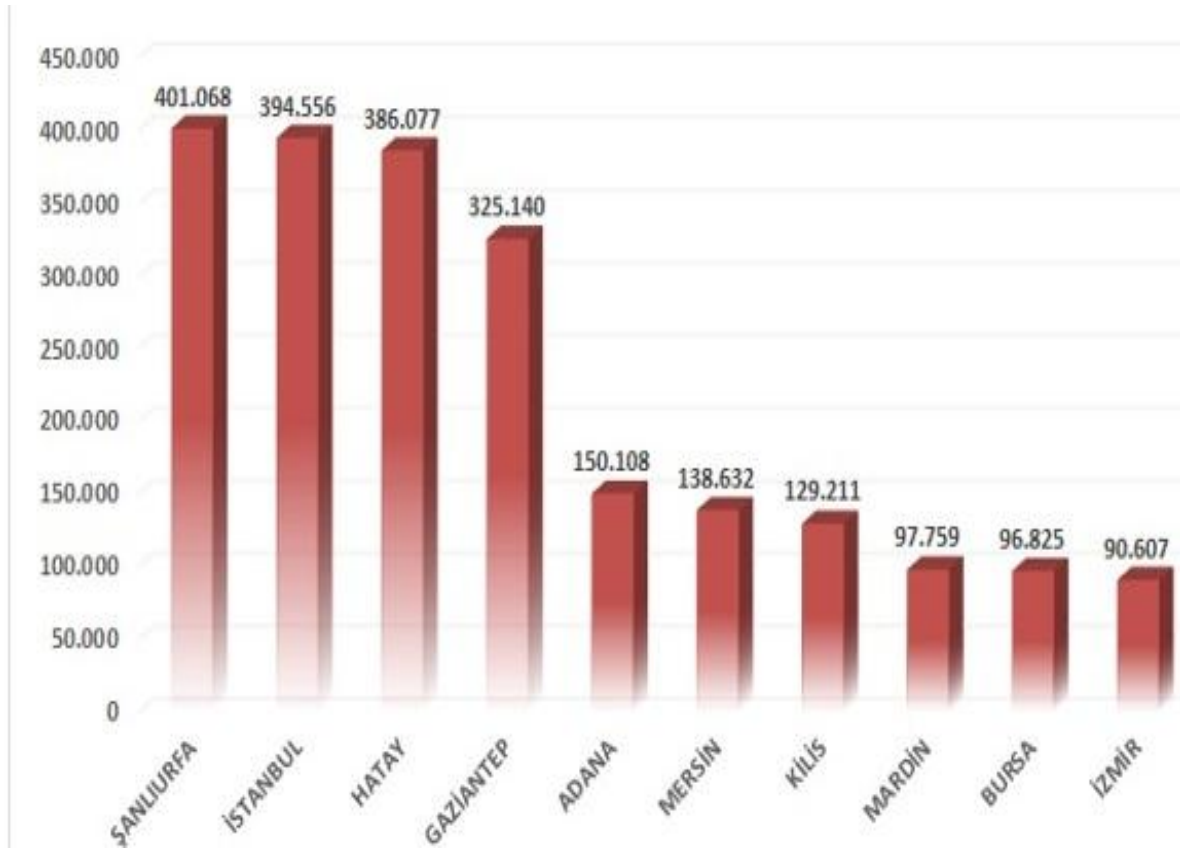
Sığınmacıların İstanbul'daki hayatları da hiç kolay değil, malum şehirde kiralardan yüksek oluşu üstelik bir de ev sahiplerinin sığınmacılara ev vermek istememesi durumu daha da zorlaştırmaktadır. Şehirlerde yaşayan sığınmacılar barınma konusunda bazı hayırsever insanların yardımları dışında neredeyse hiçbir destek alamamaktadırlar.⁵⁶ Barınma yardımı yapan bazı sivil toplum kuruluşları ise kısa süreli olarak bu yardımı yapmaktadır. Bu yardımlardan faydalanan sığınmacı aile sayısı çok azdır. Sığınmacıların şehirde ortalama vasıfsız elemana verilen 1000 TL gibi bir maaşla apartmanların bodrum katlarına ya da kenar mahallelerdeki gecekondulara 500 TL kira vermesi bir aile için oldukça zordur. Hal böyleyken Kaymakamlıklardaki yardım kuyruklarına şaşmamak gerekir. Buna bir de elektrik, su gibi temel ihtiyaçlar kışın ısınma faturasını da eklersek iş içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Böyle durumdaki aileler elbette bu şartlardan dolayı çocuklarını okula değil çalışmaya gönderiyorlar. Yapmış olduğum alan araştırmasında gördüm ki bekâr erkekler bir arada 6-10 kişi aralığında bir ev tutarak birlikte kalmaktadırlar. Mutfak ve banyosu olmayan, su tesisatı bulunmayan, tek odada 7-8 kişi kalınan, evlerde sığınmacılar hayatlarını idame

⁵⁵ MAZLUMDER, A.g.e, s.8-9

⁵⁶ 11 Aileye Sahip çıkıyorlar; Yeni Şafak'ın daha önce gündeme getirdiği Suriyeli mültecilere anne babalık yapan İstanbul Ümraniye'de yaşayan Sacide ve Şerafettin Demir, 80 kişilik 11 Suriyeli aileye sahip çıkıyor. Demir çiftinin Suriyeli mülteciler ile tanışması 3 yıl öncesine dayanıyor. Demir çifti ilk olarak 3 yıl önce zor durumdaki bir Suriyeli aileyi dairelerinden birine yerleştirdi. Demir çiftinin kol kanat gerdiği aile, Suriye'deki yakınlarını da İstanbul'a çağırdı. Apartmandaki kişilerin anne ve baba diye hitap ettikleri Demir çifti yeni gelen ailelere de sahip çıktı. 4 dairelerini Suriyelilere veren çiftin yardımları bununla da bitmedi. Suriyeli 6 aileye kefil olan Demir çifti, onları da başka evlere yerleştirdi. <http://www.yenisafak.com/gundem/sefkat-apartmani-tatilde-2386065>; (E.T: 16.05.2016)

ettirmektedirler.⁵⁷ Evli çiftler ise geneli akrabalık ilişkisi olan en az 2 aile bir arada kalmak suretiyle yaşamaktadırlar. Bazı insaf sahibi hayırsever insanlar da bu çaresiz insanlara şefkat ve merhamet ederek yardım elini uzatmıştır. Kimi evinde kira almadan barınmasını sağlıyor, aylık kirasını ve temel insani ihtiyaçlarını karşılayarak yardım ediyor. Kimi de sığınmacıların yaşamış oldukları ağır travmanın etkisini unutturma amaçlı sosyal ve psikolojik açıdan destek oluyor.⁵⁸

GRAFİK 4: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk 10 İl'e Göre Dağılımı⁵⁹(31.03.2016 İtibariyle)

⁵⁷ Fotoğraf 1. Araştırmada kullanılan tüm fotoğraflar yazara aittir.

⁵⁸ Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan ailelere apartmanlarını açarak, onlara kol kanat geren Sacide ve Şerafettin Demir çifti, bu kez de Suriyeli aileleri tatile götürdü. Hayatları boyunca hiç tatil yapmamış aileleri hayalleriyle buluşturan Sacide Demir, "Tatile gitmeyi çok istiyorlardı. Biz de onlar için gittik. Kendi ailemizin bireylerini götürmüş gibi hissediyoruz. Peyderpey tüm aileleri tatile çıkaracağız" dedi. Suriye'de yaklaşık 6 yıldır devam eden iç savaştan kaçanlara, dünyaya örnek olacak şekilde apartmanlarını açan Sacide ve Şerafettin Demir çifti, bu kez aileleri hayalleriyle buluşturdu. Hayatlarında hiç tatile gitmemiş Suriyelileri Armutlu tatil köyüne götürülen Demir çifti, "Kendi ailemizin bireylerini götürmüş gibi hissediyoruz" dedi. Emekli öğretmenler Sacide ve Şerafettin Demir çiftinin kol kanat gerdiği aileler, tatile gitmeyi çok istiyordu. Bu isteği göz ardı etmeyen Demir çifti, onları hayalleriyle buluşturdu. 3 ailenin kadın ve çocuklarını beraberinde Armutlu'ya götürülen Sacide Demir, "Tatile 10 kişi gittik. Çok merak ediyorlardı. Hayatlarında hiç tatil yapmamışlar. Onlara savaşı ve kaybettiklerini unutturup, bir nebze mutlu olsunlar istedik. Bu insanlar Türkiye'ye geldiklerinden beri hiçbir yere gitmemişler, hiçbir aktivite yapmamışlar. Kaplıcaları görsünler, hem de dinlensinler diye götürdük" diye konuştu. Yaklaşık bir hafta boyunca tatil yapan ailelerin kaplıcalarda rahatsızlıkları için tedavi de gördüklerini anlatan Demir "Hem çeşitli rahatsızlıkları olanlar vardı. Onların da bir nevi tedavisi görülsün istedik. Çok eğlendiler. İlk defa onları bu kadar mutlu gördük. Kendi ailemizden birilerini götürmüş gibi hissediyoruz. Çok sevindiler. İlk etapta kadınları götürdük, onların eşleri 'Bizi de götürün' demeye başladı. Zaman içerisinde peyderpey götürmediğimiz kişileri de götüreceğiz" ifadelerini kullandı.

<http://www.yenisafak.com/gundem/sefkat-apartmani-tatilde-2386065> (E.T: 16.05.2016)

⁵⁹ http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (E.T: 07.05.2016)

3.8.2. Temel Sorunları

Sığınmacılar giyim kuşam ve beslenme konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Sığınmacı nüfus içindekilerin büyük çoğunluğunun çocuk yaşta olmaları ihtiyacı fazlalaştırmaktadır. Özellikle bebek maması, çocuk kıyafeti ihtiyaçları had safhadadır. Bu konuda çevreden ve komşulardan yapılan yardımlar ihtiyacı bir nebze hafifletmektedir.⁶⁰ Büyükler ise kazandıkları paradan artırıp giyim kuşama aktaramadıklarından genelde aynı kıyafetlerle idare etmektedirler. Temizlik ve hijyen konusunda da ihtiyaç çoktur. Özellikle çocuk ve hasta bezleri gibi ihtiyaçlar sürekli ihtiyaç olduğundan bu malzemeleri de karşılayamamaktadırlar. Sığınmacıların ev yaşamı da çok kısıtlıdır. Evlerde olması gereken çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, elektrikli şofben ve süpürge gibi evin vazgeçilmez demirbaş eşyalardan çok azı sığınmacı evlerinde yer almaktadır. Araştırma süresinde ziyaret edilen sığınmacı evlerinin genelinde bu eşyaların çok kısıtlı sayıda olduğu görülmüştür. Mobilya kısmı ise yine çevreden ve komşuların yardımıyla oluşturulan eski eşyalardan oluşuyor. Diğer bir önemli sorun ise ısınmadır. Sığınmacıların geneli kömür sobalı evlerde yaşamaktadırlar. Kış boyunca gerekli olan yakıt ihtiyaçlarının çok az bir kısmını kendileri karşılamakta geri kalanı ise STK'ların ve Sosyal Yardımlaşma Vakfının dağıttığı yardımla gidermeye çalışmaktadırlar. Bu yardımların sürekli olmaması ve sınırlı sayıda olması nedeniyle ısınma konusunda ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyacın karşılanmaması sonucu birçok sağlık problemi ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca sığınmacı yaşlılarda birçok sağlık problemleriyle karşı karşıyadır. Yapılan mülakatlarda hastanedeki ilgisizlik ve görevli personele dert anlatamadıklarından yakınmaktadırlar. Türkçe bilmediklerinden her alanda sorunlarla karşılaştıklarını çözüm için kendilerinden daha önce Türkiye'ye gelen sığınmacı komşular ya da akrabalarından destek alarak problemlerini çözmeye çalıştıklarını beyan etmişlerdir.

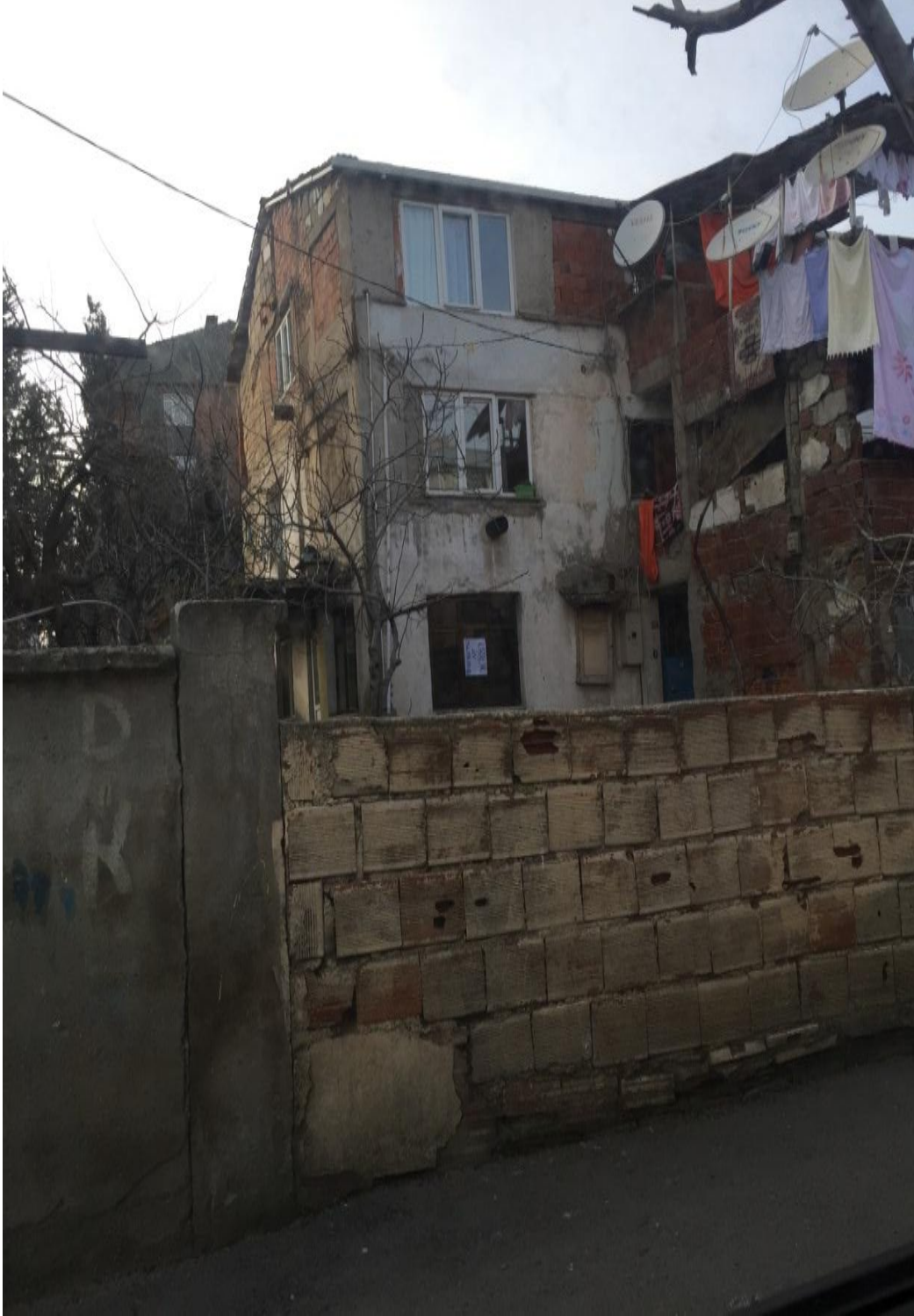
Aşağıdaki fotoğraflarda sığınmacıların yaşadıkları mekânların ne kadar elverişsiz yaşam alanları olduğu görülmektedir. Üstelik bu sağlıksız ve bir ailenin ancak kalabileceği yerlerde en az iki ya da üç aile birlikte kalmaktadır. Yaptığım ev ziyaretlerinde sığınmacıların en çok dert yandığı konu evlerin çok küçük olduğu idi. Bazı sığınmacılar ise oturacak ev bulamadığından dükkân ya da depo olarak kullanılması gereken yerlerde ailece yaşamaktadırlar. Özellikle bekâr gençler bu dükkân tarzı yerleri ucuz olması sebebiyle çok tercih etmektedirler. Fotoğraf 4'te dikkat çeken bir detay var. Diğer binanın merdiven altı, sığınmacıların kaldığı evin bir odası olarak kullanılmaktadır.

---

⁶⁰ Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi, İstanbul'da Yaşayan Geçici Koruma Altında Suriyeliler-İhtiyaç Analizi Raporu, İstanbul Ocak 2015, s.11-12

Fotoğraf 1: Sığınmacıların Yaşadıkları Mekânlara Ait Kareler 1 ⁶¹

⁶¹ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 10/03/2016; Fotoğrafta görülen bina bir sığınmacı apartmanı. Apartmanın 1. katı kiralık ve yeni taşınacak bir sığınmacı aile beklemekte. Diğer katlarda ise iki sığınmacı aile yaşamaktadır.

GRAFİK 5: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı⁶²

31.03.2016 TARİHİ İTİBARIYLA GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER			
ADANA	150.108	KAHRAMANMARAŞ	84.100
ADİYAMAN	24.247	KARABÜK	272
AFYON	3.120	KARAMAN	382
AĞRI	874	KARS	125
AKSARAY	859	KASTAMONU	557
AMASYA	158	KAYSERİ	49.021
ANKARA	59.267	KIRIKKALE	438
ANTALYA	144	KIRKLARELİ	2.072
ARDAHAN	61	KIRŞEHİR	551
ARTVİN	38	KİLİS	129.211
AYDIN	6.484	KOCAELİ	22.591
BALIKESİR	1.639	KONYA	67.957
BARTIN	27	KÜTAHYA	278
BATMAN	18.109	MALATYA	18.003
BAYBURT	30	MANİSA	5.534
BİLECİK	436	MARDİN	97.759
BİNGÖL	699	MERSİN	138.632
BİTLİS	570	MUĞLA	8.095
BOLU	850	MUŞ	669
BURDUR	7.742	NEVŞEHİR	4.901
BURSA	96.825	NİĞDE	2.428
ÇANAKKALE	3.323	ORDU	515
ÇANKIRI	262	OSMANİYE	39.973
ÇORUM	1.268	RİZE	517
DENİZLİ	6.164	SAKARYA	5.476
DİYARBAKIR	29.389	SAMSUN	3.298
DÜZCE	426	SİİRT	2.840
EDİRNE	6.532	SİNOP	65
ELAZIĞ	4.579	SİVAS	1.253
ERZİNCAN	173	ŞANLIURFA	401.068
ERZURUM	439	ŞIRNAK	14.839
ESKİŞEHİR	1.556	TEKİRDAĞ	5.333
GAZİANTEP	325.140	TOKAT	604
GİRESUN	135	TRABZON	1.559
GÜMÜŞHANE	60	TUNCELİ	96
HAKKARİ	970	UŞAK	1.072
HATAY	386.077	VAN	1.551
İĞDIR	81	YALOVA	2.476
ISPARTA	5.929	YOZGAT	2.780
İSTANBUL	394.556	ZONGULDAK	296
İZMİR	90.607	GENEL TOPLAM	2.749.140

⁶² http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (E.T: 07.05.2016)

GRAFİK 6: Kamplarda Yaşayan Sığınmacı Sayıları ⁶³ (07 Nisan 2016 İtibariyle)**GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ**

HATAY	Altınözü 1 Çadırkenti	18.350
	Altınözü 2 Çadırkenti	
	Yayladağı 1 Çadırkenti	
	Yayladağı 2 Çadırkenti	
	Apaydın Konteynerkenti	
GAZİANTEP	Güveççi Çadırkenti	40.551
	İslahiye 1 Çadırkenti	
	İslahiye 2 Çadırkenti	
	Karkamış Çadırkenti	
	Nizip 1 Çadırkenti	
ŞANLIURFA	Nizip 2 Konteynerkenti	109.724
	Ceylanpınar Çadırkenti	
	Akçakale Çadırkenti	
	Harran Konteynerkenti	
	Viranşehir Çadırkenti	
KİLİS	Suruç Çadırkenti	33.400
	Öncüpınar Konteynerkenti	
MARDİN	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	12.002
	Midyat Çadırkenti	
	Nusaybin Çadırkenti	
KAHRAMANMARAŞ	Derik Çadırkenti	18.431
OSMANİYE	Merkez Çadırkenti	9.422
ADİYAMAN	Cevdetiye Çadırkenti	9.517
ADANA	Merkez Çadırkenti	10.473
MALATYA	Sarıçam Çadırkenti	7.988
	Beydağı Konteynerkenti	
	Genel Toplam:	269.858

⁶³ http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (E.T: 11.04.2016)

Fotoğraf 2: Sığınmacıların Yaşadıkları Mekânlara Ait Kareler 2 ⁶⁴

Fotoğraf 3: Sığınmacıların Yaşadıkları Mekânlara Ait Kareler 3 ⁶⁵

⁶⁴ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 10/03/2016

⁶⁵ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 10/03/2016

Fotoğraf 4: Sığınmacıların Yaşadıkları Mekânlara Ait Kareler 4⁶⁶

3.8.3. Çalışma Koşulları

İstanbul'da ki birçok alanda tekstil, hizmet sektörü, küçük ve orta düzey işletmelerdeki vasıfsız eleman açığını bu insanlar karşılamaktadır.⁶⁷ Hem de çok düşük düzeyde ücretler alarak bu hizmeti vermektedirler. İşletme sahipleri bu durumdan gayet memnunken yerel halk neden rahatsız olur? Kaygıları ve düşünceleri nedir bunu topluma açıklamak gerektiği kanaatindeyim. Araştırma boyunca sığınmacılarla birçok mülakat yapılmış olup; bu mülakatlarda sığınmacıların en çok dert yandığı konu çalışma şartlarının çok zor olmasıydı. İş bulmakta zorlanmadıklarını arkadaş ve akrabaları vasıtasıyla çabuk iş bulduklarını söylediler. Hatta iş konusunda birçok seçenekleri olduğunu, bir işi beğenmediklerinde hemen bırakıp başka iş aramaya başladıklarını söylediler. Tabi bu durum İstanbul için geçerli Güney illerinde ise tek seçeneğin tarım arazilerinde zor koşullar altında çalıştırdıklarından İstanbul'u bu sebepten tercih ettiklerini beyan etmişlerdir.⁶⁸

⁶⁶ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 10/03/2016

⁶⁷ Fotoğraf 9

⁶⁸ **Görüşme 11:** E.A 21 yaşında bekâr erkek bir sığınmacı, Halep'te yaşadığını Rusya'nın yoğun bombardımanı sonucu ailesi kendisine bir zarar gelmemesi için Türkiye'ye gitmesini telkin ettiğinden Türkiye'ye geldiğini söyledi. Evin tek çocuğu olduğundan ailesine bakacak kimse olmadığından savaşmak istemediğini belirtti. 2015'te Türkiye'ye Hatay üzerinden kaçak olarak giriş yaptığını, kaçakçılara bu seyahat için 300\$ verdiğini, Hatay'da 15 gün boyunca iş aradığını fakat bulamadığını belirtti. Daha sonra bir başka sığınmacı vasıtasıyla tarım arazisinde çalışmaya başladığını, günlük 40 TL aldığını, fakat Hatay'da havanın çok sıcak olması arazide gün boyu güneşin altında çalışmak zorunda olduğundan, dayanamayıp burada 1 ay çalıştıktan sonra otobüsle 1 akrabasının yaşadığı İstanbul'a gelerek burada plastik üreten bir fabrikada 900 TL maaşla iş bulunduğunu ve memnun olduğunu söyledi.

Fotoğraf 5: Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 1⁶⁹

İstanbul her alanda olduğu gibi ekonomi de de Türkiye'nin kalbi konumundadır. İstanbul tek başına devletin vergi gelirlerinin yarısını karşılamaktadır. Hem imkânlar şehri hem de zorluklar şehridir. Bir deyim vardır “Zengini çok zengin, fakiri çok fakir” bu şehirde her ikisini de bir arada görmek mümkündür. Zıtlıklar şehridir İstanbul bir yanda, boğazda tekne turu atanlar bir taraftan boğaz köprüsünden ölüme atlayanlar. İstanbul'un kendine has çabuk alıştıran bir yapısı vardır. Kent içinde yaşayanları kendine çabuk bağlar. Suriyelileri de kendine alıştırmıştır. Tempolu ve kalabalık metropol hayatına bu insanlar da alışmıştır. İstanbul en eski dönemlerden itibaren ticaretin merkezi olmuştur. Bir dönem 1950'den sonra İstanbul'daki eleman açığını kapatmak için Anadolu'nun her yerinden insanlar getirilip buradaki fabrikalarda işçi olarak çalıştırılmışlardır. Aynı şartlar halen devam ediyor. O gün Anadolu'dan getirilen insanlar bugün Suriye'den getiriliyor.⁷⁰ Bu işi yapan yüzlerce organizatör var ve buradaki iş açıkları kapatmak üzere para karşılığı firmalara sığınmacı

⁶⁹ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi; 14/03/2016

⁷⁰ **Görüşme 12:** 19 yaşında bekâr bir sığınmacı Suriye'de eğitim fakültesinde öğrenciyken olayların gitgide daha karmaşık bir hal alması üzerine 2015'te kaçak olarak Kilis üzerinden Türkiye'ye girdiğini beyan etti. 15 kişi birlikte gece karanlığında sınırı geçtiklerini ve sınırı geçtiğine Kilis'te onları bekleyen Sımsar'a kişi başı 50 Dolar verdiklerini ve Sımsarın ayarladığı kamyonetle İstanbul'a geldiklerini ve sımsarın daha önceden kendilerine ayarladığı ekmek fırınında 6 arkadaşıyla beraber işe başladıklarını söyledi. Görüşme yapılan bir ekmek fırını işletmesi sahibi; Fırınlarda çalışmanın diğer iş kollarına göre zorluğundan bahsetti ve bizim milletimizden pek rağbet görmediğini bu yüzden sımsarlara getirdiği kişi başı 100-200 arasında bir miktar vererek böylelikle eleman açıklarını kapattıklarını bundan başka çareleri olmadıklarını, koşullardan dolayı sigorta yapamadıklarını bir eleman ilanı verdiklerinde kimsenin fırın diye aramadığını, işe aldıkları elemanlarda sigorta yapılmayınca işi bıraktıklarını, göçmenlerin hem ucuza hem de sigortasız olarak çalıştıklarını, bu durumun sadece kendi iş kollarında böyle olmadığını birçok küçük işletme sahibinin ekonomik şartlar sebebiyle bu yola başvurduklarını tasvip etmese de buna mecbur olduğunu söylemiştir.

temin etmektedirler. Bunlara halk tabiriyle ‘Simsar’ denmektedir.⁷¹ Simsar kelime manası olarak komisyoncu, gezdirici anlamındadır. Bu simsarlar işletme sahipleriyle anlaşarak yerel halkın tercih etmediği iş kollarına eleman bulmaktadırlar. Şehirdeki birçok küçük ölçekli işletme gerek düşük ücret gerekse işçi maliyetinin olmayışı (sigorta, vergi vb.) gibi sebeplerden ötürü sığınmacı çalışmaktadır. İşletme sahipleri bu durumdan oldukça memnundur. Hem aradığı elemanı rahatlıkla bulmakta hem de çok düşük bir maliyetle çalıştırmaktadır. İşletmecilerle yapılan görüşmelerde bu durumu neden tercih ettikleri sorulduğunda cevaben yerel halkın özellikle asgari ücreti az bulduklarından belli alanlardaki iş kollarında çalışmayı tercih etmediklerini beyan ediyorlar. Mesela ekmek fırınları, kahvehaneler, oto yıkamacılar, halı yıkamacılar, hurda ve geri dönüşüm işletmeleri, hayvan çiftlikleri, küçük ölçekli tekstil atölyeleri gibi işletme sahipleri halkın yapılan işin zorluğundan dolayı az tercih edildiğini sektördeki bu açığı ise Suriyeli veya diğer mülteci Afgan-İrak asıllı gruplardan karşıladıklarını öne sürmektedirler. Bu çalışmaya başladığımda Suriyelilere çalışma izni taslak halindeydi Şubat 2016 itibarıyla yayınlanmıştır. Suriyeli sığınmacılara belli şartlar dâhilinde çalışma izni verilmiştir. Bu olumlu bir gelişmedir. Gerek işletmeler için herhangi bir iş kazası olması durumunda yasal yükümlülükten çekinen firma sahiplerinin kaygısı giderilmiş, hem de Suriyelilerin insani şartlarda çalışmasına zemin hazırlayan hak ve sorumlulukları olduğunu bildiren bir devlet güvencesi olmuştur. Ancak ülkedeki kayıt dışılık Suriyelileri de vurmaktadır. Milyonlara varan insan Türkiye’de hiçbir sosyal güvencesi olmadan çalışmaktadır. Hükümetin son dönemde bu kayıt dışı ekonomi ile mücadeleyi kendine şiar edinmesi elbette olumlu bir adımdır. Üstelik sadece Suriyeli sığınmacılar değil diğer ülke mensubu mültecilerde özellikle Afrika ve Afgan ve Orta Asya kökenli mültecilerde bu kayıt dışılığa dâhildir. Uzmanlara göre Türkiye göç konusunda transit ülke olma konumundan çoktan çıkmış olup göç alan ülke halini almıştır. Yapılan araştırmalara göre Diğer ülkelere mensup mültecilerin sayısı 1 milyon civarında olup bunun büyük çoğunluğu ise İstanbul’da yaşamaktadır. Yapılan bu düzenlemenin pragmatik olarak çok işe yarar olacağını düşünmüyorum. Yani küçük ölçekli işletmelerde çalışan sığınmacıların büyük bölümü yine kayıt dışı kalacaktır. Yapılan bu düzenleme ardından sıkı bir denetimle desteklenmezse pek sonuç vermeyecektir. Nitelikli sığınmacılar için ise bu güzel bir fırsattır. Herkesin bildiği üzere Türkiye’ye Suriye’den aralarında mühendis, mimar, doktor, avukat, öğretmen gibi ünvanlı insanlarda gelmiştir. Türkiye olarak uzun süreden beri bu nitelikli insanları çalışma iznini olmayışı veya ikamet tezkeresi almanın maliyetinden dolayı bu

---

⁷¹ **Simsar:** Komisyoncu, Gezdirici. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=S%C4%B0MSAR (E.T: 25.03.2016)

insanlar 3. Ülkelere tekrar göç ettiler. Son zamanlarda basında yer alan adı açıklanmayan ünlü Suriyeli mimar ve bilim adamı ABD Başkanı OBAMA'nın davetiyle ABD'ye göç etti.⁷² Böyle nitelikli bilim insanlarını bürokrasi ve ilgisizlik yüzünden kaybediyoruz. İdareciler bir an evvel çalışma iznini kanuni boşluk yer almayacak şekilde düzenleyip Türkiye'nin ihtiyacı olan bu nitelikli insanları ekonomik ve iş hayatına kazandırmalıdır.

Fotoğraf 6: Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 2⁷³

⁷² Türkiye'de mimari proje çizdirilen Suriyeli bilim insanını Obama ABD'ye getirtti: Projesini kendi çizdiği evi Esad'ın füzesiyle yerle bir oldu. Eşi dâhil ailesinden 7 kişi hayatını kaybedince Türkiye'ye sığındı. Ancak 2 yıldır yaşadığı İstanbul'da kirasını bile ödeyemiyor. Yazdığı kitap üniversitede okutuluyor, Türk mimarlara projeler çiziyor ama çalışma izni yok. Obama, iltica başvurusu yapan bilim insanını keşfetti ve 'Yeni evinize hoş geldiniz' dedi. <https://zete.com/turkiyede-mimari-proje-cizdirilen-suriyeli-bilim-insanini-obama-abdye-getirtti/> (E.T: 07.05.2016)

⁷³ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi; 14/03/2016

Fotoğraf 7: Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 3 ⁷⁴

Fotoğraf 8: Bekâr Sığınmacıların Birlikte Kaldığı Konutlardan Kareler 4 ⁷⁵

⁷⁴ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 14/03/2016

⁷⁵ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 14/03/2016

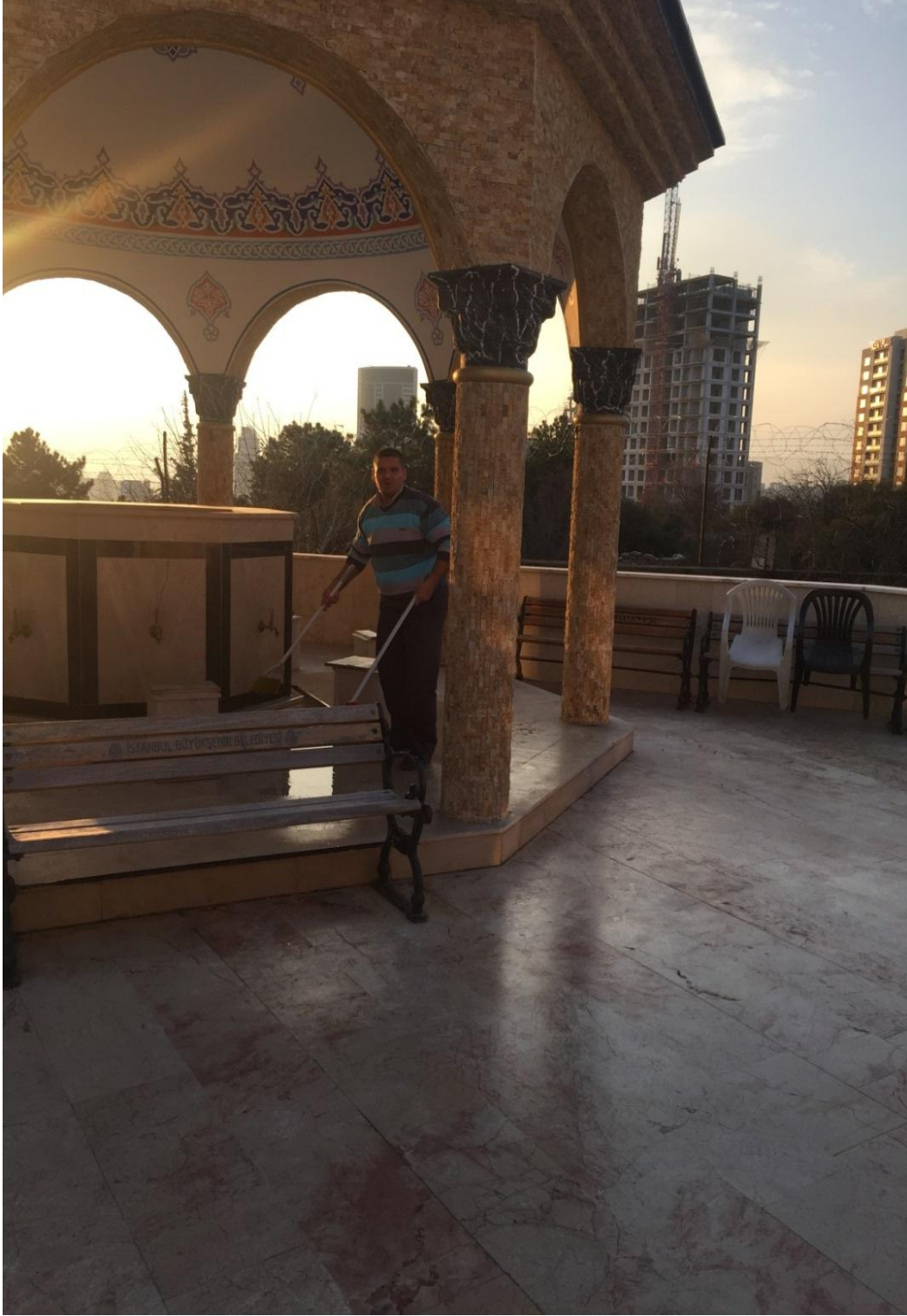
Fotoğraf 9: Mahalle Camiinin ay Ocağını İşleten Bir Sığınmacı 1 ⁷⁶

⁷⁶ İstanbul Kartal İlçesi Soğanlık Yeni Mahalle, 06/05/2016

Fotoğraf 10: Mahalle Camiinin ay Ocağını İşleten Bir Sığınmacı 2 ⁷⁷

⁷⁷ İstanbul Kartal İlçesi Soğanlık Yeni Mahalle, 06/05/2016: Musa M. Türkmen asıllı bir sığınmacı. Mahallede bulunan camiinin çay ocağını işletiyor ve aynı zamanda camiinin temizliği ile de ilgileniyor. Durumundan çok memnun bugüne de şükür diyerek Türkiye'ye ve Türk halkına olan minnetini anlatıyor. Ailesiyle birlikte Türkiye'de olmaktan çok mutlu ve dönmeyi asla düşünmüyor.

3.9. KENTLER VE MİSAFİRLERİ

Türkiye'nin sınır bölgesinde yaşayan insanlar aşiret ve kabilelerden oluşan topluluklar şeklinde muhafazakâr ve geleneklerine son derece bağlı bir hayat sürmektedir. Bu bölgelerde sığınmacılar yurda girdikten sonra özellikle bölgede yaşayan kadınlar arasında birden çok evliliklerin yaygınlaştığı Suriyeliler geldikten sonra eşlerinin bunu kendileri için bir tehdit olarak öne sürdükleri görüşü vardır. Özellikle orta yaş ve yaşlı denebilecek insanların çocuk yaştaki sığınmacılarla evlenmesi bölgede bazı ailevi problemlere yol açmaktadır. Çocuk sayılabilecek yaşta evliliklerin olması bölgede çok önemli olmasa da ülke kamuoyunda tepkilere neden olmaktadır. Çeşitli kadın örgütleri bu konuda hassasiyetlerini tepkisel manada belirterek bu duruma siyasi iradenin hükümetin bilerek izin verdiği ve desteklediği gibi görüşler ortaya çıkmıştır. İdarenin bu durumu gözden geçirmesi ve eğitim çağındaki çocuk sayılabilecek kızların zorla evlendirilmesine önlem alınmalıdır. Bu evlilikler iki toplum arasında akrabalık ilişkilerini güçlendirse de istismara neden olacak gelişmelerin dikkatle izlenmesi ve yasal yollarla önlenmeye çalışılmalıdır.

Yerel halk ile sığınmacılar arasında küçük çapta problemler olsa da önemli sayılabilecek düzeyde bir problemin olmayışı iki toplumun da uyum düzeyinin güçlü olduğunu gösterir. Suriyeliler artık Türkiye'nin bir gerçeğidir ve gün geçtikte göçmenlik durumu kalıcı hale dönüşmektedir. Sığınmacılar meselesi risk ve fırsatların bir arada yürüdüğü bir durumdur. Birçok açıdan riskleri bulunsa da fırsatları da göz önünde bulundurmalıyız. Mesela Suriyeli küçük ve orta ölçekli işletmelerin sayısı gün geçtikte artmaktadır. TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)'un verilerine göre Ocak 2016 itibarıyla 466 yabancı ortak sermayeli şirketin 227'si Suriyelidir. Bu işletmelerin Gaziantep ve liman şehri olan Mersin'in ticaretine olumlu yönde katkıları vardır. Sivil toplum kuruluşlarının Suriye'ye gönderdiği insani yardım malzemelerini bu illerden temin etmesi ekonomiye katkı sağlamaktadır. Bölgedeki işletmeler ara eleman ihtiyacını sığınmacılardan karşılamaktadır. Yerel halkın tercih etmediği iş kollarında sığınmacıların çalışması işverenler için büyük bir avantaja dönüşmüştür. Fakat bu işletmelerde çalışan sığınmacıların genelinin kayıt dışı olması ve zor şartlarda çalışmaları hem ülkenin vergi kaybına neden olmakta hem burada çalışanların herhangi bir sosyal haklarının olmayışı sosyal devlet anlayışı ile ters düşmektedir. Türkiye sığınmacıların entegrasyonu çift yönlü olarak sürdürmek zorundadır. Bir yandan sığınmacıları adapte ederken bir yandan da yerel halkı saf dışı bırakmamalıdır. Yerel halkın taleplerini de göz önünde bulundurmalıdır. Yerel halkın sığınmacılarla ilgili görüşlerine başvurarak eksik ya da yanlış anlamaları düzeltmelidir. Halkın sığınmacılarla

ilgili kaygılarını gidermelidir. Halkın gözünde sığınmacıları kötü gösterecek dilencilik, çocukların caddelerde mendil satıcılığı yapması gibi durumlara müsaade etmemelidir. Suriyeli aileler gerek ihtiyaçtan gerekse zor hayat şartlarından ötürü çocuklarını okula değil çalışmaya, para kazanmaya sevk etmektedir. Çocuklarını okula gönderen aileler sınırlı sayıdadır. Ailelerin çocuklarını eğitime göndermeyip çalışmaya sevk etmesinin sebeplerini araştırıp eğitim çağındaki çocukların mahrumiyetleri önlenmelidir. Türkiye’de bu konuda henüz bir çalışma yapılmamıştır. Bu gerek hükümetin gerekse sivil toplum kuruluşlarının bu konuda teşvik edici bir program hazırlamamasından ötürü askıda kalan önemli bir problemdir. Çocukların çalıştırılmasını önleyecek birtakım idari tedbirler alınabilir. Tedbirle yetinmeyip saha denetimi de yapmak gereklidir.

Türkiye halkını sığınmacılara alıştıracak politikalar üretilmelidir. Tabi ki bu konuda yerel yönetimlere ve STK’lara büyük görevler düşmektedir. Merkezi bu idarenin bu konuda yerel yönetimleri desteklemesi gerekir. Entegrasyonla ilgili inisiyatifler alacak sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına destek vermesi gerekir. Bölgede yaşayan yerel halktan ve sığınmacılardan oluşan sivil kanaat önderleri gibi bir yapı kurularak iki toplum arasındaki problem ve uyumu takip edecek bir heyetin oluşturulması elzemdir. Halkın kafasındaki ‘Bunlar bir gün geri gidecek’ fikrini izole ederek birlikte yaşama kültürünün değerini önemini, farklı kültürlerin olumlu yanlarını, toplumlar arası diyalogun önemini, sağduyunun ve insani yardımlaşmanın, komşuluğun değerini Türkiye halkına anlatmak açıklamak ve halkı ikna etmek gerekir. Farklı toplumlar ve kültürler arasında çizilen siyasi sınırların insan zihinlerini de sınırlamasına müsaade etmemek gerektiğini belirtmek gerekir. Bölgedeki yerel halka sığınmacıların uzun süre bölgede kalacağı anlatılmalıdır. Bölgede uygulanan Muhacir-Ensar fikri sığınmacıları misafir etme konusunda büyük fayda sağlamış ve sağduyuyu artırmıştır. Bu durumun devam etmesi sağlanabilir. Bu duruma araç olarak bölgedeki medya ve basın yayın organları kullanılabilir. Sığınmacıların çoğu, şehirde kendilerine sunulan imkânlardan habersizler. Bilgi onlara, gönüllü kişilerin çabasıyla ulaştırılıyor ve kulaktan kulağa yayılıyor. Valiliklerin, belediyelerin, STÖ’lerin yerel olarak sağladıkları hizmetlerin medya ve diğer iletişim araçlarıyla, kent ve kırsal bölgelere yayılmış insanlara duyurulması gerekir.

Mültecilerin temel haklarının korunmasını ve ağır yaşam koşullarının iyileştirilmesini sağlayacak çalışmalar gerek Suriyeli gerekse Türk sivil toplum kuruluşları eliyle üretilmelidir. Krizin başat rolündeki AFAD ve diğer kamu kurum ve kuruluşları kamplarda çalışmalar yapmaktadır. Fakat kentlerde yaşayan nüfus büyük ölçüde sosyal hizmetlere erişememekte

veya daha az erişmekte, uluslararası hukuktan doğan haklarını bilmemekte ve kullanamamaktadır. Az sayıda sivil toplum kuruluşu bu açığı kapatmaya çalışmaktadır. Ancak onların faaliyetleri de çok az bilinmektedir. Gerek mültecilerin durumu gerekse bu alanda çalışan STK'ların faaliyetleri konusunda sağlanacak farkındalık, krize seyirci kalan çok sayıda STK'yı teşvik edebilecektir. Türkiye'de kamu kurumlarının yetersiz kaldıkları kentli Suriyelilere STK'ların daha fazla destek vermesi, kaçakçılar eliyle yapılan bu tehlikeli seyahatleri de bir ölçüde azaltabilir ve bu insanlara nispeten daha insan onuruna yakışır bir yaşam ümidi sağlayabilir. STK'lar ve kamu kurumları işbirliği ile yalnızca şehirde yaşayan sığınmacılar değil yerel halk da hedef olmalıdır. Sığınmacıların yaşadığı bölgelerde zaman zaman nabız yoklamaları yapılarak her iki tarafın uyum ve kabul süreci takip edilmelidir. İki tarafı birbirine yakınlaştıracak politikalar üretilmelidir. Sığınmacılar belli mahallelerde gettolaşıp toplumsal hayattan izole bir hayat yaşarsa, karşı tarafta yerel halk cenahında da olumsuz ve önyargılı bir bakış tarzından başka bir şey beklememek gerekir. Sığınmacıları toplumsal, ekonomik, kültürel hayata dâhil edecek politikaları bir an önce uygulamak gerekir.

Kentlerin sorunlarını ele alan ve Modern kentleşmeyi her yönüyle ele alan İstanbul Aydın Üniversitesinde düzenlenen Türkiye'de kent konseyleri ve kentler anlamında ilk çalışma olan 'Uluslararası Kent Konseyleri ve Kentler Kongresi büyük bir katılımı İstanbul'da düzenlendi. İstanbul Aydın Üniversitesi Türkiye Araştırma Merkezi, UNESCO Kültürel Diplomasi, Yönetim ve Eğitim Kürsüsü, Birleşmiş Kentlere Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA), Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı işbirliğiyle düzenlenen kongrede kentler üzerine yapılan projeler, modern kentleşme ve kentlerin geleceğini ele alan bu kongrede söz alan Küçükçekmece Belediye Başkanı Temel Karadeniz : "Kentlerin en önemli konusu Suriyeli Sığınmacılar Sorunudur" diyerek sığınmacı sorununun İstanbul'daki tüm belediyeleri kapsamakta olduğunu ve büyük önem arz eden bir konuyla karşı karşıya kaldığını belirtti.⁷⁸

Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah DEMİRCAN belediyelerin görevlerinin mekânsal planlama yapmak, çöp temizlemek ve yol bakımı yapmak olmadığını Suriye'den Türkiye'ye sığınmış insanlara gıda ve sağlık yardımının dışında eğitimleri ile hayata entegrasyonu için neler yapılabileceğini düşünmek gerektiğini belirtmiştir. Bağcılar Belediye Başkanı Lokman ÇAĞIRICI ise; Suriyeli göçmenler arasında çok sayıda eğitilmiş ve meslek sahibi insanların olduğunu vurgulayan Çağırıcı, onlara mutlaka ulaşılması gerektiğini söyledi.

---

⁷⁸ <http://www.kucukcekmece.bel.tr/icerikler/haberler/baskan-karadeniz-kent-konseyleri-ve-kentler-kongresi-ne-katildi/4504>
(E.T: 29.04.2016)

Eğitilmiş göçmenlerin Suriye rejiminden korktukları için kimliklerini gizlediklerini belirten Çağırıcı, Suriyeli Prof. Refai Hamo'nun 1 yıl Bağcılar'da gizlice kaldığını anlattı. Çağırıcı, "Prof. Hamo, ABD Başkanı Obama tarafından davet edildikten sonra yapılan görüşme sonrası Başkan Obama'ya danışman olduğunu söyledi."⁷⁹ Büyükçekmece Belediye Başkanı Hasan AKGÜN Suriyelilerle ilgili önümüzdeki yıllarda yaşanabilecek olası sıkıntılara dikkati çekerek mülteci sorununun şu anda hem Türkiye'nin hem de bütün dünya ülkelerini kapsayan büyük bir problem olduğunu bu sorunun uzun vadeli programlarla değerlendirilmesi gerektiğini bu problemin en az Türkiye'nin Güneydoğu'da sürdürdüğü terörle mücadele kadar önemli bir konu olduğunu belirtmiştir.⁸⁰

Kentlerin sorunlarının ele alındığı bu kongre çok önemli bir adımdır. Kenti yönetenler sorunların farkında olduklarını bu çalıştayda açıklamışlardır. Çalıştay sonucunda ortaya çıkan en önemli durum kuşkusuz Suriyeli sığınmacı sorunudur. Kentler adına kentlerin yöneticileri tarafından yapılan bu durum tespiti olumlu bir gelişme olmakla beraber aynı zamanda gecikmeksizin bu konu ile ilgili yapılacak her türlü hazırlığın bir an önce yapılıp, alınacak her türlü tedbirin bir an önce alınıp işe çok geç olmadan atılacak bütün adımların atılması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Sığınmacılarla ilgili yapılacak olan çalışmaların yerel yönetimlere devredilmesinden yana olduğumu belirtmek isterim. Merkezi idarenin çok başlı yapısı ve bürokratik iş ve işlemlerin çok fazla zaman alması nedeniyle şehirlerin bu problemi yerelde masaya yatırılmayı her bölgenin, ilin hatta ilçenin sığınmacılarının durumu belirlenerek acil ihtiyaç ve entegrasyon analizi çıkarılarak bu mesele yerelde süratle çözülmeye çalışılmalıdır. Bu meseleyi yerele havale ederken de merkezi idarenin yerel yönetimlere bütçe, araç-gereç ve uzman personel takviyesi yapması gereklidir. Yereldeki yöneticilerin merkezi idareyi bilgilendirerek bu durumla ilgili, kanun, tüzük, yönetmelik gibi hukuki mevzuatın oluşturulmasına öncülük etmelidirler. Şehirlerde sığınmacılarla ilgili birçok devlet kurumu ve kuruluşu çalışmalar yapmaktadırlar. Gerek kayıt altına alma gerekse kayıt altına alınanların takibi konusunda çok başlılık vardır. İstanbul'da Göç Genel Müdürlüğü adına Emniyet Müdürlükleri kayıt işlemi yapmakta, Kaymakamlıklarda bulunan Sosyal Yardımlaşma Vakıfları ise yardımları yapmakta, toplum sağlığı merkezleri ise sağlıkla ilgili iş ve işlemleri takip etmektedir. Kaymakamlıklar ise vali adına iş ve işlemleri takip etmektedir. İstanbul da 400 bin sığınmacı nüfusla ilgili göçten sorumlu bir vali yardımcısının olması işi zorlaştırmaktadır. Göçle ilgili belediye ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğiyle ve yukarıda

⁷⁹ <http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/174/16456/cagiriciegitimli-ve-meslek-sahibi-suriyelilere-ulasmaliviz.aspx> (E.T: 29.04.2016)

⁸⁰ <http://www.milliyet.com.tr/kent-konseyleri-sorunlari-masaya-yatirildi-istanbul-yerelhaber-1320788/> (E.T: 29.04.2016)

saydığım tüm bu işlemleri birinci dereceden yürütmek ve takip etmek yükümlülüğü yerele verilirse işlerin daha kolay, hizmetin daha ulaşılır, ihtiyacın ise daha çok giderilebilir hale geleceği kanaatindeyim.

Dünya, son otuz yıldır son derece dinamik, çok aktörlü, mücadeleli ve ideolojik anlamda çok kutuplu bir mecraya doğru akmaktadır. Siyasal dengesi ve yeni yapılanma süreci, belirsizlikler içinde şekillenirken, insanlığın sahipleneceği ve tutunabileceği araçlarında geliştirilmesi güçleşmektedir. Küreselleşme dünyada kıtlıklar, açlık, gelir dağılımdaki ve kalkınmışlıktaki adaletsizlik sürdüğüne göre, öne sürdüğü pek çok iddiası ile yeniden yüzleşmek zorundadır. Üstelik küreselleşme olgusu mekâna da pek çok yeni kavramsallaştırmalarla müdahalelerde bulunmaktadır. Bu müdahalelerin çoğu da kentin geleneksel kimliğine yönelik yıkıcı ve baskıcı politikalar olduğundan ve kentin gelişiminde de uyum bozuklukları yarattığından, ciddi bir şekilde tartışılması gereken olgular olarak ve her geçen gün artarak karşımıza çıkıyor.⁸¹

Yerel yönetimlerin şehrin sadece imar, iskân, yol, su, ulaşım gibi alanlardan sorumlu olmamalı aynı zamanda şehrin üzerinde yaşayan insanların kentle olan ilişkilerini de düzenlemelidir. Şehre yeni gelen insanları şehirle tanıştırmalı ve insanları şehre alıştırmalıdır. Hazret-i Ali'nin "Nehcü'l-Belâga" adlı eserinde geçen güzel bir sözü vardır; "İnsanlar bilmedikleri şeylere düşmandırlar" der... Eğer biz şehre gelen bu insanlara şehri ve şehir hayatını öğretmezsek bu insanlar yarın bu şehrin düşmanı olabilirler. Şehirler yüzyıllar boyunca üzerinde taşıdığı medeniyetlerin izlerini taşırlar ve hatta yaşarlar. Konya'ya gittiğinizde Selçuklu'nun, Mardin'e gittiğinizde Artuklu'nun, İstanbul'a geldiğinizde Bizans'ın, Roma'nın, Osmanlı'nın hala yaşadığını görürsünüz. Bizler bu şehirleri imar ederken de iskân ederken de şehrin kimliğine ve benliğine kast eden faktörleri engellemeliyiz. Göçün şehirlerde bıraktığı izleri bugün her yerde görmek mümkündür. Göçle gelen çarpık kentleşme, gecekondulaşma bugünün dahi büyük problemleridir. Bu açıdan göçleri kontrol altında tutmak, takip etmek, tedbiri almak ve program yapmak bugünün yöneticilerinin asıl vazifesi iken bizim de yaşadığımız şehre olan manevi sorumluluğumuzdur. Birtakım yanlış politikalarla şehri yaşanılmaz hale getirmek altından çok zor kalkılacak problemleri doğurur.

Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı bu göç dalgasıyla geçici ve sınırlı bir programla üstesinden gelmesi beklenemez. Sığınmacı sayısının her geçen gün artması kayıtlı olanın yanında bir o kadar da kayıtsız insanın şehirlerde zor ve ağır koşullarda yaşaması ve bu

---

⁸¹ İ.Yaşar Hacısalihoğlu, "Küreselleşme Mekânsal Etkileri ve İstanbul", İstanbul, 2000, Akademik Düzey Yayınları, s.12

insanların çoğu şeyden yardımlardan dahi bihaber olması acil bir eylem planı gerektirmektedir. Bu plan çerçevesinde gerekirse illerdeki sığınmacı nüfus dengelenerek paylaştırılmalıdır. İstanbul, Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay gibi şehirlerimizde yaşayan sığınmacılar kademeli olarak azaltılmalı şehrin demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını bozmayacak şekilde bu nüfus dengelenmelidir. Devlet olarak sığınmacıların yaşadıkları bölgelerin kapasitesi, potansiyeli, ekonomik ve ticari durumu değerlendirmeye tabi tutularak analiz edilmeli ve şehri aşan politikalara izin verilmemelidir. 2011 yılından itibaren Türkiye'ye gelen Suriyelilerin her geçen gün daha kalıcı hale gelmesi 5 yılı aşkın süredir Türkiye'nin değişik bölge ve şehirlerinde yaşamaları bazı bölge şehirlerde zaman içinde değişik sıkıntılara ve bu durumdan rahatsızlıklara sebebiyet verebileceğinden sığınmacı nüfusun çok yoğun yaşadığı şehirler rahatlatılmalı ve bu şehirlerde yaşayan insanların da sığınmacılarla olan ilişkileri tazelenmelidir.

4. UYUM VE ENTEGRASYON

Türkçe'ye “bütünleşme” olarak tercüme edilen ve İngilizcede “integration” (entegrasyon) kelimesiyle ifade edilen kavram, bir topluma özgü çeşitli kurum ve kuruluşlar, meslek kuruluşları, kimliksel bir takım özellikler taşıyan birlikler, etnik gruplar, kültür grupları ve çeşitli topluluklar arasındaki birbirini tamamlama, iç içe geçme, kaynaşma ve ahenk durumunu ifade eder. Bütünleşme aynı zamanda bir süreci işaret eder. Toplumu meydana getiren bireylerin ve onların olduğu çeşitli ve farklı ünitelerin karşılıklı bağımlılık ve ahenk içerisinde bir düzen oluşturmaları sürecidir. Bu süreç bireyler bakımından içinde buldukları toplum ya da grubun hâkim değerlerini kendilerine mâl etmek ve dolayısıyla toplumun sosyo-kültürel değerlerini kazanarak onunla uyumlu bir duruma gelmek şeklinde seyreder.⁸²

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde karşılaşmış olduğu en önemli problem şüphesiz yeni ayak bastığı toprakların üzerinde yaşayanların kimliklerine, sosyal, kültürel, dini değerlerine olan yabancılığdır. Yeni bir ülkeye gelen göçmen adeta yeni doğmuş gibidir. Onun için yeni bir hayat başlamıştır. Fakat bu yeni hayata başlarken destek almadan uyum sağlaması imkânsızdır. İşte bu noktada devreye sosyal ve insani politikaların girmesi gereklidir. Yani devlet yeni gelenle yerleşik olanı bir arada tutacak politikaları hazırlamalıdır. Yerleşik toplum için de göçmenlerin uyumu çok önemlidir. Entegrasyonun farklı boyutlarından bahsedebiliriz. Ancak hem göç edenler hem de yerleşik toplum açısından öne çıkan boyutu sosyo-kültürel entegrasyondur. Sosyo-kültürel entegrasyonun özü göç edenlerin sahip oldukları sosyo-kültürel yapı ile göçle gelip yerleştikleri toplumun hali hazırda sahip olduğu sosyo-kültürel yapı arasındaki uyum derecesidir. Bu bölümde Suriye'den Türkiye'de göç eden sığınmacıların yerleşik toplumla olan ilişkilerinin oluşumu, derecesi, ortak ve karşıt durumları ve bu bağlamda ülke ve toplumun geleceği açısından ilişkilerin seyri ve her iki toplumun uyum-entegre ve toplumsal kabul düzeyleri analiz edilecektir.

4.1. KAVRAMSAL BOYUTU

Hem göç eden topluluk hem de göç alan toplumu ilgilendiren uyum problemlerini açıklamak için bir takım kavramlardan bahsetmek kaçınılmazdır. Bunların başlıcaları bütünleşme/entegrasyon (integration), aynışma/benzeşme (acculturation) ve erime/eşitlenme ya da asimilasyon (assimilation) kavramlarıdır. Gerek bütünleşme gerek aynışma benzeşme

---

⁸² İsmail Altıntaş, “Dış Göç ve Din”, Dem Yayınları, İstanbul 2008, s.38-39

ve gerek erime kavramları muhtemel bir kültürlenmenin sonucu olarak ortaya çıkar. Kültürlenme, iki ya da daha fazla kültürün etkileşimi sonucu değerler, inançlar ve davranışlardaki değişme sürecidir. Bu dinamik süreçte karşı karşıya gelen kültürlerin her birinde de bir miktar değişme görülebilir.⁸³

Uyum süreci bütün boyutlarıyla ele alınıp değerlendirilmelidir. Bu süreçte hem göç edenlerin hem de göç ettikleri toplumun sorumlulukları vardır. Göçmenlerin üzerine düşen yaşadıkları topluma kendi kültürlerinden kopmadan en iyi şekilde entegre olmak iken, göç ettikleri toplumun üzerine düşen ise bu yolda gerekli zeminin hazırlanmasıdır. Kendi toplumsal yapılarından ve sosyal değişmeden kaynaklanan kuşaklar arası sürtüşmenin yanı sıra, sahip oldukları kültürel kimlik ile göç ettikleri medeniyetin kimliği arasındaki sürtüşmelerden doğan kültürler/uygarlıklar arası sürtüşme de göçmenlerin uyum sürecini şekillendirmektedir.⁸⁴

Her ne kadar aile içi ilişkiler daha muhafazakâr bir atmosferi işaret etse de göçün en fazla etkilediği toplumsal kurumların başında aile gelir. Aile içi dayanışma, ailenin uyum kabiliyeti ve sorunlarla baş etme becerisi gibi özellikler, bir taraftan bireylerin göçle karşılaştıkları birçok sorunu çözmelerini kolaylaştırırken, bu özelliklerden yoksun olan ailelerin bireyleri benzer sorunlarla baş etmede zorlanabilirler.

Uyum sürecini olumsuz etkileyen bir başka ikilem de aile içi ve kamusal alan anlayışıdır. Göçmen kamusal alanda farklı, aile içinde farklı davranış kalıplarını sürdürmeye çalışmaktadır, belki de bir anlamda zorlanmaktadır. Aile içi ilişkilerde ağırlıklı olarak kendi ülkelerinden taşınan din-türel (sosyo-kültürel, dinsel) bir takım değerler geçerliliğini bazen biçimsel de olsa korurken; okul ve benzeri sosyal alanlarda ise, içinde buldukları topluma özgü bir yaşama biçimine uyma zorunluluğu da önemli bütünleşme problemlerine kaynaklık etmektedir.⁸⁵

Bir toplumda bütünleşme ve uyum süreçlerin hepsi biri birbiri ile yakından ilgilidir. Ancak bazı olgular merkezi bir konuma sahiptir. Bunlardan biri de dindir. Kimlik oluşturma başta olmak üzere çoğu sosyo-kültürel unsur az veya çok, doğrudan ya da dolaylı olarak bir şekilde dinden etkilenir. Kimlik duygusu bir boyutuyla bireyin içinde olup biten bir olgudur. Bedensel yapımız, değer yargılarımız, inançlarımız, yaşadıklarımız ile cinsiyet, yaş, statü gibi birçok faktör yakından ilgilidir.⁸⁶ Kaynağı ne olursa olsun, fenomenolojik olarak bakıldığında

---

⁸³ Zübeyda Yarma, Avrupa Ülkelerindeki Türk Kökenli Milletlerin Siyasal Kimlik ve Elit Oluşumu: Almanya Örneği, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.27

⁸⁴ Hüseyin Kocabıyık, "Avrupa Birliği Süreci ve Batı Avrupa Türklerinin Türk-AB İlişkilerine Etkileri, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.40

⁸⁵ Altıntaş, A.g.e. s.91

⁸⁶ Selçuk Budak, Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2000, s.451

dinlerin insan kültür ve medeniyetlerindeki etkisi ve yeri göz ardı edilemez. Uyum problemleri kapsamında ortaya çıkan sorun alanları şüphesiz çok çeşitlidir. Ancak sorunun sosyo-kültürel boyutu dikkate alındığında en önemli ve yapılan araştırmalarda en fazla öne çıkan sorun alanlarının başında, dini tutum ve davranışlar, ibadetler, kültürel tutum ve davranışlar, günlük ilişkilerde karşılaşılan ön yargılar, dil sorunu ve yabancı düşmanlığının geldiği görülmektedir. Bu sorun alanlarından bazılarının son yıllarda artış gösterdiği yine bazı araştırmaların sonuçları arasında yer almaktadır. Sosyo-kültürel bütünleşme, toplumları oluşturan bireylerin kendi kimlikleriyle içinde buldukları topluma katılmaları sürecidir. Bu ise ortak duygu ve değerler üretmekle yakından ilgilidir. Kendi sosyo-kültürel kimliğini oluşturamayan, dolayısıyla benlik saygısı kazanamamış bir bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel değerlerine saygı duyması ve dolayısıyla o toplumla barışık, uyum içinde bir sosyo-kültürel kimlik geliştirmesi, sahip olduğu sosyo-kültürel kimlikle içinde bulunduğu toplumda kendisine yer bulması mümkün gözükmediği gibi, bu bireylerin sosyo-kültürel uyumun önündeki en büyük engeller haline gelmesi de son derece muhtemeldir.⁸⁷

4.2. UYUM İHTİYACININ ORTAYA ÇIKIŞI

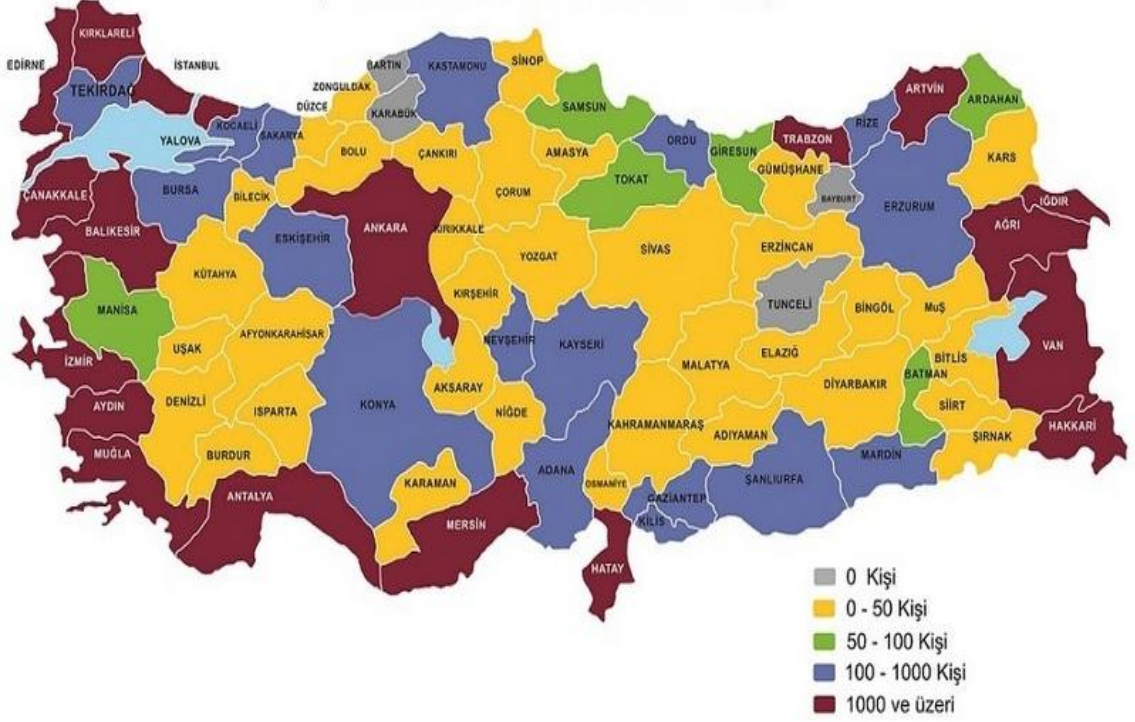
Türkiye'deki göçmenlerin uyum ve entegrasyon süreci ise göçmen uyumunun karakteristik yapısından biraz farklı gelişmiştir. Suriye'deki iç savaşın başlangıcından itibaren Türkiye'ye yönelik ilk sığınmacı akınlarıyla gelen insanlara devlet ve millet bazında şefkat ve merhamet duygusunun yüksek derecesiyle mukabele edilmiş, tüm ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmış, kamplar oluşturularak buralarda geçici olarak misafir muamelesi yapılmıştır. Bu yüksek kabul düzeyinin altında yatan birçok sebep vardır. Suriye halkıyla aramızdaki ortak din, kültür ve tarih alanlarının yanında sınır bölgelerimizde yaşayan halkların Suriye halkıyla olan akrabalık ilişkileri, Türkiye-Suriye arasında özellikle 2000 yılından sonra artan ekonomik ve ticari ilişkiler bu insanlara karşı gösterilen misafirperverliğin gerekçeleri olabilir. Türkiye kamuoyu ve halkında Suriye'deki yaşanan krizin kısa sürede biteceği ve gelen misafirlerin evlerine geri döneceği fikri hâkimdi. Fakat gün geçtikçe olayların gidişatıyla birlikte bu fikir ortadan kalkmış ve gelen sığınmacıların Türkiye'de kalıcı oluşu kanaati gitgide yayılmıştır. Halkın geçici-kalıcı göçmenler konusunda kanaatleri farklıdır. Otorite tarafından yayılan "Geçici misafir" düşüncesi halkın üzerinden otomatik olarak peki ne zaman gidecekler sorusunu akla getirmektedir. 2011 yılından beri sürekli artarak devam eden göç dalgalarıyla halk üzerindeki geçici misafir fikri çökmüş ve kalıcı göçmen kanaati yerini almıştır. 2011-2014 arasında neredeyse Suriyelilerle alakalı neredeyse önemli hiçbir

---

⁸⁷ Altıntaş, A.g.e, s.91

adım atılmamıştır. İdareciler sadece gelenlerin konaklamalarını sağlamak üzere Kamp tesisleri yapmış, bunun dışında kapsamlı bir program maalesef yapılmamıştır. 2014'ten sonraki dönemde ise yasal olmayan yollardan ülkeye girerek şehirlere akın eden Suriyeli göçmenlerin her yere yayılmasıyla birlikte acil olarak bir yasal mevzuat hazırlanmış ve uygulama için bir program taslağı yapılmaya çalışılmıştır.

GRAFİK 7: 2015 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenleri İsi Haritası⁸⁸

Göçmenlerin bu tarihe kadar geçici, sığınmacı, misafir olarak görülmelerinden ötürü onların uyumuna, istihdamına, sosyo-kültürel entegrasyona dair hiçbir şey yapılmamıştır. 2014 yılı Türkiye için göçmenler açısından bir milat sayılabilir. Türkiye 2013 yılında hazırlayıp 2014 yılında yürürlüğe koyduğu YUKK'yla birlikte Türkiye'ye yönelik bu kitlesel göç dalgasıyla mücadele etmek için kanun hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. Türkiye devleti göçle mücadele için hem ulusal hem de uluslararası toplantılarda, konferanslarda yer alıp göçün insani boyutunu ve mücadele zorluğunu anlatarak uluslararası toplumun dikkatine çekmeyi başarmış, yapılan anlaşmalarla da yasal olmayan göçe karşı bölgesel önlemler almaya çalışmaktadır. Aynı zamanda Suriye sınır hattına güvenlik duvarı ve askeri kontrol noktaları inşa ederek kendi güvenliğini de sağlamaya çalışmaktadır.

Türkiye bunları yaparken göçün birçok boyutunu da gözden kaçırmaktadır. Göçün en önemli boyutu olan uyum ve entegrasyon boyutuyla alakalı çok az sayıda çalışma yapılmakta

⁸⁸ http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik (E.T: 21.04.2016)

bu çalışmalar maalesef yerele yayılmamaktadır. Herhangi bir ticari kuruluş ya da firma dahi bir açığı kapatmak üzere bünyesine bir personel aldığıında bu personeli işe almadan önce bir dizi mülakattan geçirip öyle işe almakta, işe başlatmadan önce de işin tanımı, ortamı, risk derecesi, kendisinden istenilen yükümlülükler, iş sonucunda alacağı haklar, personele bildirilip, daha sonra yapacağı işle alakalı birçok seminer, kurs, eğitim, intibak vb. adlar altında personeli hazırlamaktadır. Bu uygulamaların birçok amacı vardır. Personeli çalışacağı ortama hazırlamak, yapacaklarını öğretmek ve verimli bir iş akdi oluşturmak gibi sebepler olabilir. Orta ölçekli bir kuruluş dahi bütün bunları düşünürken devletin düşünmemesi akıl dışıdır. Resmi makamların yapmış olduğu açıklamalara göre Türkiye’de geçici koruma altında bulunan sığınmacı sayısı 2,7 milyondur. Bu kadar göçmeni ülkeye alıp onlara hiçbir bilgilendirme, eğitim, uyum ve entegre çalışması yapmamak gelecekte altından kalkılamayacak problemleri doğurabilir. Aradan geçen 5 yılın ardından halk arasında oluşan kalıcılık kanaati, sokaklarda, köşe başlarında, üst geçitlerde dilenen Suriyeli insanlar, şehirlerde yerleşik toplumla ortaya çıkan kavgalar, olaylar, bazı şehirlerin nüfusu kadar göçmen barındırması, şehirlerde yol kenarlarına çadır kurarak hayatlarını da sürdürmeye çalışan insanlar gibi tüm bu durumlar bu insanların uyuma ve entegrasyona olan ihtiyaçlarını gözler önüne sermektedir. Ulusal basında yer alan eğitim alamayan çocuklar, istismara uğrayan ve küçük yaşta para karşılığı evlendirilenler, işsiz kalan, çalışıp parasını alamayan insanlar, hasta ve bakıma muhtaç insanlar gibi haberlerin ortaya çıkması da durumun vahametini ortaya koymaktadır. Bunun yanında kalabalık bir topluluğu topluma entegre etmenin bir çok zorluğu vardır. Bu kadar büyük bir nüfusu otoritenin yerel halka kabul ettirmesi hiç kolay değildir. Hem kendi toplumunu hazırlamak hem de bu kadar büyük bir nüfusu yerleşik topluma entegre etmek için hiç vakit kaybetmeden planlı, uygulamalı ve denetimli bir uyum ve entegre mekanizması kurularak bu insanların ve yerel halkın sabrını sınamamak gerekir. Türkiye olarak bu insanları herhangi bir amaç gütmeyen tamamen insani sorumlulukla ülkeye almış bulunuyoruz. Bu insanlar geçmişte gelişmiş sanayi toplumların gerekli iş gücü açığını kapatmak üzere aldığı insanlar gibi gönüllü olarak da buraya gelmediler. Tamamen canlarını kurtarmak üzere kendilerini bir limana attılar ve Türkiye’ye geldiler. Göçmenler de ilk başlarda Türkiye’ye alışmaya çalışmadılar fakat olayların gidişatından gördüler ki geri dönüşleri zor. Bu sebeple onlar da Türkiye’yi tanımaya ve alışmaya çalıştılar. İşte bu noktada devlet olarak yapılması gereken en önemli şey göçmenleri alışma konusunda cesaretlendirmek ve onlara yol göstermektir.

4.3. UYUM PROBLEMLERİ VE YEREL İLİŞKİLERİ

Göçmenler yoğun olarak yaşadıkları bölgelere bakıldığında genellikle bir arada kendi çevreleriyle beraber yaşamayı tercih etmektedirler. Bazı illerde mahalleler kurarak “gettolaşma” yoluna gitmektedirler. Bu durum, göçmenle yerleşik halk arasına mesafe koymaktadır. Göçmenlerde içe kapanmaya dışarıdan müdahaleye ve kendi hayatlarını aynı şekilde devam ettirmeye ve yerli toplumla diyalog kurmaya engel olurken; Yerel halkta ise göçmenlerle ilgili şişirme haberlere, yabancı düşmanlığına, onların kimliklerini reddetmeye sebep olduğundan ve bütünleşmeye engel teşkil etmektedir. Göçmenlerin iskânıyla alakalı da bir yerleştirme planı yapılmalıdır. Yerleştirilecek olan bölgenin kültürel yapısını ve dinamiklerini bozmayacak şekilde bu yerleştirme yapılabilir. Yerleştirme yapılırken mutlaka nizam ve ölçü gözetilmelidir. Gelişigüzel şekilde yapılmamalıdır. Metropollerde belki bu nizam ve ölçü tam anlamıyla uygulanamayabilir. Fakat diğer şehirlerde bu plan tam anlamıyla uygulanabilir.

Suriyeli göçmenlerle Türk halkı arasında var olan dini ve kültürel ortaklık aslında önemli bir avantajdır. Yani aslında iki toplum birbirine dini ve kültürel açıdan çok yabancı değildir. Birçok açıdan benzerlikler göstermektedir. Suriyeli göçmenler genel olarak dini değerlerin ağır bastığı muhafazakâr bir aile yapısına sahiptir. Bu yapı Anadolu'nun birçok bölgesinde özellikle güneydoğu sınırı boyunca görülebilir. Ataerkil bir yapıya sahiptirler. Anadolu'da da aynı yapı hâkimdir. Çalışmanın son bölümü olan alan çalışmasında görüştüğüm göçmen kadınlar arasında çalışma hayatına dâhil olan 2 veya 3 istisna dışında yoktur. Geçici koruma altındaki Suriye'li kadınlarla yapılan mülakatlarda, kayıt dışı alanlarda çalışan diğer pek çok göçmen kadının⁸⁹ aksine, çalışma konusunda bir isteklerinin olmadığı ve kendi aile ve toplum gelenek yapısına uygun hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Bu yapıyı da Anadolu'nun birçok bölgesinde görmek mümkündür. Fakat metropollerde yaşayanların bu yapıyı uzun süre muhafaza edemeyeceği aşikârdır. Ayrıca kadınların ailenin başat rolünü üstlenmesi ve anne olarak gelecek nesli yetiştirmesi açısından kadınların en azından belli alanlarda (sağlık hizmetleri, eğitim, kadınlara özgü temel çalışma kolları) eğitim almaları ve çalışmaları toplumun uyumu açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan yapılan mülakatlarda tespit edilen bir konu da kadınların genelinin Türkçe bilmemesi ve öğrenmekte zorluk çekmesidir. Erkekler ve çocuklar sosyal hayatta daha fazla yer aldığından çabuk dil öğrenmektedirler. Fakat kadınlar bu konuda başarılı değiller. Yerleşik toplumun dilini öğrenmek bir göçmenin uyumu için vazgeçilmezdir. Dil bilmedikleri için yerleşik

⁸⁹ Hüdayi Sayın, “Uluslararası Göç ve Güvenlik, Sınıraşmış Kadınlar: Göçmen Fahişeler” Malatya Polis Meslek Yüksekokulu, Polis Akademisi Başkanlığı, “Göç ve Suç Çalıştayı”, 01/02/2011 Malatya.

toplumun kadınlarıyla da kolay iletişim kuramamaktadırlar. Komşuluk ilişkileri ilerlememekte kamu hizmetlerinin alımında da geri kalmaktadırlar.

Yerleşik toplumla göçmen kişilerin uyumunu hızlandıran bir konu da bir arada yaşanan mahalle kültürü, yani ortak alanların cami, okul, pazar yeri, çarşı, kahvehaneler gibi toplumun bir araya geldiği alanlar yani Türkçesi komşuluk olan bu kadim geleneğimizin iki toplumun uyumuna katkısı fazla olacaktır. İki toplumun fertleri aynı din ve kültürel mirasa sahip olması hasebiyle bu ortak alanlarda zaten bir araya gelmektedir. Devlete ve STK'lara düşen görev iletişimin temeli olan dil öğrenmede bu insanlara yardımcı olarak yerleşik topluma hoşgörü, komşuluk, hayırseverlik gibi insani yükümlülüklerini hatırlamada yardımcı olup onları bu konuda motive etmek, göçmenleri ise şefkat, merhamet, kardeşlik duygularıyla topluma adapte etmektir. Bu konuda devletten ziyade STK'ları, toplum bilimcileri, toplumun kanaat önderlerini hassas bir görev beklemektedir.

Yerleşik halkta Suriyeli göçmenler hakkında bazı önyargılar olabilir. Olması da gayet doğaldır. Çünkü her iki grup birbirini yeterince tanımıyorlar. Türk toplumunun bazı kesimlerinde ağızlarda dolaşan Suriyeliler hırsızlık yapıyor, ya da Türk erkekleri Suriyeli kadınlarla evleniyor, Suriyeli kadınlar fuhuş yapıyor, gibi mesnetsiz iddialardan yerleşik toplumun zihninin arındırılması ve göçmen toplumu tanıtıcı faaliyetler yapılması gerekir. Aynı zamanda Türk toplumundan göçmenlere insani yardımda öne çıkan örneklerin çoğaltılması, onlara yardımda bulunan yerleşik toplumun kanaat önderleri tarafından göçmenlerle ilgili tecrübeleri, göçmenlerin şükranı ve vefası gibi olumlu örneklerin topluma anlatılması gerekir. Suriye'den gelerek Türkiye'ye katkıda bulunan, işyeri açan, işçi çalıştıran, istihdama katkıda bulunan kişilerin çeşitli toplantılarda söz verilerek Türk toplumuyla alakalı tecrübelerini paylaşmasını sağlayarak, yerleşik topluma zihnindeki göçmenle ilgili dilenci, hırsız, işsiz güçsüz olumsuz görüntülerin silinmesi sağlanabilir.

Göçmenlerin yakındıkları bir konuda kendilerine Suriyeli oldukları için ev verilmemesi, satın almak istediklerinde apartmanda bulunan kişilerin ev sahibiyle görüşerek "Suriyeli'ye evini satma" gibi telkinlerde bulunmasıdır. Bu konudaki yerleşik toplumun endişeleri giderilmelidir. Gerekirse devreye yerel yönetimler girerek göçmenlerin ev bulma, kiralama ve alma konusunda kendilerine yardımcı olmalıdırlar. Hatta devletin yapmış olduğu toplu konutlarda Suriyeli göçmenlerinden gelirlerine göre yararlanabileceği bir kontenjan konulmalı ve bu da göçmen toplumu motive etmede büyük bir adım olacaktır.

Suriyeli göçmenlerin yerelde karşılaştıkları en büyük problem hiç şüphesiz bürokrasi ve devletle olan ilişkisidir. Vatanlarını, evlerini, mallarını her şeylerini geride bırakarak geldikleri bu ülkede ayakta kalma ve hayata tutunma mücadelesi veren bu insanlara

bürokrasinin sarmalında oradan oraya sürüklenmesini izlemek ve bir şey yapamamak üzüntü verici bir durum. Mesela Türkiye'ye kaçak olarak gelen geçici koruma altındaki bir Suriyeli sığınmacı hastaneye gitmek isterse ilk önce oturduğu yerin Emniyet birimine gidip kayıt yaptırmak zorunda. Emniyet Teşkilatında sorunlarını aktarabileceği dil yeterliliği olan personel bulabilirse ne ala. Genellikle soruna çözüm bulunamadan geri dönmektedir. Emniyet müdürlüklerinin genelinde tercüman bulunmamaktadır. Kayıt yaptıracak sığınmacı ya Türkçe bilen bir Suriyeli bulacak ve ondan kendi kaydını yaptırmada yardım alacak ya da kayıt yaptırmak için derdini anlatabilecek şekilde biraz Türkçe öğrenmeyi bekleyecek. Buraya kadar bir şey yok iş bundan sonra başlıyor. Eğer maddi durumu kötüyse ve yardım alacaksa kaymakamlıklarda bulunan Sosyal Yardımlaşma Vakfına müracaat etmesi gerekecek. Buraya müracaat etmek için ise nüfusta kayıtlı bir adres isteniyor. O adres için nüfus ya adına düzenlenen bir fatura ya da kira sözleşmesi talep ediyor. Buradan basit insani bir yardım almak için ilk önce oturduğu yere bir abonelik yaptırmak zorunda kalıyor. Daha sonra nüfusa gelerek adres kaydı yaptırıyor ve vakıf görevlilerinin yardım için keşfini bekliyor. Vakıf görevlileri ise yoğunluktan keşifleri üç ay içinde anca yapabilmekteler. Araştırma sürecinden yapılan bir mülakatta Suriyeli bir göçmen vakfa kömür yardımı için şubat ayında başvurduğunu, yardımın nisan ayı sonunda ancak yapılabildiğini, kendisinin de kömürü alarak ertesi sene için sakladığını söyledi. Daha bitmedi eğer sığınmacı hastaneye gittiğinde senin kaydın yapılmamış diye çevrilirse geri dönüp İlçe Toplum Sağlığı merkezlerine kayıt yaptırmak zorunda burada da genelde sorun çözülmeyp Sosyal Güvenlik Kurumuna top atılmakta ve buraya kendisinin müracaat etmesi gerekmektedir. Bütün bunların yanında en son ülkeyi terk etmek istediğinde Kumkapı'da bulunan Yabancılar Şubesine gidip çıkış izni almak zorundadır.

İstanbul İkitelli de yaşayan ve aynı yerde bir ekmek fırını açarak geçimini sağlayan geçici koruma altında bulunan Suriyeli göçmen Bessam Kaddah bir haber sitesine verdiği ropörtajda uyum ve entegrasyonla ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiş; *Türkiye'de yaşamak isteyen Suriyelilerin sayısının yüzde 1'i bile bulacağını sanmıyorum. Gelmeden önce Türkiye hakkında daha farklı şeyler düşünüyorduk. Türk toplumu bizi kabul etmedi. Bütün Suriyelilere kötüymüş gibi bir tavır sergilendi iyimizi, kötümüzü ayırmadılar. Ev tutarken üst komşu iniyor, 'Düzgün insanlara niye vermiyorsunuz?' diye soruyorlar. Zaten fazla paralara ev*

tutuyoruz.”Kaddah yaşadıkları tecrübe nedeniyle kendi içlerine kapandıklarını kendi insanları ile aynı yerlerde oturmayı tercih ettiklerini söylüyor.⁹⁰

Türkiye’de geçici koruma altında yaşayan bu insanların nüfusu özellikle İstanbul’da çoğu ilçede 10 bin’i aşmış durumdadır. Anadolu’da 1000-2000 nüfusu olan ilçelerde yaşayan bu nüfusa hizmet için yerel teşkilatlar kuruluyken İstanbul’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin bulunduğu diğer illerde göçmenlerin tüm iş ve işlemlerini takip edecek ve hizmet verecek merkezler kurulamamıştır. Bu merkezlerin kurulması acil bir ihtiyaçtır. Yerel’de bazı belediyeler bunun mikro örneğini uygulamaya koymuş durumdadır. Mesela İstanbul/Sultanbeyli ilçesinde 30 bin’e dayanan göçmen nüfus İlçe Belediye Başkanlığı’nı harekete geçirmiş, SUKOM(Suriyeli Koordinasyon Merkezi) adı altında bir merkez kurularak Sultanbeyli ilçesinde yaşayan göçmenlere hizmet sunulmaktadır.⁹¹

4.4. UYUMA DÖNÜŞÜM

Uyum ile ilgili bir merdiven analojisi vardır. Bir yabancıнын ülkeye girişinden itibaren bütün entegrasyon aşamalarını geçip, vatandaşlığı elde edip, resmen göçmen statüsünden sıyrılıp, yani resmi, hukuki anlamda yerli halka karışınca kadar geçen süre içerisindeki politikalar bir merdiven olarak değerlendirilebilir ve burada aslında kimlerin rol oynadığı görülebilir. Göç ve göçmenle ilgili politikalar üreten birçok ülkede ülkeye giriş, ikamet, vize politikası, vatandaşlık verme, merkezi yönetimin elindedir ancak bireyin uyumu, dil kursu,

---

⁹⁰ Bessam Kaddah devlet dairelerinde de işlerin kendileri için zor olduğunu söyleyerek; “Emniyette her memurun kendine göre kanunu var. Hepsini kendine göre yorumluyor. Bir iş için evrak veriyorsunuz, memurun biri kabul etmiyor ama sonra yerine başkası geliyor, o aynı evrakları kabul edip işleminizi yapıyor. Kanun ve yönetmelikler yetersiz. Devletin bize verdiği biri tanıtım biri de para ile çıkartılan ikametgâh belgesi var, resmi dairelerde bizden hâlâ pasaport istiyorlar. Burada yerleşik olduğumuz kabul edilmiyor. Ben şirket kurdum sigorta ödüyorum ama ailem sigorta kapsamına alınmıyor. Size daha birçok örnek sıralayabilirim. Kaddah çocuklarını Suriyelilerin kurduğu Arapça öğrenim gören okula gönderiyor. Türkçe öğrenmelerini istiyor hatta ilk geldiği zaman o da öğrenmeye çalışmış ama artık pek umursamıyor. Türkiye’de uzun süre kalmak çok düşündüğü bir durum değil ama olabileceğini de söylüyor. Entegrasyon, uyum kelimelerine mesafeli ama Türkiye’ye tutunmaları için neler yapılması gerektiği konusunda fikri var: “Biz Türkiye’den uzaklaştık, hayal kırıklığı yaşıyoruz. Burada güvence altında olduğumuzu hissetmemiz gerekiyor. Haklarımızın korunduğunu hissetmemiz gerekiyor. ‘Yarın ne olacağız?’ diyorsan entegrasyon olmaz. Yarın ne olacağını biliyorsan entegrasyon olur. Şu anda kanunun bize verdiği hakları bile alamıyoruz. Bürokraside sadece Suriyelilerin başvuracağı bir masa olsun. Bize yönelik hizmeti ayırıştırınlar. Kanunları bilen memurlar bize hizmet versin. Eğitimli insanlarımız, doktorlarımız botlara binip Avrupa’ya gidiyor, oysa onlar uzmanlıklarını Avrupa’da, Amerika’da almış doktorlarımız. Onlara burada çalışma imkânı tanınmadı. İstanbul’un dış mahallelerinde Türkler ve bizlerin yan yana oturacağı konutlar, siteler yapılsın, kirasını ödeyelim, satın da alabilelim. Ev demek güvence demek, kendini buraya ait hissetmek demek. Bize yönelik şimdiye kadar hiçbir proje yapılmadı. Biz Türkiye toplumu yük olmak istemiyoruz, bize imkân verilsin kendimizi kanıtlamaya hazırız. <http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/entegrasyon.html> (E.T: 27.05.2016)

⁹¹ ‘SUKOM’ KURULDU Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin, uyguladıkları Suriye politikalarının başarıya ulaşmasıyla ilgili şu açıklamayı yaptı: “Bizler ülkemizde misafir ettiğimiz, dil, din, ırk ayrımı gözetmeksizin herkese eşit şartlarda yaklaştığımız ve sayısı milyonları bulan muhacir kardeşlerimizle yaşamaya devam edeceğiz. Suriyelilerden elde edilen verileri oluşturduğumuz Suriyeli Koordinasyon Merkezi (SUKOM) yazılımına aktardık ve veri tabanı hazırladık. Arapça toplu SMS sistemi kullanılarak Suriyelilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yaptık. Bu çalışmaları yaparken ulusal ve uluslararası rapor ve çalışmaları detaylı şekilde inceledik. Sağlık merkezinde dâhiliye, çocuk, kardiyoloji, ortopedi, göz, kulak burun boğaz, deri ve kadın hastalıkları branşlarında hizmet veriliyor. Sağlık merkezinde Suriyeli uzman doktorlar, hemşireler çalışıyor. Mülteciler Türkçe eğitim merkezi kurduk.” <http://www.aksam.com.tr/yasam/multeci-politikalari-model-olacak/haber-518364> (E.T: 21.06.2016)

meslek edindirme, beceri kursları, istihdamı, uyum takibi, danışma meclisleri oluşturup bunları dinlemek yerel yönetimlerin elindedir.⁹²

Türkiye 2014'te yürürlüğe koyduğu YUKK'ta yerel yönetimlere göç yönetimi ve politikası rolüyle ilgili bir fırsat vermedi. Bu fırsat verilseydi belki bugün daha farklı olabilirdi. Projeler birbiriyle yarışabilir hale gelebilirdi. Her belediye kendi sorumluluk alanındaki göçmenlerin uyum ve entegrasyonundan sorumlu tutulabilseydi ve bir izleme merkezi kurulup bu konu aşamalı bir şekilde izlenebilseydi bugün çok önemli gelişmeler yaşanabilirdi. Geç kalınmış olsa da göçmenlerin sorumluluğu tek merkezden yine yönetilebilir program ve işleyiş yerele indirgenebilir. Böyle bir programla bir hedef belirlenip her idarenin sorumluluk alanındaki göçmen nüfusla ilgili stratejiler geliştirilip uygulanabilir. Mesela İstanbul Kartal bölgesinde toplam Suriyeli göçmen nüfusun %30 'una ilk aşamada dil eğitimi verilecek gibi bir hedefle kısa sürede önemli sonuçlar alınabilir.

Göçmenlerin uyum ve entegrasyonlarıyla ilgili Türkiye olarak gelişmiş ülkelerin yaptığı çalışmaları model olarak kullanabiliriz. Göçmenlerin hedefinde her dönem üst sıralarda yer alan Almanya, Kanada gibi ülkelerin göçmen uyum politikaları analiz edilmesi gereklidir. Bu konuda uluslararası yapılan ve verimli sonuçlar alınan programların model alınıp Türkiye'de de uygulanabilir. Almanya ülkesine 2015 sonrasında gelmeye başlayan Suriyeli mültecilere uyum programlarını uygulamaya başlamıştır. Köln kentinde düzenlenen Almanca kursuna yaklaşık dokuz ay devam eden dil ve uyum kursu sonunda uyum sertifikalarını düzenlenen törenle dağıtmıştır.⁹³

Almanya, sanayi alanındaki iş gücü açığını kapatmak üzere aldığı göçmen işçilerden sonra son 50 yıl içinde ikinci büyük entegrasyon süreciyle karşı karşıya kaldı. Sadece 2015 yılı içinde 964 bin 574 mülteci başvuru yapılmıştır. Almanya'da federal yönetimler 1960'larda Türk işçilerin entegrasyonu ile ilgili yaşadıkları sıkıntıları bildiklerinden temkinli davranıp ülkeye gelen çoğunluğu Suriyeli olan mültecilerin sıkıntılarının tekrarlanmasını ve mültecilerin topluma kazandırılması için artık yerleşik olan ve uyum tecrübesi bulunan Türk toplumundan yararlanarak eyaletlerde beraber çalışarak göçmenleri ülkeye hazırlamaktadır.⁹⁴

⁹² Murat Daoudov, Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı, 12 Aralık 2013, "Uyum Sürecinde Yerel Yönetimler", Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013, s.26

⁹³ <http://aa.com.tr/tr/dunya/almanyadan-multecilere-uyum-sertifikasi/538660> (E.T:27.06.2016)

⁹⁴ Ülkeye yeni gelen birçok mülteci erkek gencin sosyal entegrasyonunu sağlamak üzere kurslar ve eğitimler düzenlenmektedir. Bunlardan en ilginçine değinmek istedim. "Mültecilere Flört Dersi" başlığıyla ulusal basında yer alan habere göre Almanya ülkesindeki mülteci gençleri sosyalleştirmek aynı zamanda kendi halkını da oluşabilecek aksi durumlara karşı bir nevi dolaylı sosyal koruma yoluna giderek flört kursu düzenlemiş ve gençlere kadınlara nasıl yaklaşmaları gerektiğini, karşısındakinden "Hayır" cevabı alındıktan sonra ısrarcı olunmaması gerektiğini anlatarak mültecilere sosyal hayatta Alman toplumuyla bir arada yaşarken karşılaştığı durumlara karşı ön hazırlık ve bilgilendirme yapmaktadır. <http://www.milliyet.com.tr/multecilere-flort-dersi-gundem-2242350/> (E.T: 27.06.2016)

Türk toplumu kendi entegrasyon süreçlerinden yola çıkarak fikirler üretiyor ve projelerini eyalet yönetimlerine sunuyor. Almanya’da teşkilatlanmış TGD (Türk Göçmen Derneği) bu konuda büyük hizmetler yapıyor özellikle çoğunluğu Suriyeli olan kadın ve çocuklarla çalışıyor. Kültürel kısıtlamalar nedeniyle sosyalleşemeyen mülteci kadınları, entegrasyon sürecini başarmış Türk göçmen kadınlarla zaman geçirirken, mülteci çocuklar da Türk akranlarıyla oyunlar oynayıp Almanca öğreniyorlar.⁹⁵

Türkiye, Suriye’den gelen mülteci dalgası sürecinde kriz yönetmede çabuk bir öğrenme yeteneği sergileyerek aslında bu kriz ve her an değişen bölgesel dinamik ve uluslararası dengeler karşısında Türkiye’deki kurumlar, kamuoyu ve yerel topluluklar, STK’lar oldukça kısa süre içerisinde büyük işler yaparak bu insani akını yönlendirmeyi başarmıştır. Devlet ve millet olarak bu kadar büyük bir akın karşısında en büyük insani sınava başarıyla geçmiş, insani sorumluluğumuzun ne yüksek mertebesini bu insanlara kucak açarak göstermiştir. Türkiye yaşanan bu mülteci krizinden dolayı hâlihazırda mülteciler konusunda ciddi bir bilgi birikimine sahip olmuştur. Sadece devlet bazında değil STK’lar ve sınır şehirlerimizde yaşayan insanlar da bu tecrübeye sahip olmuşlardır. Gelecekte yaşanabilecek olası böyle krizler karşısında Türk devleti ve toplumunun daha iyi reaksiyon göstereceği düşünülmektedir. Diğer taraftan Türkiye geçmişte tarihi mirasından kalan milletlerin anavatana dönüşlerinde yaşadığı tecrübeyi de dâhil edecek olursak Türkiye aslında göç tecrübesi olan sayılabilecek ülkeler arasında üst sıralarda yer alır. Fakat bu son olayın her açıdan değişik boyutlarının olması ve sayıca çok fazla bir nüfusun bir anda yönelmesi Türkiye’nin işini biraz daha zorlaştırmıştır.

---

⁹⁵ Konu ile ilgili bir röportaj veren TGD Başkanı Gökay Sofuoğlu; “Türklerin ilk dönemlerde toplumun dışında kalarak toplumla yakın bir ilişkiye giremediklerini ve kendi yaşadıkları zorlukları mültecilerin yaşamaması için çalıştıklarını söyleyen, önceliklerinin savaşı arkada bırakarak yeni bir hayat kurmaya gelen insanların kendilerini tekrar ‘normal’ hissetmelerini istediklerini belirtti. Gençlerin boş zamanları için meslek eğitimlerine ihtiyacı olduğunu, bu konu içinde özellikle özel sektörün inisiyatif olarak eğitimler verip kendi işgücünü oluşturduğunu vurgulayan Sofuoğlu, kendilerinin özellikle kültürel olarak toplumun dışında kalan kadınlarla ve çocuklara yöneldiklerini aktardı. Mültecilerin arasındaki cinsiyet ayrımı sorununu “Erkekler iş aramak için dışarı çıkarken, kadınlar 8 metrekairelik mülteci evlerinde mahsur kalıyor” diyerek açıklayan Sofuoğlu, şöyle devam etti: “Kadınları haftada iki gün demeklerde ağırlıyoruz. Türk kadınları ile beraber vakit geçirdikleri bu zamanda pasta yiyorlar, sohbet ediyorlar. Bu normalleşme de kadınların savaşta yaşadıkları travmaları arkalarında bırakmaları için bir şans oluyor. Türk kadınları da, kendilerinin geçtiği yolun bir benzerinden geçecek mülteci kadınlara rol modeli oluyorlar. Kadınların geldikleri ülkelerin gelenekleri gereği ekonomiye çabuk uyum gösteremeyecek olmaları da, sosyalleşmelerinin önemini daha fazla artırıyor.” Türklerle Almanca öğreniyorlar. Almanya’daki eğitim sisteminin federal yönetimlere bağlı olduğu için ulusal olarak eğitim entegrasyonu programı bulunmadığını aktaran Sofuoğlu, okulların kendi inisiyatifleriyle mülteciler için Almanca öğretilen sınıflar açtığını, çocukların Almanca öğrendikleri zaman sisteme dâhil edildiğini ifade etti. İkamet ettiği Stuttgart’ta mülteci çocuklarla parklara, oyun alanlarına ve kültürel aktivitelere gittiklerini belirten Sofuoğlu, “Mülteci çocukları, Almanya’da doğan Türk çocukları ile Almanca pratiği yapıyor, sosyalleşerek hayatlarını normalleştirme fırsatı buluyorlar. Gitar ve halk dansları dersleri yapıp, diğer boş zamanlarında vakit geçiriyoruz” dedi. <http://www.milliyet.com.tr/almanya-da-suriyelileri-turkler/dunya/detay/2209141/default.htm> (E.T: 27.06.2016)

Türkiye bu zor durumu fırsata çevirmek adına üniversiteler, STK'lar, yerel yönetimler, toplum bilimciler, yazarlar, kanaat önderleri, iş dünyası, kurumlar ve milletçe bir araya gelerek politikalar üretmeli, uyumla ilgili stratejiler geliştirmeli, ülkeyi yönetenler ise misafir tanımından vazgeçerek bu insanların Türk toplumu içinde nasıl huzurlu, güvenli, uyumlu bir şekilde hayat süreceğini tartışmaya açarak her kesimden destek alarak Suriyeli göçmenleri topluma kazandırmalıdır. Büyük çoğunluğu otuz beş yaşın altında olan genç sayılabilecek bu nüfusun fertleri bugün eğitimden, sosyal, kültürel, ekonomik, ticari hayattan mahrum kalır da kendilerini dışlanmış hissedip marjinalleşme, topluma yabancılaşma yoluna giderse, Türk toplumun da ise bu durum yabancı düşmanlığı, ötekileştirme hatta nefret söylemiyle karşılık bulması muhtemeldir.

5. SURIYELİ SİĞINMACILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, SOSYO EKONOMİK DURUMLARI, YAŞAM KOŞULLARI, UYUM VE ADAPTASYON DURUMLARI VE GELECEK BEKLENTİLERİNE DAİR BİR ALAN ARAŞTIRMASI BULGULAR VE YORUMLAR

Sığınmacıların demografik özellikleri, sosyo-ekonomik durumları, yaşam koşulları, uyum ve adaptasyon durumları ve gelecek beklentilerini inceleyen bu araştırma, daha önceden hazırlanmış sorulardan faydalanılarak göçmenlere yönelik bir anket oluşturulmuş ve yapılan bu anket sonucunda ortaya çıkan veriler ve bilgilerle birlikte bu çalışma hazırlanmıştır. Anketin dışında ayrıca araştırmaya katkı sağlayabilecek farklı sığınmacı bireyler arasından örnekler seçilerek bu kişilerle derinlemesine mülakatlar yapılmıştır.

Görüşme yapılan kişiler, Suriye'den göç edip İstanbul/Kartal ilçesine gelerek muhtelif mahallelerine yerleşerek daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı ilgili kayıt birimine kayıt yaptırmaya gelen kişiler arasından seçilmiştir. Araştırmacının kamu görevlisi olması, görüşülen göçmenlerle ilişki kurmayı kolaylaştırmıştır.

Araştırmacının Suriye'den göç ederek Türkiye'de geçici koruma altına alınan kişileri kayıt altına almakla görevli olmasından ötürü yaklaşık 1500 göçmenle görüşme imkânı olmuştur. Araştırma çerçevesinde 1500 kişi içinden araştırmaya kaynak olabilecek özelliklere sahip 170 kişi ile anket, 41 kişi ile kapsamlı mülakat ve araştırma süreci öncesi ve sonrasında edinilen birçok gözlemlerden yararlanılarak bu çalışma hazırlanmıştır. Sığınmacılardan elde edilen veriler, istatistikî değerlendirmenin yorumlanmasında kullanılmıştır.

Araştırmamızda sığınmacılar; yaş, etnik köken, cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, Türkiye'ye giriş şekli, Türkiye'ye geliş zamanı gibi kıstaslar açısından ele alınarak ortaya çıkan verilerle birlikte analiz edilecek ve karşılaştırma yapılacaktır.

Bu bölümde, araştırmaya katılan sığınmacılardan ölçekler yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır. Hazırlanan anket soruları sığınmacılara yöneltilerek yanıtlar alınmış, alınan bu yanıtlar SPSS programına aktarılarak sığınmacılar daha önce belirtilen kıstaslara göre yapılan kıyaslamalarla sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Titizlikle yapılan bütün bu çalışmalar sonucunda elde edilen bulgulara göre;

Sığınmacılar yaş değişkenine göre 34'ü (%20,0) 16-20 yaş, 86'sı (%50,6) 21-30 yaş, 22'si (%12,9) 31-40 yaş, 28'i (%16,5) 40 yaş üstü olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar etnik köken değişkenine göre 113'ü (%66,5) Arap, 25'i (%14,7) Türkmen, 32'si (%18,8) Kürt olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar cinsiyet değişkenine göre 127'si (%74,7) bay, 43'ü (%25,3) bayan olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar medeni hal değişkenine göre 115'i (%67,6) evli, 55'i (%32,4) bekâr olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar çocuk sayısı değişkenine göre 58'i (%34,1) yok, 36'sı (%21,2) 1, 33'ü (%19,4) 2, 16'sı (%9,4) 3, 27'si (%15,9) 4 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar meslek değişkenine göre 42'si (%24,7) işçi, 33'ü (%19,4) ev hanımı, 28'i (%16,5) esnaf, 11'i (%6,5) öğretmen, 16'sı (%9,4) öğrenci, 2'si (%1,2) akademisyen, 8'i (%4,7) mühendis, 2'si (%1,2) doktor, 1'i (%0,6) avukat, 13'ü (%7,6) teknik eleman, 2'si (%1,2) asker, 3'ü (%1,8) din görevlisi, 2'si (%1,2) kamu çalışanı, 4'ü (%2,4) diğer meslek grubu, 3'ü (%1,8) işsiz olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'de gelir getirici iş değişkenine göre 51'i (%30,0) belirtmeyen ve işsiz, 46'sı (%27,1) sanayi, 32'si (%18,8) hizmet, 25'i (%14,7) tekstil, 1'i (%0,6) ticaret, 15'i (%8,8) diğer olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar eğitim düzeyi değişkenine göre 9'u (%5,3) okuryazar değil, 69'u (%40,6) ilkokul, 23'ü (%13,5) ortaokul, 29'u (%17,1) lise, 34'ü (%20,0) lisans, 6'sı (%3,5) lisansüstü olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar yabancı dil bilgisi değişkenine göre 31'i (%18,2) var, 139'u (%81,8) yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye'den gelinilen şehir değişkenine göre 91'i (%53,5) Halep, 36'sı (%21,2) İdlib, 26'sı (%15,3) Haseke, 14'ü (%8,2) Lazkiye, 3'ü (%1,8) diğer olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'ye geliş zamanı değişkenine göre 8'i (%4,7) 2011, 20'si (%11,8) 2012, 26'sı (%15,3) 2013, 27'si (%15,9) 2014, 89'u (%52,4) 2015 ve sonrası olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'ye geliş sebebi değişkenine göre 162'si (%95,3) savaş ortamı zorunlu sebepler, 1'i (%0,6) ekonomik sebepler, 7'si (%4,1) gönüllü olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'ye giriş şekli değişkenine göre 46'sı (%27,1) yasal yolla, 124'ü (%72,9) yasal olmayan-kaçak yolla olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Kartal ilçesinde ikamet edilen semt değişkenine göre 18'i (%10,6) Soğanlık, 37'si (%21,8) Yakacık, 29'u (%17,1) Topselvi, 55'i (%32,4) Kurfalı, 31'i (%18,2) Cevizli olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar oturulan yer kira durumu değişkenine göre 151'i (%88,8) evet kira, 1'i (%0,6) kendime ait, 18'i (%10,6) diğer olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar kira ücreti değişkenine göre 19'u (%12,6) 100-250 TL, 93'ü (%61,6) 250-500 TL, 39'u (%25,8) 500-750 TL olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar hane halkı sayısı değişkenine göre 29'u (%17,1) 1-3, 70'i (%41,2) 4-6, 51'i (%30,0) 7-10, 20'si (%11,8) 10 kişi üzeri olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye'deki aylık gelir değişkenine göre 10'u (%5,9) belirtmemiş, 126'sı (%74,1) 100-250\$, 32'si (%18,8) 250-500\$, 1'i (%0,6) 500-750\$, 1'i (%0,6) 750-1000\$ olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'deki aylık gelir değişkenine göre 11'i (%6,5) belirtmemiş, 18'i (%10,6) 500-750tl, 71'i (%41,8) 750-1000tl, 58'i (%34,1) 1000-1500tl, 12'si (%7,1) 1500 TL üzeri olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar çalışma durumu değişkenine göre 111'i (%65,3) çalışıyorum, 49'u (%28,8) çalışmıyorum, 10'u (%5,9) iş arıyorum olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar iş bulma zorluğu durumu değişkenine göre 45'i (%26,5) belirtilmemiş, 50'si (%29,4) evet, 75'i (%44,1) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar okul çağındaki çocuk sahipliği durumu değişkenine göre 95'i (%84,8) evet, 17'si (%15,2) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar çocuklarını okula giden çocuk sahipliği değişkenine göre 38'i (%40,0) evet, 57'si (%60,0) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkçe konuşma yetkinliği durumu değişkenine göre 104'ü (%61,2) evet, 66'sı (%38,8) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkçe öğrenme zorluğu değişkenine göre 90'ı (%52,9) evet, 80'i (%47,1) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye'de yaşarken yurt dışı ziyareti değişkenine göre 30'u (%17,6) evet, 140'ı (%82,4) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye'de yaşarken Türkiye'yi ziyaret değişkenine göre 30'u (%17,6) evet, 140'ı (%82,4) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye'deki mal varlığı değişkenine göre 45'i (%26,5) yok, 83'ü (%48,8) gayrimenkul, 8'i (%4,7) araç, 14'ü (%8,2) Gayrimenkul+Araç, 20'si (%11,8) Gayrimenkul+Araç+Mevduat olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar halen Suriye'de 1. Derece aileden biri olma değişkenine göre 159'u (%93,5) var, 11'i (%6,5) yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar aileden savaşta ölen olma değişkenine göre 89'u (%52,4) var, 81'i (%47,6) yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye hayat şartları hakkındaki görüşleri değişkenine göre 44'ü (%25,9) normal, 41'i (%24,1) çok iyi, 85'i (%50,0) zor ve pahalı olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Suriye hayat şartları hakkında görüşleri değişkenine göre 26'sı (%15,3) normal, 115'i (%67,6) çok iyi, 29'u (%17,1) ucuz olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar daha önce mülteci kampında kalma değişkenine göre 12'si (%7,1) evet, 158'i (%92,9) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar oturduğu semtten memnuniyet değişkenine göre 169'u (%99,4) evet, 1'i (%0,6) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar devlet yardımı alma değişkenine göre 31'i (%18,2) evet, 139'u (%81,8) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar sağlık problemi değişkenine göre 36'sı (%21,2) var, 134'ü (%78,8) yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar sağlık hizmeti alınan kurum aldığı değişkenine göre 49'u (%28,8) sağlık hizmeti almıyor, 23'ü (%13,5) sağlık ocağı, 16'sı (%9,4) poliklinik, 78'i (%45,9) acil servis, 4'ü (%2,4) özel olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar komşuluk ilişkileri değişkenine göre 7'si (%4,1) normal, 92'si (%54,1) çok iyi, 71'i (%41,8) ilişki yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'de akraba varlığı değişkenine göre 139'u (%81,8) var, 31'i (%18,2) yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar yardımları yeterli görme değişkenine göre 38'i (%22,4) yeterli, 132'si (%77,6) yeterli değil olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar kamu görevlilerinin yaklaşımı hakkında görüşleri değişkenine göre 165'i (%97,1) olumlu, 5'i (%2,9) olumsuz olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar lider ülke görüşü değişkenine göre 145'i (%85,3) Türkiye, 3'ü (%1,8) diğer, 22'si (%12,9) fikrim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar sevilen lider değişkenine göre 145'i (%85,3) R. Tayyip Erdoğan, 3'ü (%1,8) diğer, 22'si (%12,9) fikrim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'den ayrılma isteği değişkenine göre 16'sı (%9,4) evet, 154'ü (%90,6) hayır olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar temel ihtiyaçlarını karşıladığı kurum değişkenine göre 28'i (%16,5) devlet, 28'i (%16,5) hayırseverler, 114'ü (%67,1) hiçbiri olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye'de kendini kalıcı görme duygusu değişkenine göre 134'ü (%78,8) evet, 32'si (%18,8) hayır, 4'ü (%2,4) fikrim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu değişkenine göre 167’si (%98,2) evet, 2’si (%1,2) hayır, 1’i (%0,6) fikrim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar savaş bittiğinde dönme isteği değişkenine göre 66’sı (%38,8) evet, 77’si (%45,3) hayır, 27’si (%15,9) fikrim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacılar Türk Devletinden talep edilen alanlar değişkenine göre 65’i (%38,2) çalışma izni, 39’u (%22,9) vatandaşlık, 38’i (%22,4) ekonomik yardım, 28’i (%16,5) talebim yok olarak dağılmaktadır.

Sığınmacıların (%100)’ü mezhep sorusuna “Sünni” yanıtı verdiği için, mezhep sorusuyla ilgili bir tablo oluşturulmamıştır.

5.1. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN YAŞ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Etnik köken ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Arapların her yaş aralığında 1. sırada oldukları görülmektedir. Arapları 2. sırada Kürtler ve 3. Sırada Türkmenler takip etmektedir.

Tablo 1: Etnik Köken ile Yaş Arasındaki İlişki

Etnisite	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Arap	26	%76,5	58	%67,4	14	%63,6	15	%53,6	113	%66,5	X ² =4,006 p=0,676
Türkmen	3	%8,8	12	%14,0	4	%18,2	6	%21,4	25	%14,7	
Kürt	5	%14,7	16	%18,6	4	%18,2	7	%25,0	32	%18,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Cinsiyet ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar arasındaki 21-30 ve 31-40 yaş aralığındaki erkeklerin %82,6 ve %72,7 gibi büyük bir çoğunluğa sahip olması ülkelerindeki yönetimin bu yaş aralığındakileri zorunlu olarak askere almasından kaynaklanmaktadır. Genel toplam içindeki erkek nüfusun fazla olmasının sebebi de budur. 20-40 yaş aralığındaki genç denebilecek erkek nüfus savaşmak istemediklerinden kaçarak Türkiye’ye sığınmışlardır. Yaş düzeyi yükseldikçe bu oran düşmüştür.⁹⁶

⁹⁶ **Görüşme 28:** 23 yaşında A.B adında Arap kökenli bir sığınmacı ülkede olaylar başladığında askerlik görevinde olduğunu söyledi. Şam’da askerlik yaparken olayların çıktığı Hama bölgesine gönderilmiş. Olayların başlangıcını şöyle ifade ediyor:

Tablo 2: Cinsiyet ile Yaş Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Bay	22	%64,7	71	%82,6	16	%72,7	18	%64,3	127	%74,7	X ² =6,260 p=0,100
Bayan	12	%35,3	15	%17,4	6	%27,3	10	%35,7	43	%25,3	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Medeni hal ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda sığınmacıların küçük yaşlardan itibaren evlilik yaptıkları ve aile kurumuna önem verdiklerini görülmektedir. 16-20 yaş aralığındaki oranın yüksek çıkması dikkate değer bir konudur. Çocuk yaşta hayata tutunmaya çalışan bu insanların evlilik gibi ciddi bir yükümlülüğün altına girmesi onlar için hayatı daha da zorlaştırmaktadır. Sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.⁹⁷

“1,5 sene kadar askerlik yaptıktan sonra firar ederek kaçtım ve 2013 yılında Türkiye’ye sığındım. Komutanlarım Müslüman kardeşlerimi vurmamızı emreliyorlardı. Ben ise katil değildim ve olamazdım ya orduda kalıp katil olacaktım ya da kaçıp kurtulacaktım. Ben Müslümanın ve bir insanı öldürmenin ne kadar büyük bir günah olduğunu biliyorum. İşte bu günahı işlemek için Türkiye’ye geldim.” Dedi.

Görüşme 27: A.A 19 yaşında bir sığınmacı olaylar başladığında Şam’da Diş Hekimliği fakültesinde öğrenci olduğunu beyan etti. Okulu 2013’te tatil edilmiş ve eğitimi yarıda bırakmak zorunda kalmış. Ya Esad’ın ordusunda asker olacağını ya da Türkiye’ye kaçmak zorunda olduğunu söyledi. Türkiye’ye 2015 yılında Mardin üzerinden kaçakçılara 200 dolar vererek giriş yaptığını, Türkiye’ye geldiğinde eğitimini devam ettirebileceğini düşündüğünü fakat bunun şu anda pek mümkün gözükmediğini belirtti. Bir müddet iş aradığını ve bir lokanta da iş bulunduğunu ve hali hazırda 900 TL ücretle garsonluk yaptığını söyledi.

Görüşme 20: 23 yaşında bir Suriyeli sığınmacı Esad’ın eli silah tutan herkesi askere aldığını söyledi. Esad’ın ordusunda savaşmak istemeyen gençler ise soluğu Türkiye’de alıyor. A.’da onlardan biridir. 2016 Şubat ayında Türkiye’ye geldiğini 3 ay bir halı yıkama fabrikasında çalıştığını ama parasını alamayınca işi bıraktığını, parasını alabileceğini düşündüğü bir iş aradığını belirtti.

⁹⁷ **Görüşme 31:** E.A. M.Ş iki bayan biri 16 diğeri 17 yaşındadır. Türkiye’ye 2015’te Halep’ten gelin olarak geldiklerini. Eşlerinin yakın akraba olduğunu ve aynı evde yaşadıklarını söylediler. Eşleri bir cam üretim fabrikasında işçi olarak çalışmaktalar. Türkiye’ye henüz alışamadıklarını söylediler. İki bayanın da aileleri Halep’te. E. A.’nın Gaziantep’te abisi var. Orada yaşıyor. Bazen ailesini özlediği zaman abisinin kendisini ziyarete geldiğini belirtti. Konuyu açmak için ilgili sorular sorduğumda hüzünlü bir şekilde “Savaş elbet bitecek bizde memleketimize döneceğiz” dediler. Eşleri de bu temenniye “inşallah” diyerek tamamladı. Eşleri bazı şeylerin farkında olarak savaş bitse de Suriye uzun yıllar düzelmeyeceğini zaten Suriye diye bir ülke kalmadığını her yerin beton yığına döndüğünü harabe olduğunu eklediler.

Tablo 3: Medeni Hal ile Yaş Arasındaki İlişki

Medeni Hal	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evli	12	%35,3	53	%61,6	22	%100,0	28	%100,0	115	%67,6	X ² =41,598 p=0,000
Bekâr	22	%64,7	33	%38,4	0	%0,0	0	%0,0	55	%32,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Çocuk sayısı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuk sayısı yaş değişkenine uygun bir şekilde dağılmıştır.

Tablo 4: Çocuk Sayısı ile Yaş Arasındaki İlişki

Çocuk Sayısı	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	25	%73,5	33	%38,4	0	%0,0	0	%0,0	58	%34,1	X ² =178,055 p=0,000
1	8	%23,5	25	%29,1	3	%13,6	0	%0,0	36	%21,2	
2	1	%2,9	22	%25,6	9	%40,9	1	%3,6	33	%19,4	
3	0	%0,0	6	%7,0	7	%31,8	3	%10,7	16	%9,4	
4 Ve üzeri	0	%0,0	0	%0,0	3	%13,6	24	%85,7	27	%15,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Meslek ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar arasında %26,5 gibi büyük bir çoğunluğun öğrenci olması önemlidir. Sığınmacılardan eğitimlerini yarıda bırakanlara Türkiye’de devam ettirme imkânı sağlanmalıdır. Ayrıca sığınmacılar arasındaki nitelikli meslek sahibi olanların tespiti yapıp çalışma hayatına dâhil edilmelidir. Piyasanın ara ve teknik eleman ihtiyaçları değerlendirip açık pozisyonlar kapatılabilir.⁹⁸

⁹⁸ **Görüşme 13:** 2011 yılında Halep’ten Türkiye’ye yasal olarak giriş yapan 25 diğeri 22 yaşlarında 2 genç erkek Suriyeli sığınmacı. Akraba olduklarını beyan ettiler. Suriye’de olaylar başladığında Dimaşk (Şam) Üniversitesinde öğrenci olduklarını, 22 yaşındaki sığınmacı Elektrik-Elektronik, 25 yaşındaki sığınmacı Bilgisayar Mühendisliği okuduklarını çatışmalardan dolayı üniversite tatile girince Halep’e ailelerinin yanına daha sonra da olaylar bitene kadar kalmak üzere Türkiye’ye geldiklerini söylediler. Türkiye’de 6 ay kendi alanları üzerine iş aradıklarını fakat bulamadıklarını belirttiler. Daha sonra Kadıköy’de bir Bilgisayar firmasında işe başladıklarını 1500 TL maaşla 4 yıldır burada çalıştıklarını, bilgisayar tamiri ve yazılım işi yaptıklarını işlerinden memnun olduklarını fakat fırsat olursa yarıda bıraktıkları eğitimlerini mutlaka tamamlamak istediklerini beyan ettiler.

Tablo 5: Meslek ile Yaş Arasındaki İlişki

Meslek	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşçi	11	%32,4	24	%27,9	2	%9,1	5	%17,9	42	%24,7	
Ev Hanımı	8	%23,5	11	%12,8	5	%22,7	9	%32,1	33	%19,4	
Esnaf	1	%2,9	13	%15,1	5	%22,7	9	%32,1	28	%16,5	
Öğretmen	1	%2,9	9	%10,5	1	%4,5	0	%0,0	11	%6,5	
Öğrenci	9	%26,5	7	%8,1	0	%0,0	0	%0,0	16	%9,4	
Akademisyen	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%7,1	2	%1,2	
Mühendis	1	%2,9	7	%8,1	0	%0,0	0	%0,0	8	%4,7	
Doktor	0	%0,0	2	%2,3	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Avukat	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,5	0	%0,0	1	%0,6	
Teknik Eleman	1	%2,9	9	%10,5	2	%9,1	1	%3,6	13	%7,6	
Asker	0	%0,0	1	%1,2	1	%4,5	0	%0,0	2	%1,2	
Din Görevlisi	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,5	2	%7,1	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	0	%0,0	1	%1,2	1	%4,5	0	%0,0	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	0	%0,0	2	%2,3	2	%9,1	0	%0,0	4	%2,4	
İşsiz	2	%5,9	0	%0,0	1	%4,5	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

X²=88,642
p=0,000

Görüşme 14: 47 yaşında Arap asıllı bir sığınmacı 2012 yılında yasal yolla Halep'ten ailesiyle birlikte Türkiye'ye giriş yaptığını ve İstanbul'a geldiklerini. Suriye'de Avukatlık yaptığını, buraya geldiğinde Türkçe bilmediğinden kendi mesleğiyle ilgili bir iş bulamadığından Kartal'da bulunan Balıkçılar Pazarında iş bulduğunu söyledi. Balık temizliyor, pişiriyor ve satıyor. Günlük 50 TL'ye çalıştığını söyledi. Fakat bazı sağlık problemleri yüzünden kendini çok yormayacak bir iş aradığını söyledi. 3 çocuğu olduğunu 500 TL kira verdiğini çocukların 2'sini okula gönderdiğini diğeri ise bir tekstil atölyesinde 1000 TL maaşla çalışarak ailesine yardımcı olduğunu belirtti. Fırsat olsa mesleğini yapar mısın diye sorulduğunda tebessüm ederek "Tabi ki" yanıtını verdi.

Görüşme 16: 25 yaşında genç bir makine mühendisi sığınmacı. Türkiye'ye 2016 yılının başlarında kaçak olarak giriş yaptığını söyledi. Çalışıp çalışmadığı sorduğumda ikamet izni alacak param yok. Hem burada az maaş veriyorlar. Almanya'ya gideceğim orada mühendisler iyi kazanıyorlarmış dedi. Nasıl gideceksin diye sorduğumda Almanya'ya mülteci olarak talepte bulunduğunu haber gelir gelmez gideceğini söyledi. Haber gelmezse kaçak gitmeyi deneyeceğini ne pahasına olursa olsun oraya gidip yeni bir hayata başlamak istediğini söyledi.

Türkiye’de gelir getirici iş ve yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacıların ağırlıklı olarak sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdam edildikleri görülmektedir. İşini belirtmeyen ve işsiz olanların oranı da bir hayli yüksektir.

Tablo 6: Türkiye’de Gelir Getirici İş ve Yaş Arasındaki İlişki

Gelir Getirici İş Kolu	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmeyen Ve İşsiz	12	%35,3	17	%19,8	6	%27,3	16	%57,1	51	%30,0	X ² =22,886 p=0,087
Sanayi	7	%20,6	27	%31,4	5	%22,7	7	%25,0	46	%27,1	
Hizmet	9	%26,5	17	%19,8	5	%22,7	1	%3,6	32	%18,8	
Tekstil	3	%8,8	16	%18,6	5	%22,7	1	%3,6	25	%14,7	
Ticaret	0	%0,0	1	%1,2	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	3	%8,8	8	%9,3	1	%4,5	3	%10,7	15	%8,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Eğitim düzeyi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda her yaş aralığındaki ilkökul mezunları ezici bir çoğunluğa sahiptir. Tabloda lisans mezunu oranının yüksek olması Suriyeli sığınmacıların eğitimli bir toplum olduğunu göstermektedir. Eğitimli olan sığınmacıları doğru alana yönlendirecek çalışmaların yapılması hem sosyal hem de ekonomik açıdan önemli katkılar sağlayacaktır.⁹⁹

⁹⁹ **Görüşme 22:** 25 yaşında okuldan yeni mezun olmuş bir makine mühendisi sığınmacı. Türkiye’ye 2013 yılında kaçak olarak gelmiş bir müddet kampta kaldıktan sonra İstanbul’a çalışmak için geldiğini, ailesinin Gaziantep’te kampta kaldığını söyledi. Bir fabrikada 1200 TL maaşla çalıştığını beyan etti. Haline şükrettiğini fakat yaptıkları işin karşılığının bu olmadığını da ekledi. Avrupa’ya gitmek için fırsat kolladığını söyledi. Neden diye sorulduğunda Avrupa teknik elemanlara çalışma izni verdiğini ve maaş ve diğer şartlarında tatmin edici olduğunu giden arkadaşlarından duyduğunu belirtti. Türkiye’de maaş alabilmek için günde 12 saat çalıştığını mesaisinin olmadığını haftada bir gün izin verildiğini, işler çok yoğun olursa onu da kullanmadığını, Türklerle aynı koşullar altında çalışmadıklarını Türklere mesai ücreti verildiğini söyledi.

Tablo 7: Eğitim Düzeyi ile Yaş Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okuryazar Değil	1	%2,9	0	%0,0	1	%4,5	7	%25,0	9	%5,3	X ² =61,402 p=0,000
İlkokul	15	%44,1	29	%33,7	9	%40,9	16	%57,1	69	%40,6	
Ortaokul	6	%17,6	16	%18,6	1	%4,5	0	%0,0	23	%13,5	
Lise	8	%23,5	15	%17,4	5	%22,7	1	%3,6	29	%17,1	
Lisans	4	%11,8	24	%27,9	6	%27,3	0	%0,0	34	%20,0	
Lisansüstü	0	%0,0	2	%2,3	0	%0,0	4	%14,3	6	%3,5	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Yabancı dil bilgisi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacıların büyük bölümü yabancı bir dil bilmemektedir. Yabancı dil bilmeyenlerin oranı %81,8'dir. Bu oran bize gösteriyor ki sığınmacılar ile ilgili kapsamlı bir Türkçe dil eğitimi verilmelidir. Hiç destek almadan bir dil öğrenmek uzun zaman alacaktır. Bu insanlara bir an önce Türkçe dil eğitimi vererek onları topluma kazandırmalı ve sosyal ilişkiler ve kamusal hizmet noktasında Türkçe bilmemekten kaynaklı problemler ortadan kaldırılmalıdır. Araştırmaya katılan göçmenlerin genel itibariyle eğitim düzeyi yüksektir.

Tablo 8: Yabancı Dil Bilgisi ile Yaş Arasındaki İlişki

Yabancı Dil Bilgisi	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	4	%11,8	20	%23,3	4	%18,2	3	%10,7	31	%18,2	X ² =3,471 p=0,325
Yok	30	%88,2	66	%76,7	18	%81,8	25	%89,3	139	%81,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye'den gelinilen şehir ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacıların büyük çoğunluğunun (%53,5) Suriye'nin ikinci büyük kenti olan Halep vilayetinden gelmesi Halep'i ele geçirmek için kente sürekli saldırılar yapan Esad ve diğer güçlerinin yoğun

saldırıları sebebiyle şehir neredeyse tamamen yıkılmış, buradaki insanlarda çareyi göç etmekte bulmuştur.¹⁰⁰

Tablo 9: Suriye'den Gelinilen Şehir ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye'den Gelinilen Şehir	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Halep	14	%41,2	45	%52,3	15	%68,2	17	%60,7	91	%53,5	X ² =14,058 p=0,297
İdlib	10	%29,4	19	%22,1	3	%13,6	4	%14,3	36	%21,2	
Haseke	5	%14,7	11	%12,8	3	%13,6	7	%25,0	26	%15,3	
Lazkiye	5	%14,7	8	%9,3	1	%4,5	0	%0,0	14	%8,2	
Diğer	0	%0,0	3	%3,5	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş zamanı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 ve sonrasında Suriye'de ki iç savaşa dış güçlerin müdahil olmasıyla birlikte ülkedeki savaş ortamı giderek içinden çıkılamayacak bir hal almış ve ülkelerinde bir gelecek göremeyen genç nüfus çareyi göç etmekte bulmuştur.¹⁰¹

¹⁰⁰ **Görüşme 23:** 30 yaşında Türkmen kökenli bir Suriyeli. Babası aslen Hataylı Türkmen bir aileye, annesi ise yine Hataylı Arap bir aileye mensuptur. Kendisini Türkiyeli olarak gördüğünü söyledi. Suriye'de Halep'te yaşadığını, İnşaat mühendisliğini bitirdiğini, 2 yabancı dil bildiğini beyan etti. Görüşme sırasında Türkçeyi çok iyi derecede kullandığı görüldü. Evli ve 2 çocuğu var, çocuklardan birisini okula gittiğini ve okulun çok faydasını gördüğünü söyledi 2012'de kaçak olarak Türkiye'ye geldiğini, kaçakçılara 4 kişi için 200 dolar verdiğini ve Kilis üzerinden Türkiye'ye girdiklerini belirtiyor. İstanbul'da bir Turizm firmasında rehber olarak çalışır. Arap turistlere İstanbul'u gezdirmesi karşılığında. 1400 TL kazandığını belirtti. Hayatından çok memnun olduğunu fakat kendi mesleğini yapmak istediğini söyledi. Kendisi gibi mühendis arkadaşları onu sürekli Avrupa'ya gitme konusunda telkin etse de eşinin ve 2 çocuğunun hayatlarını çok önemseydiğini söyledi. Türkiye'de mutlu bir hayat yaşadıklarını ve minnet duyduğunu sürekli tekrarladı. Türkiye'nin Suriye'ye göre çok gelişmiş bir ülke olduğunu imkânlarının çok fazla olduğunu burada demokrasi ve özgürlük olduğunu, zulüm olmadığını, kimsenin kimseden üstün sayılmadığını çalışanın istediği yere gelebileceğini ve bu saydıklarını maalesef kendi ülkesinde olmadığını kendi yurttaşlarının da bu koşullara kavuşmak ve bu şartlarda yaşamak istediklerinden olayların iyi niyetle başladığını fakat Esad'ın bunu şiddet yoluyla bastırmaya çalıştığını reform yapmaya yanaşmadığını hem ülkesini hem de insanları bir hırs ve saltanat uğruna mahvettiğini ülkesinin savaş bitse dahi uzun yıllar toparlanamayacağını düşündüğünü beyan etti. **Görüşme 31 ile yapılan mülakat bu durumu destekler niteliktedir.**

¹⁰¹ **Görüşme 30:** M.S 23 yaşında bir sığınmacı. Olaylar başladığında Şam'da Hukuk Fakültesinde öğrencisidir. 2013'te okulların tatil edilmesiyle birlikte Halep'e bağlı köyüne döner. Köyde muhalifler hâkimdir. Daeş köylerine baskın düzenler ve MS'de çatışmanın arasında kalarak karın boşluğuna bir kurşun alır. Tedavisi yapıldıktan sonra ailesinin zoruyla Türkiye'ye gelmeye karar verir. 2015 ortalarında kaçak olarak Kilis üzerinden Türkiye'ye giriş yapar. Kaçakçılara 150 Dolar öder. Daha önceden tanıdığı Suriyeli arkadaşları sayesinde bir tekstil atölyesinde işe başlar. 6 ay çalıştıktan sonra üreticiliği öğrenir ve şu anda üretici olarak çalışmakta ve karşılığında 1200 TL almaktadır. Savaşın bitmesini ve ülkesine dönerek yarım kalan eğitimini tamamlamak istiyor. İyi bir ceza avukatı olmak istediğini söyler. **Görüşme 27 ve Görüşme 28 ile yapılan mülakat bu durumu destekler niteliktedir.**

Tablo 10: Türkiye'ye Geliş Zamanı ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Zamanı	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
2011	2	%5,9	4	%4,7	1	%4,5	1	%3,6	8	%4,7	X ² =15,412 p=0,220
2012	3	%8,8	10	%11,6	4	%18,2	3	%10,7	20	%11,8	
2013	1	%2,9	17	%19,8	4	%18,2	4	%14,3	26	%15,3	
2014	2	%5,9	13	%15,1	5	%22,7	7	%25,0	27	%15,9	
2015 Ve Sonrası	26	%76,5	42	%48,8	8	%36,4	13	%46,4	89	%52,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş sebebi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Gönüllü gelenlerin (%14,7) büyük bölümü 16-20 yaş aralığındadır. Bu yaş aralığı ise özellikle bayan sığınmacılarda evlilik yaşıdır. Ülkesinde yaşarken Türkiye'ye yaşayan bir sığınmacıyla evlenip Türkiye'ye gönüllü olarak gelenlerdir.¹⁰²

Tablo 11: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Sebebi	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Savaş Ortamı Zorunlu Sebepler	28	%82,4	85	%98,8	22	%100,0	27	%96,4	162	%95,3	X ² =16,773 p=0,010
Ekonomik Sebepler	1	%2,9	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Gönüllü	5	%14,7	1	%1,2	0	%0,0	1	%3,6	7	%4,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye giriş şekli ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Genç yaştakilerin geneli Türkiye'ye girmek için kaçak yolu tercih ederken yaş yükseldikçe yasal yolu tercih edenlerin oranı artmıştır.

¹⁰² Görüşme 31.

Tablo 12: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Yaş Arasındaki İlişki

Giriş Şekli	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	4	%11,8	24	%27,9	7	%31,8	11	%39,3	46	%27,1	X ² =6,434 p=0,092
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	30	%88,2	62	%72,1	15	%68,2	17	%60,7	124	%72,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Kartal ilçesinde ikamet edilen semt ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kurfalı semti ve Yakacık semti coğrafi olarak komşu olan semtlerdir. Tablodan anlaşıldığı üzere Kartal'da yaşayan sığınmacıların yarısından fazlası (%54,2) bu iki semtte ikamet etmektedirler. Tabloda görüldüğü gibi genç yaş grubu 16-30 yaş aralığındakilerin büyük çoğunluğu yasal olmayan yolla yurda giriş yaptığı görülür. Bunun sebebi kaçakçıların kalabalık gruplar halinde göçmenleri kaçak olarak Türkiye'ye sokmasıdır.

Tablo 13: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Yaş Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Soğanlık	2	%5,9	10	%11,6	3	%13,6	3	%10,7	18	%10,6	X ² =6,799 p=0,871
Yakacık	6	%17,6	19	%22,1	5	%22,7	7	%25,0	37	%21,8	
Topselvi	5	%14,7	18	%20,9	4	%18,2	2	%7,1	29	%17,1	
Kurfalı	15	%44,1	23	%26,7	6	%27,3	11	%39,3	55	%32,4	
Cevizli	6	%17,6	16	%18,6	4	%18,2	5	%17,9	31	%18,2	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Fotoğraf 11: Simsarların Kurduğu Facebook Hesap Profili 1 ¹⁰³

JOIN GROUP

Public Group

Anyone can see this group, its members and their posts.

View Group Info

RECENT ACTIVITY

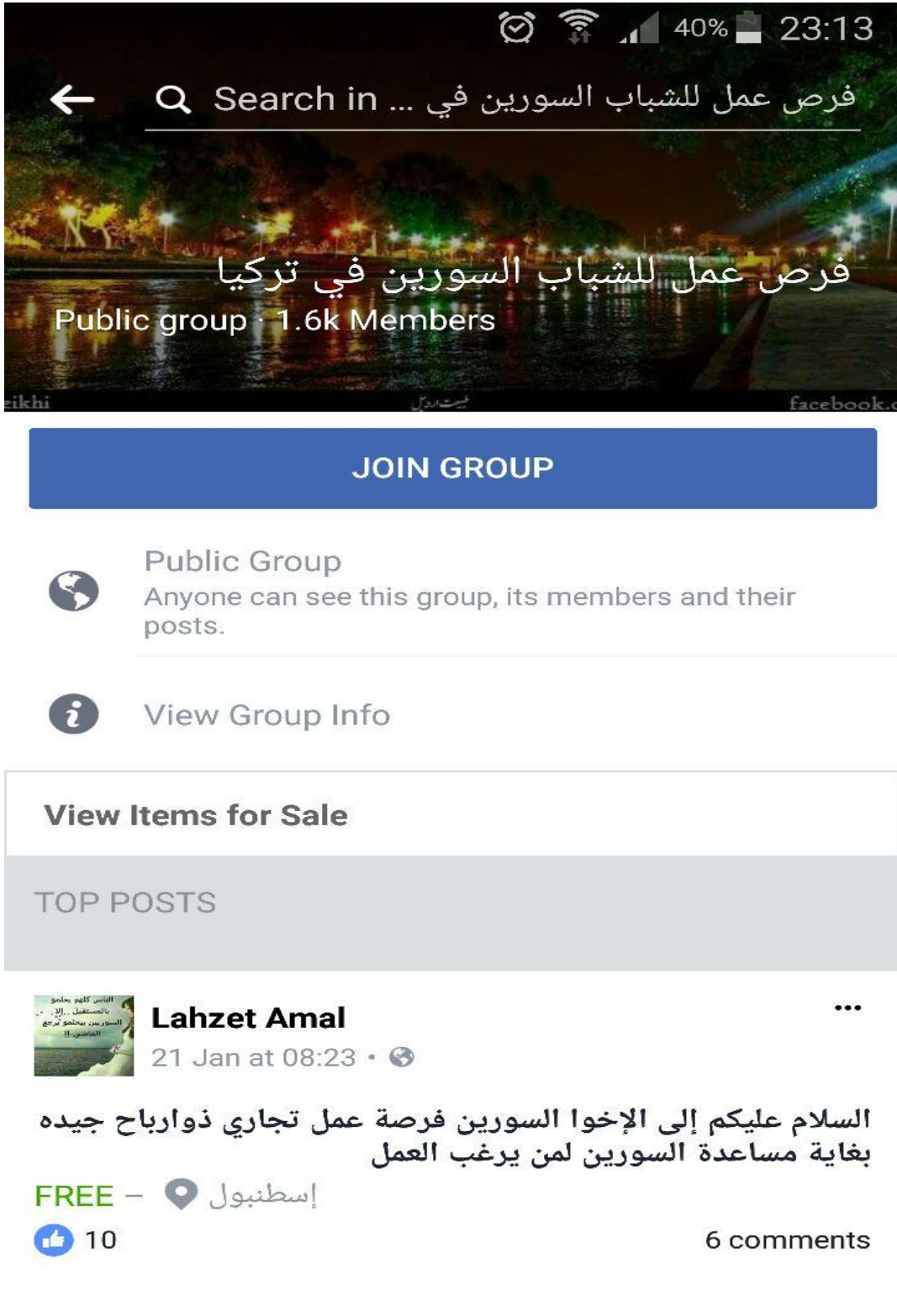
حسن الخالد

27 Oct 2016 at 12:51 · 🌐

السلام عليكم .
تحياتي لاستاذ (يوسف ملا ابو صطيف) وكل واحد
يحترموا
اخوي ابو صطيف انا لا بعرفك ولا بتعرفني والله يشهد على
كلامي بس على موجب ما شفت منك على صفحات انقرة
وشفت الفيديوهات ومناشيرك عن جد كتير عجبتي واكيد
عحت اغلصة السورب: بل . بانقرة .

¹⁰³ Profil fotoğraflarının bulunduğu kısımda Arapça “Türkiye’de İş arayan Suriyeliler Bizi Arayın” ibaresi bulunmaktadır.

Fotoğraf 12: Sımsarların Kurduğu Facebook Hesap Profili 2¹⁰⁴

¹⁰⁴ Hesabın profil fotoğrafı kısmında Arapça “Türkiye’de İş Arayan Erkekler” ibaresi yazmaktadır. Hesabın altında “Lahzet Amal” isimli üye ise Arapça “Selamün aleyküm Suriyeli Kardeşlerim, çalışmak, ticaret yapmak ve çok para kazanmak isteyenlere yardım edebilirim” şeklinde yorum yazmıştır.

Oturulan yer kira durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenlerin büyük çoğunluğu (%88,8) kirada oturmaktadır. Geriye kalan %10,6'lık kısım ise çalıştığı yerde işverenin sağladığı imkânlarla barınmaktadır.¹⁰⁵

Tablo 14: Oturulan Yer Kira Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Oturulan Yer Kira Durumu	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet Kira	24	%70,6	78	%90,7	22	%100,0	27	%96,4	151	%88,8	X ² =23,676 p=0,001
Kendime Ait	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,6	1	%0,6	
Diğer	10	%29,4	8	%9,3	0	%0,0	0	%0,0	18	%10,6	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Hane halkı sayısı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 16-20 yaş aralığında olanlar genellikle 1 daire kiralamak suretiyle 5 ila 10 kişi arasında birlikte kalmaktadırlar.¹⁰⁶ 7-10 arası hane halkı rakamının %47,1 çıkması bu sebeptendir. 40 yaş üzeri olanlarda 7-10 kişi hane halkı oranı %42,9 çıkması ise sığınmacılar genel olarak anne baba çocuklar yeğenler ve evli çocuklar olmak üzere 1 hane de hep birlikte yaşamaktadır.

¹⁰⁵ **Görüşme 3:** A.A. 24 Yaşında Arap asıllı bir sığınmacı Türkiye'ye kaçak olarak girmek isterken yakalanarak Adana'daki mülteci kampına gönderildiğini söyledi. Bu kampta 2 ay kadar kaldığını kampın koşullarının çok zor olduğunu adeta bir hapis hayatı olduğunu, kampın genelinin yaşlı ve çok çocuklu insanlardan oluştuğunu gençlerin pek olmadığını söyledi. Haftada bir gün çarşı izni olduğunu bir gün bu çarşı izninden dönmeyerek otogara geldiğini bir gün burada yattığını ve üzerinde bulunan 50 TL ile İstanbul'a otobüs bileti alarak geldiğini belirtti. İstanbul'da Suriye'den arkadaşları olduğunu ve onların yardımıyla bir hurdacıda iş bulduğunu aylık 1000 TL'ye çalıştığını, iş yerinde yatıp kalktığını patronun kendisini sevdiğini bırakmak istemediğini ve her ihtiyacını karşıladığı İstanbul'da yaşamaktan mutlu olduğunu kolay iş bulduğunu belirterek ve çekingen bir tavırla cebinden bir kâğıt çıkartarak Abi ben kimlik istiyorum dedi. Kâğıda baktığımda Adana'daki Kamp 'ta kayıt olduğunda düzenlenen bir evrak olduğunu gördüm. Bu evrakla kimlik alamayacağını kampta kalması gerektiğini söyledim. O da bana bir evrak daha çıkardı o evrakta kamptan izinli olarak çıkarken düzenlene evrakta. Buna da olumsuz cevap verince çaresizlik içinde elini ovuşturarak "Ben gideyim abi" dedi.

Görüşme 32 : Mahmud R. 20 yaşında İdlib'den geldiğini, Esad'ın ordusunda asker olmamak için kaçtığını söyledi. Türkiye'ye 2015 yılı başlarında kaçak olarak Kilis üzerinden giriş yaptığını ve Elazığ iline Suriyeli bir tanıdığının yanına gittiğini, burada bir hayvan çiftliğinde iş bulduğunu ve 115 tane büyükbaş hayvana 500 TL maaş karşılığında tek başına bakımını üstlendiğini, bu 115 hayvanın 35'ini günde iki kez sağarak süt temin ettiğini belirtti. Mesaiye sabah 04.30 'da başlayıp akşam 21.00 a kadar hayvanlarla ilgilendiğini söyledi. Dil bilmediğinden başka bir iş bulamadığını parasının da olmadığından bu işi 6 ay kadar yaptığını, daha sonra Suriyeli arkadaşlarından Facebook'ta simsar hesaplarının olduğunu bu simsarların iş ayarladığını duyduğunu, facebook 'ta yazan iletişim numaralarından 2 numarayı aradığını, bu simsarların biri Suriyeli diğeri Iraklı Apo isminde birisi olduğunu söyledi. Simsarların 300 TL karşılığında İstanbul'da kendisine bir iş halı yıkama dükkânında iş ayarladığını ve hayvan çiftliğindeki işi bırakarak İstanbul'da halı yıkama dükkânında 1100 TL karşılığında işe başladığını belirtti. Dükkânda yatıp kalktığını ve pek bir masrafi olmadığını yanına Suriye'den bir arkadaşını da getirdiğini ve beraber çalıştıklarını ve hayatından memnun olduğunu belirtti.

¹⁰⁶ Fotoğraf 5.

Tablo 15: Hane Halkı Sayısı ile Yaş Arasındaki İlişki

Hane Halkı Sayısı	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1-3	10	%29,4	14	%16,3	4	%18,2	1	%3,6	29	%17,1	X ² =21,765 p=0,010
4-6	6	%17,6	40	%46,5	12	%54,5	12	%42,9	70	%41,2	
7-10	16	%47,1	20	%23,3	3	%13,6	12	%42,9	51	%30,0	
10 Kişi üzeri	2	%5,9	12	%14,0	3	%13,6	3	%10,7	20	%11,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye'deki aylık gelir ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş oranı gelir düzeyinin arttığı görülmüştür.

Tablo 16: Suriye'deki Aylık Gelir ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye'deki Aylık Gelir	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	6	%17,6	1	%1,2	1	%4,5	2	%7,1	10	%5,9	X ² =36,840 p=0,000
100-250\$	27	%79,4	69	%80,2	11	%50,0	19	%67,9	126	%74,1	
250-500\$	1	%2,9	16	%18,6	10	%45,5	5	%17,9	32	%18,8	
500-750\$	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,6	1	%0,6	
750-1000\$	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,6	1	%0,6	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'deki aylık gelir ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş yükseldikçe gelir oranının da arttığı görülmektedir. 30-40 yaş arası sığınmacılar arasında meslek ve zanaat sahibi olanların fazla olması gelir oranını da etkilemektedir.

Tablo 17: Türkiye’deki Aylık Gelir ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye’deki Aylık Gelir	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	3	%8,8	4	%4,7	1	%4,5	3	%10,7	11	%6,5	X ² =12,358 p=0,417
500-750tl	7	%20,6	10	%11,6	0	%0,0	1	%3,6	18	%10,6	
750-1000tl	14	%41,2	35	%40,7	10	%45,5	12	%42,9	71	%41,8	
1000-1500tl	10	%29,4	29	%33,7	9	%40,9	10	%35,7	58	%34,1	
1500tl üzeri	0	%0,0	8	%9,3	2	%9,1	2	%7,1	12	%7,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenlerin okul çağı denilen 16-20 yaş aralığında çalışma oranı %58’dir. %35’lik oran ise geneli bayandır ve çalışmayı örfi olarak ailenin de etkisiyle reddetmektedirler. Eğitim yerine çocuk denebilecek yaşlarda çalışma hayatına atılan bu insanların hemen hemen hepsi yarıda kalan eğitim hayatlarına geri dönmek istemektedirler. Genel olarak bakıldığında %65 gibi çalışma hayatına dâhil bir oran var. Bu oran entegrasyon açısından olumlu fakat bu insanların büyük bölümü kayıt dışı çalışmaktadırlar. Birçoğu uzun mesai saatleri, çalışıp para alamama, yerli halktan daha düşük ücretlere çalışma gibi şikâyetleri dile getiriyor ve bunun nasıl çözüleceği ya da hak arama konusunda hangi yola başvuracakları konusunda bilgisizlerdir.¹⁰⁷

¹⁰⁷ **Görüşme 5:** G.A 11 yaşında 3 yıldır Türkiye’de hiç okula gitmediğini Halep’ten geldiklerini söyledi. Türkçeyi iyi seviyede konuşuyor. Türkiye’yi çok sevdiğini, burada birçok Türk arkadaşının olduğunu ve boş zamanlarında onlarla oyunlar oynadığını ve internet kafeye gittiklerini söyledi. Boş zaman diyorum çünkü G.A bir mahalle lokantasında komilik yapıyor. Bazen de ustasının yakın yerlere paket servise yolladığını söyledi. Haftalık 100 TL aldığını, çalışmaktan memnun olduğunu söylüyor. Neden okula gitmediği sorulduğunda babasının yaşlı ve hasta olduğunu ve bu yüzden çalışmadığını 20 yaşındaki abisiyle birlikte çalışarak evin geçimini sağladığını belirtti. Lokanta ile ilgili birkaç soru sorduğumda mesela neler var menüde dediğimde hızlıca menüyü sayabildi. Okul mu iş mi diye sorulduğunda “Abi tabi ki okul” diye yanıtladı ve ekledi Suriye’de olsa okuyabileceğini öğretmen olmak istediğini ama burada çalışmak gerektiği söyledi.

Tablo 18: Çalışma Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyorum	20	%58,8	67	%77,9	14	%63,6	10	%35,7	111	%65,3	X ² =18,925 p=0,004
Çalışmıyorum	12	%35,3	15	%17,4	6	%27,3	16	%57,1	49	%28,8	
İş Arıyorum	2	%5,9	4	%4,7	2	%9,1	2	%7,1	10	%5,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

İş bulma zorluğu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda sığınmacıların yaş oranı yükseldikçe iş bulmada zorlandıkları görülür.

Tablo 19: İş Bulma Zorluğu ile Yaş Arasındaki İlişki

İş Bulma Zorluğu	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtilmemiş	12	%35,3	15	%17,4	6	%27,3	12	%42,9	45	%26,5	X ² =11,728 p=0,068
Evet	8	%23,5	25	%29,1	8	%36,4	9	%32,1	50	%29,4	
Hayır	14	%41,2	46	%53,5	8	%36,4	7	%25,0	75	%44,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Okul çağında çocuk sahipliği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenlerin %84,8 'inin okul çağında çocuğu var. 21-30 yaş aralığındakilerde oran %81,1'dir. Bu veriler araştırmaya katılan sığınmacıların çok erken yaşlarda evlilik yaptıklarını ve çocuk sahibi olduklarını gösterir. 31-40 arası ve üstü her sığınmacının okul çağında bir çocuğu vardır. Fakat bu çocukların büyük bölümü okul yerine işe gitmektedirler.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Görüşme 5.

Tablo 20: Okul Çağında Çocuk Sahipliği ile Yaş Arasındaki İlişki

Okul Çağında Çocuk Sahipliği	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%22,2	43	%81,1	22	%100,0	28	%100,0	95	%84,8	X ² =36,901 p=0,000
Hayır	7	%77,8	10	%18,9	0	%0,0	0	%0,0	17	%15,2	
Toplam	9	%100,0	53	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	112	%100,0	

Okula giden çocuk sahipliği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloya göre araştırmaya katılan göçmenlerin çocuklarının %60 'ı okuldan mahrumdurlar. Genç denebilecek yaştaki göçmenler çocuklarını okula gönderme konusunda daha başarılıdır. 21-30 yaş aralığındaki göçmen anne babaların %51,2 'si çocuklarını okula gönderirken, 40 yaş üstündeki göçmen anne babalarda ise bu oran %21,4'tür. Bir önceki tabloya göre ise 40 yaş üstündeki göçmenlerin tamamının okul çağında çocuğu vardır. 40 yaş üstü göçmenlerde çalışma durumu %35,7'dir. %64,3 'ü ise çalışmamaktadır. Bu sebeple çocuk ve genç yaştaki çocuklarını çalıştırarak geçimlerini sağlamaktadırlar.¹⁰⁹

Tablo 21: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Yaş Arasındaki İlişki

Okula Giden Çocuk Sahipliği	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	22	%51,2	10	%45,5	6	%21,4	38	%40,0	X ² =7,862 p=0,049
Hayır	2	%100,0	21	%48,8	12	%54,5	22	%78,6	57	%60,0	
Toplam	2	%100,0	43	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	95	%100,0	

¹⁰⁹ **Görüşme 33:** Yaser E. T 45 yaşında 6 çocuk babası mesleği demir doğramacı. 2015 yılı sonlarında kaçak olarak geldiğini, okul çağında 4 çocuğu olduğunu fakat hiçbirinin okula gitmediğini söyledi. Neden okula göndermediği sorulduğunda bir firmada kaynakçı olarak 1 yıldır çalıştığını ve hiçbir zaman maaşını zamanında ve tam olarak alamadığını aldığı parayla anca kira ve temel ihtiyaçlarını karşıladığını 14 ve 16 yaşlarında olan erkek çocuklarında çalışıp evin geçimine destek olduklarını geçim sıkıntısından çocukları okula yollamadığını söyledi.

Görüşme 7: 41 yaşında Arap asıllı bir sığınmacı Halep'ten 2011 yılında İstanbul'a geldiğini, bir müddet inşaat bekçiliği yaptığını fakat daha sonra sağlık sorunları nedeniyle işi bırakmak zorunda kaldığını, geçimini neyle sağladığı sorulduğunda iki oğlunun çalışarak evi geçindirdiğini söyledi. Kendisinin ise 20 yıl medrese tahsili gördüğünü Suriye'de din alimliği yaptığını ve İslam fihri uzmanı olduğunu oturduğu semtin camisinde ara sıra kendi alanında sohbetler yaptığını belirtti. **Görüşme 5 ve Görüşme 27 ile yapılan mülakatlar bu durumu destekler niteliktedir.**

Türkçe konuşma yetkinliği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda araştırmaya katılan 16-20 yaş aralığındakilerde dil bilme oranı yarı yarıya çıkması bu aralıktaki göçmenlerin genelinin Türkiye'ye henüz gelmiş olmasıdır.

Tablo 22: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkçe Konuşma Yetkinliği	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	17	%50,0	57	%66,3	15	%68,2	15	%53,6	104	%61,2	X ² =3,867 p=0,276
Hayır	17	%50,0	29	%33,7	7	%31,8	13	%46,4	66	%38,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkçe öğrenme zorluğu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş oranı yükseldikçe dil öğrenmede zorluklar yaşanmaktadır.

Tablo 23: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	%47,1	46	%53,5	12	%54,5	16	%57,1	90	%52,9	X ² =0,704 p=0,872
Hayır	18	%52,9	40	%46,5	10	%45,5	12	%42,9	80	%47,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye'de yaşarken yurt dışı ziyareti ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenlerin %82,4'ü daha önce kendi yurdundan dışarı çıkmamıştır. Yurt dışına çıkma oranı yaş yükseldikçe artmıştır. 21-30 yaş aralığındakilerde oran %17,4 iken 40 yaş üstünde bu oran tam iki kata %35,7'ye çıkmıştır. 40 yaşın üstündekilerde hac ibadetinin ve umre ziyaretlerinin katkısı vardır.

Tablo 24: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	15	%17,4	5	%22,7	10	%35,7	30	%17,6	X ² =13,968 p=0,003
Hayır	34	%100,0	71	%82,6	17	%77,3	18	%64,3	140	%82,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken daha önce Türkiye’yi ziyaret ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin %82,4’ü daha önce Türkiye’ye gelmemiştir. 40 yaş üstünde yine oran yüksektir(%39,3). Sebebini ticari ilişkiler, akrabalık ilişkileri olarak açıklayabiliriz.

Tablo 25: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	1	%2,9	15	%17,4	3	%13,6	11	%39,3	30	%17,6	X ² =14,327 p=0,002
Hayır	33	%97,1	71	%82,6	19	%86,4	17	%60,7	140	%82,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye’deki mal varlığı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda Türkiye’ye benzer nitelikte sonuçlar çıkmıştır. Suriye halkının %70 gibi bir oranda kendi gayrimenkulü olduğunu görüyoruz. Türkiye’de de veriler bu civardadır. 16-20 yaş aralığındakilerin bir gayrimenkule sahip olma oranı %29,4 çıkmıştır. Fakat bu oranın doğruyu yansıtmadığı göçmenlerin ailesine ait olan bir gayrimenkulü belirttikleri düşünülmektedir.

Tablo 26: Suriye’deki Mal Varlığı ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye’deki Mal Varlığı	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	22	%64,7	23	%26,7	0	%0,0	0	%0,0	45	%26,5	X ² =53,295 p=0,000
Gayrimenkul	10	%29,4	43	%50,0	14	%63,6	16	%57,1	83	%48,8	
Araç	1	%2,9	6	%7,0	1	%4,5	0	%0,0	8	%4,7	
Gayrimenkul+araç	1	%2,9	5	%5,8	3	%13,6	5	%17,9	14	%8,2	
Gayrimenkul+araç+mevduat	0	%0,0	9	%10,5	4	%18,2	7	%25,0	20	%11,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Halen Suriye’de 1. derece aileden biri olma durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Gençlerin tamamına yakınının ailelerinin hala Suriye’de oldukları görülmüştür.

Tablo 27: Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olma ile Yaş Arasındaki İlişki

Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olma Durumu	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	33	%97,1	82	%95,3	21	%95,5	23	%82,1	159	%93,5	X ² =7,304 p=0,063
Yok	1	%2,9	4	%4,7	1	%4,5	5	%17,9	11	%6,5	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkında görüşleri ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur 16-20 yaş aralığı Türkiye hayat şartlarını %41,2 oranında çok iyi bulduklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi bu yaş aralığının genelinin bekâr olması ve arkadaşlarıyla birlikte yaşamalarıdır. Ayrıca Suriye’deki rejimin bu yaş aralığını askere alması bu göçmenler için Türkiye’yi bir kurtuluş ülkesi olarak görmeleridir. 40 yaş üstünde ise tam tersi %67,9 oranında zor ve pahalı görmektedirler. Bunun sebebi bu yaş aralığındaki insanların ailenin idaresinden ve geçiminden sorumlu olduklarından hayat şartlarını daha iyi

hissedebilmektedirler. Realite de maalesef budur. Göçmenler zor koşullarda hayatlarını idame ettirmektedirler.¹¹⁰

Tablo 28: Türkiye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Görüşleri	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	9	%26,5	27	%31,4	4	%18,2	4	%14,3	44	%25,9	X ² =16,165 p=0,013
Çok İyi	14	%41,2	20	%23,3	2	%9,1	5	%17,9	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	11	%32,4	39	%45,3	16	%72,7	19	%67,9	85	%50,0	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Suriye hayat şartları hakkındaki görüşleri ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin %67,6'sı savaştan önce ülke şartlarını çok iyi görmesi bir ülke için çok iyi seviyedir. Bu da halkın refah seviyesinden memnun olduğunu gösterir.

¹¹⁰ **Görüşme 35:** Tacettin M. 42 yaşında bir sığınmacı 2015 yılında Halep'ten kaçak olarak Türkiye'ye geldiğini, savaştan önce Halep'te mobilya imalathanesi işlettiğini, bir hava bombardımanında dükkânına ve evine bomba isabet ettiğini canlarını zor kurtardıklarını, her şeylerini kaybettiklerini, yaşamak için Türkiye'ye gelmekten başka çareleri olmadığını söyledi. İstanbul'da da aynı iş üzerine bir işe başladığını 8 ay kadar çalıştığını ve bir iş kazası sonucu el bileğini makinaya kaptırarak ve kesildiğini ve şu an elini kullanmadığını söyledi. Kaza sonrası patronun ilk yaptığı onu işten atmak olduğunu bir daha ne aradığını ne de bir geçmiş olsun ziyaretinde bulunmadığını belirtti. 4 tane okul çağında çocuğu olduğunu ama hiçbirinin maddi imkansızlık yüzünden okula gidemediğini, yaşları 18 – ve 20 olan iki oğlunun çalışıp evi geçindirdiklerini kendisinin de şu anda fizik tedavi gördüğünü belirtti.

Görüşme 17: 19 yaşında bekâr bir sığınmacı 2015'te kaçak olarak Kilis üzerinden Türkiye'ye giriş yaptığını, 15 kişi birlikte gece karanlığında sınırı geçtiklerini ve sınırı geçtiğine Kilis'te onları bekleyen Sımsar'a kişi başı 50 Dolar verdiklerini ve sımsarın ayarladığı kamyonetle İstanbul'a geldiklerini ve sımsarın daha önceden bize ayarladığı ekmek fırınında 6 arkadaşıyla beraber işe başladıklarını söyledi. Görüşme yapılan bir ekmek firması işletmesi sahibi; fırınlarda çalışmanın diğer iş kollarına göre zorluğundan bahsetti ve bizim milletimizden pek rağbet görmediğini bu yüzden sımsarlara getirdiği kişi başı 100-200 TL arasında bir miktar komisyon vererek böylelikle eleman açıklarını kapattıklarını bundan başka çareleri olmadıklarını, ekonomik koşullardan dolayı sigorta yapamadıklarını bir eleman ilanı verdiklerinde kimsenin fırın diye aramadığını, işe aldığı elemanlarda sigorta yapılmayınca işi bıraktıklarını, göçmenlerin hem ucuza hem de sigortasız olarak çalıştıklarını, bu durumun sadece kendi iş kollarında böyle olmadığını birçok küçük işletme sahibinin ekonomik şartlar sebebiyle bu yola başvurduklarını tasvip etmese de buna mecbur olduğunu söyledi.

Görüşme 10: 31 yaşında erkek 2 çocuğu olan bir sığınmacı 3 yıldır Türkiye'de bulunuyor. Arap kökenli olmasına rağmen iyi düzeyde Türkçe konuşuyor. Ülkesinden çıkmak istemiyormuş ta ki çatışmalar kendi mahallesine yayılıp bir ayağından vurulana kadar. Vurulduktan sonra alelacele yola düşmüşler, Türkiye'ye Kilis üzerinden geçip burada tedavisi yaptırdıktan sonra İstanbul'a akrabalarının yanına gelmiş. Bir simit fırınında işe başlamış aldığı ücret aylık 1200 TL. Ücretten yana bir derdi yok fakat bu parayı kazanmak için günde 14 saat çalıştığını söylüyor. Ayrıca hafta izni yok. 2 haftada 1 gün izin verildiğini, eşiyile ve çocuklarıyla ilgilenemediğini söyledi.

Tablo 29: Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Normal	8	%23,5	14	%16,3	2	%9,1	2	%7,1	26	%15,3	X ² =8,810 p=0,185
Çok İyi	25	%73,5	55	%64,0	15	%68,2	20	%71,4	115	%67,6	
Ucuz	1	%2,9	17	%19,8	5	%22,7	6	%21,4	29	%17,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşlıların kampı tercih etmedikleri görülür. 31-40 yaş ve 40 yaş üstü gruplarda kampta kalma oranı en azdır.

Tablo 30: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Yaş Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	2	%5,9	9	%10,5	0	%0,0	1	%3,6	12	%7,1	X ² =3,783 p=0,286
Hayır	32	%94,1	77	%89,5	22	%100,0	27	%96,4	158	%92,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş yükseldikçe yardım alma oranı da buna paralel yükselmiştir.

Tablo 31: Devlet Yardımı Alma ile Yaş Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%5,9	13	%15,1	7	%31,8	9	%32,1	31	%18,2	X ² =10,395 p=0,015
Hayır	32	%94,1	73	%84,9	15	%68,2	19	%67,9	139	%81,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Sağlık problemi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 40 Yaş üstü grubun sağlık sorunları oranı %82'i oranı çok yüksek olup bu oranın gerçeği yansıtmadığını, bu insanların soruyu yöneltenin kamu görevlisi olduğundan yardım alma umuduyla bu cevabı verdiklerini düşünüyorum.

Tablo 32: Sağlık Problemi ile Yaş Arasındaki İlişki

Sağlık Problemi	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	1	%2,9	6	%7,0	6	%27,3	23	%82,1	36	%21,2	X ² =80,000 p=0,000
Yok	33	%97,1	80	%93,0	16	%72,7	5	%17,9	134	%78,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmeti alınan kurum ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Hiç sağlık hizmeti almadım diyenlerin oranı %28,8'dir. Bu oranın daha yüksek olabileceği kanısındayım. Çünkü Suriyeli göçmen toplum hastaneyi en son çare olarak görmektedir. Araştırmada hamilelik süresi boyunca doğuma kadar hastaneye adım atmamış göçmen bayanlar olduğunu gördüm¹¹¹

¹¹¹ **Görüşme 24:** M.A 25 yaşında Kürt kökenli bir sığınmacı. Esad'ın ordusunda askerlik görevini yaptığı esnada Suriye'de olayların başladığını, bir fırsatını bularak askerden firar ettiğini ve kaçakçılara 100 dolar vererek Türkiye'de geldiğini söyledi. Kendisinin profesyonel futbol oyuncusu olduğunu ve Halep'in futbol takımında oynadığını, Türkiye'ye gelince futbolu bırakmak zorunda kaldığını söyledi. 1 ay kadar Gaziantep'te iş aradığını fakat mesleği olmadığından bulamadığını İstanbul'a gelmeye karar verdiğini ve geldiğini burada kalan arkadaşlarının vasıtasıyla bir balıkçı halinde günlük 50 TL'ye tezgâhtarlık yaptığını söyledi. İşinden memnun olduğunu fakat mayıs ayında sezon bittiğinde 3 ay boş kaldıklarını belirtti.. Yaklaşık 4 yıldır balıkçılık yaptığını, burada kendisi gibi bir sığınmacıyla evlendiğini Eşi 8 aylık hamile fakat hiç hastaneye gitmediklerini söyledi. Neden diye sorulduğunda ise problem yok diye cevap verdi. Kendisinden sonra 2013'te 20 yaşında olan erkek kardeşini de kaçak olarak Türkiye'ye getirdiğini, eğer Suriye'de kalırsa Esad'ın ordusunda askerlik yapmak zorunda kalacağını bu yüzden onu da Türkiye'ye getirdiğini fakat kardeşinin cahil olduğunu ve ne kadar karşı olduysa da kaçak olarak Almanya'ya gittiğini şimdi Almanya'da kampta kaldığını ve çok zorlandığını söyledi. Telefonla görüştüklerinde Almanya'ya gittiğine pişman olduğunu, İş yok, dil bilmiyor, çalışmak yasak, kamptan çıkmak yasak, her gün aynı yemekleri

Tablo 33: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Yaş Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sağlık Hizmeti Almıyor	19	%55,9	30	%34,9	0	%0,0	0	%0,0	49	%28,8	X ² =59,852 p=0,000
Sağlık Ocağı	4	%11,8	12	%14,0	6	%27,3	1	%3,6	23	%13,5	
Poliklinik	1	%2,9	4	%4,7	1	%4,5	10	%35,7	16	%9,4	
Acil Servis	10	%29,4	38	%44,2	14	%63,6	16	%57,1	78	%45,9	
Özel	0	%0,0	2	%2,3	1	%4,5	1	%3,6	4	%2,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 16-20 yaş aralığının komşularıyla ilişki yok oranının %73,5 olması bu göçmenlerin kalabalık olarak bekâr evlerinde kalmalarıdır. Aile olarak yaşamamalarıdır. 40 yaş üstüne bakacak olursak %96,4 çok iyi olduğunu görürüz. Bu veri araştırmaya katılan göçmenlerin komşularıyla iyi geçindiklerini gösteriyor.¹¹²

Tablo 34: Komşuluk İlişkileri ile Yaş Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Yaş										X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	1	%2,9	5	%5,8	1	%4,5	0	%0,0	7	%4,1	X ² =37,630 p=0,000
Çok İyi	8	%23,5	42	%48,8	15	%68,2	27	%96,4	92	%54,1	
İlişki Yok	25	%73,5	39	%45,3	6	%27,3	1	%3,6	71	%41,8	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

yemekten bıktığını söylediğini kardeşinin arkadaşlarıyla beraber boş bir hayale kapılarak Almanya'ya gittiğini fakat orayı gördüklerinde ise hayal kırıklığına uğradıklarını işlerin hiç istedikleri gibi gitmediğinden çaresizce gün geçirdiklerini söyledi.

¹¹² **Görüşme 9:** 2015'te İdlib'den gelen Türkmen bir aile. 25 yaşında evli 1 çocuğu var. Türkiye'ye köylerinin zorla boşaltılması üzerine geldiklerini, Ya köylerinde kalıp ölecekleri günü bekleyeceklerini ya da kaçıp Türkiye'ye sığınmaktan başka çareleri olmadıklarını söyledi. Yanlarına hiçbir şey alamadan geldiklerini fakat burada akrabaları olduğunu birkaç gün onların yanında kaldıktan sonra Türk komşularının yardımıyla bir apartmanın bodrum katına yerleştiklerini oturdukları evin 2 oda bir salon mutfak tuvalet banyodan oluştuğunu hiç güneş almadığını belirtti. Komşuların yardımıyla bu evi kurduklarını söyledi. Komşuların her türlü ihtiyaçlarını elbirliği ile karşıladıklarını, yorgan, yastık, çekyat, hatta çocuk için beşik dahi getirdiklerini beyan etti.

Türkiye’de akraba varlığı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşlı neslin Türkiye’de genç nesile oranla Türkiye’de daha fazla akrabası bulunmaktadır.

Tablo 35: Türkiye’de Akraba Varlığı ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye’de Akraba Varlığı	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	26	%76,5	68	%79,1	20	%90,9	25	%89,3	139	%81,8	X ² =3,354 p=0,340
Yok	8	%23,5	18	%20,9	2	%9,1	3	%10,7	31	%18,2	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Yardımları yeterli görme ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bütün yaş aralığındaki sığınmacılar yardımların yetersiz olduğu konusunda hemfikirdirler.

Tablo 36: Yardımları Yeterli Görme ile Yaş Arasındaki İlişki

Yardımları Yeterli Görme	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yeterli	8	%23,5	17	%19,8	6	%27,3	7	%25,0	38	%22,4	X ² =0,778 p=0,855
Yeterli Değil	26	%76,5	69	%80,2	16	%72,7	21	%75,0	132	%77,6	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Kamu görevlilerinin yaklaşımı hakkında görüşleri ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Gençlerin geneli ülkeye kaçak girdiğinden ve kaçak olarak çalıştıklarından kamu görevlilerine olumsuz söylemlerden çekinmektedirler. Yaşlılar bu konuda daha açık yüreklilikle davranmaktadırlar.

Tablo 37: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Yaş Arasındaki İlişki

Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri	Yaş								Toplam	X ² /p	
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%			
Olumlu	33	%97,1	84	%97,7	21	%95,5	27	%96,4	165	%97,1	X ² =0,351 p=0,950
Olumsuz	1	%2,9	2	%2,3	1	%4,5	1	%3,6	5	%2,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Lider ülke görüşü ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar arasında yaş oranı yükseldikçe Türkiye'ye bakış olumlu yönde artmıştır.

Tablo 38: Lider Ülke Görüşü ile Yaş Arasındaki İlişki

Lider Ülke Görüşü	Yaş								Toplam	X ² /p	
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%			
Türkiye	27	%79,4	73	%84,9	20	%90,9	25	%89,3	145	%85,3	X ² =2,518 p=0,866
Diğer	1	%2,9	2	%2,3	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	6	%17,6	11	%12,8	2	%9,1	3	%10,7	22	%12,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Sevilen lider ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar arasında yaş oranı yükseldikçe sevilen lider Recep Tayyip Erdoğan'a bakış olumlu yönde artmıştır.

Tablo 39: Sevilen Lider ile Yaş Arasındaki İlişki

Sevilen Lider	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
R. Tayyip Erdoğan	27	%79,4	73	%84,9	20	%90,9	25	%89,3	145	%85,3	X ² =2,518 p=0,866
Diğer	1	%2,9	2	%2,3	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	6	%17,6	11	%12,8	2	%9,1	3	%10,7	22	%12,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’den ayrılma isteği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 16-30 yaş aralığı oranı %11 civarlarındayken bu yaşın üstündekilerde oran 3/1 ‘e düşmektedir. Yani 30 yaş üstü sığınmacıların geneli başka bir ülke hayal etmemektedir. Bu oran 16-30 yaş aralığında yüksek olmasının sebebi ise bu yaştakilerin genelinin bir aile mesuliyetinin olmaması ve maddi olarak büyük kazançlar elde etmek üzere başka bir ülkeye gitme hayalidir.¹¹³

Tablo 40: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%11,8	10	%11,6	1	%4,5	1	%3,6	16	%9,4	X ² =2,447 p=0,485
Hayır	30	%88,2	76	%88,4	21	%95,5	27	%96,4	154	%90,6	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Temel ihtiyaçlarını karşıladığı kurum ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş yükseldikçe yardım alma oranı artmıştır.

¹¹³ Görüşme 16, Görüşme 24.

Tablo 41: Temel İhtiyaçlarını Karşıladedığı Kurum ile Yaş Arasındaki İlişki

Temel İhtiyaçlarını Karşıladedığı Kurum	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Devlet	2	%5,9	12	%14,0	6	%27,3	8	%28,6	28	%16,5	X ² =11,852 p=0,065
Hayırseverler	3	%8,8	15	%17,4	4	%18,2	6	%21,4	28	%16,5	
Hiçbiri	29	%85,3	59	%68,6	12	%54,5	14	%50,0	114	%67,1	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Oranlar her yaş aralığı için birbirine yakındır. Araştırmaya katılan göçmenlerin geneli kendini kalıcı olarak görmektedirler.

Tablo 42: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	29	%85,3	60	%69,8	19	%86,4	26	%92,9	134	%78,8	X ² =10,898 p=0,092
Hayır	4	%11,8	24	%27,9	2	%9,1	2	%7,1	32	%18,8	
Fikrim Yok	1	%2,9	2	%2,3	1	%4,5	0	%0,0	4	%2,4	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Oranlar birbirine çok yakın ve yüksektir. Araştırmaya katılan göçmenler Türkiye’de olmaktan mutludur.¹¹⁴

¹¹⁴ **Görüşme 25:** M.M 36 yaşında Arap asıllı bir sığınmacı evli 3 çocuğu var. Halep asıllı olduğunu ülkesinde karışıklık çıkınca hemen ailesini de yanına alarak Türkiye’ye sığındığını, 2011 yılında yasal olarak giriş yaptığını Halep’te lokanta işlettiğini iyi bir kebab ustası olduğunu belirtti. Usta olması sebebiyle Türkiye’ye geldiğinde de hem iş bulduğunu fakat Türkçe bilmediğinden günlük hayatta epey zorlandığını bu sebepten ötürü birkaç kez iş değiştirdiğini şu anda 1,5 yıldır bir kebab restoranında usta olarak çalıştığını Türkçeyi iyi seviyede öğrendiğini 1600 TL maaş aldığını söyledi ve şükürler olsun diye ekledi. M.M’ de her sığınmacı gibi aynı işi yapıp Türk meslektaşlarına göre az ücret almaktan yakındı. 3 çocuğu var hepsi okul çağında fakat 650 TL kira verdiğinden okul masraflarını karşılayamayacağını düşünerek çocukları okula göndermediğini söyledi. Savaşta 1. Ve 2.derece yakınlarından 10’un üzerinde kişinin öldüğünü söyledi. Ülkesindeki iç savaşın biteceğini düşünmediğini Türkiye’de olmaktan mutlu olduğunu fakat hayat şartlarının zor olduğunu ekledi.

Görüşme 4: H.B. 52 yaşında Arap asıllı bir sığınmacı Türkiye’ye 1 yıl önce Nusaybin üzerinden yasal yolla giriş yaptığını, daha önce kampta kalıp kalmadığı sorulduğunda çok kısa bir müddet kalıp sonra ayrıldığını söyledi. Konuyla ilgili birkaç soru daha sorulduğunda; kendisinin 3 bekâr kızı olduğunu kampta başıboş insanların olduğunu kızlarının başına bir şeyin

Tablo 43: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Yaş Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	33	%97,1	84	%97,7	22	%100,0	28	%100,0	167	%98,2	X ² =2,489 p=0,870
Hayır	1	%2,9	1	%1,2	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Fikrim Yok	0	%0,0	1	%1,2	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Savaş bittiğinde dönme isteği 16-20 yaş grubunda %50’dir. Çünkü bu göçmenlerin büyük bölümü anne babasını ya da 1. Dereceden bir akrabasını ülkesinde bırakarak yalnız gelmiştir. Bu insanlar savaş devam ettiği halde hala Suriye’ye kaçak yollardan gidip gelebilmektedir.¹¹⁵

Tablo 44: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Yaş								Toplam		X ² /p
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	17	%50,0	33	%38,4	6	%27,3	10	%35,7	66	%38,8	X ² =7,793 p=0,254
Hayır	12	%35,3	43	%50,0	9	%40,9	13	%46,4	77	%45,3	
Fikrim Yok	5	%14,7	10	%11,6	7	%31,8	5	%17,9	27	%15,9	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Genç ve orta yaş grubunda çalışma izni 1.sırada yer alırken, 40 yaş üstünde ekonomik yardım liste başı olmuştur. Çalışma izni ben bu araştırmaya başladığımda henüz çıkmamıştı. Şubat 2016 itibarıyla çıktı; fakat pratikte çok faydası olduğunu düşünmüyorum. Çünkü göçmenlerin

gelmesinden korktuğunu söyledi. Kampta her şeyde kuyruk olduğunu, çalışmadan, emek harcamadan insanların eklemek istediğini kendisini dindar biri olarak gördüğünü çalışmadan, boş oturarak Allah’ın rızık vermeyeceğini çalışarak kendi rızıkını kazanmanın en güzel şey olduğunu belirtti. Ayrıca İstanbul’a geldiğinde hayırlı bir işin gerçekleştiğini burada büyük kızını bir Türk’le evlendirdiğini kızının damadıyla çok iyi anlaştıklarını ve burada olmaktan mutlu olduğunu ekledi.

Görüşme 32 ile yapılan mülakat buna örnektir.

¹¹⁵ **Görüşme 36:** H.H 20 yaşında bir asker Özgür Suriye Ordusu’nda 2 yıldır cephede savaştığını beyan etti. Türkiye’ye burada yaşayan sığınmacı bir bayanla nişanlanmaya geldiğini. Nişan merasiminden hemen sonra cepheye geri döneceğini söyledi. Savaşla ilgili fikri sorulduğunda; Suriye’deki savaşın bir din savaşı olduğunu Müslümanlar mücahitlerin tüm dünyaya karşı bir cihada giriştiğini ve bu savaşın daha çok uzun süreceğini düşündüğünü söyledi.

geneli kayıt dışı çalışmakta ve bu tasarı sahada olan göçmenlerin çok azına yarar sağlamaktadır. Doğal olarak insanlar vatandaşlık gibi bir seçenek dururken asıl probleme yoğunlaşıp çalışma izni seçeneğini seçmişlerdir.¹¹⁶

Tablo 45: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Yaş Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Yaş								X ² /p		
	16-20 Yaş		21-30 Yaş		31-40 Yaş		40 Yaş üstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Çalışma İzni	12	%35,3	39	%45,3	10	%45,5	4	%14,3	65	%38,2	X ² =33,806 p=0,000
Vatandaşlık	6	%17,6	20	%23,3	6	%27,3	7	%25,0	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	6	%17,6	11	%12,8	5	%22,7	16	%57,1	38	%22,4	
Talehim Yok	10	%29,4	16	%18,6	1	%4,5	1	%3,6	28	%16,5	
Toplam	34	%100,0	86	%100,0	22	%100,0	28	%100,0	170	%100,0	

5.2. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN ETNİK KÖKEN ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Cinsiyet ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar arasındaki bütün etnik gruplarda erkekler ezici çoğunlukta.

Tablo 46: Cinsiyet ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Etnisite						X ² /p		
	Arap		Türkmen		Kürt			Toplam	
	n	%	n	%	n	%		n	%
Bay	87	%77,0	20	%80,0	20	%62,5	127	%74,7	X ² =3,206 p=0,201
Bayan	26	%23,0	5	%20,0	12	%37,5	43	%25,3	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Medeni hal ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmen ve Kürtlerde aileleriyle Türkiye'ye gelenlerin oranı daha fazladır. Araplarda bekâr sığınmacı sayısı diğerlerinin iki katına yakındır.

¹¹⁶ Görüşme 16.

Tablo 47: Medeni Hal ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Medeni Hal	Etnisite						Toplam		X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evli	70	%61,9	20	%80,0	25	%78,1	115	%67,6	X ² =5,026 p=0,081
Bekâr	43	%38,1	5	%20,0	7	%21,9	55	%32,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Çocuk sayısı ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuk sayısında Türkmenler ve Kürtler birbirini yakında takip ederek Arapları geride bırakmıştır.

Tablo 48: Çocuk Sayısı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Çocuk Sayısı	Etnisite						Toplam		X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	46	%40,7	5	%20,0	7	%21,9	58	%34,1	X ² =10,634 p=0,223
1	25	%22,1	4	%16,0	7	%21,9	36	%21,2	
2	20	%17,7	7	%28,0	6	%18,8	33	%19,4	
3	9	%8,0	3	%12,0	4	%12,5	16	%9,4	
4 Ve üzeri	13	%11,5	6	%24,0	8	%25,0	27	%15,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Meslek ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda araştırmaya katılanlardan Arap toplumun özellikle kariyer mesleklerde önde olduğu görülüyor. Bunun birçok sebebi olabilir. Suriye'deki rejimin politikası bunda etkili olmuştur. Kürt göçmenlerden Doktor, mühendis, avukat gibi kariyer mesleklere sahip hiçbir göçmenin olmaması mevcut rejimin asli unsur olan Arap unsurun dışındakilere eğitimde fırsat eşitliği tanımamasıdır. Esad kendi ülkesinde yaşayan Kürt ve Türkmen gruplara kimlik dahi vermemiştir.

Fotoğraf 13: Suriye Arap Cumhuriyeti'nin vatandaşlarına verdiği kimlik kartı ¹¹⁷

¹¹⁷ Kartın arka kısmında görüldüğü üzere bir barkod bulunmaktadır. Bu barkodun sağ üst köşesinde fark edilemeyecek küçüklükte turnak işaretine benzeyen iki çizgi bulunmaktadır. Sığınmacılar bu çizginin gizli bir şifreleme yöntemi olduğunu belirterek rejimin insanları fişlediğini beyan ettiler. İki çizgi Sünni Müslümanlar, üç çizgi alevi Müslümanları tek çizgi ise Hristiyan Suriye vatandaşlarını işaret ettiğini beyan ettiler.

Tablo 49: Meslek ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Meslek	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşçi	25	%22,1	8	%32,0	9	%28,1	42	%24,7	X ² =32,487 p=0,255
Ev Hanımı	17	%15,0	4	%16,0	12	%37,5	33	%19,4	
Esnaf	13	%11,5	8	%32,0	7	%21,9	28	%16,5	
Öğretmen	10	%8,8	1	%4,0	0	%0,0	11	%6,5	
Öğrenci	14	%12,4	1	%4,0	1	%3,1	16	%9,4	
Akademisyen	2	%1,8	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Mühendis	7	%6,2	1	%4,0	0	%0,0	8	%4,7	
Doktor	2	%1,8	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Avukat	1	%0,9	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Teknik Eleman	11	%9,7	1	%4,0	1	%3,1	13	%7,6	
Asker	2	%1,8	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Din Görevlisi	3	%2,7	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	1	%0,9	0	%0,0	1	%3,1	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	3	%2,7	0	%0,0	1	%3,1	4	%2,4	
İşsiz	2	%1,8	1	%4,0	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Fotoğraf 14: Suriye Kökenli İşletme Sahibine Ait Yöresel Suriye Ürünlerinin Satıldığı Bakkal ¹¹⁸

Türkiye’de gelir getirici iş ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacılar Türkiye’de çok çeşitli iş kollarında çalışmaktadırlar. İşsizlik oranının en yüksek çıktığı kesim Kürtlerdir. Sektör tercihleri; Araplar en çok sanayi, Kürtler hizmet, Türkmenler tekstil sektöründe çalışmaktadırlar.

¹¹⁸ İstanbul Kartal İlçesi Topselvi Mahallesi, 14/03/2016

Tablo 50: Türkiye’de Gelir Getirici İş ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’de Gelir Getirici İş	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	N	%	
Belirtmeyen Ve İşsiz	31	%27,4	6	%24,0	14	%43,8	51	%30,0	X ² =16,417 p=0,088
Sanayi	36	%31,9	5	%20,0	5	%15,6	46	%27,1	
Hizmet	21	%18,6	4	%16,0	7	%21,9	32	%18,8	
Tekstil	16	%14,2	8	%32,0	1	%3,1	25	%14,7	
Ticaret	1	%0,9	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	8	%7,1	2	%8,0	5	%15,6	15	%8,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Eğitim düzeyi ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tablodan anlaşılacağı üzere Arap olanların eğitim düzeyi yüksek 2. Sırada Türkmenler, en son olarak Kürtler geliyor. Bu da rejimin toplum üzerindeki ayrımcılığını göz önüne seriyor. Araplarda okuma yazma bilmeyenler %1,8 iken Türkmenlerde bu oran yaklaşık 5 kat artarak %8’e Kürtlerde ise bu oran yaklaşık 9 kat artarak %15,6 ‘ya çıkmaktadır. Rejim asli unsur olan Arapların dışındaki toplumlara eğitimde fırsat eşitliği tanımamış bir nevi kendisinden olmayanları yok saymıştır.¹¹⁹

¹¹⁹ **Görüşme 26:** M.Ö 30 yaşında Kürt kökenli bir savaşçı, 2,5 yıl Ahrar’ur Şam (Muhafifler) ordusunda savaşmış. Ülkesindeki durumun bir din savaşı olduğunu ve bu savaşın asıl sorumlusunun da İran olduğunu söyledi. Savaştan önce Esad’ın Kürtleri vatandaş olarak kabul etmediğinden kimlik vermediğini savaş sırasında Kürtleri kendi yanına çekmek için kimlik vermeye başladığını söyledi. Esad’ın sadece Kürtleri değil Türkmenleri de ezdiğini Araplar dışındaki halkın devlette yükselmediğini, önemli görevler vermediğini belirtti. Savaşta aynı cephede bir kardeşini kaybettiğini, Halep’te bir baskında Esad’ın ordusuna esir düşüp 9 ay esir hayatı yaşadığını söyledi. İşkencenin her türlü işkencelere maruz kaldığını belirtti. Ölmek için yalvardığını ve Allah’a her gün dua ettiğini söyledi. El ve ayak tırnaklarını çekilmiş, dişlerini sökülmiş ve vücudunda 2 kurşun yarası bulunmakta. Oradan nasıl kurtulduğuna hala şaşırıyor ve Allah’a şükrettiğini söylüyor. Kardeşinin muhaliflerde komutanlık görevi yaptığını Kardeşinin sorumlu olduğu birlik Cephe’de 4 kişilik Esad’ın ordusunda Subaylık yapan bir grubu esir alınca esir takasıyla kendisinin serbest kaldığını belirtti.. Serbest kalınca tedavi için Antep’e geldiğini burada 2 ay kadar tedavi gördükten sonra da İstanbul’a gelerek Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bir mahallede ufak bir market açarak yöresel Suriye ekmeği, çay ve diğer gıda malzemelerini satarak geçimini sağlamaktadır.

Tablo 51: Eğitim Düzeyi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okuryazar Değil	2	%1,8	2	%8,0	5	%15,6	9	%5,3	X ² =29,021 p=0,001
İlkokul	38	%33,6	12	%48,0	19	%59,4	69	%40,6	
Ortaokul	15	%13,3	5	%20,0	3	%9,4	23	%13,5	
Lise	21	%18,6	3	%12,0	5	%15,6	29	%17,1	
Lisans	31	%27,4	3	%12,0	0	%0,0	34	%20,0	
Lisansüstü	6	%5,3	0	%0,0	0	%0,0	6	%3,5	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Yabancı dil bilgisi ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Arap toplum yabancı dil konusunda da açık ara öndedir. 2.Sırada Türkmenler 3. Sırada Kürtler gelmektedir. Eğitim Durumu, Meslek durumu tablolarındaki sıralama da aynı şekilde sıralanmıştır.

Tablo 52: Yabancı Dil Bilgisi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Yabancı Dil Bilgisi	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	27	%23,9	2	%8,0	2	%6,2	31	%18,2	X ² =7,266 p=0,026
Yok	86	%76,1	23	%92,0	30	%93,8	139	%81,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye'den gelinilen şehir ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmen Arapların ve Türkmenlerin büyük çoğunluğu Halep'ten, Göçmen Kürtlerin ise (%81,2) genelinin Haseke bölgesinden geldiği görülüyor. Tablo Suriye'deki demografik yapıyı da ortaya koyuyor. Genelde %53,5 Halep kökenli olması Halep'in stratejik önemini de ortaya koyuyor. Halep'e rejim tarafından yaklaşık 5 yıldır saldırılar düzenlenmektedir. Halep'te

savaşın bu kadar şiddetli oluşu insanları göçe mecbur etmiştir. Rejimin elinde bulunan Şam'dan ise hiç göçmen bulunmaması durumu özetlemektedir.¹²⁰

Tablo 53: Suriye'den Gelinilen Şehir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye'den Gelinilen Şehir	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Halep	67	%59,3	21	%84,0	3	%9,4	91	%53,5	X ² =141,790 p=0,000
İdlib	30	%26,5	3	%12,0	3	%9,4	36	%21,2	
Haseke	0	%0,0	0	%0,0	26	%81,2	26	%15,3	
Lazkiye	14	%12,4	0	%0,0	0	%0,0	14	%8,2	
Diğer	2	%1,8	1	%4,0	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş zamanı ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Arapların 2015 sonrasında %58,4 'ünün gelmesi Suriye'deki savaşa Rusya gibi aktörlerin fiili olarak dâhil olmasıyla birlikte şiddetlenen savaş ortamı sebep olmuş, Türkmenler için de aynı durum geçerlidir. Kürtlerin durumu ise 2015 sonrasında İşid'in Kürt bölgelerine saldırması olarak açıklanabilir.

¹²⁰ **Görüşme 2:** 30 yaşında Türkiye'ye 3 yıl önce gelen Arap kökenli bir sığınmacı evli ve 2 çocuğu var. Halep'te yaşarken bulunduğu köyde muhaliflerle rejim güçlerinin şiddetli çatışmaları sonucunda çareyi göç etmekte bulduğunu anlattı. Savaşla ilgili fikri sorulduğunda; Memleketi hakkında yakın bir gelecekte barışın olacağını düşünmediğini, Esad devrile dahi El-Nusra-Ahraru Şam, Cebel-i Şam, İşid gibi grupların kendi aralarındaki çatışmanın bitmeyeceğini düşündüğünü Bu nedenle ülkesine geri dönmeye sıcak bakmadığını söyledi. Cep telefonunu çıkararak köyünün savaştan önceki ve sonraki fotoğraflarını göstererek ve şöyle devam etti: Nereye döneyim, her yer harabe olmuş. Fotoğrafa bakarak hüzünlü bir şekilde ah çekti. Köyüne olan özlemini anlamamak mümkün değil. **Görüşme 10 ile yapılan mülakat bu durumu destekleyici niteliktedir.**

Tablo 54: Türkiye'ye Geliş Zamanı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Zamanı	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2011	4	%3,5	1	%4,0	3	%9,4	8	%4,7	X ² =16,147 p=0,040
2012	7	%6,2	4	%16,0	9	%28,1	20	%11,8	
2013	17	%15,0	4	%16,0	5	%15,6	26	%15,3	
2014	19	%16,8	5	%20,0	3	%9,4	27	%15,9	
2015 Ve Sonrası	66	%58,4	11	%44,0	12	%37,5	89	%52,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş sebebi ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tüm etnik gruplar savaş sebebiyle Türkiye'ye geldiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 55: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Sebebi	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Savaş Ortamı Zorunlu Sebepler	105	%92,9	25	%100,0	32	%100,0	162	%95,3	X ² =4,235 p=0,375
Ekonomik Sebepler	1	%0,9	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Gönüllü	7	%6,2	0	%0,0	0	%0,0	7	%4,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye giriş şekli ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtlerde yasal yolla girişin yüksek olması Türkiye Devletinin Suriye sınırı boyunca uzanan bölgelerde Kürtlerin yaşaması ve bu Kürtlerin Türkiye'de bulunan Kürtlerle akrabalık ilişkisinin olmasıyla açıklanabilir.¹²¹

¹²¹ **Görüşme 40:** A.H 43 yaşında Türkiye kökenli Kürt asıllı bayan bir sığınmacı. Türkçeyi akıcı konuşuyor. Diyarbakır'da doğduğunu 16 yaşında evlilik yoluyla akrabası olan Suriyeli Kürt kökenli olan eşi H.H'ile evlendiğini ve Haseke'ye yerleşerek burada yaşadıkları söyledi. Türkiye'yi hayatından hiçbir zaman çıkaramadığını yılda en az 2 kez Türkiye'ye geldiğini, Türkiye'de bulunan akrabalarının da sürekli kendisini ziyaret ettiğini beyan etti. Türk vatandaşlığı halen devam ettiğini ve kimliğini gözü gibi sakladığını söyledi. 6 çocuğu bulunduğunu ve çocuklarının da Türk vatandaşı olmasını istediğini ekledi. Savaş bittikten sonra döner misin diye sorulduğunda; Eşi evet yanıtını verirken kendisi Hayır dönmem dedi.

Tablo 56: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Giriş Şekli	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	30	%26,5	7	%28,0	9	%28,1	46	%27,1	X ² =0,045 p=0,978
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	83	%73,5	18	%72,0	23	%71,9	124	%72,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Kartal ilçesinde ikamet edilen semt ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma yapılan sahada Araplar dağınık halde yaşarken her mahalleye eşit ölçüde dağılmışken Türkmenler ve Kürtler aksini yapmış kendi etnisitesinin yoğun olduğu semtlerde bir arada yaşamayı tercih etmişlerdir. Özellikle Kürtlerin %71 oranında Kurfalı mahallesinde yaşamasının sebebi bu semtte yaşayan aynı etnisiteye mensup olanların yoğun olması ve akrabalık ilişkileri olarak açıklanabilir.¹²²

Tablo 57: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Soğanlık	9	%8,0	7	%28,0	2	%6,2	18	%10,6	X ² =49,903 p=0,000
Yakacık	26	%23,0	11	%44,0	0	%0,0	37	%21,8	
Topselvi	23	%20,4	1	%4,0	5	%15,6	29	%17,1	
Kurfalı	28	%24,8	4	%16,0	23	%71,9	55	%32,4	
Cevizli	27	%23,9	2	%8,0	2	%6,2	31	%18,2	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Kira ücreti ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda belirtilen kira ücretleri göçmenlerin ekonomik durumları hakkında bize bilgi veriyor. Buna göre 500-750 TL

¹²² **Görüşme 29:** C.A ve N.A biri 20 diğeri 22 yaşında 2 kız kardeş sığınmacı 2012 yılında Haseke'den Türkiye'ye yasal olarak girdiklerini, İstanbul'da Kurfalı Semtinde yaşadıklarını, Türkiye'ye hiç yabancılık çekmediklerini söylediler. Aynı semtte yaşayan birçok akrabaları olduğunu, babalarının ve büyük abilerinin çalıştığını, 6 kardeşten 3'ünün okula gittiğini, kardeşlerinin okuldan çok şey öğrendiklerini, Türkçe konuşmayı öğrendiklerini ve ev ahalisine de öğrettiklerini beyan ettiler. Kızlar kendi yaştlarındaki akrabalarının ya okuduğunu ya da çalıştığını kendilerinin ise bütün gün evde oturmaktan sıkıldıklarını çalışmak istediklerini, fakat kendi toplumunda kadınların çalışmasına pek sıcak bakılmadığından çalışmadıklarını söylediler Babaları izin verse hemen iş aramaya koyulacaklarını eklediler. **Görüşme 40 ile yapılan mülakat bu durumu destekleyici niteliktedir.**

arasında kira verenler Araplar 'da %35,4, Türkmenlerde %12,5, Kürtlerde ise %6,5 çıkması Arapların ekonomik durum olarak 1. Sırada, Türkmenlerin 2. ve Kürtlerin 3.sırada olduğunu gösteriyor.

Tablo 58: Kira Ücreti ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Kira ücreti	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
100-250 TL	15	%15,6	3	%12,5	1	%3,2	19	%12,6	X ² =19,781 p=0,001
250-500 TL	47	%49,0	18	%75,0	28	%90,3	93	%61,6	
500-750tl	34	%35,4	3	%12,5	2	%6,5	39	%25,8	
Toplam	96	%100,0	24	%100,0	31	%100,0	151	%100,0	

Hane halkı sayısı ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda Araplar ve Kürtlerin kalabalık hanelerde büyük aile olarak yaşadıklarını görüyoruz. Türkmenler ise genelde çekirdek aile olarak yaşamaktadırlar.

Tablo 59: Hane Halkı Sayısı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Hane Halkı Sayısı	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
1-3	24	%21,2	0	%0,0	5	%15,6	29	%17,1	X ² =12,233 p=0,057
4-6	41	%36,3	16	%64,0	13	%40,6	70	%41,2	
7-10	35	%31,0	8	%32,0	8	%25,0	51	%30,0	
10 Kişi üzeri	13	%11,5	1	%4,0	6	%18,8	20	%11,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye'deki aylık gelir ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda Arapların daha az kazandığını görünse de tablonun doğru bilgileri yansıttığını düşünmüyorum. Çünkü Araplar 'da %8,8'lik bir oran gelirini belirtmemiştir. Belirtenlerde yardım alma, düşkün görünme gibi nedenlerle gelirlerini sakladıkları düşünülmektedir.

Tablo 60: Suriye’deki Aylık Gelir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye’deki Aylık Gelir	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	10	%8,8	0	%0,0	0	%0,0	10	%5,9	X ² =15,297 p=0,054
100-250\$	82	%72,6	19	%76,0	25	%78,1	126	%74,1	
250-500\$	21	%18,6	5	%20,0	6	%18,8	32	%18,8	
500-750\$	0	%0,0	1	%4,0	0	%0,0	1	%0,6	
750-1000\$	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,1	1	%0,6	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’deki aylık gelir ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtlerin 1500 TL üzeri geliri olanların en yüksek çıkması (%15,6) bu insanların savaştan önceki Türkiye ile yaptıkları ticaretin savaştan sonra da Irak dâhil olmak üzere devam ettirmelerinden kaynaklıdır. Bu insanların hem Irak’ın kuzeyiyle hem de Türkiye’nin güneyiyle sıkı akrabalık ve ticari bağları bulunduğundan gelirleri iyi düzeydedir.

Tablo 61: Türkiye’deki Aylık Gelir ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’deki Aylık Gelir	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	9	%8,0	1	%4,0	1	%3,1	11	%6,5	X ² =10,526 p=0,230
500-750tl	10	%8,8	2	%8,0	6	%18,8	18	%10,6	
750-1000tl	50	%44,2	9	%36,0	12	%37,5	71	%41,8	
1000-1500tl	38	%33,6	12	%48,0	8	%25,0	58	%34,1	
1500tl üzeri	6	%5,3	1	%4,0	5	%15,6	12	%7,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenler çalışma konusunda 1. sırada, Araplar 2.sırada Kürtler 3. Sırada gelmektedir.

Tablo 62: Çalışma Durumu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyorum	77	%68,1	18	%72,0	16	%50,0	111	%65,3	X ² =5,513 p=0,239
Çalışmıyorum	31	%27,4	6	%24,0	12	%37,5	49	%28,8	
İş Arıyorum	5	%4,4	1	%4,0	4	%12,5	10	%5,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

İş bulma zorluğu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenlerde zorlanmadan iş bulabilme oranı yüksektir.¹²³ Bunda yerli halkla aynı dili konuşuyor olması tarihten gelen ortak mirasın ve kültürün aynı olmasının payı büyüktür.

Tablo 63: İş Bulma Zorluğu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

İş Bulma Zorluğu	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtilmemiş	27	%23,9	5	%20,0	13	%40,6	45	%26,5	X ² =4,490 p=0,344
Evet	35	%31,0	7	%28,0	8	%25,0	50	%29,4	
Hayır	51	%45,1	13	%52,0	11	%34,4	75	%44,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Okul çağındaki çocuk sahipliği ile Etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tüm grupların okul çağındaki çocuk sahipliği oranları birbirine yakındır.

¹²³ Fotoğraf 11, Fotoğraf 12.

Tablo 64: Okul Çağındaki Çocuk Sahipliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Okul Çağındaki Çocuk Sahipliği	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	55	%82,1	19	%95,0	21	%84,0	95	%84,8	X ² =2,011 p=0,366
Hayır	12	%17,9	1	%5,0	4	%16,0	17	%15,2	
Toplam	67	%100,0	20	%100,0	25	%100,0	112	%100,0	

Okula giden çocuk sahipliği ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukları okula gönderme konusunda Türkmenler 1. Sırada, Kürtler 2. Sırada, Araplar ise 3. Sırada yer almaktadır. Bu konuda Türkmenler ve Kürtler Araplara göre yerelle ilişkileri daha kuvvetli ve uyum düzeyi daha yüksektir. ¹²⁴

Tablo 65: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Okula Giden Çocuk Sahipliği	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	20	%36,4	9	%47,4	9	%42,9	38	%40,0	X ² =0,804 p=0,669
Hayır	35	%63,6	10	%52,6	12	%57,1	57	%60,0	
Toplam	55	%100,0	19	%100,0	21	%100,0	95	%100,0	

Türkçe konuşma yetkinliği ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenlerin ana dili olmasından ötürü Türkçe bilme düzeyi çok yüksektir. Suriye’de bazı bölgelerde Türkçe bilmeyen Türkmenlerde vardır. Geneli bilmektedir. Kürtlerin Türkçe bilme oranı çok yüksek çıkmıştır. Bu da Türkiye ile olan sıkı akrabalık ve ticari ilişkilerden dolaydır. Birçok Kürt kökenli Suriyeli ya daha önce Türkiye topraklarından göçüp gitmiş ya da Türkiye’de birçok akrabası var ve bunlarla halen irtibatı kesmemişlerdir. ¹²⁵

¹²⁴ Görüşme 9, Görüşme 29.

¹²⁵ Görüşme 40.

Tablo 66: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkçe Konuşma Yetkinliği	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	56	%49,6	22	%88,0	26	%81,2	104	%61,2	X ² =19,425 p=0,000
Hayır	57	%50,4	3	%12,0	6	%18,8	66	%38,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkçe öğrenme zorluğu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tablodan anlaşılacağı üzere Türkmenler ve Kürtlerin büyük bölümü dil öğrenmede zorluk çekmiyor.

Tablo 67: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	72	%63,7	8	%32,0	10	%31,2	90	%52,9	X ² =15,711 p=0,000
Hayır	41	%36,3	17	%68,0	22	%68,8	80	%47,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken yurt dışı ziyareti ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtler yurtdışına çıkma konusunda 1. Sıradadır. Bunun Türkiye ve Irakla olan kültürel ve ticari bağlantılarından kaynaklı olduğunu düşünüyorum.

Tablo 68: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	19	%16,8	4	%16,0	7	%21,9	30	%17,6	X ² =0,494 p=0,781
Hayır	94	%83,2	21	%84,0	25	%78,1	140	%82,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken Türkiye’yi ziyaret etme ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtler ve Türkmenler Türkiye’ye gelme konusunda Araplardan 3 kattan daha fazla ön sıradadır. Bu da yukarıdaki tabloda belirttiğim üzere Türkiye ile olan sıkı akrabalık ve ticari ilişkiler kaynaklıdır.

Tablo 69: Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	11	%9,7	8	%32,0	11	%34,4	30	%17,6	X ² =14,573 p=0,001
Hayır	102	%90,3	17	%68,0	21	%65,6	140	%82,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye’deki mal varlığı ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu tablonun gerçeği yansıtmadığını düşünülmektedir. Araplardaki bekâr genç nüfusun ve 16-20 yaş arası mevcudun çok oluşu asıl rakamı etkilemiştir.

Tablo 70: Suriye’deki Mal Varlığı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye’deki Mal Varlığı	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	33	%29,2	4	%16,0	8	%25,0	45	%26,5	X ² =8,502 p=0,386
Gayrimenkul	50	%44,2	13	%52,0	20	%62,5	83	%48,8	
Araç	7	%6,2	1	%4,0	0	%0,0	8	%4,7	
Gayrimenkul+Araç	8	%7,1	3	%12,0	3	%9,4	14	%8,2	
Gayrimenkul+Araç+Mevduat	15	%13,3	4	%16,0	1	%3,1	20	%11,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Halen Suriye’de 1. derece aileden biri olması ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda tüm etnik grup mensuplarının genelinde halen Suriye’de 1. derece akrabalarının mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 71: Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olması ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Halen Suriye’de 1. Derece Aileden Biri Olması	Etnik Köken								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	108	%95,6	22	%88,0	29	%90,6	159	%93,5	X ² =2,491 p=0,288
Yok	5	%4,4	3	%12,0	3	%9,4	11	%6,5	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Aileden savaşta ölen biri olması ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tablo Suriye’deki savaşın tarafları hakkında bize net bilgi veriyor. Rejime karşı mücadelede en fazla katılımın Araplardan olduğu bunu Türkmenlerin takip ettiği, Kürtlerin ise %12,5 ‘la son sırada yer aldığı görülüyor. Kürtlerin Suriye’nin kuzeyinde ABD’nin ve diğer küresel güçlerin desteğiyle kendi kantonunu oluşturmaya çalıştığı rejimin de bu bölgeye müdahil olmadığından Kürtler savaşta en az kayıp vermiştir.

Tablo 72: Aileden Savaşta Ölen Biri Olması ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Aileden Savaşta Ölen Biri	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	76	%67,3	9	%36,0	4	%12,5	89	%52,4	X ² =33,117 p=0,000
Yok	37	%32,7	16	%64,0	28	%87,5	81	%47,6	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkındaki görüşleri ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin beyan ettiği üzere Kürtler ve Türkmenler Suriye’de 2.sınıf vatandaş muamelesi gördüklerinden Araplara göre Türkiye’deki hayat şartlarını daha iyi görmektedir.¹²⁶

¹²⁶ Görüşme 23:

Tablo 73: Türkiye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	31	%27,4	7	%28,0	6	%18,8	44	%25,9	X ² =22,392 p=0,000
Çok İyi	16	%14,2	8	%32,0	17	%53,1	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	66	%58,4	10	%40,0	9	%28,1	85	%50,0	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Suriye hayat şartları hakkındaki görüşleri ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araplar Suriye'deki hayat şartlarını çok iyi görmekteyken Türkmenler ve Kürtler bu soruda yarı yarıya farklı görüştedirler.

Tablo 74: Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Suriye Hayat Şartları Hakkındaki Görüşleri	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	12	%10,6	6	%24,0	8	%25,0	26	%15,3	X ² =6,267 p=0,180
Çok İyi	81	%71,7	14	%56,0	20	%62,5	115	%67,6	
Ucuz	20	%17,7	5	%20,0	4	%12,5	29	%17,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma durumu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenlerin hiçbirinin kampta kalmadığı görülüyor. Bunun sebebi Türkmenlerin Türkiye'yi iyi tanıdığı ve dilini bildiğinden dışardaki ortama çabuk uyum sağlayabilmesidir.

Tablo 75: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Etnisite						Toplam		X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		n	%	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	10	%8,8	0	%0,0	2	%6,2	12	%7,1	X ² =2,483 p=0,289
Hayır	103	%91,2	25	%100,0	30	%93,8	158	%92,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yardım alma konusunda Kürtlerin ön sırada yer alır 2. Sırada Türkmenler ve son sırada Araplar geliyor. Bu durum Kürtler ve Türkmenlerin Türkçeyi bilmesi ve Türkiye’de yaşayan akrabalarının da yardımıyla kamu hizmetlerine rahatlıkla ulaşmasından kaynaklıdır. Araştırma boyunca karşılaştığım bir husus da şudur. Arap bir aile Türkiye’ye yasal ya da kaçak olarak giriş yaptığında herhangi bir kayıt merkezine başvurma süresi 6 Ay-1 yıl arasında değişiyor. Hastaneye gittiklerinde ya da Sosyal yardım talebinde bulduklarında kayıt yaptırıyorlar. Oysa Türkmenler ve Kürtlerde bu durum tam tersi yurda giriş yaptıklarında 15 gün-1 ay içinde eş-dost yardımıyla Kayıt merkezlerine gelerek kayıt yaptırmaktalar.

Araştırmada ortaya çıkan dikkate değer bir hususta şudur: Kürt kökenli sığınmacılar devlet yardımı ve kamu hizmeti alma konusunda 1. Sırada yer almaktadırlar. Bunun birçok sebebi olabilir yukarıda zikrettiğim eş-dost akraba yardımı, var olan bir etnik kültür ve çevre içinde yaşamaları ve bu çevrede kendi ana dillerini kullanarak günlük ve sosyal hayatta sorun yaşamamaları gibi sebepler sayılabilir. Yardım alan muhtaç bir sığınmacı toplum olmaları sebebiyle kendilerine yardım eli uzatan Türk Devleti’ne minnet ve şükran duyması beklenirken tam aksine kendilerine yöneltilen siyasi ölçekli sorulara Türkiye aleyhine görüş belirtenler oranı en fazla Kürt kökenli sığınmacılar arasından çıkmıştır.

Tablo 76: Devlet Yardımı Alma ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	14	%12,4	7	%28,0	10	%31,2	31	%18,2	X ² =7,824 p=0,020
Hayır	99	%87,6	18	%72,0	22	%68,8	139	%81,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmeti alınan kurum ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tüm etnik gruplarda acil servisi tercih etme oranı yüksektir. Özel sağlık hizmeti almada çok az bir oran olsa da Araplar ve Türkmenler özel sağlık hizmetinden yararlanmaktayken Kürtler bu seçeneği hiç tercih etmemişlerdir.

Tablo 77: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sağlık Hizmeti Almıyor	38	%33,6	4	%16,0	7	%21,9	49	%28,8	X ² =9,546 p=0,298
Sağlık Ocağı	14	%12,4	4	%16,0	5	%15,6	23	%13,5	
Poliklinik	9	%8,0	1	%4,0	6	%18,8	16	%9,4	
Acil Servis	49	%43,4	15	%60,0	14	%43,8	78	%45,9	
Özel	3	%2,7	1	%4,0	0	%0,0	4	%2,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenler ve Kürtler sıkı kültürel bağlar ve çabuk uyum sağlama sebebiyle en iyi komşuluk ilişkilerine sahiptir. Arapların komşularıyla ilişki kurması biraz zaman almaktadır. Bir diğer husus da yaşadığı bölgenin kabul düzeyi bu ilişkiyi belirliyor. Kurfalı semtinde yerli halkın göçmenleri kabul düzeyi yüksektir. Burada yerli halkla göçmenler hızlı diyaloga geçebilmektedir. Fakat Soğanlık'ta bu durum biraz daha zaman almaktadır.¹²⁷

¹²⁷ Görüşme 29.

Tablo 78: Komşuluk İlişkileri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	4	%3,5	1	%4,0	2	%6,2	7	%4,1	X ² =8,751 p=0,068
Çok İyi	53	%46,9	18	%72,0	21	%65,6	92	%54,1	
İlişki Yok	56	%49,6	6	%24,0	9	%28,1	71	%41,8	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de akraba varlığı ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtlerin tamamının ve Türkmenlerin tamamına yakınının Türkiye’de akrabası bulunması bu insanların uyum ve entegrasyonunu güçlendirmektedir.

Tablo 79: Türkiye’de Akraba Varlığı ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’de Akraba Varlığı	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Var	83	%73,5	24	%96,0	32	%100,0	139	%81,8	X ² =15,772 p=0,000
Yok	30	%26,5	1	%4,0	0	%0,0	31	%18,2	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Yardımları yeterli görme ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenlerde devletin yardımlarını yeterli bulma düzeyi çok yüksektir. Sebebi Türkiye Cumhuriyeti ile olan tarihi, kültürel ve akrabalık ilişkilerinden kaynaklı olup Türk Devletini kendi devleti olarak görmesi, Osmanlı’dan gelen tarihi miras sebebiyle Türkiye’yi Osmanlı’nın halefi olarak bir nevi devleti atalarının devleti olarak görmektedirler.¹²⁸

¹²⁸ Görüşme 23.

Tablo 80: Yardımları Yeterli Görme ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Yardımları Yeterli Görme	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yeterli	16	%14,2	15	%60,0	7	%21,9	38	%22,4	X ² =24,790 p=0,000
Yeterli Değil	97	%85,8	10	%40,0	25	%78,1	132	%77,6	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Kamu görevlilerinin yaklaşımı hakkında görüşleri ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu tablonun gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir. Her ne kadar bu soruyu sorarken objektif cevaplar almaya çalışsam da kamu görevim nedeniyle göçmenler işlerinin görülmemesi kaygısıyla olumsuz cevap vermekten kaçınmaktadırlar.

Tablo 81: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Kamu Görevlilerinin Yaklaşımını Hakkında Görüşleri	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Olumlu	108	%95,6	25	%100,0	32	%100,0	165	%97,1	X ² =2,599 p=0,273
Olumsuz	5	%4,4	0	%0,0	0	%0,0	5	%2,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Lider ülke görüşü ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenler lider ülke olarak yukarıdaki tabloda bahsettiğim hususlardan ötürü Türkiye'yi kendi devletleri ve İslam âleminin de lideri olarak görmektedirler. Araplar da Türkiye devletinin kendilerine karşı yapmış olduğu bu yardımlardan ötürü bu fikre katılmışlardır. Kürtler ise Türkiye'deki iç politik gelişmelerden ötürü bu fikre biraz daha uzaktırlar.

Tablo 82: Lider Ülke Görüşü ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Lider Ülke Görüşü	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Türkiye	100	%88,5	24	%96,0	21	%65,6	145	%85,3	X ² =18,689 p=0,001
Diğer	2	%1,8	1	%4,0	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	11	%9,7	0	%0,0	11	%34,4	22	%12,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Sevilen lider ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda İslam âlemindeki liderliğe bakışta en yüksek oranda Türkiye yanıtı veren grup Türkmenlerdir.

Tablo 83: Sevilen Lider ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Sevilen Lider	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
R. Tayyip Erdoğan	100	%88,5	24	%96,0	21	%65,6	145	%85,3	X ² =18,689 p=0,001
Diğer	2	%1,8	1	%4,0	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	11	%9,7	0	%0,0	11	%34,4	22	%12,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'den ayrılma isteği ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kürtlerin başka bir ülkeye gitme oranının yüksek çıkması Avrupa'nın değişik ülkelerinde yaygın olarak akrabalarının yaşamış olmasıdır.

Tablo 84: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	10	%8,8	0	%0,0	6	%18,8	16	%9,4	X ² =5,912 p=0,052
Hayır	103	%91,2	25	%100,0	26	%81,2	154	%90,6	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Temel ihtiyaçlarını karşıladığı kurum ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloya göre devlet imkânlarından en fazla faydalanan Kürt kökenli sığınmacılardır.

Tablo 85: Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Devlet	13	%11,5	5	%20,0	10	%31,2	28	%16,5	X ² =9,210 p=0,056
Hayırseverler	17	%15,0	6	%24,0	5	%15,6	28	%16,5	
Hiçbiri	83	%73,5	14	%56,0	17	%53,1	114	%67,1	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenler ve Kürtlerin uyum düzeyi yüksek olduğundan kendilerini Araplara göre daha kalıcı olarak görmektedirler.¹²⁹

¹²⁹ **Görüşme 34:** 55 yaşında Mahmud C. Adında bir Türkmen Türkiye’ye Halep’ten 2015 yılında kaçak olarak geldiğini kaçakçılara 6 kişi için 1300 TL ödediğini parası kalmayınca 27 yaşında olan oğlu M. Eşi ve çocuğu Türkiye’ye gelemediğini söyledi. Bir kızını Türkiye’de evlendirdiğini çocukların hepsinin Türkiye’den memnun olduklarını geri gitmek istemediklerini söyledi. Suriye’de kalan oğlunu ve ailesini çok merak ettiğini ara sıra telefonla görüştüğünü ama Halep’te şiddetli çatışmaların olması kendisini endişelendirdiğini beyan etti.. Oğlunu ve ailesini de buraya getirmek için kaçakçılarla irtibata geçtiğini ama kaçakçılar şu anda geçişin çok zor olduğunu öne sürerek 3000 TL para istediklerini şimdi çalışıp bu parayı temin ettikten sonra oğlunu getirmenin yollarını arayacağını söyledi. Oğlunu da getirdikten sonra bir daha Suriye’ye dönmeyi düşünmediğini ekledi.

Tablo 86: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	82	%72,6	23	%92,0	29	%90,6	134	%78,8	X ² =8,763 p=0,067
Hayır	28	%24,8	2	%8,0	2	%6,2	32	%18,8	
Fikrim Yok	3	%2,7	0	%0,0	1	%3,1	4	%2,4	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkmenler ve Kürtler Araplara göre daha mutludur.

Tablo 87: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	110	%97,3	25	%100,0	32	%100,0	167	%98,2	X ² =1,540 p=0,819
Hayır	2	%1,8	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Fikrim Yok	1	%0,9	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araplarda Türkmen ve Kürtlere göre geri dönme isteği daha fazladır. Oranın yarıya yakın olması (%46) rakamı çalışma da edinilen verilerle uyumaktadır. Savaş bittiği takdirde göçmenlerin yarıya yakınının döneceği düşünülmektedir.

Tablo 88: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	52	%46,0	9	%36,0	5	%15,6	66	%38,8	X ² =11,823 p=0,019
Hayır	48	%42,5	10	%40,0	19	%59,4	77	%45,3	
Fikrim Yok	13	%11,5	6	%24,0	8	%25,0	27	%15,9	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile etnik köken arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Arapların vatandaşlık talebi %7,1'dir. Çünkü bu insanlar ilk önce çalışma hayatlarının düzenlenmesini istiyor.¹³⁰ Türkmenler ve Kürtler ise akrabalık bağlarını da öne sürerek ve geri dönmeyi istemeyerek vatandaş olmak istiyorlar.¹³¹

Tablo 89: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Etnik Köken Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Etnisite								X ² /p
	Arap		Türkmen		Kürt		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	54	%47,8	9	%36,0	2	%6,2	65	%38,2	X ² =59,469 p=0,000
Vatandaşlık	8	%7,1	10	%40,0	21	%65,6	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	28	%24,8	2	%8,0	8	%25,0	38	%22,4	
Talebim Yok	23	%20,4	4	%16,0	1	%3,1	28	%16,5	
Toplam	113	%100,0	25	%100,0	32	%100,0	170	%100,0	

¹³⁰ **Görüşme 10.**

¹³¹ **Görüşme 38:** Rima T. 27 yaşında evli ve 2 çocuklu sığınmacı bir anne Türkiye'ye 2014 yılında yasal olarak giriş yaptığını, Halep'ten geldiklerini söyledi. Üniversite mezunu ve mesleğinin Tercümanlık olduğunu İngilizce Türkçe bildiğini ve çok iyi seviyeye konuştuğunu beyan etti.. Çocuklardan biri 4 diğeri 1 yaşında, 1 yaşındakini burada doğduğunu ve Türk vatandaşlığı istediğini belirtti. Hali hazırda çalışmadığını 4 yaşındaki kızının anaokuluna gittiğini okulda Türkçe öğrendiğini ve okulun çocuğu üzerinde çok etkilerini gördüğünü belirtti. Şu an çalışmadığını fakat gelecekte çalışmak istediğini söyledi. **Görüşme 40 ile yapılan mülakat bu durumu desteklemektedir.**

5.3. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN CİNSİYET ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Medeni Hal ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmen toplumda bayanların evlilik yaşı çok düşük olduğundan evli bayanların oranı %90,7 çıkmıştır.¹³²

Tablo 90: Medeni Hal ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Medeni Hal	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evli	76	%59,8	39	%90,7	115	%67,6	X ² =13,974 p=0,000
Bekar	51	%40,2	4	%9,3	55	%32,4	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Meslek ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlarda ev hanımı oranı %76,7 çıkması göçmenlerin eşlerini çalıştırmadıklarını gösterir. Meslek olarak ise 1.sırada (%9,3) öğretmenlik gelir ki Suriyeli toplumun bayanların çalışmasında sakınca görmediği birkaç meslek grubundan biridir. Diğer meslekler ise doktorluk, sağlık görevlisi ve kuran kursu öğreticiliği toplum içinde bayanların en çok tercih ettiği mesleklerdir.

¹³² Görüşme 31.

Tablo 91: Meslek ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Meslek	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşçi	42	%33,1	0	%0,0	42	%24,7	X ² =135,440 p=0,000
Ev Hanımı	0	%0,0	33	%76,7	33	%19,4	
Esnaf	27	%21,3	1	%2,3	28	%16,5	
Öğretmen	7	%5,5	4	%9,3	11	%6,5	
Öğrenci	15	%11,8	1	%2,3	16	%9,4	
Akademisyen	2	%1,6	0	%0,0	2	%1,2	
Mühendis	8	%6,3	0	%0,0	8	%4,7	
Doktor	2	%1,6	0	%0,0	2	%1,2	
Avukat	1	%0,8	0	%0,0	1	%0,6	
Teknik Eleman	13	%10,2	0	%0,0	13	%7,6	
Asker	2	%1,6	0	%0,0	2	%1,2	
Din Görevlisi	2	%1,6	1	%2,3	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	2	%1,6	0	%0,0	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	3	%2,4	1	%2,3	4	%2,4	
İşsiz	1	%0,8	2	%4,7	3	%1,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de gelir getirici iş ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacı baylar arasında sanayi, hizmet ve tekstil büyük oranda istihdam sağlayan alanlardır.

Tablo 92: Türkiye’de Gelir Getirici İş ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye’de Gelir Getirici İş	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtmeyen Ve İşsiz	10	%7,9	41	%95,3	51	%30,0	X ² =117,436 p=0,000
Sanayi	46	%36,2	0	%0,0	46	%27,1	
Hizmet	32	%25,2	0	%0,0	32	%18,8	
Tekstil	24	%18,9	1	%2,3	25	%14,7	
Ticaret	1	%0,8	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	14	%11,0	1	%2,3	15	%8,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Eğitim düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacı bay ve bayanların eğitilmiş oldukları görülmektedir.

Tablo 93: Eğitim Düzeyi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Okuryazar Değil	3	%2,4	6	%14,0	9	%5,3	X ² =15,859 p=0,007
İlkokul	47	%37,0	22	%51,2	69	%40,6	
Ortaokul	17	%13,4	6	%14,0	23	%13,5	
Lise	24	%18,9	5	%11,6	29	%17,1	
Lisans	31	%24,4	3	%7,0	34	%20,0	
Lisansüstü	5	%3,9	1	%2,3	6	%3,5	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Yabancı dil bilgisi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkeklerde yabancı dil bilme oranı kadınlara oranla yüksektir.

Tablo 94: Yabancı Dil Bilgisi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Yabancı Dil Bilgisi	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	26	%20,5	5	%11,6	31	%18,2	X ² =1,685 p=0,141
Yok	101	%79,5	38	%88,4	139	%81,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş sebebi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlarda gönüllü gelme oranının %11,6 çıkması Türkiye'ye evlilik yoluyla gelenlerdir.¹³³

Tablo 95: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Sebebi	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Savaş Ortamı Zorunlu Sebepler	124	%97,6	38	%88,4	162	%95,3	X ² =8,512 p=0,014
Ekonomik Sebepler	1	%0,8	0	%0,0	1	%0,6	
Gönüllü	2	%1,6	5	%11,6	7	%4,1	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye giriş şekli ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkeklerde kaçak yolla girme oranının %78,7 çıkması erkeklerin ailelerini yanlarına almadan kaçak yolla yurda girmeleridir. Ailelerle birlikte kaçak yolla girmek zor olduğundan genelde kaçakçılarla irtibat kurup uygun zaman beklenmektedir.¹³⁴

¹³³ Görüşme 31.

¹³⁴ Görüşme 34.

Tablo 96: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Giriş Şekli	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	27	%21,3	19	%44,2	46	%27,1	X ² =8,555 p=0,004
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	100	%78,7	24	%55,8	124	%72,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadınların genelini çalışmadıklarını görmekteyiz. Kadınlarda iş arıyorum diyenlerin sayısı da çok azdır.

Tablo 97: Çalışma Durumu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyorum	110	%86,6	1	%2,3	111	%65,3	X ² =117,408 p=0,000
Çalışmıyorum	9	%7,1	40	%93,0	49	%28,8	
İş Arıyorum	8	%6,3	2	%4,7	10	%5,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

İş bulma zorluğu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlarda %93 oranında bu soru yanıtız bırakılmıştır. Bunun sebebi toplumsal yapı olarak çalışmayı düşünmemeleridir. Suriye toplumunda bayanlar belli başlı ve zorunlu alanlar dışında çalışma hayatının dışındadırlar.

Tablo 98: İş Bulma Zorluğu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

İş Bulma Zorluğu	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtilmemiş	5	%3,9	40	%93,0	45	%26,5	X ² =130,992 p=0,000
Evet	49	%38,6	1	%2,3	50	%29,4	
Hayır	73	%57,5	2	%4,7	75	%44,1	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkçe konuşma yetkinliği ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki. Erkekler çalıştıklarından ve sosyal hayata daha fazla dâhil olduklarından dolayı Türkçe konuşma düzeyleri bayanlara oranla yüksektir.

Tablo 99: Türkçe Konuşma Yetkinliği Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkçe Konuşma Yetkinliği	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	86	%67,7	18	%41,9	104	%61,2	X ² =9,042 p=0,003
Hayır	41	%32,3	25	%58,1	66	%38,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkçe öğrenme zorluğu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlar erkeklere göre Türkçe öğrenmede daha fazla zorluk çekmektedirler. Bu durum Suriyeli sığınmacı toplumun geleneksel muhafazakâr yapısından kaynaklanmaktadır.

Tablo 100: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	64	%50,4	26	%60,5	90	%52,9	X ² =1,308 p=0,167
Hayır	63	%49,6	17	%39,5	80	%47,1	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken yurtdışı ziyareti ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yurtdışı ziyareti konusunda erkeklerin ve kadınların oranı birbirine yakındır.

Tablo 101: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Yaş Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	%18,9	6	%14,0	30	%17,6	X ² =0,540 p=0,314
Hayır	103	%81,1	37	%86,0	140	%82,4	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken daha önce Türkiye’yi ziyaret etme ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkiye’yi ziyaret konusunda da erkekler ve kadınların oranı birbirine yakındır.

Tablo 102: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	23	%18,1	7	%16,3	30	%17,6	X ² =0,074 p=0,494
Hayır	104	%81,9	36	%83,7	140	%82,4	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkında görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlarda Türkiye hayat şartlarını çok iyi bulma oranı (%37,2) olması bayanların çalışmıyor olması ve Türkiye'deki demokratik yapı ve özgürlük alanı genişliğiyle açıklanabilir.

Tablo 103: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Görüşleri	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	34	%26,8	10	%23,3	44	%25,9	X ² =5,505 p=0,064
Çok İyi	25	%19,7	16	%37,2	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	68	%53,5	17	%39,5	85	%50,0	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Suriye hayat şartları hakkında görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkekler ve bayanlar Suriye hayat şartlarının çok iyi olma konusunda hemfikirdirler.

Tablo 104: Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	18	%14,2	8	%18,6	26	%15,3	X ² =1,357 p=0,507
Çok İyi	89	%70,1	26	%60,5	115	%67,6	
Ucuz	20	%15,7	9	%20,9	29	%17,1	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Mülteci kampında kalan hiç bayan olmaması muhafazakâr aile yapısıyla açıklanabilir. Şöyle ki göçmenler kampın aile hayatına çok uygun olmadığını düşünüyorlar. Kampa yerleşenler dahi bir yolunu bulup büyükşehirilere gelmekte ve ailesini getirmek üzere düzen arayışına

girmektedir. Baylar için de kamp hayatı pek makbul değil. Kampta her şeyde sıra olduğunu kalabalık ve adeta bir hapis hayatına benzediklerini düşünüyorlar.¹³⁵

Tablo 105: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	12	%9,4	0	%0,0	12	%7,1	X ² =4,372 p=0,026
Hayır	115	%90,6	43	%100,0	158	%92,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanların yardım alma konusunda önde oldukları görülmektedir.

Tablo 106: Devlet Yardımı Alma ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	20	%15,7	11	%25,6	31	%18,2	X ² =2,083 p=0,114
Hayır	107	%84,3	32	%74,4	139	%81,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Sağlık problemi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlardaki gebelikten oluşan sağlık problemleri oranı artırmıştır.

¹³⁵ **Görüşme 3; Görüşme 4; Görüşme 6:** Suriyeli Kürt asıllı dilenci bir aile (Anne ve 2 erkek çocuk çocuklardan biri 15 diğeri 4 yaşında) Arapça pek bilmiyorlar. Haseke'den Türkiye'ye 2014 yılında gelmişler. Çarşıda dolaşırken polislerin kendilerini buraya getirdiğini söylüyorlar. Görevliler ise bir üst geçitte dilenirken alınıp getirdiklerini beyan ettiler. Üzerlerinden hiçbir evrak ne bir pasaport ne de geçici kimlik belgesi çıkmamış. Şanhurfa'da kampta kaldıklarını İstanbul'a kamptan 17 yaşında bir erkek çocuğunu aramaya geldiklerini söylüyorlar ellerindeki fotoğrafı göstererek. Kampa geri göndermemeleri için görevlilere bayağı dil döktüler. Tabi bu geçerli bir mazeret olmadı ve gerekli işlemler yapıldıktan Pendik'te bulunan Göç Müdürlüğü'ne bağlı Geri Gönderme Merkezine teslim edildiler.

Tablo 107: Sağlık Problemi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Sağlık Problemi	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	22	%17,3	14	%32,6	36	%21,2	X ² =4,467 p=0,032
Yok	105	%82,7	29	%67,4	134	%78,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmeti alınan kurum ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadınların geneli sağlık hizmetlerine ulaşmaktayken erkeklerde bu oran daha azdır.

Tablo 108: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sağlık Hizmeti Almıyor	45	%35,4	4	%9,3	49	%28,8	X ² =20,648 p=0,000
Sağlık Ocağı	11	%8,7	12	%27,9	23	%13,5	
Poliklinik	9	%7,1	7	%16,3	16	%9,4	
Acil Servis	58	%45,7	20	%46,5	78	%45,9	
Özel	4	%3,1	0	%0,0	4	%2,4	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlar bütün gün evde olduklarından komşularla ilişki kurabilmektedir.

Tablo 109: Komşuluk İlişkileri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	3	%2,4	4	%9,3	7	%4,1	X ² =10,367 p=0,006
Çok İyi	63	%49,6	29	%67,4	92	%54,1	
İlişki Yok	61	%48,0	10	%23,3	71	%41,8	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'deki akraba varlığı ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanların Türkiye'deki akraba varlığı yüksektir. Sınır bölgelerdeki akrabalık ilişkileri ve Türkiye kökenli evlilik yoluyla Suriye'ye yerleşen bayanların varlığıdır. Araştırma boyunca bu şekilde birçok bayanla karşılaşılmıştır.

Tablo 110: Türkiye'deki Akraba Varlığı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye'de Akraba Varlığı	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	100	%78,7	39	%90,7	139	%81,8	X ² =3,081 p=0,058
Yok	27	%21,3	4	%9,3	31	%18,2	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Yardımları yeterli görme ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlarda yardım alma oranı fazla olmasına rağmen erkeklere oranla yetersiz görme oranı daha yüksektir.

Tablo 111: Yardımları Yeterli Görme ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Yardımları Yeterli Görme	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yeterli	24	%18,9	14	%32,6	38	%22,4	X ² =3,454 p=0,052
Yeterli Değil	103	%81,1	29	%67,4	132	%77,6	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Kamu görevlilerinin yaklaşımı hakkında görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkeklerin ve bayanların kamu görevlilerine bakışı hemen hemen aynı oranda çıkmıştır.

Tablo 112: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Olumlu	123	%96,9	42	%97,7	165	%97,1	X ² =0,076 p=0,627
Olumsuz	4	%3,1	1	%2,3	5	%2,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Lider ülke görüşü ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma boyunca bayanların Türkiye'ye her açıdan daha olumlu yaklaştıkları görüldüğünden lider ülke sorusunu da Türkiye yanıtını vermişlerdir.

Tablo 113: Lider Ülke Görüşü ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Lider ülke Görüşü	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Türkiye	106	%83,5	39	%90,7	145	%85,3	X ² =1,882 p=0,390
Diğer	2	%1,6	1	%2,3	3	%1,8	
Fikrim Yok	19	%15,0	3	%7,0	22	%12,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Sevilen lider ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sığınmacı bayanların erkeklere oranla R. Tayyip Erdoğan'ı daha çok sevdikleri görülmektedir.

Tablo 114: Sevilen Lider ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Sevilen Lider	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
R. Tayyip Erdoğan	106	%83,5	39	%90,7	145	%85,3	X ² =1,882 p=0,390
Diğer	2	%1,6	1	%2,3	3	%1,8	
Fikrim Yok	19	%15,0	3	%7,0	22	%12,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'den ayrılma isteği ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlar yurt dışına gitme konusunda daha isteksizler, eşleri yurtdışına gidenler dahi uzun süre Türkiye'de kalmaktadır.¹³⁶

¹³⁶ **Görüşme 15:** 20 yaşında Arap asıllı bir bayan sığınmacı hastanede 1 ay önce doğum yapmış ve çocuğunu kayıt ettirmek üzere isminin ne olduğu sorulduğunda gözleri dolu bir şekilde Nadya dedi ve ekledi: Kendisinin eşiyile birlikte 2015 yılında Halep'ten geldiğini İstanbul'da ablası ve eniştesinin bulunduğunu eniştesinin tıp doktoru olduğunu İstanbul'da bir tekstil atölyesinde 1200 TL ücretle çalıştığını fakat çalışma koşullarına dayanamayarak kaçak olarak Almanya'ya gittiğini söyledi. Almanya'da çalışma izni verildiğini ve kendi mesleğini yaptığını 6 ay sonra da aynı yolla ablamı ve 8 yaşındaki yeğenimi kaçakçılar yoluyla önce Yunanistan'a oradan da Almanya'ya götürmek üzere 1 miktar para yolladı. Benim eşim de bu ablam ve yeğenimi alarak bu parayla İzmir'e gitti Kaçakçılarla ablamı ve yeğenimi göndermek üzere 1500 dolara anlaştı. Ben çok ağladım ve yalvardım ablama gitme diye ama o beni dinlemedi ve gitti. İki gün sonra da denizde fırtına çıktığı ve ablamın ve yeğenimin öldüğü haberini aldık. Cenazeyi almak üzere İzmir'e gittik ve cenazeyi alarak defin için akrabalarımızın yaşadığı Kilis'e götürdük. Burada defnettik. Eğer eniştem Almanya'ya gitmeseydi ablam yaşıyor olacaktı. Ben ablama olan sevdiğim

Tablo 115: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%11,8	1	%2,3	16	%9,4	X ² =3,390 p=0,052
Hayır	112	%88,2	42	%97,7	154	%90,6	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanların Türkiye’den ayrılmaya sıcak bakmadıklarını görüyoruz.

Tablo 116: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	94	%74,0	40	%93,0	134	%78,8	X ² =7,118 p=0,028
Hayır	29	%22,8	3	%7,0	32	%18,8	
Fikrim Yok	4	%3,1	0	%0,0	4	%2,4	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlar erkeklere oranla Türkiye’de olmaktan daha mutludur.

---

nedeniyle kızımın adını Nadya koydum. Ben Nadya’nın yaşaması için hiçbir yere gitmeyeceğim. Ömrümün sonuna kadar burada kalacağım diyerek ağlayarak ayrıldı.

Tablo 117: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	125	%98,4	42	%97,7	167	%98,2	X ² =0,986 p=0,611
Hayır	1	%0,8	1	%2,3	2	%1,2	
Fikrim Yok	1	%0,8	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Her iki cinsiyet grubu bu soruya yakın oranlarda yanıtlar vermiştir. Hem bayanlar hem erkekler dönme konusunda isteksizdirler.

Tablo 118: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	49	%38,6	17	%39,5	66	%38,8	X ² =0,029 p=0,986
Hayır	58	%45,7	19	%44,2	77	%45,3	
Fikrim Yok	20	%15,7	7	%16,3	27	%15,9	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bayanlar ekonomik yardım ve vatandaşlık talebinde bulunurken erkeklerin yarısı çalışma izni talep etmişlerdir.

Tablo 119: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Cinsiyet						X ² /p
	Bay		Bayan		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	61	%48,0	4	%9,3	65	%38,2	X ² =45,201 p=0,000
Vatandaşlık	27	%21,3	12	%27,9	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	14	%11,0	24	%55,8	38	%22,4	
Talebim Yok	25	%19,7	3	%7,0	28	%16,5	
Toplam	127	%100,0	43	%100,0	170	%100,0	

5.4. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN MEDENİ HAL ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Meslek ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârlar çok yüksek oranda öğrenci ve işçi yanıtını vermişlerdir. Öğrenci yanıtını verenlerin büyük bölümü işçi olarak çalışmaktadır. Evli sığınmacılar bekârlara oranla daha fazla meslek sahibidirler.

Tablo 120: Meslek ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Meslek	Medeni Hal				Toplam		X ² /p
	Evli		Bekâr				
	n	%	n	%	n	%	
İşçi	22	%19,1	20	%36,4	42	%24,7	X ² =57,840 p=0,000
Ev Hanımı	31	%27,0	2	%3,6	33	%19,4	
Esnaf	24	%20,9	4	%7,3	28	%16,5	
Öğretmen	8	%7,0	3	%5,5	11	%6,5	
Öğrenci	1	%0,9	15	%27,3	16	%9,4	
Akademisyen	2	%1,7	0	%0,0	2	%1,2	
Mühendis	3	%2,6	5	%9,1	8	%4,7	
Doktor	1	%0,9	1	%1,8	2	%1,2	
Avukat	1	%0,9	0	%0,0	1	%0,6	
Teknik Eleman	9	%7,8	4	%7,3	13	%7,6	
Asker	1	%0,9	1	%1,8	2	%1,2	
Din Görevlisi	3	%2,6	0	%0,0	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	2	%1,7	0	%0,0	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	4	%3,5	0	%0,0	4	%2,4	
İşsiz	3	%2,6	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Eğitim düzeyi ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların evlilere oranla daha eğitilmiş oldukları görülmektedir.

Tablo 121: Eğitim Düzeyi ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Okuryazar Değil	9	%7,8	0	%0,0	9	%5,3	X ² =21,047 p=0,001
İlkokul	54	%47,0	15	%27,3	69	%40,6	
Ortaokul	15	%13,0	8	%14,5	23	%13,5	
Lise	13	%11,3	16	%29,1	29	%17,1	
Lisans	18	%15,7	16	%29,1	34	%20,0	
Lisansüstü	6	%5,2	0	%0,0	6	%3,5	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Suriye’den gelinilen şehir ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. İdlib şehrinde gelenler arasında evli grubun az oluşu İdlib’in muhalif grupların kontrolünde oluşu ve Halep’e oranla savaşın daha az şiddette olmasıdır.

Tablo 122: Suriye’den Gelinilen Şehir ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Suriye’den Gelinilen Şehir	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Halep	72	%62,6	19	%34,5	91	%53,5	X ² =23,127 p=0,000
İdlib	17	%14,8	19	%34,5	36	%21,2	
Haseke	20	%17,4	6	%10,9	26	%15,3	
Lazkiye	4	%3,5	10	%18,2	14	%8,2	
Diğer	2	%1,7	1	%1,8	3	%1,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’ye geliş zamanı ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların %76,4’ü nün 2015 sonrası gelmesi savaşın şiddetlenmesiyle Esad’ın asker ihtiyacını karşılamak için herkesi askere almak istemesiyle açıklanabilir.

Tablo 123: Türkiye’ye Geliş Zamanı ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye’ye Geliş Zamanı	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
2011	6	%5,2	2	%3,6	8	%4,7	X ² =19,515 p=0,001
2012	17	%14,8	3	%5,5	20	%11,8	
2013	21	%18,3	5	%9,1	26	%15,3	
2014	24	%20,9	3	%5,5	27	%15,9	
2015 Ve Sonrası	47	%40,9	42	%76,4	89	%52,4	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’ye giriş şekli ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda evli olanların bekârlara oranla daha fazla yasal yolla girişi tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 124: Türkiye’ye Giriş Şekli ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye’ye Giriş Şekli	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	41	%35,7	5	%9,1	46	%27,1	X ² =13,299 p=0,000
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	74	%64,3	50	%90,9	124	%72,9	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Kartal ilçesinde ikamet edilen semt ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yakacık ve Topselvi semtlerini bekârlar tercih ederken diğer semtlerde evli olanların oranı daha yüksektir.

Tablo 125: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Soğanlık	16	%13,9	2	%3,6	18	%10,6	X ² =10,066 p=0,039
Yakacık	23	%20,0	14	%25,5	37	%21,8	
Topselvi	14	%12,2	15	%27,3	29	%17,1	
Kurfalı	39	%33,9	16	%29,1	55	%32,4	
Cevizli	23	%20,0	8	%14,5	31	%18,2	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Oturulan yer kira durumu ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekâr grupta oturlan yer sorusuna diğer yanıtını verenlerin yüksek oluşu (27,3) çalıştıkları yerde barınmalarıdır.

Tablo 126: Oturulan Yer Kira Durumu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Oturulan Yer Kira Durumu	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet Kira	111	%96,5	40	%72,7	151	%88,8	X ² =24,225 p=0,000
Kendime Ait	1	%0,9	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	3	%2,6	15	%27,3	18	%10,6	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Kira ücreti ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekâr grupta 500-750 TL verenlerin oranının yüksek oluşu 1 dairede 7-10 arası kişi kalmaları ve kirayı paylaşarak ödemeleridir.

Tablo 127: Kira ücreti ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Kira ücreti	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
100-250 TL	19	%17,1	0	%0,0	19	%12,6	X ² =9,724 p=0,008
250-500 TL	68	%61,3	25	%62,5	93	%61,6	
500-750 TL	24	%21,6	15	%37,5	39	%25,8	
Toplam	111	%100,0	40	%100,0	151	%100,0	

Hane halkı sayısı ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda görüldüğü üzere bekârların büyük çoğunluğu %38,2'si 7-10 kişi aralığında birlikte yaşamaktadırlar.

Tablo 128: Hane Halkı Sayısı ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Hane Halkı Sayısı	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
1-3	16	%13,9	13	%23,6	29	%17,1	X ² =23,018 p=0,000
4-6	61	%53,0	9	%16,4	70	%41,2	
7-10	30	%26,1	21	%38,2	51	%30,0	
10 Kişi üzeri	8	%7,0	12	%21,8	20	%11,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Suriye'deki aylık gelir ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Suriye'de evlilerin daha yüksek gelire sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 129: Suriye’deki Aylık Gelir ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Suriye’deki Aylık Gelir	Medeni Hal						X ² /p
	Evlî		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	8	%7,0	2	%3,6	10	%5,9	X ² =4,253 p=0,373
100-250\$	80	%69,6	46	%83,6	126	%74,1	
250-500\$	25	%21,7	7	%12,7	32	%18,8	
500-750\$	1	%0,9	0	%0,0	1	%0,6	
750-1000\$	1	%0,9	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evlilerde çalışmıyorum diyenlerin %39,1 oranında çıkması, 40 yaşın üzerinde olanların çocuklarını çalıştırmalarıdır.

Tablo 130: Çalışma Durumu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Medeni Hal						X ² /p
	Evlî		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyorum	64	%55,7	47	%85,5	111	%65,3	X ² =18,429 p=0,000
Çalışmıyorum	45	%39,1	4	%7,3	49	%28,8	
İş Arıyorum	6	%5,2	4	%7,3	10	%5,9	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

İş bulma zorluğu ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evlilerin bekârlara oranla iş bulma konusunda daha fazla zorlandıkları görülmektedir.

Tablo 131: İş Bulma Zorluğu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

İş Bulma Zorluğu	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtilmemiş	39	%33,9	6	%10,9	45	%26,5	X ² =10,506 p=0,005
Evet	32	%27,8	18	%32,7	50	%29,4	
Hayır	44	%38,3	31	%56,4	75	%44,1	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken Türkiye’yi ziyaret etme ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evli sığınmacıların kendi ülkelerinde yaşarken bekârlara oranla Türkiye’yi daha fazla ziyaret ettikleri görülüyor.

Tablo 132: Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	26	%22,6	4	%7,3	30	%17,6	X ² =6,021 p=0,010
Hayır	89	%77,4	51	%92,7	140	%82,4	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkında görüşleri ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evliler için Türkiye’de yaşam daha pahalı ve zordur.

Tablo 133: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	26	%22,6	18	%32,7	44	%25,9	X ² =2,621 p=0,270
Çok İyi	27	%23,5	14	%25,5	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	62	%53,9	23	%41,8	85	%50,0	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evlilerin kampı tercih etmediklerini görüyoruz.

Tablo 134: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	3	%2,6	9	%16,4	12	%7,1	X ² =10,730 p=0,002
Hayır	112	%97,4	46	%83,6	158	%92,9	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların neredeyse hiç devlet yardımı almadıkları görülmektedir.

Tablo 135: Devlet Yardımı Alma ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma Durumu	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	30	%26,1	1	%1,8	31	%18,2	X ² =14,697 p=0,000
Hayır	85	%73,9	54	%98,2	139	%81,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Sağlık problemi ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evlilerin sağlık problemlerinin bekârlara oranla daha fazla olduklarını görüyoruz.

Tablo 136: Sağlık Problemi ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Sağlık Problemi	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	33	%28,7	3	%5,5	36	%21,2	X ² =12,040 p=0,000
Yok	82	%71,3	52	%94,5	134	%78,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmetini alınan kurum ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların geneli sağlık hizmeti almamaktadır.

Tablo 137: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sağlık Hizmeti Almıyor	9	%7,8	40	%72,7	49	%28,8	X ² =79,134 p=0,000
Sağlık Ocağı	22	%19,1	1	%1,8	23	%13,5	
Poliklinik	16	%13,9	0	%0,0	16	%9,4	
Acil Servis	65	%56,5	13	%23,6	78	%45,9	
Özel	3	%2,6	1	%1,8	4	%2,4	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların genelinin komşularıyla ilişkisi yoktur. Evlilerin komşularla ilişki düzeyi iyi durumdadır.

Tablo 138: Komşuluk İlişkileri ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	5	%4,3	2	%3,6	7	%4,1	X ² =70,821 p=0,000
Çok İyi	87	%75,7	5	%9,1	92	%54,1	
İlişki Yok	23	%20,0	48	%87,3	71	%41,8	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Yardımları yeterli görme ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türk Devleti'nin sığınmacılara yaptığı yardımlar tüm dünyaya örnek teşkil edecek bir düzeydeyken sığınmacıların bu yardımları az bulmasının sebepleri ayrıca bir araştırma ve inceleme konusudur.

Tablo 139: Yardımları Yeterli Görme ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Yardımları Yeterli Görme	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yeterli	26	%22,6	12	%21,8	38	%22,4	X ² =0,013 p=0,537
Yeterli Değil	89	%77,4	43	%78,2	132	%77,6	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'den ayrılma isteği ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârlarda Türkiye'den ayrılma isteği evlilere göre yüksektir.

Tablo 140: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%3,5	12	%21,8	16	%9,4	X ² =14,678 p=0,000
Hayır	111	%96,5	43	%78,2	154	%90,6	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Temel ihtiyaçlarını karşıladığı kurum ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârların temel ihtiyaçlarını karşılamada büyük ölçüde yalnız kaldıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 141: Temel İhtiyaçlarını Karşıladedığı Kurum ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Temel İhtiyaçlarını Karşıladedığı Kurum	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Devlet	27	%23,5	1	%1,8	28	%16,5	X ² =21,671 p=0,000
Hayırseverler	24	%20,9	4	%7,3	28	%16,5	
Hiçbiri	64	%55,7	50	%90,9	114	%67,1	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evliler bekârlara göre daha yüksek oranda kendilerini kalıcı olarak görmektedirler.

Tablo 142: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	100	%87,0	34	%61,8	134	%78,8	X ² =14,657 p=0,001
Hayır	14	%12,2	18	%32,7	32	%18,8	
Fikrim Yok	1	%0,9	3	%5,5	4	%2,4	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Hem evliler hem bekârlar Türkiye’de olmaktan mutludur.

Tablo 143: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	113	%98,3	54	%98,2	167	%98,2	X ² =3,047 p=0,218
Hayır	2	%1,7	0	%0,0	2	%1,2	
Fikrim Yok	0	%0,0	1	%1,8	1	%0,6	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bekârlarda dönme isteği oranı yüksektir. Evlilerde kalıcılık fikri daha güçlü olduğundan fikir belirtmeyen oran da yüksektir. Karar aşamasında olmadıklarından ve yakın zamanda savaşın biteceğini öngörmediklerinden fikir belirtmemişlerdir.

Tablo 144: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	42	%36,5	24	%43,6	66	%38,8	X ² =2,917 p=0,233
Hayır	51	%44,3	26	%47,3	77	%45,3	
Fikrim Yok	22	%19,1	5	%9,1	27	%15,9	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile medeni hal arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evliler çalışma izni ve ekonomik yardımı aynı oranda talep ederken bekârlar da ekonomik yardım talebi yok denecek kadar azdır. Bekârlar da talebi olmayan %27'lik bir grup var ki bunların geneli yurda kaçak yolla girdiğinden gönderilme endişesi taşıdıkları düşünülmektedir.

Tablo 145: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Medeni Hal Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Medeni Hal						X ² /p
	Evli		Bekâr		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	37	%32,2	28	%50,9	65	%38,2	X ² =24,820 p=0,000
Vatandaşlık	28	%24,3	11	%20,0	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	37	%32,2	1	%1,8	38	%22,4	
Talebim Yok	13	%11,3	15	%27,3	28	%16,5	
Toplam	115	%100,0	55	%100,0	170	%100,0	

5.5. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN EĞİTİM DÜZEYİ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Meslek ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Lisans ve üstü eğitimi olan göçmenlerde mühendislik ve öğretmenlik mesleği ilk sıralardadır. Lisansüstü mezunlarda

önemli bir kısımda din görevlileridir ki Suriye’de dini eğitim veren üniversite düzeyinde medreselerin oluşu bunun sebebidir.

Tablo 146: Meslek ile Eğitim Arasındaki İlişki

Meslek	Eğitim Durumu														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşçi	2	%22,2	23	%33,3	6	%26,1	8	%27,6	3	%8,8	0	%0,0	42	%24,7	X ² =239,676 p=0,000
Ev Hanımı	5	%55,6	20	%29,0	6	%26,1	2	%6,9	0	%0,0	0	%0,0	33	%19,4	
Esnaf	2	%22,2	16	%23,2	5	%21,7	4	%13,8	1	%2,9	0	%0,0	28	%16,5	
Öğretmen	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%6,9	8	%23,5	1	%16,7	11	%6,5	
Öğrenci	0	%0,0	2	%2,9	1	%4,3	6	%20,7	7	%20,6	0	%0,0	16	%9,4	
Akademisyen	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%33,3	2	%1,2	
Mühendis	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	7	%20,6	1	%16,7	8	%4,7	
Doktor	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%5,9	0	%0,0	2	%1,2	
Avukat	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,9	0	%0,0	1	%0,6	
Teknik Eleman	0	%0,0	5	%7,2	4	%17,4	4	%13,8	0	%0,0	0	%0,0	13	%7,6	
Asker	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%5,9	0	%0,0	2	%1,2	
Din Görevlisi	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,4	0	%0,0	2	%33,3	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%6,9	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,3	0	%0,0	3	%8,8	0	%0,0	4	%2,4	
İşsiz	0	%0,0	3	%4,3	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de gelir getirici iş ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Meslek sahibi olan lisans ve üstü mezunların neredeyse tamamı kendi alanı dışında sanayi ya da hizmet sektörlerinde çalışmaktadır.¹³⁷

¹³⁷ **Görüşme 14; Görüşme 22; Görüşme 23; Görüşme 7; Görüşme 37:** Muhammed H. 29 yaşında bir diş hekimi Türkiye’ye Halep’ten gelmiş. 2015 yılında yasal olarak kapıdan giriş yapmış. İstanbul’da bir akrabası olduğunu o yüzden İstanbul’a geldiğini söylüyor. Evli ve 2 çocuğu var 2 ay iş aramış bulamamış sonunda mahalle camisinde çay ocağında bir garsonluk işi bulmuş ve günlük 50 TL yevmiye karşılığında burada çalışıyor. 1 çocuğu okul çağında fakat okula gitmiyor.

Tablo 147: Türkiye’de Gelir Getirici İş ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye’de Gelir Getirici İş	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Belirtmeyen Ve İşsiz	6	%66,7	26	%37,7	6	%26,1	6	%20,7	5	%14,7	2	%33,3	51	%30,0	X ² =36,735 p=0,061
Sanayi	0	%0,0	19	%27,5	6	%26,1	7	%24,1	12	%35,3	2	%33,3	46	%27,1	
Hizmet	1	%11,1	8	%11,6	5	%21,7	10	%34,5	8	%23,5	0	%0,0	32	%18,8	
Tekstil	1	%11,1	8	%11,6	5	%21,7	5	%17,2	6	%17,6	0	%0,0	25	%14,7	
Ticaret	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,3	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	1	%11,1	8	%11,6	0	%0,0	1	%3,4	3	%8,8	2	%33,3	15	%8,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Yabancı dil bilgisi ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan lisans mezunu göçmenlerin %60 yakını yabancı dil bilmektedir. Lisansüstü mezunların ise %83,3 yabancı dil bilmektedir. Bunu da Türkiye ile kıyaslırsak Suriye Devleti’nin vatandaşlarına yabancı dil öğretme konusunda bizden hayli ilerde olduğu görülür.

Neden diye sorduğumda Türkçe bilmediğinden zorlanacağını düşünüyorum diyor. Suriyeli çocuklara yönelik bir eğitim veren kurum olsa hemen yollayacağını söylüyor.

Görüşme 38; Görüşme 39: Hatyam T. 32 yaşında evli ve 2 çocuk babası bir sığınmacı. Türkiye’ye 2014 yılında Halep’ten gelmiş ailesiyle birlikte. Üniversite mezunu mesleği reklamcılık. Savaştan önce işlerinin çok iyi olduğunu söylüyor. 1 ve 4 yaşlarında 2 kızı var. Bir yaşındaki kızı Türkiye’de Dünya’ya gelmiş. Burada doğduğundan Türk vatandaşlığını hak ettiğini neden Türk kimliği verilmediğini soruyor. Türkiye’ye geldiğinde 5 ay kadar kendi mesleği üzerine iş aradığını fakat Türkçe bilmediğinden kimsenin ona iş vermediğini söylüyor ve iyi derecede İngilizce bildiğini ekliyor. Bir müddet kendi birikimleri ile hayatını idame ettirdikten sonra çevredeki göçmen arkadaşlarının vasıtasıyla İstanbul/Çağlayan’da bir tekstil firmasında ortacı olarak işe başlamış 6 ay kadar bu pozisyonda çalışmış, akşamları iş bittikten sonra bir Türk arkadaşından makine kullanmayı öğrenmiş ve şu anda makineci olarak çalışıyor. 1700 TL maaş alıyor haftada bir günde izin yaptığını işinden ve Türkiye’de olmaktan mutlu olduğunu söyledi.

Tablo 148: Yabancı Dil Bilgisi ile Eğitim Arasındaki İlişki

Yabancı Dil Bilgisi	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Var	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	6	%20,7	20	%58,8	5	%83,3	31	%18,2	X ² =77,262 p=0,000
Yok	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	23	%79,3	14	%41,2	1	%16,7	139	%81,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye’den gelinilen şehir ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda Halep’ten gelenlerin her düzeyde daha eğitilmiş olduğunu görüyoruz. Bu da Halep şehrinin kadim bir ilim geçmişi olması kentin ve bölgenin önemli bilim merkezlerine sahip oluşunu gösteriyor. Suriye’nin başkent Şam’dan sonra her alanda en önemli şehri Halep’tir. Buradan gelenlerin bu derece eğitilmiş oluşu bölge insanlarının bilgi ve kültür düzeyinin yüksek olduğunun göstergesidir. Araştırmaya katılanlarda Haseke’den gelenlerin Kürt asıllı oldukları ve aralarında lisans ve üstü mezuniyet bulunmaması da rejimin ayrımcılık politikasının sonucudur.

Tablo 149: Suriye’den Gelinilen Şehir ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye’den Gelinilen Şehir	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Halep	4	%44,4	33	%47,8	16	%69,6	17	%58,6	16	%47,1	5	%83,3	91	%53,5	X ² =38,419 p=0,008
İdlib	0	%0,0	14	%20,3	2	%8,7	8	%27,6	11	%32,4	1	%16,7	36	%21,2	
Haseke	5	%55,6	16	%23,2	3	%13,0	2	%6,9	0	%0,0	0	%0,0	26	%15,3	
Lazkiye	0	%0,0	6	%8,7	1	%4,3	1	%3,4	6	%17,6	0	%0,0	14	%8,2	
Diğer	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,3	1	%3,4	1	%2,9	0	%0,0	3	%1,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’ye geliş zamanı ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda lisans mezunlarının en yüksek oranda geldiği tarih 2015 ve sonrasıdır. (%58,8) Bunun sebebi savaşın 2015 sonrasında içinden çıkılmaz bir duruma dönüşü ve meslek sahibi insanların son çare olarak göçe başvurduğunu gösteriyor. Araştırmaya katılan özellikle lisans ve üstü mezunların

yapılan mülakatlarda sürekli Suriye'deki düzenlerinden ve işlerinden bahsetmesi insanları ülkesini terk etmede isteksiz olduklarını ve son ana kadar kalma yanlısı olduklarını göstermektedir.

Tablo 150: Türkiye'ye Geliş Zamanı ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Zamanı	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
2011	0	%0,0	3	%4,3	4	%17,4	0	%0,0	0	%0,0	1	%16,7	8	%4,7	X ² =38,582 p=0,008
2012	1	%11,1	13	%18,8	3	%13,0	2	%6,9	1	%2,9	0	%0,0	20	%11,8	
2013	1	%11,1	11	%15,9	5	%21,7	5	%17,2	3	%8,8	1	%16,7	26	%15,3	
2014	2	%22,2	5	%7,2	4	%17,4	3	%10,3	10	%29,4	3	%50,0	27	%15,9	
2015 Ve Sonrası	5	%55,6	37	%53,6	7	%30,4	19	%65,5	20	%58,8	1	%16,7	89	%52,4	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye geliş sebebi ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Her düzeyden insanın savaştan ve zorunlu sebeplerden geldiğini düşünmekteyim. Araştırmaya katılan lisansüstü akademisyen ve kariyer meslek sahipleriyle yaptığım mülakatlarda başka ülkelere de gitme seçenekleri olduğunu fakat kendilerinin Türkiye'yi gönüllü olarak seçtiklerini bunun sebebinin ise Türkiye ile benzer dini ve kültürel bağlarının olduğunu bunun yanında Türkiye'nin diğer Müslüman ülkelere göre daha insani ve demokratik değerlere sahip olduğunu beyan ettiler.

Tablo 151: Türkiye'ye Geliş Sebebi ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Sebebi	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Savaş Ortamı Zorunlu Sebepler	9	%100,0	65	%94,2	22	%95,7	28	%96,6	33	%97,1	5	%83,3	162	%95,3	X ² =9,447 p=0,490
Ekonomik Sebepler	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,4	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Gönüllü	0	%0,0	4	%5,8	1	%4,3	0	%0,0	1	%2,9	1	%16,7	7	%4,1	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'ye giriş şekli ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda lisansüstü mezunların büyük oranda yasal yolla giriş yaptığı görülmüyor. Bu insanlar hemen hemen hepsi pasaport sahibi olup daha önce birkaç kez değişik ülkelere gitmiş olan sosyo-ekonomik düzeyi yüksek insanlardır. Tabloda Lisans mezunlarında yasal yolla giriş yapan sayısı çok az çıkmıştır.(%14,7) Bu rakam gerçek değildir. Bunun altında yatan sebep ise sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan insanlar özel araçlarla Suriye'den Lübnan'a gidip buradan uçakla İstanbul'a direk gelebiliyorlardı, ya da deniz yoluyla Beyrut'tan Mersin limanına gemiyle gelebiliyorlardı. Türkiye Ocak 2016'da Lübnan'dan gelenlere vize şartı koyana kadar bu böyleydi. Türkiye politikası gereği 3. Ülkelerden Türkiye'ye sığınan insanlara sığınma hakkı vermiyor. Buradan gelen insanlar bunu öğrendiklerinde pasaportlarını ya yok ediyor ya da ibraz etmeyerek 3. Ülkelerden yasal yolla geldiğini saklayarak sığınma hakkı elde ediyor. Lisans mezunları sığınma hakkını kaybetmemek için kaçak olarak geldiğini söylemektedir.

Tablo 152: Türkiye'ye Giriş Şekli ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Giriş Şekli	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	3	%33,3	21	%30,4	7	%30,4	6	%20,7	5	%14,7	4	%66,7	46	%27,1	X ² =8,705 p=0,121
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	6	%66,7	48	%69,6	16	%69,6	23	%79,3	29	%85,3	2	%33,3	124	%72,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Kartal ilçesinde ikamet edilen semt ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenler kendi ekonomik şartlarına göre semtlerde yaşamayı tercih ediyorlar. Mesela hem eğitim hem de gelir düzeyi yüksek olanlar Yakacık'ta oturmayı tercih ederken, hem eğitim hem de gelir düzeyi düşük olanlar Kurfalı'da yaşıyorlar. Kurfalı semti eğitim düzeyi düşük göçmenlerin tercih ettiği bir semttir.

Tablo 153: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Eğitim Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Soğanlık	1	%11,1	5	%7,2	2	%8,7	2	%6,9	7	%20,6	1	%16,7	18	%10,6	X ² =23,943 p=0,245
Yakacık	1	%11,1	13	%18,8	4	%17,4	7	%24,1	9	%26,5	3	%50,0	37	%21,8	
Topselvi	0	%0,0	11	%15,9	5	%21,7	5	%17,2	8	%23,5	0	%0,0	29	%17,1	
Kurfalı	5	%55,6	28	%40,6	8	%34,8	11	%37,9	2	%5,9	1	%16,7	55	%32,4	
Cevizli	2	%22,2	12	%17,4	4	%17,4	4	%13,8	8	%23,5	1	%16,7	31	%18,2	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Oturulan yer kira durumu ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Lisansüstü eğitim mensupları ülkelerinde en yüksek ücret kazanan gruptur. Bu kazanç sebebiyle Türkiye'ye geldiklerinde mülk almakta sıkıntı yaşamamıştır. Araştırmaya katılanlarda arasında mülk sahibi olanlar bu gruba mensup göçmenlerdir. Diğer seçenek ise işverenlerin ve hayırseverlerin göçmenlere sunduğu imkânlardır. Kimi işyerinde yatıp kalkarken kimi de patronunun kiraladığı ve bedelsiz olarak göçmene tahsis ettiği evlerde yaşamaktadırlar.

Tablo 154: Oturulan Yer Kira Durumu ile Eğitim Arasındaki İlişki

Oturulan Yer Kira Durumu	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet Kira	8	%88,9	65	%94,2	18	%78,3	24	%82,8	31	%91,2	5	%83,3	151	%88,8	X ² =34,156 p=0,000
Kendime Ait	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%16,7	1	%0,6	
Diğer	1	%11,1	4	%5,8	5	%21,7	5	%17,2	3	%8,8	0	%0,0	18	%10,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Kira ücreti ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek olan göçmenler maddi durum elverdiğince düzgün semtleri ve elverişli meskenleri tercih etmektedirler. Bu semtlerinde kira ücretleri diğer semtlere göre biraz daha yüksektir. 100-250 TL kira aralığında oturan hiç lisansüstü düzeyi bir göçmen yoktur. Bu meskenler daha çok bekârların kalabildiği sağlıklı ve elverişsiz mekânlardır. Eğitimli insanlar tercih etmemektedirler. 500-750 Aralığında, ise %40 lisansüstü düzeyde göçmen vardır. Bu da mesken konusunda seçici davrandıklarını gösterir.

Tablo 155: Kira ücreti ile Eğitim Arasındaki İlişki

Kira ücreti	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
100-250 Tl	0	%0,0	6	%9,2	4	%22,2	0	%0,0	9	%29,0	0	%0,0	19	%12,6	X ² =17,418 p=0,066
250-500 Tl	7	%87,5	41	%63,1	10	%55,6	18	%75,0	14	%45,2	3	%60,0	93	%61,6	
500-750tl	1	%12,5	18	%27,7	4	%22,2	6	%25,0	8	%25,8	2	%40,0	39	%25,8	
Toplam	8	%100,0	65	%100,0	18	%100,0	24	%100,0	31	%100,0	5	%100,0	151	%100,0	

Hane halkı sayısı ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi düşük olanlar birey sayısı fazla evlerde yaşarken; eğitim düzeyi yüksek olanlar daha az sayıda bireyle aynı hanede yaşamaktadır.

Tablo 156: Hane Halkı Sayısı ile Eğitim Arasındaki İlişki

Hane Halkı Sayısı	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
1-3	1	%11,1	6	%8,7	5	%21,7	9	%31,0	7	%20,6	1	%16,7	29	%17,1	X ² =13,631 p=0,554
4-6	4	%44,4	31	%44,9	10	%43,5	7	%24,1	15	%44,1	3	%50,0	70	%41,2	
7-10	2	%22,2	22	%31,9	6	%26,1	11	%37,9	8	%23,5	2	%33,3	51	%30,0	
10 Kişi üzeri	2	%22,2	10	%14,5	2	%8,7	2	%6,9	4	%11,8	0	%0,0	20	%11,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye'deki aylık gelir ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılanlardan edindiğim bilgilere göre Suriye çok ucuz bir ülke olmasından ötürü maaşlarda buna bağlı olarak bize göre düşük seviyededir. Bir işçi ortalama 100-150\$ aralığında bir maaşla çalışmaktadır. Tabloya göre eğitim düzeyi yüksek olanlar 250-500\$ aralığında, düşük olanlar ise 100-250\$ aralığında gelir elde etmektedir.

Tablo 157: Suriye'deki Aylık Gelir ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye'deki Aylık Gelir	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Belirtmemiş	0	%0,0	6	%8,7	2	%8,7	2	%6,9	0	%0,0	0	%0,0	10	%5,9	X ² =13,005 p=0,877
100-250\$	7	%77,8	51	%73,9	17	%73,9	23	%79,3	25	%73,5	3	%50,0	126	%74,1	
250-500\$	2	%22,2	10	%14,5	4	%17,4	4	%13,8	9	%26,5	3	%50,0	32	%18,8	
500-750\$	0	%0,0	1	%1,4	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
750-1000\$	0	%0,0	1	%1,4	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'deki aylık gelir ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin çok azının kendi mesleğini icra etmesinden dolayı Türkiye'deki kazançlarını eğitim durumuna göre değerlendirmek doğru olmayacaktır.

Tablo 158: Türkiye’deki Aylık Gelir ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye’deki Aylık Gelir	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Belirtmemiş	0	%0,0	5	%7,2	2	%8,7	2	%6,9	2	%5,9	0	%0,0	11	%6,5	X ² =19,719 p=0,476
500-750tl	0	%0,0	7	%10,1	3	%13,0	3	%10,3	5	%14,7	0	%0,0	18	%10,6	
750-1000tl	4	%44,4	31	%44,9	6	%26,1	13	%44,8	14	%41,2	3	%50,0	71	%41,8	
1000-1500tl	5	%55,6	20	%29,0	12	%52,2	8	%27,6	12	%35,3	1	%16,7	58	%34,1	
1500tl üzeri	0	%0,0	6	%8,7	0	%0,0	3	%10,3	1	%2,9	2	%33,3	12	%7,1	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda görüldüğü üzere eğitim düzeyi yükseldikçe çalışma oranı da artmıştır. Lisansüstü çalışmama oranı tabloda yüksek çıkmıştır. Eğitimsiz göçmenlerin çalışmaması toplum için bir risk oluşturur, suç işleme oranları daha yüksektir diye düşünüyor bu konuyla alakalı bir araştırmanın yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Tablo 159: Çalışma Durumu ile Eğitim Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Çalışıyorum	2	%22,2	40	%58,0	16	%69,6	22	%75,9	27	%79,4	4	%66,7	111	%65,3	X ² =14,538 p=0,150
Çalışmıyorum	6	%66,7	24	%34,8	6	%26,1	6	%20,7	5	%14,7	2	%33,3	49	%28,8	
İş Arıyorum	1	%11,1	5	%7,2	1	%4,3	1	%3,4	2	%5,9	0	%0,0	10	%5,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

İş bulma zorluğu ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi düşük olanların iş bulma konusunda daha az zorlandıkları görülüyor. Eğitim düzeyi

yükseldikçe iş bulmada zorlanma artıyor. Bu da eğitimsiz insanların iş konusunda seçici olmadıkları, eğitilmiş insanların daha seçici olduklarının göstergesidir.¹³⁸

Tablo 160: İş Bulma Zorluğu ile Eğitim Arasındaki İlişki

İş Bulma Zorluğu	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Belirtilmemiş	5	%55,6	24	%34,8	6	%26,1	6	%20,7	3	%8,8	1	%16,7	45	%26,5	X ² =29,597 p=0,001
Evet	1	%11,1	13	%18,8	3	%13,0	10	%34,5	19	%55,9	4	%66,7	50	%29,4	
Hayır	3	%33,3	32	%46,4	14	%60,9	13	%44,8	12	%35,3	1	%16,7	75	%44,1	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Okula giden çocuk sahipliği ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi düşük olanların çocuklarını okula gönderme oranlarının da buna paralel olarak düşük seviyede olduğu görülüyor. Eğitim düzeyi yüksek olanlar ise çocukların eğitimini önemsediklerinden okula gönderme konusunda bilinçli olduklarını görüyoruz.

Tablo 161: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Eğitim Arasındaki İlişki

Okula Giden Çocuk Sahipliği	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	1	%12,5	11	%25,0	5	%55,6	7	%58,3	10	%62,5	4	%66,7	38	%40,0	X ² =14,387 p=0,013
Hayır	7	%87,5	33	%75,0	4	%44,4	5	%41,7	6	%37,5	2	%33,3	57	%60,0	
Toplam	8	%100,0	44	%100,0	9	%100,0	12	%100,0	16	%100,0	6	%100,0	95	%100,0	

Türkçe konuşma yetkinliği ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi yükseldikçe Türkçe bilme oranının arttığını görüyoruz. Eğitilmiş göçmenlerin büyük bölümünün bir yabancı dil bilmesi Türkçe öğrenmeyi de kolaylaştırdığı düşünülmektedir.

¹³⁸ Görüşme 13, Görüşme 37, Görüşme 39.

Tablo 162: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkçe Konuşma Yetkinliği	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	3	%33,3	42	%60,9	14	%60,9	21	%72,4	20	%58,8	4	%66,7	104	%61,2	X ² =4,639 p=0,462
Hayır	6	%66,7	27	%39,1	9	%39,1	8	%27,6	14	%41,2	2	%33,3	66	%38,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkçe öğrenme zorluğu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların Türkçe öğrenmede en az zorlanan grup olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan lisansüstü eğitim düzeyindeki göçmenlerin birkaç dil bilmesi ve dolayısıyla Türkçeyi de kolay öğrendiklerini beyan etmeleri durumu özetlemektedir.

Tablo 163: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	5	%55,6	39	%56,5	11	%47,8	12	%41,4	21	%61,8	2	%33,3	90	%52,9	X ² =4,166 p=0,526
Hayır	4	%44,4	30	%43,5	12	%52,2	17	%58,6	13	%38,2	4	%66,7	80	%47,1	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken yurt dışı ziyareti ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi yükseldikçe yurtdışına çıkma oranının arttığını görüyoruz. Eğitimli ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek insanların dış dünyaya daha rahat açıldığı bilinen bir gerçektir.

Tablo:164: Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Yurt Dışı Ziyareti	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	1	%11,1	12	%17,4	1	%4,3	3	%10,3	7	%20,6	6	%100,0	30	%17,6	X ² =32,333 p=0,000
Hayır	8	%88,9	57	%82,6	22	%95,7	26	%89,7	27	%79,4	0	%0,0	140	%82,4	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken Türkiye’yi ziyaret etme ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda okur-yazar olmayanların Türkiye’ye daha çok geldiği görülür. Bu durum bu gruba mensup göçmenlerin akrabalık ilişkileri sebebiyle özellikle Türkiye’nin Güneydoğusuna gelmeleri daha sonra iş imkânları sebebiyle büyük şehirlere gelmeleri ile açıklanabilir.

Tablo 165: Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Türkiye’yi Ziyaret Etme	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	5	%55,6	14	%20,3	2	%8,7	3	%10,3	3	%8,8	3	%50,0	30	%17,6	X ² =17,706 p=0,003
Hayır	4	%44,4	55	%79,7	21	%91,3	26	%89,7	31	%91,2	3	%50,0	140	%82,4	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye’deki mal varlığı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda görüldüğü gibi eğitim düzeyi yüksek insanların mal varlığı da fazladır. Göçmenlerin eğitimli olanlarının Suriye’de iyi kazandıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 166: Suriye’deki Mal Varlığı ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye’deki Mal Varlığı	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	0	%0,0	18	%26,1	8	%34,8	12	%41,4	7	%20,6	0	%0,0	45	%26,5	X ² =52,189 p=0,000
Gayrimenkul	7	%77,8	35	%50,7	13	%56,5	9	%31,0	18	%52,9	1	%16,7	83	%48,8	
Araç	0	%0,0	3	%4,3	0	%0,0	3	%10,3	2	%5,9	0	%0,0	8	%4,7	
Gayrimenkul + araç	2	%22,2	8	%11,6	1	%4,3	2	%6,9	1	%2,9	0	%0,0	14	%8,2	
Gayrimenkul + araç+ mevduat	0	%0,0	5	%7,2	1	%4,3	3	%10,3	6	%17,6	5	%83,3	20	%11,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkında görüşleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi yüksek olanların büyük çoğunluğu Türkiye şartlarını zor ve pahalı bulurken; eğitim düzeyi düşük olanlar Normal ve çok iyi görmüşlerdir. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyi yüksek göçmenlerin Türkiye’de kendi ülkesindeki standartlarda yaşayamamasından kaynaklanır. Kendi ülkesinde düşük ve normal bir gelirle yaşayan göçmen Türkiye’de de aynı standartlarda hayatını devam ettirdiğinden Türkiye şartlarına bakışı olumlu sonuç vermiştir.

Tablo 167: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	2	%22,2	16	%23,2	6	%26,1	7	%24,1	12	%35,3	1	%16,7	44	%25,9	X ² =12,038 p=0,283
Çok İyi	4	%44,4	20	%29,0	8	%34,8	5	%17,2	4	%11,8	0	%0,0	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	3	%33,3	33	%47,8	9	%39,1	17	%58,6	18	%52,9	5	%83,3	85	%50,0	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Suriye hayat şartları hakkında görüşleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda her eğitim düzeyinde olan göçmenler birbirine yakın oranda cevaplar vererek kendi ülkesindeki hayat şartlarını olumlu görmüşlerdir.

Tablo 168: Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki

Suriye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Normal	1	%11,1	12	%17,4	4	%17,4	1	%3,4	6	%17,6	2	%33,3	26	%15,3	X ² =9,335 p=0,501
Çok İyi	5	%55,6	48	%69,6	16	%69,6	21	%72,4	21	%61,8	4	%66,7	115	%67,6	
Ucuz	3	%33,3	9	%13,0	3	%13,0	7	%24,1	7	%20,6	0	%0,0	29	%17,1	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma boyunca yapılan mülakatlarda eğitim düzeyi düşük olan da yüksek olan da kampta kalmaya ve kamp hayatına olumsuz baktıkları görülmüştür.¹³⁹

Tablo 169: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	7	%10,1	1	%4,3	0	%0,0	4	%11,8	0	%0,0	12	%7,1	X ² =5,749 p=0,331
Hayır	9	%100,0	62	%89,9	22	%95,7	29	%100,0	30	%88,2	6	%100,0	158	%92,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

¹³⁹ **Görüşme 4; Görüşme 6; Görüşme 21:** A.A 26 yaşında Arap kökenli, mühendislik üzerine eğitim almış. Türkiye'ye 2012 yılında yasal olarak ailesiyle beraber giriş yapmış 2 çocuğu var. 6 ay kadar kampta yaşamış eşi çocukları ve anne babası halen Urfa'da kampta yaşıyor. Kamp hayatının çok zor ve sıkıcı olduğunu belirtiyor. Kampların kalabalık oluşu insanlar arasında sürekli tartışmalara yol açtığını, bütün gün hiç bir şey yapmadan oturan insanların bu durumdan psikolojilerinin etkilendiğini söylüyor. Sürekli bir şeyler beklemekten ve el açmaktan sıkıldığı için İstanbul'a çalışmaya gelmiş, ayda 3 gün izin alarak kampa ailesini görmeye gidiyor. Bir plastik fabrikasında çalışıyor 1000 TL maaş alıyor. Daha iyi bir iş bulduğu takdirde ailesini de kamptan alarak yanına getireceğini söylüyor.

Kartal ilçesinde oturlan semtten memnuniyet durumu ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tüm gruplarda oturduğu semtten memnuniyet düzeyi çok yüksektir. Bu da araştırmaya katılan göçmenlerin yaşadıkları semtlerde yerli halkın kabul düzeyinin yüksek olduğunu gösterir. Göçmenlerle yaptığım mülakatlarda 1-2 istisna dışında oturduğu çevrede ya da apartmanda herhangi bir sorun, dışlama, hor görme, ötekileştirme tavrıyla karşılaşan yoktur. Türk halkının misafirperver oluşu, düşküne ve yoksula sahip çıkan bir yapısı oluşu kısacası Türklerdeki merhamet ve şefkat duygusunun üst seviyede oluşu bu insanlara karşı olumlu bir bakış açısı oluşmasının zeminini hazırlamıştır.

Tablo 170: Kartal İlçesinde Oturulan Semtten Memnuniyet ile Eğitim Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde Oturulan Semtten Memnuniyet	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	33	%97,1	6	%100,0	169	%99,4	X ² =4,024 p=0,546
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,9	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda okuryazar olmayanlarla lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların devlet yardımı alma konusunda oranları birbirine yakın çıkmıştır.

Tablo 171: Devlet Yardımı Alma ile Eğitim Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%44,4	14	%20,3	3	%13,0	3	%10,3	5	%14,7	2	%33,3	31	%18,2	X ² =7,170 p=0,208
Hayır	5	%55,6	55	%79,7	20	%87,0	26	%89,7	29	%85,3	4	%66,7	139	%81,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmeti alınan kurum ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek olanlardan özel sağlık kuruluşlarına başvuranlar fazladır. Tüm gruplarda acil servislere başvuran sayısı çok fazladır. Araştırmada göçmenler aile sağlığı merkezlerinde kendileriyle ilgilenilmediklerinden ve devlet hastanelerine ve özel hastanelere

yönlendirildiklerinden bahsettiler. Resmi göçmen kartı olanlara dahi çeşitli bahaneler ileri sürülerek gerekli tedavi yapılmadığı ve çoğu zaman hastaneye en son çare olarak gittiklerini söylediler. Göçmenlerin acil servise yönelik yoğunlaşmasının sebebinin bu durum olduğu düşünülmektedir.

Tablo 172: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Eğitim Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Sağlık Hizmeti Almıyor	0	%0,0	17	%24,6	7	%30,4	10	%34,5	15	%44,1	0	%0,0	49	%28,8	X ² =57,888 p=0,000
Sağlık Ocağı	0	%0,0	11	%15,9	4	%17,4	3	%10,3	5	%14,7	0	%0,0	23	%13,5	
Poliklinik	4	%44,4	8	%11,6	1	%4,3	2	%6,9	0	%0,0	1	%16,7	16	%9,4	
Acil Servis	5	%55,6	33	%47,8	11	%47,8	12	%41,4	14	%41,2	3	%50,0	78	%45,9	
Özel	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	2	%6,9	0	%0,0	2	%33,3	4	%2,4	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda okuryazar olmayanlarla lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların komşuluk ilişkisi %100 oranında çok iyi çıkmıştır. Bu durum okur-yazar olmayan kesim genelde Kürt kökenli ve kendi sosyal çevresinde yaşayanlardan oluşması lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanlar ise bu gruba mensup bireylerin geneli Türkçeyi iyi seviyede konuşmaları meslekleri itibariyle hem yerel toplumdan hem de göçmen toplumdan saygı görmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 173: Komşuluk İlişkileri ile Eğitim Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Normal	0	%0,0	3	%4,3	3	%13,0	1	%3,4	0	%0,0	0	%0,0	7	%4,1	X ² =23,677 p=0,009
Çok İyi	9	%100,0	40	%58,0	9	%39,1	12	%41,4	16	%47,1	6	%100,0	92	%54,1	
İlişki Yok	0	%0,0	26	%37,7	11	%47,8	16	%55,2	18	%52,9	0	%0,0	71	%41,8	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Yardımları yeterli görme ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tüm eğitim grupları yardımların yeterli olmadığı konusunda hemfikirler. Sığınmacılar bürokrasiden kaynaklanan birçok sebepten ötürü yardımın doğru yere ve zamanında ulaşmasında aksamaların olduğunu beyan etmişlerdir. Ayrıca 1 kez yapılan yardımın arkasının gelmediğini belirttiler.¹⁴⁰

Tablo 174: Yardımları Yeterli Görme ile Eğitim Arasındaki İlişki

Yardımları Yeterli Görme	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Yeterli	2	%22,2	21	%30,4	3	%13,0	6	%20,7	5	%14,7	1	%16,7	38	%22,4	X ² =5,049 p=0,410
Yeterli Değil	7	%77,8	48	%69,6	20	%87,0	23	%79,3	29	%85,3	5	%83,3	132	%77,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Kamu görevlilerinin yaklaşımı hakkında görüşleri ile eğitim arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe bakış açısının olumsuzla doğru yükseldiği görülüyor. Lisansüstü gruba mensup sığınmacıların bakış açılarındaki olumsuzluğun temelini çalışma ve ikamet izni alırken yaşadıkları problemler olduğunu düşünüyorum. Sığınmacılar yapılan mülakatlarda bu tip bürokratik işlemlerden kaynaklı sorunları çokça dile getirmişlerdir.

¹⁴⁰ **Görüşme 8:** 2013'te Halep'ten gelen bir sığınmacı aile Kartal/Hürriyet Mahallesi'nde bir apartmanın bodrum katında oturuyorlar. 400 TL kira veriyorlar, Evde 4 yetişkin 1 bebek yaşıyor. Evde 66 yaşındaki amca ve eşi oğlu gelini ve torunuyla 2 odalı bir evde yaşamaya çalışıyorlar. Banyo ve tuvalet bir arada ayrı tuvalet mevcut değil. Evde mobilya namına pek eşya yok. Evde bir tek evin 27 yaşındaki oğlu bir sanayi sitesinde çalışmakta ve 1200 TL maaş almaktadır. Evin kirası 400 TL. 4 kişiden oluşan bu aile bu para ile zor şartlar altında geçimini sürdürmektedir. Evdeki az sayıdaki eşya da mahallelinin yardımıyla alınmış. Bu durumu sürekli dile getiriyor, komşularına minnettar olduğunu söylüyor. Eve gittiğimde misafirperver bir şekilde kahve yapıldı. Suriye'nin yerel bir kahvesi tadı bizim kahveye pek benzemiyor. Evde hep birlikte küçük bir televizyonda Arapça yayın yapan bir kanal izleniyordu. Bir hayırseverle yaptığım bu ziyarette hayırsever tarafından bir miktar yardım yapıldı. Acil bir ihtiyaçları olup olmadığı sorulduğunda Sosyal yardımlaşmaya kömür yardımı için başvurduklarını fakat 2 aydır yardımın ulaşmadığını söyledi. Ziyaret tarihi 10 Mart 2016 neredeyse kış bitecek fakat hala yakacak yardımı yapılmamış. 1 yaşındaki bebek gösterilerek bebek çok üşüyor kömürümüz yok dediler.

Tablo 175: Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri ile Eğitim Arasındaki İlişki

Kamu Görevlilerinin Yaklaşımı Hakkında Görüşleri	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Olumlu	9	%100,0	68	%98,6	22	%95,7	28	%96,6	33	%97,1	5	%83,3	165	%97,1	X ² =4,956 p=0,421
Olumsuz	0	%0,0	1	%1,4	1	%4,3	1	%3,4	1	%2,9	1	%16,7	5	%2,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Lider ülke görüşü ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Göçmenlerin geneli İslam dünyasında lider ülke olarak Türkiye'yi görmektedirler. Türkiye'nin Suriye krizinde ortaya koymuş olduğu insani tavırla sığınanlara tüm imkânlarını seferber ederek kapılarını açıp onları güvenli bölgelere alması ve bu derece kalabalık bir göçmen kitle için Dünya'da en fazla rol üstlenen ülke olması dolayısıyla bu fikrin oluştuğu kanaatindeyim.

Tablo 176: Lider Ülke Görüşü ile Eğitim Arasındaki İlişki

Lider Ülke Görüşü	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Türkiye	9	%100,0	56	%81,2	20	%87,0	24	%82,8	32	%94,1	4	%66,7	145	%85,3	X ² =9,184 p=0,515
Diğer	0	%0,0	1	%1,4	0	%0,0	1	%3,4	1	%2,9	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	0	%0,0	12	%17,4	3	%13,0	4	%13,8	1	%2,9	2	%33,3	22	%12,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Sevilen lider ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılanlarla yapılan mülakatlarda R. Tayyip Erdoğan hakkında herhangi bir olumsuz söylem kullanan yoktur. Suriye kökenli geçici koruma altındaki kişilerin R. Tayyip Erdoğan'ı, dünya siyasetine karşı her zaman dik duran, İslami referansları ve insani söylemleri ile Ortadoğu milletlerini etkileyen bir lider olarak gördükleri izlenmektedir. Göçmenlerin genelinin R. Tayyip Erdoğan'a sevgi ve minnet duyduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 177: Sevilen Lider ile Eğitim Arasındaki İlişki

Sevilen Lider	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
R. Tayyip Erdoğan	9	%100,0	56	%81,2	20	%87,0	24	%82,8	32	%94,1	4	%66,7	145	%85,3	X ² =9,184 p=0,515
Diğer	0	%0,0	1	%1,4	0	%0,0	1	%3,4	1	%2,9	0	%0,0	3	%1,8	
Fikrim Yok	0	%0,0	12	%17,4	3	%13,0	4	%13,8	1	%2,9	2	%33,3	22	%12,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’den ayrılma isteği ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma boyunca yapılan mülakatlarda aldığım izlenim göçmenlerin genelinde özellikle Avrupa’ya karşı olumsuz bir bakış olduğudur. Avrupa’ya giden göçmenlerin din ve kültür ile olan bağlarını kaybedeceğini düşünmektedirler. Dini ve kültürel açıdan kendi toplumlarına en yakın Türk toplumunu gördüklerini bu sebeple başka bir ülkeye göç etmeye sıcak bakmadıklarını beyan etmişlerdir. Gidenleri ise “ahmak” veya “cahil” olarak tanımlayarak bir gün pişman olup geri döneceklerini dile getirip, Türkiye’de şartlar ne olursa olsun buradan başka bir ülkeye gitmeyeceklerini belirtmişlerdir.¹⁴¹

Tablo 178: Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	1	%11,1	5	%7,2	2	%8,7	3	%10,3	5	%14,7	0	%0,0	16	%9,4	X ² =2,194 p=0,822
Hayır	8	%88,9	64	%92,8	21	%91,3	26	%89,7	29	%85,3	6	%100,0	154	%90,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin geneli kendilerini kalıcı olarak görmekteler; fakat Suriye’de savaştan önce dükkânı, işyeri, imalathanesi, kariyer mesleği olanlarda savaş bittiğinde kendi ülkesinde düzenlerini yeniden kurma umudunun üst seviyede olduğu

¹⁴¹ Görüşme 24.

görülmüştür. İşçi olan ya da Suriye’de hiçbir malvarlığı bulunmayan insanlarda bu fikir çok zayıftır.¹⁴²

Tablo 179: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	8	%88,9	65	%94,2	18	%78,3	19	%65,5	18	%52,9	6	%100,0	134	%78,8	X ² =30,222 p=0,001
Hayır	1	%11,1	3	%4,3	4	%17,4	9	%31,0	15	%44,1	0	%0,0	32	%18,8	
Fikrim Yok	0	%0,0	1	%1,4	1	%4,3	1	%3,4	1	%2,9	0	%0,0	4	%2,4	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan göçmenlerin geneli Türkiye’de kendini mutlu hissediyor. Burada yaşamaktan mutlular fakat memleketlerinde bıraktıkları yakınlarını düşündüklerini beyan etmişlerdir.¹⁴³

Tablo 180: Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	9	%100,0	69	%100,0	22	%95,7	28	%96,6	33	%97,1	6	%100,0	167	%98,2	X ² =8,682 p=0,563
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	1	%4,3	1	%3,4	0	%0,0	0	%0,0	2	%1,2	
Fikrim Yok	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,9	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe dönme isteği artmaktadır. Fakat lisansüstü mezunlarının hiçbirinde ülkesine geri dönme fikri yoktur. Bu fikrin altında yatan asıl sebep bu insanların Suriye’deki olayları daha kapsamlı değerlendirip, savaş bitse dahi yeni kurulacak rejimin halk için ideal

¹⁴² Görüşme 30.

¹⁴³ Görüşme 23; Görüşme 34.

bir yönetim şekli olmayacağı, Suriye’de demokratik bir yönetimin kurulmasının imkânsız olduğunu düşünmeleridir.

Tablo 181: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Eğitim Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Eğitim Düzeyi												X ² /p		
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	4	%44,4	22	%31,9	10	%43,5	13	%44,8	17	%50,0	0	%0,0	66	%38,8	X ² =11,701 p=0,306
Hayır	3	%33,3	33	%47,8	12	%52,2	11	%37,9	14	%41,2	4	%66,7	77	%45,3	
Fikrim Yok	2	%22,2	14	%20,3	1	%4,3	5	%17,2	3	%8,8	2	%33,3	27	%15,9	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda eğitim düzeyi düşük olanlarda ekonomik yardım talebi oranı yüksek, eğitim düzeyi yüksek göçmenlerde çalışma talebi yüksek çıkmıştır. Araştırmada eğitim düzeyi yüksek insanların önceliğinin kendi mesleklerini yapmak için çalışma izni istedikleri görülmüştür. Eğitimi düşük vasıfsız göçmenler ise zaten herhangi bir meslekleri olmadığından ne iş olursa yaparım mantığındadırlar. Lisans ve üstü düzeydeki göçmenler için çalışma izni vatandaşlıktan daha fazla öneme sahiptir. Çalışma izni derken doktor, mühendis, avukat, öğretmen gibi kariyer mesleklere sahip olanlar kendi mesleklerini yapabilmeyen önünün açılmasını talep ediyor. Devlet olarak bu insanların yeteneklerinden ve bilgi birikiminden yararlanarak bunları topluma kazandırmanın uyum sürecini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Avrupa ülkeleri bu eğitilmiş insanları alırken ve gerekli imkânları sunarken bizim devlet olarak bize minnet ve şükran duygusuyla dolu bu göçmenlere bu imkânları vermemiz gerekir. Bu nu yaparken Türk toplumunun toplumsal nabzını da kontrol etmek gerekir. Toplumsal kabul düzeyi bu kadar yüksek olan bir milletin bu uyum düzeyini sabote edecek eylemlere karşı gerekli önleyici tedbirleri de almak elzemdir.

Tablo 182: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Eğitim Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Eğitim Düzeyi														X ² /p
	Okuryazar Değil		İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Lisansüstü		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	2	%22,2	14	%20,3	9	%39,1	13	%44,8	23	%67,6	4	%66,7	65	%38,2	X ² =37,599 p=0,001
Vatandaşlık	2	%22,2	19	%27,5	6	%26,1	4	%13,8	6	%17,6	2	%33,3	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	5	%55,6	22	%31,9	5	%21,7	5	%17,2	1	%2,9	0	%0,0	38	%22,4	
Talebim Yok	0	%0,0	14	%20,3	3	%13,0	7	%24,1	4	%11,8	0	%0,0	28	%16,5	
Toplam	9	%100,0	69	%100,0	23	%100,0	29	%100,0	34	%100,0	6	%100,0	170	%100,0	

5.6. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN TÜRKİYE'YE GİRİŞ ŞEKLİ ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Meslek ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Esnafların ve ev hanımlarının yasal yolu daha çok tercih ettikleri görülür. Bunun sebebi ise ev hanımlarının çocuklarıyla birlikte göç yoluna çıktığından kaçak yolların zorluğu ve risk almak istemediklerinden kaynaklanmaktadır. Esnaflar ise maddi durumları iyi olduğundan genelinin uçakla Lübnan üzerinden Türkiye'ye hava yoluyla gelmeleridir.

Tablo 183: Meslek ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Meslek	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşçi	6	%13,0	36	%29,0	42	%24,7	X ² =19,772 p=0,137
Ev Hanımı	14	%30,4	19	%15,3	33	%19,4	
Esnaf	12	%26,1	16	%12,9	28	%16,5	
Öğretmen	2	%4,3	9	%7,3	11	%6,5	
Öğrenci	1	%2,2	15	%12,1	16	%9,4	
Akademisyen	1	%2,2	1	%0,8	2	%1,2	
Mühendis	1	%2,2	7	%5,6	8	%4,7	
Doktor	1	%2,2	1	%0,8	2	%1,2	
Avukat	0	%0,0	1	%0,8	1	%0,6	
Teknik Eleman	3	%6,5	10	%8,1	13	%7,6	
Asker	1	%2,2	1	%0,8	2	%1,2	
Din Görevlisi	1	%2,2	2	%1,6	3	%1,8	
Kamu Çalışanı	0	%0,0	2	%1,6	2	%1,2	
Diğer Meslek Grubu	2	%4,3	2	%1,6	4	%2,4	
İşsiz	1	%2,2	2	%1,6	3	%1,8	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

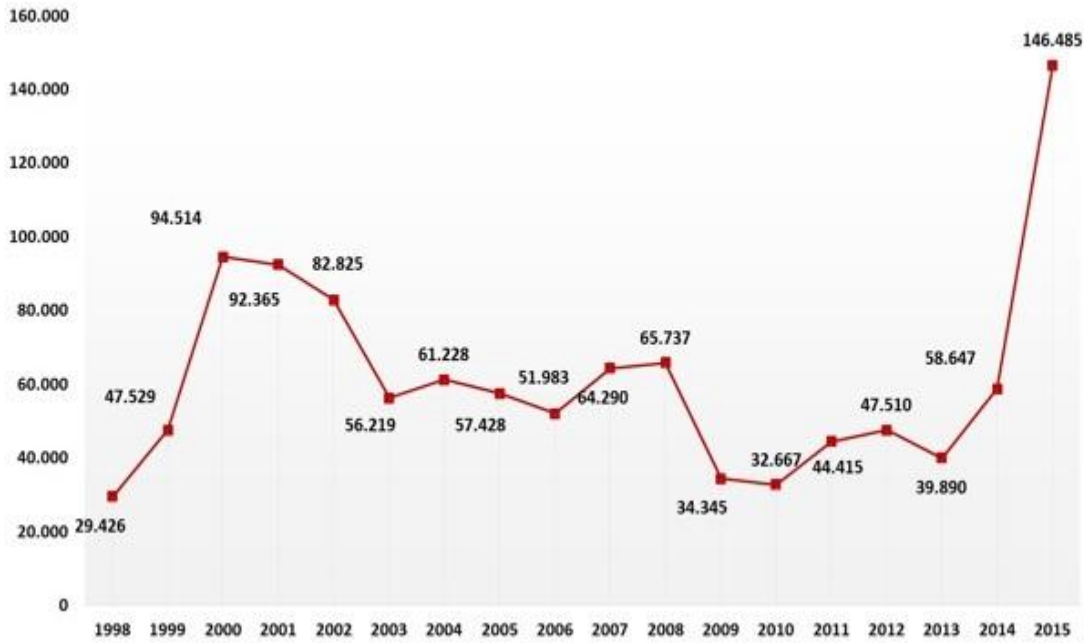
Türkiye'ye geliş zamanı ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 yılına kadar yasal yolla giriş yapanların oranı kaçak yola göre fazladır. Bunun sebebi 2015'e kadar Türkiye'nin açık kapı politikası uygulamış olmasıdır. 2015 yılından sonra Türkiye güvenlik politikaları gereği bu uygulamadan vazgeçmiş sınır güvenliğini ön plana alarak geçişleri sınırlandırmış dolayısıyla göçmenler kaçak girişe yönelmiştir.¹⁴⁴

¹⁴⁴ **Görüşme 18:** 55 yaşında Ahmet isimli bir Suriyeli Arap. Halep'e bağlı bir köyde yaşarlarken muhaliflerle İşid'in yoğun çatışmaları sonucunda 2016 Ocak ayında kaçak olarak 5 çocuğuyla birlikte Türkiye'ye Kilis üzerinden giriş yapmışlar. Kaçakçılara bu geçişin karşılığında 7 bin TL verdiklerini söylüyor. Türkiye'nin sınır üzerindeki denetimlerini artırması sebebiyle kaçakçılarda geçiş ücretlerini artırmış 1 önceki yılın aynı döneminde kaçakçılara kişi başı 100 TL öderken 2016 'da bu rakam tam on kat artmış.

Tablo 184: Türkiye'ye Geliş Zamanı ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Türkiye'ye Geliş Zamanı	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
2011	3	%6,5	5	%4,0	8	%4,7	X ² =49,394 p=0,000
2012	13	%28,3	7	%5,6	20	%11,8	
2013	16	%34,8	10	%8,1	26	%15,3	
2014	8	%17,4	19	%15,3	27	%15,9	
2015 Ve Sonrası	6	%13,0	83	%66,9	89	%52,4	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

GRAFİK 8: Yıllara Göre Düzensiz Göçmen Sayıları¹⁴⁵ (31.03:2016 İtibariyle)

Suriye'deki aylık gelir ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Geliri 250-500\$ olanların yasal yolu daha çok tercih ettiği görülür. Bu gelir düzeyine sahip olanlar Suriye'de orta sınıfın üstünde yaşayan gruptur. Bu gruba mensup olanların imkânları daha fazladır.

¹⁴⁵ http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik (E.T: 27.04.2016)

Tablo 185: Suriye’deki Aylık Gelir ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Suriye’deki Aylık Gelir	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	2	%4,3	8	%6,5	10	%5,9	X ² =4,363 p=0,359
100-250\$	31	%67,4	95	%76,6	126	%74,1	
250-500\$	13	%28,3	19	%15,3	32	%18,8	
500-750\$	0	%0,0	1	%0,8	1	%0,6	
750-1000\$	0	%0,0	1	%0,8	1	%0,6	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken daha önce yurt dışı ziyareti ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yurt dışına çıkma durumu göçmenin gelir düzeyi ve toplumsal statüsü hakkında bize bilgi verir. Tabloda görüldüğü üzere daha önce yurtdışına çıkanların büyük bölümü yurda yasal yolla girmiştir.

Tablo 186: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyaret Etme ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyaret Etme	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%32,6	15	%12,1	30	%17,6	X ² =9,714 p=0,003
Hayır	31	%67,4	109	%87,9	140	%82,4	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken daha önce Türkiye’yi ziyaret etme ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda daha önce Türkiye’ye gelenlerde yurda yasal olarak girenlerin oranının fazla olduğu görülüyor. Bu da göçmenlerin tanıdığı ülkeye girişte yasal yolu tercih ettiğini gösterir.

Tablo 187: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret	Giriş Şekli				Toplam		X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		n	%	
	n	%	n	%			
Evet	13	%28,3	17	%13,7	30	%17,6	X ² =4,889 p=0,026
Hayır	33	%71,7	107	%86,3	140	%82,4	

Suriye’deki mal varlığı ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda malvarlığı fazla olanların yasal yolu daha çok tercih ettikleri görülür. Bazı göçmenler bu malvarlıklarını da beraber getirerek Türkiye’ye göç ettiklerini beyan etmişlerdir. Mesela sınır illerde yaşayan sığınmacılar mevduatlarını ve araçlarını getirmişlerdir. Bu malları beraberinde Türkiye’ye getirmenin tek yolu yasal giriş yapmak olduğundan malvarlığı olanlar bu yolu daha çok kullanmışlardır.

Tablo 188: Suriye’deki Mal Varlığı ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Suriye’deki Mal Varlığı	Giriş Şekli				Toplam		X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		n	%	
	n	%	n	%			
Yok	7	%15,2	38	%30,6	45	%26,5	X ² =6,755 p=0,149
Gayrimenkul	23	%50,0	60	%48,4	83	%48,8	
Araç	3	%6,5	5	%4,0	8	%4,7	
Gayrimenkul+araç	4	%8,7	10	%8,1	14	%8,2	
Gayrimenkul+araç+mevduat	9	%19,6	11	%8,9	20	%11,8	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yasal yolla girenlerde devlet yardımı alma oranı daha yüksektir. Sebebi yasal yolla yurda giriş yapanlar bir kampa yerleştirilip göçmen kaydı yapılmasıdır. Araştırma boyunca bu şekilde kayıt olanlar kayıt olmayanlara göre daha rahat davrandıkları ve sorulara daha tutarlı ve cesur cevaplar verdikleri görülmüştür.

Tablo 189: Devlet Yardımı Alma ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%32,6	16	%12,9	31	%18,2	X ² =8,738 p=0,004
Hayır	31	%67,4	108	%87,1	139	%81,8	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Sağlık problemi ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda sağlık problemi olanların yasal yolu daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Kaçak yolculuğun zorlu ve riskli bir yapısı olması sebebiyle bu yolu daha çok tercih etmişlerdir.

Tablo 190: Sağlık Problemi ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Sağlık Problemi	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	12	%26,1	24	%19,4	36	%21,2	X ² =0,911 p=0,226
Yok	34	%73,9	100	%80,6	134	%78,8	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Giriş şekli yasal yolla olanların 3'ünün (%6,5) normal, 35'i (%76,1) çok iyi, 8'i (%17,4) ilişki yok; giriş şekli yasal olmayan-kaçak yolla olanların 4'ünün (%3,2) normal, 57'si (%46,0) çok iyi, 63'ünün (%50,8) ilişki yok olduğu görülmektedir. Tabloda yasal yolla giriş yapanların komşuluk ilişkilerinin daha iyi olduğu görülür. Yasal yolla girenlerin çoğunluğu aile; kaçak girenlerin ise bekârlardan oluşması bu sorunun cevabıdır.

Tablo 191: Komşuluk İlişkileri ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	3	%6,5	4	%3,2	7	%4,1	X ² =15,480 p=0,000
Çok İyi	35	%76,1	57	%46,0	92	%54,1	
İlişki Yok	8	%17,4	63	%50,8	71	%41,8	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Lider ülke görüşü ile giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaçak yolla Türkiye'ye giriş yapanlarda Lider ülke olarak Türkiye yanıtı verenlerin oranında azalma olmuştur. Bunun sebebi Türkiye'nin sınır güvenliği politikasıdır.

Tablo 192: Lider Ülke Görüşü ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Lider Ülke Görüşü	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Türkiye	42	%91,3	103	%83,1	145	%85,3	X ² =2,335 p=0,311
Diğer	1	%2,2	2	%1,6	3	%1,8	
Fikrim Yok	3	%6,5	19	%15,3	22	%12,9	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'de kendini kalıcı görme duygusu ile Türkiye'ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda yurda yasal olarak girenlerde kendini kalıcı olarak görme oranı daha yüksektir. Yasal girenlerde kamu hizmetlerine erişme oranı yüksek olduğundan bu insanlarda sınır dışı edilme kaygısı olmadığından ve kalıcılık hissi ağır basmaktadır.

Tablo 193: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	43	%93,5	91	%73,4	134	%78,8	X ² =8,272 p=0,016
Hayır	3	%6,5	29	%23,4	32	%18,8	
Fikrim Yok	0	%0,0	4	%3,2	4	%2,4	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda kaçak yolla yurda giriş yapanların ülkesine geri dönmede daha istekli oldukları görülmektedir.

Tablo 194: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Türkiye’ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	11	%23,9	55	%44,4	66	%38,8	X ² =8,318 p=0,016
Hayır	29	%63,0	48	%38,7	77	%45,3	
Fikrim Yok	6	%13,0	21	%16,9	27	%15,9	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

Türk Devleti’nden talep edilen alanlar ile Türkiye’ye giriş şekli arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda yurda yasal yolla girenlerde 1.sırada vatandaşlık gelirken, kaçak olarak girenlerde çalışma izni 1. Sırada gelmiştir.

Tablo 195: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Türkiye'ye Giriş Şekli Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Giriş Şekli						X ² /p
	Yasal Yolla		Yasal Olmayan-kaçak Yolla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	9	%19,6	56	%45,2	65	%38,2	X ² =13,055 p=0,005
Vatandaşlık	18	%39,1	21	%16,9	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	11	%23,9	27	%21,8	38	%22,4	
Talebim Yok	8	%17,4	20	%16,1	28	%16,5	
Toplam	46	%100,0	124	%100,0	170	%100,0	

5.7. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ ZAMANI ÖLÇÜTÜNE GÖRE DAĞILIM ve KARŞILAŞTIRMASI

Yabancı dil bilgisi ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrasında gelenlerde yabancı dil bilme oranının daha yüksek olduğu görülüyor.

Tablo 196: Yabancı Dil Bilgisi ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Yabancı Dil Bilgisi	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	12	%14,8	19	%21,3	31	%18,2	X ² =1,214 p=0,183
Yok	69	%85,2	70	%78,7	139	%81,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Suriye'den gelinilen şehir ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Her iki grupta Halep şehri 1. Sırada yer almaktadır. Halep'ten gelen göçmen sayısı 2015 sonrasında azalırken İdlib ve Lazkiye şehirlerinden gelen göçmen sayısı 2015 sonrasında ikiye katlanmıştır.

Tablo 197: Suriye’den Gelinilen Şehir ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

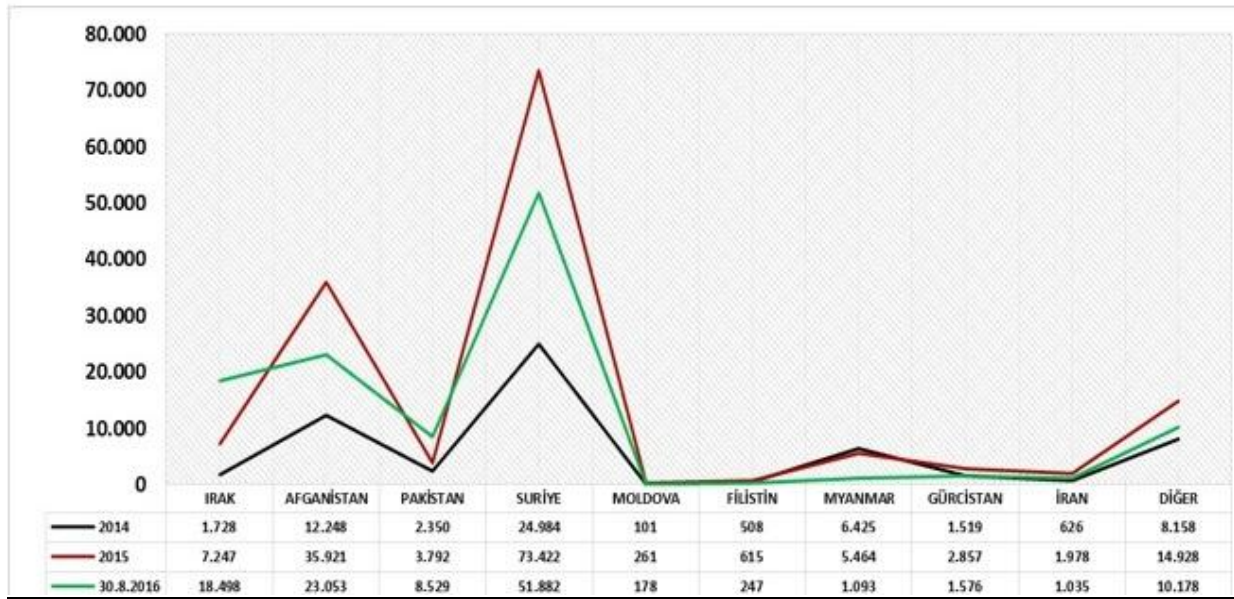
Suriye’den Gelinilen Şehir	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Halep	49	%60,5	42	%47,2	91	%53,5	X ² =9,147 p=0,058
İdlib	11	%13,6	25	%28,1	36	%21,2	
Haseke	15	%18,5	11	%12,4	26	%15,3	
Lazkiye	4	%4,9	10	%11,2	14	%8,2	
Diğer	2	%2,5	1	%1,1	3	%1,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’ye giriş şekli ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesinde Yasal girişle yasal olmayan giriş oranı çok yakın seviyede iken 2015 sonrasında kaçak girişler %93,3 ‘e çıkmıştır.

Tablo 198: Türkiye’ye Giriş Şekli ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye’ye Giriş Şekli	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yasal Yolla	40	%49,4	6	%6,7	46	%27,1	X ² =39,066 p=0,000
Yasal Olmayan-kaçak Yolla	41	%50,6	83	%93,3	124	%72,9	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

GRAFİK 9: Yıllara Göre Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı¹⁴⁶ (31.03.2016 İtibarıyla)

Kartal ilçesinde ikamet edilen semt ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bütün semtlerde oran artarken Soğanlık ve Yakacık'ta azalma olmuştur. Bu da bu bölgelerin kapasitesinin dolduğunu göstermektedir.

Tablo 199: Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Kartal İlçesinde İkamet Edilen Semt	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Soğanlık	15	%18,5	3	%3,4	18	%10,6	X ² =13,800 p=0,008
Yakacık	21	%25,9	16	%18,0	37	%21,8	
Topselvi	11	%13,6	18	%20,2	29	%17,1	
Kurfalı	22	%27,2	33	%37,1	55	%32,4	
Cevizli	12	%14,8	19	%21,3	31	%18,2	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Oturulan yer kira durumu ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Küçük bir oran da olsa 2015 öncesi gelenlerin mülk edindiklerini görebiliyoruz.

¹⁴⁶ http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik (E.T: 27.04.2016)

Tablo 200: Oturulan Yer Kira Durumu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Oturulan Yer Kira Durumu	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet Kira	73	%90,1	78	%87,6	151	%88,8	X ² =1,682 p=0,431
Kendime Ait	1	%1,2	0	%0,0	1	%0,6	
Diğer	7	%8,6	11	%12,4	18	%10,6	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Kira ücreti ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda görüldüğü üzere Türkiye'ye daha önce gelenler sonra gelenlere oranla daha düşük kira bedelleri ödemektedirler. Bu durum Türk halkının ilk gelen Suriyeli sığınmacılara daha ılımlı yaklaşım düşük bedelle evlerini tahsis ettikleri fakat gün geçtikçe sığınmacıların kalıcı olduklarının anlaşılmasıyla birlikte yerli toplumun bu yaklaşımlarından vazgeçmeleriyle ilgilidir. Ayrıca İstanbul gibi büyük şehirlerde yoğunlaşan sığınmacı nüfusun kiralık mülklere olan talepleri kira fiyatlarını da etkilemiştir.

Tablo 201: Kira ücreti ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Kira ücreti	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
100-250 TL	13	%17,8	6	%7,7	19	%12,6	X ² =3,943 p=0,139
250-500 TL	44	%60,3	49	%62,8	93	%61,6	
500-750 TL	16	%21,9	23	%29,5	39	%25,8	
Toplam	73	%100,0	78	%100,0	151	%100,0	

Suriye'deki aylık gelir ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Gelir düzeyi 250\$ ve üzeri olan göçmenlerin 2015 öncesinde daha yoğun olarak yurda giriş yaptıkları görülüyor. Bunun sebebi maddi durumu iyi olanların ülkelerindeki kaos ortamını maddi imkanlarını kullanarak bir an önce güvenli bir bölgeye ulaşma gayretidir. Bu durum dünya tarihi boyunca tekerrür etmiştir. Hangi ülkede olursa olsun kriz zamanlarında ülkeyi ilk terk edenler sermaye sahipleri ve zenginlerdir.

Tablo 202: Suriye’deki Aylık Gelir ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Suriye’deki Aylık Gelir	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	2	%2,5	8	%9,0	10	%5,9	X ² =11,781 p=0,019
100-250\$	55	%67,9	71	%79,8	126	%74,1	
250-500\$	22	%27,2	10	%11,2	32	%18,8	
500-750\$	1	%1,2	0	%0,0	1	%0,6	
750-1000\$	1	%1,2	0	%0,0	1	%0,6	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’deki aylık gelir ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkiye’ye 2015 öncesinde gelenlerin kazançlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 203: Türkiye’deki Aylık Gelir ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye’deki Aylık Gelir	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Belirtmemiş	3	%3,7	8	%9,0	11	%6,5	X ² =13,377 p=0,010
500-750tl	6	%7,4	12	%13,5	18	%10,6	
750-1000tl	36	%44,4	35	%39,3	71	%41,8	
1000-1500tl	25	%30,9	33	%37,1	58	%34,1	
1500tl üzeri	11	%13,6	1	%1,1	12	%7,1	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Çalışma durumu ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrasında gelenlerde iş arama oranının yükseldiğini görüyoruz. Bu durumun

küresel ve ulusal ölçekli ekonomik gelişmelerin iş piyasasına etkileri ile ilgili olduğunu düşünüyorum.¹⁴⁷

Tablo 204: Çalışma Durumu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Çalışma Durumu	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışıyorum	53	%65,4	58	%65,2	111	%65,3	X ² =0,270 p=0,874
Çalışmıyorum	24	%29,6	25	%28,1	49	%28,8	
İş Arıyorum	4	%4,9	6	%6,7	10	%5,9	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Okula giden çocuk sahipliği ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesi gelen göçmenlerin okul çağındaki çocuklarında okula gitme oranı yüksekken; 2015 sonrası gelen göçmen çocuklarda okula gitme oranı daha düşüktür. Bu durum 2015 öncesi gelenlerin Türkiye'ye uyumunun daha yüksek düzeyde olduğunu gösterir.

Tablo 205: Okula Giden Çocuk Sahipliği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Okula Giden Çocuk Sahipliği	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	27	%47,4	11	%28,9	38	%40,0	X ² =3,224 p=0,056
Hayır	30	%52,6	27	%71,1	57	%60,0	
Toplam	57	%100,0	38	%100,0	95	%100,0	

¹⁴⁷ **Görüşme 19:** 35 yaşında Ali adında Türkmen bir Suriyeli evli ve 2 çocuğu var çocukların biri 10 diğeri 7 yaşında 2013 yılında kaçak olarak Türkiye'ye giriş yapmış akrabalarının bulunduğu Konya'ya gelmişler. 400 TL 'ye bir gecekodu kiralamış 800 TL bir depoya hamal olarak işe girmiş, 2 yıl Konya'da kalmışlar ve 2016'nın başında Konya'da yaşanan kiralık ev sıkıntısı kiraları uçurmuş ve ev sahibi bir anda ya 700 TL verirsin ya da evi boşaltırsın demiş. Bunun üzerine kayın biraderinin bulunduğu İstanbul'a gelmiş ve şu anda yaklaşık 3 aydır iş aramakta olduğunu fakat nereye gittiyse şu anda eleman ihtiyaçlarının olmadığı ve işlerin az olduğu cevabı ile karşılaştığını beyan etti.

Türkçe konuşma yetkinliği ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesi gelen göçmenlerde bariz oranda Türkçe dil bilme oranı yüksektir. Bu da uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 206: Türkçe Konuşma Yetkinliği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkçe Konuşma Yetkinliği	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	64	%79,0	40	%44,9	104	%61,2	X ² =20,723 p=0,000
Hayır	17	%21,0	49	%55,1	66	%38,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkçe öğrenme zorluğu ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrası gelen göçmenlerin ülkeye henüz gelmiş olmasından ötürü zorlandıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 207: Türkçe Öğrenme Zorluğu ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	28	%34,6	62	%69,7	90	%52,9	X ² =20,964 p=0,000
Hayır	53	%65,4	27	%30,3	80	%47,1	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Suriye'de yaşarken daha önce yurt dışı ziyareti ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesi gelenlerde yurtdışına çıkma oranının yüksek olduğu görülüyor. Bu da 2015 öncesi gelen göçmenler arasında üst sınıfın daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 208: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyareti ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Yurt Dışı Ziyareti	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	21	%25,9	9	%10,1	30	%17,6	X ² =7,297 p=0,006
Hayır	60	%74,1	80	%89,9	140	%82,4	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Suriye’de yaşarken daha önce Türkiye’yi ziyaret etme ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesi gelen göçmenler arasında daha önce Türkiye’ye gelme oranının fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 209: Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Suriye’de Yaşarken Daha Önce Türkiye’yi Ziyaret Etme	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	23	%28,4	7	%7,9	30	%17,6	X ² =12,298 p=0,000
Hayır	58	%71,6	82	%92,1	140	%82,4	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Suriye’deki mal varlığı ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesi gelen göçmenlerin gelir düzeyinin yüksek ve mal varlığının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 210: Suriye’deki Mal Varlığı ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Suriye’deki Mal Varlığı	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	14	%17,3	31	%34,8	45	%26,5	X ² =7,739 p=0,102
Gayrimenkul	46	%56,8	37	%41,6	83	%48,8	
Araç	5	%6,2	3	%3,4	8	%4,7	
Gayrimenkul+araç	7	%8,6	7	%7,9	14	%8,2	
Gayrimenkul+araç+mevduat	9	%11,1	11	%12,4	20	%11,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Aileden savaşta ölen biri olma ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrasında gelen göçmenlerin daha yüksek oranda aile ferdi kaybına uğradığını görüyoruz.

Tablo 211: Aileden Savaşta Ölen Olma Durumu ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Aileden Savaşta Ölen Olma	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Var	35	%43,2	54	%60,7	89	%52,4	X ² =5,185 p=0,017
Yok	46	%56,8	35	%39,3	81	%47,6	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye hayat şartları hakkında görüşleri ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrası gelen göçmenlerin Türkiye’de hayat şartlarına bakışının daha olumlu olduğunu görüyoruz. Bu durum ülkelerindeki savaş ortamında güvenli bir bölgeye gelen göçmen psikolojisi ve savaş ortamından kurtulmanın etkisi olduğunu düşünülmektedir.

Tablo 212: Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye Hayat Şartları Hakkında Görüşleri	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Normal	26	%32,1	18	%20,2	44	%25,9	X ² =4,333 p=0,115
Çok İyi	15	%18,5	26	%29,2	41	%24,1	
Zor Ve Pahalı	40	%49,4	45	%50,6	85	%50,0	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Daha önce mülteci kampında kalma ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesi ve sonrası ülkeye gelen göçmenlerin büyük bölümü mülteci kampında kalmayı tercih etmemiştir.

Tablo 213: Daha Önce Mülteci Kampında Kalma ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Daha Önce Mülteci Kampında Kalma	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	5	%6,2	7	%7,9	12	%7,1	X ² =0,185 p=0,450
Hayır	76	%93,8	82	%92,1	158	%92,9	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Devlet yardımı alma ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 öncesi gelen göçmenlerin devlet yardımı alma oranının yüksek olduğunu görüyoruz. Bu durumu zamanla Türkiye'yi tanıyan ve çevre edinen göçmenlerin kamu hizmetlerine daha kolay ulaşması ile açıklanabilir.

Tablo 214: Devlet Yardımı Alma ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Devlet Yardımı Alma Durumu	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	22	%27,2	9	%10,1	31	%18,2	X ² =8,266 p=0,004
Hayır	59	%72,8	80	%89,9	139	%81,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Sağlık hizmeti alınan kurum ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda 2015 sonrası gelen göçmenlerin 'Sağlık hizmeti almıyor' oranının çok yüksek olduğunu görürüz. Bu durum 2015 sonrası gelen göçmenlerin çoğunluğunun kayıt dışı olarak Türkiye'de kalıyor olması yurda kaçak olarak girdiklerinden ya da çalıştıkları iş yerinde kaçak olarak çalıştıklarından devlet kurumlarına çok acil bir durum dışında gitmemeyi tercih etmelerindedir.

Tablo 215: Sağlık Hizmeti Alınan Kurum ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Sağlık Hizmeti Almıyor	10	%12,3	39	%43,8	49	%28,8	X ² =22,412 p=0,000
Sağlık Ocağı	11	%13,6	12	%13,5	23	%13,5	
Poliklinik	11	%13,6	5	%5,6	16	%9,4	
Acil Servis	47	%58,0	31	%34,8	78	%45,9	
Özel	2	%2,5	2	%2,2	4	%2,4	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Komşuluk ilişkileri ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tabloda görüldüğü üzere 2015 öncesi Türkiye'ye gelen göçmenlerin komşuluk ilişkileri yüksek oranda çok iyi düzeyde çıkmıştır. Bu durum 2015 öncesi gelenlerin uyum düzeyinin yüksek ve çevreyle olan ilişkilerinin gayet iyi olduğunu göstermektedir.

Tablo 216: Komşuluk İlişkileri ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Komşuluk İlişkileri	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Normal	4	%4,9	3	%3,4	7	%4,1	X ² =18,604 p=0,000
Çok İyi	57	%70,4	35	%39,3	92	%54,1	
İlişki Yok	20	%24,7	51	%57,3	71	%41,8	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'deki Akraba Varlığı ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Türkiye'ye 2015 öncesinde gelenlerde Türkiye'de akrabası bulunanların oranı fazladır.

Tablo 217: Türkiye'deki Akraba Varlığı ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye'de Akraba Olma Durumu	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Var	75	%92,6	64	%71,9	139	%81,8	X ² =12,166 p=0,000
Yok	6	%7,4	25	%28,1	31	%18,2	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye'den ayrılma isteği ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 sonrası ülkeye gelenlerde Türkiye'den ayrılma isteği daha yüksektir.

Tablo 218:Türkiye’den Ayrılma İsteği ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye’den Ayrılma İsteği	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	7	%8,6	9	%10,1	16	%9,4	X ² =0,108 p=0,476
Hayır	74	%91,4	80	%89,9	154	%90,6	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Temel ihtiyaçlarını karşıladığı kurum ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesi ülkeye gelenlerde devletten yardım alanların oranı iki katına çıkmıştır.

Tablo 219: Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum ile Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Temel İhtiyaçlarını Karşıladığı Kurum	Geliş Zamanı						X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Devlet	18	%22,2	10	%11,2	28	%16,5	X ² =4,164 p=0,125
Hayırseverler	14	%17,3	14	%15,7	28	%16,5	
Hiçbiri	49	%60,5	65	%73,0	114	%67,1	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini kalıcı görme duygusu ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesi Türkiye’ye gelenler kendilerini daha kalıcı olarak görmektedirler.

Tablo 220: Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Duygusu	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	65	%80,2	69	%77,5	134	%78,8	X ² =1,872 p=0,392
Hayır	13	%16,0	19	%21,3	32	%18,8	
Fikrim Yok	3	%3,7	1	%1,1	4	%2,4	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türkiye’de kendini mutlu görme duygusu ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesi gelen sığınmacılarda kendini mutlu görme oranı daha yüksektir.

Tablo 221. Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu ile Türkiye’ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Duygusu	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	81	%100,0	86	%96,6	167	%98,2	X ² =2,779 p=0,249
Hayır	0	%0,0	2	%2,2	2	%1,2	
Fikrim Yok	0	%0,0	1	%1,1	1	%0,6	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Savaş bittiğinde dönme isteği ile Türkiye’ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 sonrası Türkiye’ye gelen sığınmacılarda ülkelerine dönme isteği daha yüksektir.

Tablo 222: Savaş Bittiğinde Dönme İsteği ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Evet	25	%30,9	41	%46,1	66	%38,8	X ² =4,555 p=0,103
Hayır	40	%49,4	37	%41,6	77	%45,3	
Fikrim Yok	16	%19,8	11	%12,4	27	%15,9	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

Türk Devletinden talep edilen alanlar ile Türkiye'ye geliş zamanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. 2015 öncesinde gelenlerde bariz şekilde vatandaşlık talebi yüksektir. Bu da göçmenlerin Türkiye'ye ait olma konusunda istekli olduklarını ve önce gelenlerin zaman geçtikçe Türkiye'de gelecek kurma hissini fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 223: Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar ile Türkiye'ye Geliş Zamanı Arasındaki İlişki

Türk Devletinden Talep Edilen Alanlar	Geliş Zamanı				Toplam		X ² /p
	2015 Öncesi		2015 ve Sonrası				
	n	%	n	%	n	%	
Çalışma İzni	30	%37,0	35	%39,3	65	%38,2	X ² =10,877 p=0,012
Vatandaşlık	27	%33,3	12	%13,5	39	%22,9	
Ekonomik Yardım	13	%16,0	25	%28,1	38	%22,4	
Talebim Yok	11	%13,6	17	%19,1	28	%16,5	
Toplam	81	%100,0	89	%100,0	170	%100,0	

GENEL DEĞERLENERME VE SONUÇ

Türkiye'nin son dönemde karşılaştığı en önemli olayların başında şüphesiz Suriyeli sığınmacı meselesi gelmektedir. Bu derecede kitlesel bir göç olayı ile mücadele etmek, yönlendirmek üstesinden gelmek hiç de kolay değildir. Araştırmamızın konusunu seçerken Türkiye'nin içinde bulunduğu durum, gidişat ve gelecekte karşılaşılabilecek muhtemel problemler göz önüne alınarak bu çalışmaya başlanmıştır. Araştırma boyunca güdülen yegâne amaç Türkiye'nin koruması altında bulunan göç mağduru Suriyeli sığınmacı insanların göç yolları ve bu yolda yaşadıkları, göçün üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler, sığınmacıların karşılaştığı olumsuzlukların ve eksiklerin tespiti, göçün ve göçmenlerin Türkiye'ye yüklediği ekonomik ve siyasi ve insani sorumluluklar, göçmenlerin gelecek hayalleri anlaşılmasına çalışılmış ve ilelebet hep birlikte yaşayacağımız vazgeçilmez Anadolu topraklarında medeniyetin devamı için yapılabilecek ne varsa bu bağlamda bu mefkûreye ufak bir katkı sunmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda her yaş, cinsiyet, etnik köken, grup toplum, meslek grubu ve eğitim düzeyinden göçmenlerle gerek anket yoluyla gerekse mülakat yoluyla görüşülerek çalışma hazırlanmıştır. Yapılan bu görüşmelerin sonucunda ortaya çıkan istatistikî veriler şu şekildedir;

Araştırmaya katılanların %74,7'si erkek, %25,3'ü kadındır. Araştırmaya katılanların %20,0'ı 16-20 yaş, %50,6'sı 21-30 yaş, %12,9'u 31-40 yaş, %16,5'i 40 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılanların %66,5'i Arap, %18,8'i Kürt, %14,7'si Türkmen, olarak kendini tanımlamıştır. Araştırmaya katılanların %67,6'sı evli, %32,4'ü bekârdır. Araştırmaya katılan göçmenlerin %34,1'inin çocuğu yok, %21,2'si 1, %19,4'ü 2, %9,4'ü 3, %15,9'u 4 ve üzeri çocuk sahibidir. Araştırmaya katılan göçmenlere meslekleri sorulduğunda %24,7'si işçi, %19,4'ü ev hanımı, %16,5'i esnaf, %6,5'i öğretmen, %9,4'ü öğrenci, %1,2'si akademisyen, %4,7'si mühendis, %1,2'si doktor, %0,6'sı avukat, %7,6'sı teknik eleman, %1,2'si asker, %1,8'i din görevlisi, %1,2'si kamu çalışanı, %2,4'ü diğer meslek grubu, %1,8'i cevap vermiştir. Araştırmaya katılanların %5,3'ü okuryazar değil, %40,6'sı ilkökul, %13,5'i ortaokul, %17,1'i lise, %20,0'ı lisans, %3,5'i lisansüstü mezuniyet derecesine sahiptir. Araştırmaya katılanların %18,2'si 1 yabancı dil bilmekteyken; %81,8 yabancı dil bilmemektedir. Araştırmaya katılanların %53,5'i Halep'ten %21,2'si İdlib'den, %15,3'ü Haseke'den %8,2'si Lazkiye'den, %1,8'i ise Suriye'nin diğer bölgelerinden Türkiye'ye göç etmiştir. Araştırmaya katılanların Türkiye'ye geliş sebebi olarak %95,3'ü savaş ortamı zorunlu sebepler, %0,6'sı ekonomik sebepler, %4,1'i gönüllü olarak cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların %27,1'i Türkiye'ye yasal yolla, %72,9'ı yasal olmayan-kaçak yolla girdiğini beyan etmiştir. Araştırmaya katılanların %4,7'si 2011 yılında, %11,8'i 2012 yılında,

%15,3'ü 2013 yılında, %15,9'u 2014 yılında, %52,4'ü 2015 ve sonrasında Türkiye'ye geldiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %17,1'i 1-3 kişi, %41,2'si 4-6 kişi, %30,0'ı 7-10 kişi, %11,8'i 10 kişi üzerinde hane sayısı ile yaşadıkları cevabını vermişlerdir. Araştırmaya katılanlara kendi ülkelerindeki aylık gelir durumu sorulduğunda %5,9 sorumuza cevap vermemiş %74,1'i 100-250\$, %18,8'i 250-500\$, %0,6'sı 500-750\$, %0,6'sı 750-1000\$ aylık kazancı olduğunu beyan etmiştir. Araştırmaya katılanlara Türkiye'deki aylık gelir durumu sorulduğunda %6,5'i cevap vermemiş, %10,6'sı 500-750TL, %41,8'i 750-1000TL, %34,1'i 1000-1500TL, %7,1'i 1500 TL üzerinde aylık geliri olduğunu beyan etmiştir. Araştırmaya katılanların %65,3'i çalıştığını %28,8'i çalışmadığını, %5,9'u iş aradığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %84,8'i okul çağında çocuğu bulunduğunu %15,2'si bulunmadığı cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların %40,0'ı çocuğunu okula gönderdiğini, %60,0'sı çocuğunu okula göndermediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %61,2'si Türkçe bildiğini, %38,8'i bilmediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %17,6'sı daha önce yurt dışına çıktığını, %82,4'ü çıkmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %17,6'sı daha önce Türkiye'ye geldiğini, %82,4'ü ise ilk kez Türkiye'ye geldiği cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların %52,4'ü, ülkesindeki savaşta Birinci derece bir veya daha çok yakınıni kaybettiğini, %47,6'sı ise savaşta 1. Derece herhangi bir yakınıni kaybetmediği cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların %25,9'u Türkiye'deki hayat şartlarını normal, %24,1'i çok iyi, %50,0'ı zor ve pahalı bulduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanlardan %7,1'i daha önce mülteci kampında kaldığını, %92,9'u ise kampta hiç kalmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %18,2'si Devletten yardım aldığını, %81,8'i yardım almadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %4,1'i komşularıyla ilişkilerini normal, %54,1'i çok iyi, %41,8 ilişkim yok olarak tanımlamıştır. Araştırmaya katılanların %85,3'ü İslam Dünyasında lider ülke olarak Türkiye'yi gördüğünü, %1,8'i diğer, %12,9'u bu soruya cevap vermemiştir. Araştırmaya katılanların %85,3'ü sevdiği lider olarak R. Tayyip Erdoğan'ı gördüğünü, %1,8'i diğer, %12,9'u bu soruya cevap vermemiştir. Araştırmaya katılanların %9,4'ü Başka bir ülkeye gitmeyi düşünürken; %90,6'sı Türkiye'den başka bir ülkeye gitmeyi düşünmemektedir. Araştırmaya katılanlardan %78,8'i Türkiye'de kendini kalıcı görürken, %18,8'i kalıcı değilim cevabını vermiş, %2,4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir. Araştırmaya katılanların %98,2'si Türkiye'de olmaktan mutlu olduğunu söylerken, %1,2'si mutsuz olduğu cevabını vermiş, %0,6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir. Araştırmaya katılanların %38,8'i ülkesindeki savaş bittiğinde geri döneceğini belirtirken, %45,3'ü savaş bitse de dönmeyeceğini belirtmiş, %15,9'u da bu soruya fikrim yok cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların %38,2'i Türkiye Devleti'nden Çalışma izni talep ederken, %22,9'u vatandaşlık,

%22,4'ü ekonomik yardım talep ettiğini belirtmiş, %16,5'i de herhangi bir talebi olmadığını beyan etmiştir.

Sığınmacıların arasında erkek nüfusun ezici bir üstünlüğü olduğunu görüyoruz. Bu da savaşmak istemeyen genç erkeklerin Türkiye'ye yoğun olarak gelmesinin sonucudur. Yaş ortalamasına baktığımızda ise oldukça genç bir nüfusa sahip oldukları görülür. Araştırmaya katılanların %70'inin 30 yaşının altında olması bunun göstergesidir. Bu tablo Türkiye genelinde de böyledir. Araştırmaya katılanların %70'e yakınının evli olması büyük bölümünün ise yeni evli olması %34,1'inin çocuğunun olmaması bu sebeptendir. Yeni evli genç nüfus bir hayli fazladır. Bu insanların çocuklarının Türkiye'de doğacak olması sağlık bakanlığı yetkililerinden yapılan açıklamalara göre de sığınmacılar arasında doğum oranının oldukça yüksek olduğu ve her geçen gün yeni yüzlerce sığınmacı bebek aramıza katıldığına göre uzun vadede sığınmacı nüfusun bir hayli artacağını söylememiz mümkündür. Araştırmaya katılan göçmenlerin mesleklerine bakıldığında teknik eleman, mühendis, öğretmenlik gibi mesleklerin oranının yüksek olduğunu görüyoruz. Bu meslek gruplarını Türkiye'deki sektörlere kazandırmak için çalışma yapılmalıdır. Nitelikli göçmenleri tespit etmede her ne kadar geç kaldıysak "Zararın neresinden dönersek kârdır" mantığıyla acil olarak bunları tespit edip iş sektörüne kazandırmalı ve takip etmeliyiz. Mesela mesleği öğretmenlik olan göçmenlere gerekli formasyon verilerek göçmen çocukların eğitiminde görev verilmelidir. Bu şekilde hem göçmen çocukların okula gitme oranında artış olabilir hem de bu eğitilmiş insanlarla kendi milletini en iyi bilen insanlar olarak işbirliği yapılarak göçmenlerin eğitimi konusunda destek sağlanabilir. Yabancı bir ülkede yaşayan okul çağındaki göçmen çocukların kendi yaşlarına göre dezavantajlı olduğu unutulmamalıdır. Çocuk dilini bilmediği kendi dilinde eğitim almadığı bir okula gitme konusunda istekli olmayacaktır. Gitse de birçok uyum problemiyle karşılaşacaktır. Kendi akranlarıyla bile kolay iletişim kuramayabilir. Bu durumu ancak kendi kültüründen olan öğretmenlerin desteğiyle aşabilir. Sadece bu değil ailenin de bu konuda çocuğa destek olması gerekir ki bu desteği göçmen ailelerde görmek istisnai bir durumdur. Dolayısıyla göçmen çocuklarının da diğer çocuklarla eşit eğitim alma hakkına sahip olmalarının yolu ancak ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve onların da çocuklarını bilinçli bir şekilde desteklemesiyle mümkün olacağı unutulmamalıdır.

Göçmenler arasında lisans mezunu oranının da yüksek olduğunu görüyoruz. Özellikle genç nüfusun eğitim seviyesi yüksektir. Bu insanlar da eğitim aldığı alanlara göre tasnif edilip açık pozisyonlara yerleştirilebilir. Göçmenlerin büyük çoğunluğunun Türkiye'ye kaçak olarak geldiğini görüyoruz. Bu durum gerçekten vahimdir. Hem Türkiye'de hem de Suriye'de

kaçakçılar bir sektör oluşturarak bu insanların hayatlarını hiçe sayarak sırf para kazanma hırsıyla insanları önüne katıp Türkiye'ye kaçak olarak getirmektedirler. Yaptığım mülakatlarda bu işin Kilis'ten organize edildiğini öğrendim. Hem Türk hem de Suriyeli şahıslar organize bir şekilde bu işi yürütüyorlar. Mesela yapılan birçok mülakatta özellikle ailesi Suriye'de olan birçok göçmen 3-6 ay gibi değişen zamanlarda Suriye'ye ailesini görmek üzere kaçak yollardan gidip geldiğini beyan ettiler. Birkaç soru sorarak bu işin Kilis'te organize edildiğini ve Türkiye'nin güvenlik politikasına bağlı olarak gidiş-geliş fiyatının belirlendiğini eğer yüksek önlem alınıyorsa pahalı, düşük seviyede önlem alınırsa ucuz fiyat belirleniyor. Şu bir gerçek ki hangi önlem alınırsa alınsın bu insanlar kaçak girmenin bir yolunu buluyor. Araştırmaya katılanların yarısından fazlasının 2015 ve sonrasında Türkiye'ye giriş yapmış olması ve gelenlerin büyük çoğunluğunun kaçak olarak yurda giriş yapmış olması bunun göstergesidir. Dil bilme konusunda sığınmacıların başarılı olduğunu düşünüyorum %60'dan fazla oranda Türkçe bilmeleri bu insanların uyum düzeyinin yüksek olduğunu gösteriyor. Malum dil bir kültüre entegrasyonda ilk sırada gelmektedir. Fakat yine de devlet olarak eksiği olanlara bu konuda yardım sağlanmalıdır. Yurda yeni gelenlere dil kursları verilmeli bu insanların uyum süreci bu şekilde hızlandırılmalıdır.

Ayrıca göçmen evlerinde karşılaşılan bir başka durum televizyonlarda izlenen kanallar Suriye'den yayın yapan kanalların olmasıydı. Hiçbir göçmen evinde Türk kanalının izlendiği görülmemiştir. Yaşadığımız yüzyılda medya ve iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi çok büyüktür. Medya ve iletişim araçlarıyla neler yapılabildiği, toplumun algı yönetimi ile nasıl yönlendirildiği aşikârdır. Gerek yazılı gerekse görsel medyada göçmenler için yapılan bir şey yoktur. Oysa göçmenler için bir gazete çıkarılsa göçmenler bununla bilgilendirirse, kendileriyle ilgili memleketleri ve Türkiye'yle ilgili haberleri bu gazeteden takip edebilseler son derece yararlı sonuçlar verebilir. Göçmen yazarlara da göçmenlerin uyum ve entegrasyonu ile ilgili görevler verilse bu konuda yazılar yazılsa sorunlar açıkça dile getirilse ve ulusal alanda yayınlanarak hizmet verse göçmenlerin uyum ve entegrasyonu için büyük bir hizmet olabilir. Bu insanların Türkiye'de sığınmacı olarak yaşamaları kültür hayatından, okumaktan, bilgi sahibi olmaktan, gelişmekten geri bırakılmamalıdır. Aynı şekilde göçmenlere yönelik radyo televizyon gibi yayın araçlarının kuruluşu da desteklenmelidir. Bu araçlar göçmenleri bu topluma adapte etmede çok işe yarayacaktır.

Araştırma boyunca yapılan göçmen evleri ziyaretlerinde sağlığa uygun olmayan, güneş görmeyen apartmanların bodrum katlarında yaşam mücadelesi veren 3 odalı evde 10 kişi ve daha üstünde bireyin kaldığı evlerle karşılaşmıştır. Göçmenler arasında çekirdek aile olarak yaşayanları bu manada şanslı addediyorum. Bir evde 2-3 ailenin bir arada yaşaması

hem yaşayan insanların hayatını zorlaştırmakta hem de çevreden göçmenlere karşı bakışı olumsuz manada etkilemektedir. Yerel halktan karşılaştığım birçok kişi göçmen evlerine girenin çıkanın belli olmadığı, teröristlerin dahi bu evlerde rahatlıkla saklanabileceği düşüncesini taşımaktaydı. Göçmenlerde bu kalabalık evlerde yaşamaktan memnun değiller fakat yüksek kira bedellerinin kendilerini buna mecbur bıraktığını söylüyorlar. Göçmenlerin yaşadıkları bu evler gerekli kurumlarca incelenmeli ve kimlerin yaşadıkları tespit edilmelidir. Sağlık problemi olan, bu mekânlarda yaşaması uygun olmayanların imkânlar dâhilinde başka mekânlara nakilleri yapılmalıdır.

Türk geleneklerine göre komşuluk ilişkilerine önem verilir. Komşuluk hakkı denilen bir kavram vardır. Bu kavram dinden referans alır. Türkler tarih boyunca kurduğu devletlerde her zaman diğer toplumlara ve azınlıklara yer vermişlerdir. Devlet bu azınlıkların belli bir vergi mukabilinde can ve mal güvenliğini sağlamıştır. Halk ise bu toplumla hep iyi ilişkiler kurmuştur. Yani Türklerin kendinden olmayanlarla komşuluk ilişkisi kadimdir. Suriyeli göçmenleri de bu misafirperverlikle karşılamış ve komşuluğun yüklemiş olduğu sorumluluğu yerine getirmeye çalışmıştır. Araştırmaya katılan göçmenlerin komşularıyla ilişkileri oldukça iyidir. Göçmenlerin yaşadıkları mahallelerde yerli halktan büyük destek aldıklarına şahit oldum. Birçok yerli aile göçmen aileye erzak, yatak yorgan ve giyecek yardımı yaptıklarını biliyorum. Bu durum toplumsal kabul için önemlidir. Bir arada birbirini tanıyarak, zorda olana destek olarak paylaşarak yaşanan hayat insanlık için vazgeçilmez bir değerdir. Bu değeri korumak için ne gerekiyorsa yapılmalıdır. Yalnız burada bir nokta önemlidir. Diğer göçmen grupların yaptığı gibi mesela İstanbul’da Afrikalılar belli bir bölgede, Ermeniler başka bir bölgede, Afganlar bir başka bölgede lokalizasyonlar oluşturarak yaşamaktadırlar. Suriyelilerin bu konuda bu şekilde lokalizasyon oluşturulmalarına izin verilmemeli göçmen gettoların oluşması engellenmelidir. Bu durum uyum ve entegrasyonu engelleyen en büyük faktördür. Bir diğer önemli konu ise araştırmaya katılan göçmenlerin %80’e yakınının kendini Türkiye’de kalıcı görmesi, %45 gibi bir oranın da savaş bitse dahi ülkesine dönmeyeceğini söyleyenlerin çokluğu bize göçmenlerin aslında kalıcı olduğunu gösteriyor. Yani Türkiye bir an önce göçmen politikasını değiştirerek bu insanlara kalıcı gözle bakmalı yaklaşık 6 yıldır Türkiye’de bulunan bu insanlara uyum ve entegrasyonun gerektirdiği politikalar üretilmelidir. Savaş bitse dahi göçmen nüfusun en az yarısının burada kalacağını tahmin ederek diyorum ki bunda 5 yıl önce “savaş ha bugün bitecek; Esad düştü düşecek” diye konuşurken bugün geldiğimiz noktaya bakalım. Yaklaşık 3 milyon göçmen Suriyeli ile Türkiye ve toplum baş başa kalmış ne savaş bitmiş ne de Esad gitmiştir. Türkiye olarak doğru hamleler yaparak ve politikalar geliştirerek bu 3 milyon göçmen nüfusu güce dönüştürmek bizim elimizdedir.

Fakat yanlış hamlelerle bu nüfusu başa bela etmekte bizim elimizdedir. Bugün Avrupa’da ve Amerika’da zaman içinde göçle oluşan kalabalık göçmen nüfustan ABD’de “Kara Öfke” diye bahsediliyor. ABD toplumu kaynıyor, yönetim ise tedirgin halkı ne zamana kadar bir arada tutabiliriz diye “kara kara” düşünüyor. Yine Fransa bünyesinde barındırdığı Müslümanlardan oluşan kalabalık göçmen kitle ile sürekli karşı karşıya geliyor. Nüfusunun %10’unun göçmenlerden oluştuğu Fransa’nın farklı banliyölerinde gettolar halinde yaşayan kalabalık eğitimsiz, işsiz, niteliksiz insanların birçok sebepten ötürü dışlanmışlık güdüsüne kapılarak içlerine kapanık, dış dünyaya kapılar tamamen kapalı, kendi sosyal çevrelerinde yaşamalarından ötürü en küçük bir olay dahi hiç tahmin edilemeyecek sonuçlar verebilmektedir. Türkiye’nin gelişen ekonomik koşulları ve veriler ve yapılan araştırmalar gösteriyor ki Türkiye artık göç alan bir ülke halini almıştır. Yukarıda bahsettiğimiz durumlarla karşılaşmamak için gerekli çalışmalar yapıp ona göre tedbirler alınmalıdır. Eğer göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunları, toplumun kabul düzeyindeki aksamalar iki toplum arasındaki hassasiyetler ertelenir, görmezden gelinir ya da üstü örtülme yoluna gidilirse Türkiye’nin de 10-15 yıl sonra karşılaşacağı durum aynıdır.

Göçlerin kaçınılmaz sonuçları ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel problemler ve uyuşmazlıklardır. Böyle büyük bir kitlesel göçün ortaya çıkardığı sorunlar boyutu elbette daha fazladır. Göç eden her kitlenin karşılaştığı problemler aşağı yukarı aynıdır. Fakat son yıllarda özellikle göçün küreselleşmesi ve önü alınamaz biçimde büyümesi sebebiyle göçmenlerin hedefinde olan ülkelerde ağırlığını iyice hissettiren ekonomik sorunların baş gösterdiğini görüyoruz. Bugün Yunanistan, İtalya gibi ülkelerin göçün yaratmış olduğu problemlerin üstesinden gelmekte zorlandıklarını görüyoruz. Göçün yaratmış olduğu ekonomik sıkıntıları aşmak için birçok tedbir aldıklarını birinci ağızların açıklamalarından duyuyoruz. Hatta Avrupa Birliği gibi büyük ekonomik ve siyasi güce sahip olan bir topluluğun dahi göç konusunda ortak bir payda da buluşamadıklarını kendi aralarında bu konuda çok farklı görüşlerin olduğunu her gün okuyoruz. Ülkelerin arasında bir fikir birliğinin olmamasının bedelini maalesef yine göçmenler ödemektedir. Sözüm ona güya birlik olan Avrupa’da göçmenlerin Macaristan’da dayakla, tacizle, tecavüz ve küfürle karşılanırken Berlin’e geldiklerinde çiçekle karşılanması nasıl bir aymazlıktır. Her ikisi de birlik üyesi ülke olmasına rağmen bu derece farklı ve insanlık dışı uygulamaların olması her olayda Türkiye’ye insan hakları konusunda ders vermeye kalkanlara en güzel cevaptır.

Türkiye olarak göç konusunda daha etkin ekonomik ve sosyal ve siyasi tedbirler almalıyız. Hangi devlet hangi güç olursa olsun “senin göçmenin; benim göçmenim” diye bir ayırım yapılamaz. “Bu göçmen bana senden geldi” deyip geri iade edilemez. Bu bir kere

insana yapılan en büyük aşığılamadır. Göçmenlik bu dünyanın her devrinde, tarihin her döneminde olan bir realitedir. Bugün Ortadoğı' da yoğun olan bu dram kim bilir gelecek yüzyıl rotasını Avrupa'ya çevirebilir. Eğer bir bölgede bir kriz varsa bu bir devlete fatura edilemez. Devletlerin en üst düzeyde katıldığı ve kendini temsil ettiği uluslararası toplantılarda herkesin ağızından düşürmediğı “Barış’ a” bu kadar inanmış ve barışı isteyen bu kadar devlet varsa neden hala insanlar ölüyor? Bu sorunun cevabını sürekli göçmen kamplarını ziyaret edip daha sonra kendi ülkelerine göçmen almaya gelince 2-3 haneli rakamları zikreden insanlara sormak gerekir. Çünkü her ikisi de aynı kapıya çıkmakta.

Bu araştırma boyunca ulaştığım ve görüştüğüm göçmenlerin her birinin farklı bir dram ve mağduriyet yaşadığını söyleyebilirim. Araştırma süresinde göçmenlerin yaşadığı hayatı görmek ve sorunlarını analiz etmek üzere yoğunlaştım ve bu sorunların çözümünde “neler yapılabilir?” sunmaya çalıştım. Her ne kadar verilerle ve analizlerle bunu yapmaya çalışsam da göç sonuçta insani bir durum ve sosyal bir problemdir. Bu açıdan “göç” ’e ilk olarak öзде insani olarak bakılmalı ve bu bağlamda değerlendirmelidir. Bu bakış açısıyla konuya bakabilirsek “göç”ü ve göçmeni anlayabilir ve onlarla empati kurabiliriz yoksa ne eldeki veriler ne de yapılan analizler bir işe yaramayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin : “Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Altıntaş, İsmail : “Dış Göç ve Din”, İstanbul, Dem Yayınları, 2008.
- Bal, Hüseyin : “Kent Sosyolojisi”, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2008.
- Budak, Selçuk : “Psikoloji Sözlüğü”, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2000.
- Erdoğan, Murat : “Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal *Kabul ve Uyum*” İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Erdoğan, Murat, Kaya Ayhan : “Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye'ye Göçler”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Daoudov, Murat : “Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı, 12 Aralık 2013, “Uyum Sürecinde Yerel Yönetimler”, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013.
- Giddens, Antony : “Sosyoloji”, Çev. Şebnem Pala Güzel, İstanbul, Kırmızı Yayınları, 2008.
- Günay, Ünver : “Göç, Din ve Değişme: Batı Avrupa'daki Türk İşçileri Örneği” Bilimname, Sayı 3. 2008.
- Hacısalihoglu, İ.Yaşar: Türkiye Gazetesi, Köşe yazıları, İstanbul.
- Hacısalihoglu, İ.Yaşar: “Yeni Dünya Düzeni Arayışı ve Türkiye”, İstanbul, Çantay Kitabevi, 2001.
- Hacısalihoglu, İ.Yaşar : “Küreselleşme Mekânsal Etkileri ve İstanbul,” Akademik Düzey Yayınları, İstanbul,2000.
- İçduygu Ahmet, : “Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri”, Bilanço 98: 75 Yılda Köylerden Şehirlere”, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür yayınları, 1999.
- Karpat, Kemal : “Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler” İstanbul, Timaş Yayınları, 2013.

- Kocabıyık, Hüseyin : “Avrupa Birliği Süreci ve Batı Avrupa Türklerinin Türk-AB İlişkilerine Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Ortaylı, İlber : “Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005”, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006.
- ÖZER, İnan : “Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme”, Bursa, Ekin Kitabevi, 2004.
- Pazarıcı, Hüseyin : “Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap (8. bs.), Ankara, Turhan Kitabevi, 2005.
- Sağlam, Serdar : “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme,” Türkiyat Araştırmaları, Sayı:5, 2006, s.34-35.
- Sayın, Hüdayi : “**Uluslararası Göç ve Güvenlik, Sınıraşmış Kadınlar:Göçmen Fahişeler**” Malatya Polis Meslek Yüksekokulu, Polis Akademisi Başkanlığı,“Göç ve Suç Çalıştayı”, 01-02.2011 Malatya
- Sayın, Hüdayi : “**Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği**” , Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Sirkeci, İbrahim : “Küresel Kontrol Çabalarına Karşı Bireysel Aşma Çabaları: Türkiye ve Irak Örneklerinde Uluslararası Göçün Evrimi”, **Uluslararası Göç Sempozyumu 8–11 Aralık 2005**, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006
- Yalçın, Cemal : “Göç Sosyolojisi”, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004.
- Yarma, Z. : “Avrupa Ülkelerindeki Türk Kökenli Milletlerin Siyasal Kimlik ve Elit Oluşumu: Almanya Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

BELGE VE DÖKÜMANLAR

Yenişafak Gazetesi, “Şefkat Apartmanı Tatilde”, 10.01.2016

Yenişafak Gazetesi, “Biz Tatildeyiz siz Ölebilirsiniz”09.01.2016

Yenişafak Gazetesi, “Türkiye mülteci musluğu değil”09.01.2016

Yenişafak Gazetesi, “Simsarların eli mültecinin cebinde”17.01.2016

Hürriyet Gazetesi, “Günde 360 Aile Yeni Eve Girdi, 24.04.2016

Hürriyet Gazetesi, “Kentlerin en önemli Sorunu Suriyeli Sığınmacılar Sorunudur”, 24.04.2016

Yenişafak Gazetesi, “Suriyelilere vize uygulaması” 09.01.2016

Akşam Gazetesi, “Mülteci politikaları model olacak”, 23.05.2016

Hürriyet Gazetesi, “Suriyeliler için Geçici Eğitim Merkezi Kuruldu”, 19.11.2015

Radikal Gazetesi, “Kılıçdaroğlu’ndan Mülteci Kampı Eleştirisi”, 26.08.2012

Milliyet Gazetesi, “Kent Konseyleri Sorunları Masaya Yatırıldı”, 14.04.2016

ORSAM(Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi), “*Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri*” Rapor No:195, Ocak 2015.

İGAM (İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi), “*Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor*”, 2013.

MAZLUMDER, “*Türkiye’de Suriyeli Mülteciler -İstanbul Örneği –Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler*”, 2013.

Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi, “İstanbul’da Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler-İhtiyaç Analizi Raporu”, İstanbul, Ocak 2015.

Hacettepe Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, “*Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*”, Ekim 2014.

Analist Dergisi, “Türkiye’deki Suriyeliler Ortak Geleceğin Kaçınılmazlığı Üzerine”, Mayıs 2015.

UNHCR-Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2011-2016 Aylık İstatistikler. Geçici Koruma Yönetmeliği, 22.10.2014.

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK),10.04.2013.

Mültecilerin Statüsüyle İlgili Sözleşme, 28 Temmuz 1951.

T.C Başbakanlık AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi) Başkanlığı, Suriye İnsani Yardım Raporu 10.10.2014.

T.C Başbakanlık AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi) Başkanlığı, Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu –Mülteci Alt Komisyonu Raporları.

Gaziantep Kent Konseyi Yürütme Kurulu, “Gaziantep’te Yaşayan Suriyeli Misafirlere İlişkin Rapor, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Aralık, 2014.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2013 Göç Raporu.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2014 Göç Raporu.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015 Göç Raporu.

WEB SİTELERİ

<http://turkhaberler.net/guncel/suriyeliler-hatayda.html>

<http://cnnturk.com/2012/turkiye/11/28/abd.ve.bm.heyetinden.turkiyeye.tesekkur/686366.0/index.html>

<http://m.amerikaninsesi.com/a/turkiyeye-gelen-yardim-devede-kulaktir/3015531.html>

<http://www.hurriyet.com.tr/iste-sultanahmeti-kana-bulayan-canli-bomba-40040174>

<http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/entegrasyon.html>

<http://aa.com.tr/tr/dunya/almanyadan-multecilere-uyum-sertifikasi/538660>

<http://www.milliyet.com.tr/almanya-da-suriyelileri-turkler/dunya/detay/2209141/default.htm>

<http://www.milliyet.com.tr/multecilere-flort-dersi-gundem-2242350/>

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151005_suriyeli_multeciler

<http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/issizlik.html>

<http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/egitim.html>,

http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/turkiyede_doganlar.html

<http://www.ntv.com.tr/turkiye/jolie-cok-etkileyici-boyle-bir-kamp-gormedim>.

http://www.ntv.com.tr/turkiye/ab-liderleri_gaziantep

<http://www.radikal.com.tr/politika/kilicdaroglundan-multeci-kampi-elestirisi-1098275/>

<http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/index.html>

<http://appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/entegrasyon.html>

<http://www.aljazeera.com.tr/belgesel/insan-kacaklari-anlatiyor>

<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/aylan-ve-insanligin-sefaleti>

http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380

<http://www.haberler.com/suriyelilere-balik-degil-olta-verirken-izinler-7890526-haberi/>

<http://www.aktifhaber.com/suriyeliler-kalici-200-bin-suriyeli-bebek-turkiyede-dogdu-1260442h.htm>

<http://www.trthaber.com/haber/turkiye/suriyeliler-icin-gecici-kalicilik-donemi-215744.html>

<http://www.ntv.com.tr/dunya/bm-turkiyedeki-suriyeli-sayisini-acikladi>

<http://www.kucukcekmece.bel.tr/icerikler/haberler/baskan-karadeniz-kent-konseylere-ve-kentler-kongresi-ne-katildi/4504>

<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/174/16456/cagiriciyegitimli-ve-meslek-sahibi-suriyelilere-ulasmalyiz.aspx>

<https://zete.com/turkiyede-mimari-proje-cizdirilen-suriyeli-bilim-insanini-obama-abdye-getirtti/>

<http://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/prof-dr-yasar-hacisalihoglu>

FREKANS TABLOSU

Tablo 1.

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	16-20 Yaş	34	20,0
	21-30 Yaş	86	50,6
	31-40 Yaş	22	12,9
	40 Yaş üstü	28	16,5
	Toplam	170	100,0
Etnik Köken	Arap	113	66,5
	Türkmen	25	14,7
	Kürt	32	18,8
	Toplam	170	100,0
Cinsiyet	Bay	127	74,7
	Bayan	43	25,3
	Toplam	170	100,0
Medeni Hal	Evli	115	67,6
	Bekar	55	32,4
	Toplam	170	100,0
Çocuk Sayısı	Yok	58	34,1
	1	36	21,2
	2	33	19,4
	3	16	9,4
	4 Ve üzeri	27	15,9
	Toplam	170	100,0

Meslek	İşçi	42	24,7
	Ev Hanımı	33	19,4
	Esnaf	28	16,5
	Öğretmen	11	6,5
	Öğrenci	16	9,4
	Akademisyen	2	1,2
	Mühendis	8	4,7
	Doktor	2	1,2
	Avukat	1	0,6
	Teknik Eleman	13	7,6
	Asker	2	1,2
	Din Görevlisi	3	1,8
	Kamu Çalışanı	2	1,2
	Diğer Meslek Grubu	4	2,4
	İşsiz	3	1,8
Toplam	170	100,0	
Şu Anki İşi	Belirtmeyen Ve İşsiz	51	30,0
	Sanayi	46	27,1
	Hizmet	32	18,8
	Tekstil	25	14,7
	Ticaret	1	0,6
	Diğer	15	8,8
	Toplam	170	100,0
Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	9	5,3

	İlkokul	69	40,6
	Ortaokul	23	13,5
	Lise	29	17,1
	Lisans	34	20,0
	Lisansüstü	6	3,5
	Toplam	170	100,0
Yabancı Dil	Var	31	18,2
	Yok	139	81,8
	Toplam	170	100,0
Gelinen Şehir	Halep	91	53,5
	İdlib	36	21,2
	Haseke	26	15,3
	Lazkiye	14	8,2
	Diğer	3	1,8
	Toplam	170	100,0
Geliş Zamanı	2011	8	4,7
	2012	20	11,8
	2013	26	15,3
	2014	27	15,9
	2015 Ve Sonrası	89	52,4
	Toplam	170	100,0
Geliş Sebebi	Savaş Ortamı Zorunlu Sebepler	162	95,3
	Ekonomik Sebepler	1	0,6
	Gönüllü	7	4,1

	Toplam	170	100,0
Giriş Şekli	Yasal Yolla	46	27,1
	Yasal Olmayan-kaçak Yolla	124	72,9
	Toplam	170	100,0
İkamet Edilen Semt	Soğanlık	18	10,6
	Yakacık	37	21,8
	Topselvi	29	17,1
	Kurfalı	55	32,4
	Cevizli	31	18,2
	Toplam	170	100,0
Oturulan Yer Kira Durumu	Evet Kira	151	88,8
	Kendime Ait	1	0,6
	Diğer	18	10,6
	Toplam	170	100,0
Kira ücreti	100-250 TL	19	12,6
	250-500 TL	93	61,6
	500-750 TL	39	25,8
	Toplam	151	100,0
Hane Halkı Sayısı	1-3	29	17,1
	4-6	70	41,2
	7-10	51	30,0
	10 Kişi üzeri	20	11,8
	Toplam	170	100,0
Suriye'deki Aylık Gelir	Belirtmemiş	10	5,9

	100-250\$	126	74,1
	250-500\$	32	18,8
	500-750\$	1	0,6
	750-1000\$	1	0,6
	Toplam	170	100,0
Türkiye'deki Aylık Gelir	Belirtmemiş	11	6,5
	500-750 TL	18	10,6
	750-1000 TL	71	41,8
	1000-1500 TL	58	34,1
	1500 TL üzeri	12	7,1
	Toplam	170	100,0
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	111	65,3
	Çalışmıyorum	49	28,8
	İş Arıyorum	10	5,9
	Toplam	170	100,0
İş Bulmakta Zorlanma Durumu	Belirtilmemiş	45	26,5
	Evet	50	29,4
	Hayır	75	44,1
	Toplam	170	100,0
Okul Çağındaki Çocuk Durumu	Evet	95	84,8
	Hayır	17	15,2
	Toplam	112	100,0
Okula Gitme Durumu	Evet	38	40,0
	Hayır	57	60,0

	Toplam	95	100,0
Türkçe Bilme Durumu	Evet	104	61,2
	Hayır	66	38,8
	Toplam	170	100,0
Türkçe Öğrenmede Zorluk Çekme	Evet	90	52,9
	Hayır	80	47,1
	Toplam	170	100,0
Daha Önce Yurt Dışına Çıkma Durumu	Evet	30	17,6
	Hayır	140	82,4
	Toplam	170	100,0
Daha Önce Türkiye'ye Gelme Durumu	Evet	30	17,6
	Hayır	140	82,4
	Toplam	170	100,0
Suriye'deki Mal Varlığı	Yok	45	26,5
	Gayrimenkul	83	48,8
	Araç	8	4,7
	Gayrimenkul+Araç	14	8,2
	Gayrimenkul+Araç+Mevduat	20	11,8
	Toplam	170	100,0
Suriye'de 1. Derece Aileden Biri Olma Durumu	Var	159	93,5
	Yok	11	6,5
	Toplam	170	100,0
Aileden Savaşta Ölen Olma Durumu	Var	89	52,4
	Yok	81	47,6

	Toplam	170	100,0
Türkiye Hayat Şartlarını Nasıl Bulduğu	Normal	44	25,9
	Çok İyi	41	24,1
	Zor Ve Pahalı	85	50,0
	Toplam	170	100,0
Suriye Hayat Şartlarını Nasıl Bulduğu	Normal	26	15,3
	Çok İyi	115	67,6
	Ucuz	29	17,1
	Toplam	170	100,0
Mülteci Kampında Kalma Durumu	Evet	12	7,1
	Hayır	158	92,9
	Toplam	170	100,0
Oturduğu Semtten Memnuniyet Durumu	Evet	169	99,4
	Hayır	1	0,6
	Toplam	170	100,0
Devlet Yardımı Alma Durumu	Evet	31	18,2
	Hayır	139	81,8
	Toplam	170	100,0
Sağlık Problemi	Var	36	21,2
	Yok	134	78,8
	Toplam	170	100,0
Sağlık Hizmetini Nereden Aldığı	Sağlık Hizmeti Almıyor	49	28,8
	Sağlık Ocağı	23	13,5
	Poliklinik	16	9,4

	Acil Servis	78	45,9
	Özel	4	2,4
	Toplam	170	100,0
Komşuluk İlişkileri	Normal	7	4,1
	Çok İyi	92	54,1
	İlişki Yok	71	41,8
	Toplam	170	100,0
Türkiye’de Akraba Olma Durumu	Var	139	81,8
	Yok	31	18,2
	Toplam	170	100,0
Yardımları Yeterli Bulma	Yeterli	38	22,4
	Yeterli Değil	132	77,6
	Toplam	170	100,0
Kamu Görevlilerinin Yaklaşımını Nasıl Bulduğu	Olumlu	165	97,1
	Olumsuz	5	2,9
	Toplam	170	100,0
Lider ülke Görüşü	Türkiye	145	85,3
	Diğer	3	1,8
	Fikrim Yok	22	12,9
	Toplam	170	100,0
Sevilen Lider	R. Tayyip Erdoğan	145	85,3
	Diğer	3	1,8
	Fikrim Yok	22	12,9
	Toplam	170	100,0

Başka Bir ülkeye Gitme İsteği	Evet	16	9,4
	Hayır	154	90,6
	Toplam	170	100,0
Temel İhtiyaçlarını Karşılacağı Kurum	Devlet	28	16,5
	Hayırseverler	28	16,5
	Hiçbiri	114	67,1
	Toplam	170	100,0
Türkiye’de Kendini Kalıcı Görme Durumu	Evet	134	78,8
	Hayır	32	18,8
	Fikrim Yok	4	2,4
	Toplam	170	100,0
Türkiye’de Kendini Mutlu Görme Durumu	Evet	167	98,2
	Hayır	2	1,2
	Fikrim Yok	1	0,6
	Toplam	170	100,0
Savaş Bittiğinde Dönme İsteği	Evet	66	38,8
	Hayır	77	45,3
	Fikrim Yok	27	15,9
	Toplam	170	100,0
Türkiye Devletinden Talebi	Çalışma İzni	65	38,2
	Vatandaşlık	39	22,9
	Ekonomik Yardım	38	22,4
	Talebim Yok	28	16,5
	Toplam	170	100,0

SORU FORMU

1. ADI: _____ SOYADI: _____
2. DOĞUM YERİ _____ YAŞINIZ: _____
3. İRKİNİZ: ARAP TÜRKMEN KÜRT DİĞER
4. MEZHEBİNİZ: SUNNİ Şİİ DİĞER
5. CİNSİYETİNİZ: BAY BAYAN MEDENİ HAL: EVLİ BEKAR ÇOCUK
SAYISI: 1 3 4 5 ve Üzeri
6. MESLEĞİNİZ: _____
7. ŞU AN NE İŞLE MEŞGULSÜNÜZ: SANAYİ HİZMET TEKSTİL TİCARET DİĞER
8. EĞİTİM DURUMU: Okur-Yazar Değil İlkokul Ortaokul Lise Lisans Lisansüstü
9. YABANCI DİL: Var Yok
10. SURİYEDE YAŞADIĞINIZ ŞEHİR: HALEP İDLİB HASEKE LAZKİYE DİĞER
11. TÜRKİYE'YE GELİŞ TARİHİNİZ: 2011 2012 2013 2014 2015 ve Sonrası
12. TÜRKİYE'YE GELİŞ NEDENİNİZ: Savaş Ortamı –Zorunlu Sebepler Ekonomik Sebepler Gönüllü
13. TÜRKİYE'YE GİRİŞ ŞEKLİ: Yasal Yolla Yasal Olmayan-Kaçak Yolla
14. İKAMET ETTİĞİNİZ SEMT: SOĞANLIK YAKACIK TOPSELVİ KURFALI CEVİZLİ
15. OTURDUĞUNUZ EV KİRA MI: EVET KİRA KENDİME AİT DİĞER
16. KİRA ÜCRETİ: 100-250 TL 250-500 TL 500-750TL 750-1000TL 1000TL ÜSTÜ
17. İKAMETTE KAÇ KİŞİ YAŞIYORSUNUZ: 1-3 4-6 7-10 10 KİŞİ ÜZERİ
18. SURİYEDEKİ AYLIK KAZANCINIZ: 100-250\$ 250-500\$ 500-750\$ 750-1000\$ 1000\$ ÜZERİ
19. TÜRKİYEDEKİ AYLIK GELİRİNİZ NEDİR: 500-750TL 750-1000TL 1000-1500TL 1500TL ÜZERİ
20. ÇALIŞIYOR MUSUNUZ: ÇALIŞIYORUM ÇALIŞMIYORUM İŞ ARIYORUM
21. İŞ BULMAKTA ZORLANDINIZ MI: EVET HAYIR
22. EŞİNİZ ÇALIŞIYOR MU: EVET HAYIR
23. OKUL ÇAĞINDA ÇOCUĞUNUZ VAR MI: EVET HAYIR
24. VARSA OKULA GİDİYOR MU: EVET HAYIR
25. TÜRKÇE BİLİYOR MUSUNUZ: EVET HAYIR
26. TÜRKÇE ÖĞRENMEKTE ZORLUK ÇEKİYORMUSUNUZ: EVET HAYIR

27. DAHA ÖNCE YURT DIŞINA ÇIKTINIZ MI: EVET HAYIR
28. DAHA ÖNCE TÜRKİYE'YE GELDİNİZ Mİ: EVET HAYIR
29. SURİYEDE MAL VARLIĞINIZ NEDİR: GAYRİMENKUL ARAÇ MEVDUAT YOK
GAYRİMENKUL+ARAÇ GAYRİMENKUL+ARAÇ+MEVDUAT
30. SURİYE'DE AİLENİZDEN KİMSE VAR MI?(1.DERECE) VAR YOK
31. AİLENİZDEN SURİYE'DE Kİ ÇATIŐMALARDA YARALANAN YA DA HAYATINI KAYBEDEN VAR MI? VAR YOK
32. TÜRKİYE'DEKİ HAYAT ŞARTLARI SİZCE NASIL? NORMAL ÇOK İYİ UCUZ ZOR VE PAHALI
33. SURİYEDE HAYAT ŞARTLARI NASILDI? NORMAL ÇOK İYİ UCUZ ZOR VE PAHALI
34. DAHA ÖNCE MÜLTECİ KAMPINDA KALDINIZ MI? EVET HAYIR
35. OTURDUĞUNUZ SEMTTEN MEMNUN MUSUNUZ? EVET MEMNUNUM HAYIR DEĞİLİM
36. DEVLETTEN YARDIM ALIYOR MUSUNUZ? EVET ALIYORUM HAYIR ALMIYORUM
37. SAĞLIK PROBLEMİNİZ VAR MI: VAR YOK
38. VARSA NASIL DESTEK ALIYORSUNUZ: SAĞLIK OCAĞI POLİKLİNİK ACİL SERVİS ÖZEL
39. KOMŞULUK İLİŐKİLERİNİZ NASIL: NORMAL ÇOK İYİ İLİŞKİ YOK
40. TÜRKİYEDE AKRABALARINIZ VAR MI: VAR YOK
41. TÜRK İNSANININ SİZE YAKLAŞIMINI NASIL BULUYORSUNUZ? OLUMLU OLUMSUZ
42. TÜRK DEVLETİNİN YARDIMLARINI YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ: YETERLİ YETERLİ DEĞİL
43. KAMU GÖREVLİLERİNİN SİZE OLAN YAKLAŞIMI NASIL: OLUMLU OLUMSUZ
44. SİZCE İSLAM ALEMİNDEKİ LİDER ÜLKE : TÜRKİYE DİŐER FİKRİM YOK
45. EN SEVDİĞİNİZ LİDER: R. TAYYİP ERDOĞAN DİŐER FİKRİM YOK
46. BAŞKA BİR ÜLKEYE GİTMEYİ DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ: E/ DÜŞÜNÜYORUM H/DÜŞÜNÜYORUM
47. TEMEL İHTİYAÇLARINIZI KARŞILAMADA KİMDEN YARDIM ALIYORSUNUZ?
DEVLET STK'LAR HAYIRSEVERLER HİÇBİRİ
48. TÜRKİYE'DE KENDİNİZİ KALICI OLARAK GÖRÜYOR MUSUNUZ: EVET HAYIR FİKRİM YOK
49. TÜRKİYE'DE OLMAKTAN MUTLU MUSUNUZ: EVET HAYIR FİKRİM YOK
50. SURİYEDEKİ SAVAŞ BİTTİŐİ TAKDİRDE DÖNECEK MİSİNİZ: EVET HAYIR FİKRİM YOK
51. TÜRK DEVLETİNDEN TALEBİNİZ NEDİR?
ÇALIŞMA İZİNİ VATANDAŞLIK EKONOMİK YARDIM TALEBİM YOK